

Volumul de fata a fost publicat în cadrul programului “FreeEx România - Jurisprudenta europeana privind libertatea de exprimare”, derulat de Agentia de Monitorizare a Presei – Academia Catavencu cu finantare din partea Uniunii Europene prin Initiativa Europeana pentru Democratie si Drepturile Omului.

Acesta initiativa își propune sa puna la dispozitia judecatorilor si avocatilor din România informatii privind jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului, informatii cu privire la legislatia si practica judiciara din statele membre ale Consiliului Europei cât si documente relevante ale Consiliului Europei în ceea ce priveste libertatea de exprimare si în particular libertatea presei.

Programul a constat în organizarea a sase mese rotunde în Bucuresti, Craiova, Cluj, Timisoara, Iasi pentru un numar total de 170 de judecatori si avocati din 20 de orase. Programul a început la 1 ianuarie 2001 si s-a desfasurat pe parcursul întregului an.

FreeEx România pune la dispozitia publicului interesat si a specialistilor în domeniu o baza de date privind protectia europeana a libertatii presei.

Istoria proiectului

E necesar sa adaugam ca ideea proiectului n-a fost produsa într-o alchimie de laborator, ci ca a fost impusa de realitate. Iar aceasta realitate se refera la procesele intentate ziaristilor, cazuri pe care organizatia noastra le-a identificat odata cu lansarea programului FreeEx România în 1999. Reteaua de asistenta a jurnalistilor hartuiti - FreeEx - a fost solicitata pe parcursul acestor doi ani de colegii nostri jurnalisti care aveau de la unul la - cifra record - 53 de procese. În majoritatea cazurilor, atât avocatii cât si judecatorii își cladeau argumentatiile pornind de la legea autohtona, în particular de la Codul penal.

Cazul Dalban, prima cauza a unui jurnalist român într-un proces de calomnie, judecat de Curtea Europeana a Drepturilor Omului si câstigat împotriva statului român, a demonstrat ca multe dintre sentintele pronuntate în tara nu ar rezista daca ar ajunge la Curtea Europeana.

Un argument în plus în initierea proiectului nostru a fost sentinta unui proces pe care un ziarist cunoscut, membru al organizatiei – acuzat de insulta în urma publicarii unui articol - l-a câstigat în ambele instante, în baza unei aparari construite pe jurisprudenta Curtii Europene.

Asa se face ca, fiind martorii situatiilor dezastruoase din “teren” si având, totodata, la dispozitie o posibila solutie pentru a preveni erori judiciare, am decis sa purcedem la organizarea acestui program.

Noi, si alaturi de noi, cei care ne-au ajutat.

Multumim în mod special, pentru sprijinul acordat în dezvoltarea acestui

program Asociației pentru Apararea Drepturilor Omului – Comitetul Helsinki (APADOR-CH), Serviciul Agentului Guvernamental din Ministerul Justiției, Institutului Național al Magistraturii, American Bar Association (ABA-CEELI), Asociației Editorilor de Presă Locală, Barourilor locale și Asociațiilor locale ale magistratilor. Un susținător important al acestui proiect a fost Centrul de Informare și Documentare al Consiliului European, care a asigurat, pentru fiecare masă rotundă, documentația necesară precum și locația pentru cursurile din București. De asemenea, acest proiect datorează mult Monicăi Macovei, Roxanei Rizoiu, lui Adrian Tudorica și lui Mihai Selegean, care au prezentat participanților la mesele rotunde Convenția Europeană a Drepturilor Omului, aspecte ale jurisprudenței Curții europene în paralel cu aspecte ale legislației și practicii românești în domeniul libertății de exprimare.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Conventia pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor fundamentale amendata de Protocolul nr. 11

însotita de Protocolul aditional si de Protocoalele nr. 4, 6 si 7

Textul Conventiei fusese amendat conform dispozitiilor Protocolului nr. 3 (STE nr. 45), intrat în vigoare la 21 septembrie 1970, ale Protocolului nr. 5 (STE nr. 55), intrat în vigoare la 20 decembrie 1971 si ale Protocolului nr. 8 (STE nr. 118), intrat în vigoare la 1 ianuarie 1990. El cuprindea în plus textul Protocolului nr. 2 (STE nr. 44) care, asa cum stipuleaza în articolul 5, paragraful 3, facuse parte integranta din Conventie de la intrarea sa în vigoare pe data de 21 septembrie 1970. Toate dispozitiile care fusesera amendate sau adaugate prin aceste Protocoale sunt înlocuite prin Protocolul nr. 11 (STE nr. 155), începând cu data intrarii sale în vigoare pe data de 1 noiembrie 1998. Incepând cu aceasta data, Protocolul nr. 9 (STE nr. 140), intrat în vigoare pe data de 1 octombrie 1994, este abrogat.

Grefa Curtii Europene a Drepturilor Omului noiembrie 1998

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, Luând în considerare Declaratia Universala a Drepturilor Omului, proclamata de Adunarea generala a Natiunilor Unite la 10 decembrie 1948 ; Considerând ca aceasta declaratie urmareste sa asigure recunoasterea si aplicarea universala si efectiva a drepturilor pe care ea le enunta ; Considerând ca scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o uniune mai strânsa între membrii sai si ca unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apararea si dezvoltarea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale ; Reafirmând atasamentul lor profund fata de aceste libertati fundamentale care constituie temelia însasi a justitiei si a pacii în lume si a caror mentinere se bazeaza în mod esential, pe de o parte, pe un regim politic cu adevarat democratic, iar pe de alta parte, pe o conceptie comuna si un respect comun al drepturilor omului din care acestea decurg; Hotarâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de acelasi spirit si având un patrimoniu comun de idealuri si de traditii politice, de respect al libertatii si de preeminenta a drepturilor, sa ia primele masuri menite sa asigure garantarea colectiva a anumitor drepturi enuntate în Declaratia Universala, Au convenit asupra celor ce urmeaza :

Articolul 1 - Obligatia de a respecta drepturile omului

Înaltele parti contractante recunosc oricarei persoane aflate sub jurisdicia lor drepturile si libertatile definite în Titlul I al prezentei conventii.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Titlul I - Drepturi si libertati

Articolul 2 - Dreptul la viata

1. Dreptul la viata al oricarei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzata cuiva în mod intentionat, decât în executarea unei sentinte capitale pronuntate de un tribunal în cazul în care infractiunea este sanctionata cu aceasta pedeapsa prin lege.
2. Moartea nu este considerata ca fiind cauzata prin încalcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesara la forta :
 - a. pentru a asigura apararea oricarei persoane împotriva violentei ilegale;
 - b. pentru a efectua o arestare legala sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal detinute ;
 - c. pentru a reprima, conform legii, tulburari violente sau o insurectie.

Articolul 3 - Interzicerea torturii

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Articolul 4 - Interzicerea sclaviei si a muncii fortate

1. Nimeni nu poate fi tinut în sclavie sau în conditii de aservire.
2. Nimeni nu poate fi constrâns sa execute o munca fortata sau obligatorie.
3. Nu se considera “munca fortata sau obligatorie” în sensul prezentului articol :
 - a. orice munca impusa în mod normal unei persoane supuse detentiei în conditiile prevazute de articolul 5 din prezenta conventie sau în timpul în care se afla în libertate conditionata;
 - b. orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuza sa satisfaca serviciul militar din motive de constiinta, în tarile în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;
 - c. orice serviciu impus în situatii de criza sau de calamitati care ameninta viata sau bunastarea comunitatii;
 - d. orice munca sau serviciu care face parte din obligatiile civice normale.

Articolul 5 - Dreptul la libertate si la siguranta

1. Orice persoana are dreptul la libertate si la siguranta. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu exceptia urmatoarelor cazuri si potrivit cailor legale :
 - a. daca este detinut legal pe baza condamnarii pronuntate de catre un tribunal competent;
 - b. daca a facut obiectul unei arestari sau al unei detineri legale pentru nesupunerea la o hotarâre pronuntata, conform legii, de catre un tribunal ori în vederea garantarii executarii unei obligatii prevazute de lege ;

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

- c. daca a fost arestat sau retinut în vederea aducerii sale în fata autoritatii judiciare competente, atunci când exista motive verosimile de a banui ca a savârsit o infractiune sau când exista motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica sa savârseasca o infractiune sau sa fuga dupa savârșirea acesteia;
 - d. daca este vorba de detentia legala a unui minor, hotarâta pentru educatia sa sub supraveghere sau despre detentia sa legala, în scopul aducerii sale în fata autoritatii competente ;
 - e. daca este vorba despre detentia legala a unei persoane susceptibile sa transmita o boala contagioasa, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond ;
 - f. daca este vorba despre arestarea sau detentia legala a unei persoane pentru a o împiedica sa patrunda în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva careia se afla în curs o procedura de expulzare ori de extradare.
2. Orice persoana arestata trebuie sa fie informata, în termenul cel mai scurt si într-o limba pe care o înțelege, asupra motivelor arestarii sale si asupra oricarei acuzatii aduse împotriva sa.
3. Orice persoana arestata sau detinuta, în conditiile prevazute de paragraful 1.lit c) din prezentul articol, trebuie adusa de îndata înaintea unui judecator sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atributiilor judiciare si are dreptul de a fi judecata într-un termen rezonabil sau eliberata în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonata unei garantii care sa asigure prezentarea persoanei în cauza la audiere.
4. Orice persoana lipsita de libertatea sa prin arestare sau detinere are dreptul sa introduca un recurs în fata unui tribunal, pentru ca acesta sa statueze într-un termen scurt asupra legalitatii detinerii sale si sa dispuna eliberarea sa daca detinerea este ilegala.
5. Orice persoana care este victima unei arestari sau a unei detineri în conditii contrare dispozitiilor acestui articol are dreptul la reparatii.

Articolul 6 - Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public si într-un termen rezonabil a cauzei sale, de catre o instanța independenta si impartiala, instituita de lege, care va hotarî fie asupra încalcarii drepturilor si obligatiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricarei acuzatii în materie penala îndreptate împotriva sa. Hotarârea trebuie sa fie pronuntata în mod public, dar accesul în sala de sedinta poate fi interzis presei si publicului pe întreaga durata a procesului sau a unei parti a acestuia, în interesul moralitatii, al ordinii publice ori al securitatii nationale, într-o societate democratica, atunci când interesele minorilor sau protectia vietii private a partilor la proces o impun, sau în masura considerata absolut necesara de catre instanța, atunci când, în

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

împrejurari speciale, publicitatea ar fi de natura sa aduca atingere intereselor justitiei.

2. Orice persoana acuzata de o infractiune este prezumata nevinovata pâna ce vinovatia sa va fi legal stabilita.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

a. sa fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limba pe care o înțelege si în mod amanuntit, asupra naturii si cauzei acuzatiei aduse împotriva sa;

b. sa dispuna de timpul si de înlesnirile necesare pregatirii apararii sale ;

c. se apere el însusi sau sa fie asistat de un aparator ales de el si, daca nu dispune de mijloacele necesare pentru a plati un aparator, sa poata fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justitiei o cer;

d. sa întrebe sau sa solicite audierea martorilor acuzarii si sa obtina citarea si audierea martorilor apararii în aceleasi conditii ca si martorii acuzarii;

e. sa fie asistat în mod gratuit de un interpret, daca nu înțelege sau nu vorbeste limba folosita la audiere.

Articolul 7 - Nici o pedeapsa fara lege

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o actiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost savârșita, nu constituia o infractiune, potrivit dreptului national sau international. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsa mai severa decât aceea care era aplicabila în momentul savârșirii infractiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecarii si pedepsirii unei persoane vinovate de o actiune sau de o omisiune care, în momentul savârșirii sale, era considerata infractiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de natiunile civilizate.

Articolul 8 - Dreptul la respectarea vietii private si de familie

1. Orice persoana are dreptul la respectarea vietii sale private si de familie, a domiciliului sau si a corespondentei sale.

2. Nu este admis amestecul unei autoritati publice în exercitarea acestui drept decât în masura în care acest amestec este prevazut de lege si daca constituie o masura care, într-o societate democratica, este necesara pentru securitatea nationala, siguranta publica, bunastarea economica a tarii, apararea ordinii si prevenirii faptelor penale, protejarea sanatatii sau a moralei, ori protejarea drepturilor si libertatilor altora.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 9 - Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 10 - Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițierea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apararea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 11 - Libertatea de întrunire și de asociere

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apararea intereselor sale.

2. Exercițierea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apararea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

Articolul 12 - Dreptul la căsătorie

Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 13 - Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoana, ale carei drepturi si libertati recunoscute de prezenta conventie au fost încălcate, are dreptul sa se adreseze efectiv unei instante nationale, chiar si atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au actionat în exercitarea atributiilor lor oficiale.

Articolul 14 - Interzicerea discriminarii

Exercitarea drepturilor si libertatilor recunoscute de prezenta conventie trebuie sa fie asigurata fara nici o deosebire bazata, în special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine nationala sau sociala, apartenenta la o minoritate nationala, avere, nastere sau orice alta situatie.

Articolul 15 - Derogarea în caz de stare de urgenta

1. In caz de razboi sau de alt pericol public ce ameninta viata natiunii, orice înalta parte contractanta poate lua masuri care deroga de la obligatiile prevazute de prezenta conventie, în masura stricta în care situatia o cere si cu conditia ca aceste masuri sa nu fie în contradictie cu alte obligatii care decurg din dreptul international.

2. Dispozitia precedenta nu îngaduie nici o derogare de la articolul 2, cu exceptia cazului de deces rezultând din acte licite de razboi, si nici de la articolul 3, articolul 4 paragraful 1 si articolul 7.

3. Orice înalta parte contractanta ce exercita acest drept de derogare îl informeaza pe deplin pe secretarul general al Consiliului Europei cu privire la masurile luate si la motivele care le-au determinat. Aceasta trebuie, de asemenea, sa informeze pe secretarul general al Consiliului Europei si asupra datei la care aceste masuri au încetat a fi în vigoare si de la care dispozitiile conventiei devin din nou aplicabile.

Articolul 16 - Restrictii ale activitatii politice a strainilor

Nici o dispozitie a articolul 10, 11 si 14 nu poate fi considerata ca interzicând înaltelor parti contractante sa impuna restrângeri activitatii politice a strainilor.

Articolul 17 - Interzicerea abuzului de drept

Nici o dispozitie din prezenta conventie nu poate fi interpretata ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfasura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmareste distrugerea drepturilor sau a libertatilor recunoscute de prezenta conventie sau de a aduce limitari mai ample acestor drepturi si libertati decât acelea prevazute de aceasta conventie.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 18 - Limitarea folosirii restrângerilor drepturilor

Restricțiile care, potrivit prezentei convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți, nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute.

Titlul II - Curtea Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 19 - Înființarea Curtii

Pentru a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele părți contractante din prezenta convenție și din protocoalele sale, se înființează o Curte europeană a Drepturilor Omului, numită în continuare “Curtea”. Aceasta va funcționa permanent.

Articolul 20 - Numarul judecatorilor

Curtea se compune dintr-un număr de judecatori egal cu cel al înaltei părți contractante.

Articolul 21 - Condiții de exercitare a funcțiilor

1. Judecatorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă reputație morală și să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcțiuni judiciare sau să fie juristi având o competență recunoscută.
2. Judecatorii își exercită mandatul cu titlu individual.
3. În cursul mandatului lor, judecatorii nu pot exercita nici o activitate incompatibilă cu cerințele de independență, de imparțialitate sau de disponibilitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este rezolvată de către Curte.

Articolul 22 - Alegerea judecatorilor

1. Judecatorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară în numele fiecărei înalte părți contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de trei candidați prezentați de înalta parte contractantă.
2. Aceeași procedură este urmată pentru a completa Curtea în cazul aderării de noi înalte părți contractante și pentru a se ocupa locurile devenite vacante.

Articolul 23 - Durata mandatului

1. Judecatorii sunt aleși pentru o durată de 6 ani. Ei pot fi realeși. Totuși, mandatele unei jumătăți din numărul judecatorilor desemnați la prima alegere se vor încheia la împlinirea a 3 ani.
2. Judecatorii al căror mandat se va încheia la împlinirea perioadei initiale de 3 ani sunt desemnați prin tragere la sorti, efectuată de către secretarul general al Consiliului European, imediat după alegerea lor.
3. Pentru a asigura, în măsura posibilului, reînnoirea mandatelor unei jumătăți

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

din numarul judecatorilor la fiecare trei ani, Adunarea Parlamentara poate, înainte de a proceda la orice alegere ulterioara, sa decida ca unul sau mai multe mandate ale judecatorilor ce urmeaza sa fie alesi sa aiba o alta durata decât cea de 6 ani, fara ca totusi ea sa poata depasi 9 ani sau sa fie mai mica de 3 ani.

4. In cazul în care trebuie atribuite mai multe mandate si Adunarea Parlamentara aplica paragraful precedent, repartizarea mandatelor se face prin tragere la sorti, efectuata de catre secretarul general al Consiliului Europei, imediat dupa alegere.

5. Judecatorul ales în locul unui judecator al carui mandat nu a expirat va duce la sfârșit mandatul predecesorului sau.

6. Mandatul judecatorilor se încheie atunci când ei împlinesc vârsta de 70 de ani.

7. Judecatorii rămân în functie până la înlocuirea lor. Ei continua totusi sa se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizati.

Articolul 24 - Revocarea

Un judecator nu poate fi revocat din functiile sale decât daca ceilalti judecatori decid, cu majoritate de doua treimi, ca el a încetat sa corespunda conditiilor necesare.

Articolul 25 - Grefa si secretari juridici

Curtea dispune de o grefa ale carei sarcini si organizare sunt stabilite prin regulamentul Curtii. Ea este asistata de secretari juridici.

7

Articolul 26 - Adunarea plenara a Curtii

Curtea reunita în Adunarea plenara

- a. alege, pentru o durata de 3 ani, pe presedintele sau si pe unul sau doi vicepresedinti; ei pot fi realesi ;
- b. constituie Camere pentru o perioada determinata ;
- c. alege presedintii camerelor Curtii, care pot fi realesi;
- d. adopta regulamentul Curtii; si
- e. alege grefierul si unul sau mai multi grefieri adjuncti.

Articolul 27 - Comitete, Camere si Marea Camera

1. Pentru examinarea cauzelor aduse înaintea sa, Curtea își desfasoara activitatea în comitete de trei judecatori, în Camere de sapte judecatori si într-o Mare Camera de saptesprezece judecatori. Camerele Curtii constituie comitete pentru o perioada determinata.

2. Judecatorul ales în numele unui stat-parte la litigiu este membru de drept al Camerei si al Marii Camere; în cazul absentei acestui judecator sau atunci când el nu-si poate desfasura activitatea, acest stat-parte desemneaza o persoana care

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

sa activeze în calitate de judecator.

3. Fac, de asemenea, parte din Marea Camera presedintele Curtii, vicepresedintii, presedintii Camerelor si alti judecatori desemnati conform regulamentului Curtii. Când cauza este deferita Marii Camere în virtutea articolul 43, nici un judecator al camerei care a emis hotarîrea nu poate face parte din aceasta, cu exceptia presedintelui Camerei si a judecatorului ales în numele statului-parte interesat.

Articolul 28 - Declaratii ale comitetelor privind inadmisibilitatea

Un comitet poate, prin vot unanim, sa declare inadmisibila sau sa scoata de pe rol o cerere individuala, introdusa în virtutea articolului 34, atunci când o astfel de decizie poate fi luata fara o examinare complementara. Decizia este definitiva.

Articolul 29 - Decizii ale Camerelor asupra admisibilitatii si fondului

1. Daca nici o decizie nu a fost luata în virtutea articolului 28, o Camera se poate pronunta asupra admisibilitatii si a fondului cererilor individuale introduse în virtutea articolului 34.

2. O Camera se pronunta asupra admisibilitatii si a fondului cererilor introduse de state în virtutea articolului 33.

3. In afara unei decizii contrare a Curtii în cazuri exceptionale, decizia asupra admisibilitatii este luata în mod separat.

Articolul 30 - Desesizarea în favoarea Marii Camere

In cazul în care cauza adusa înaintea unei Camere ridica o problema grava privitoare la interpretarea conventiei sau a protocoalelor sale, sau daca solutionarea unei probleme poate conduce la o contradictie cu o hotarîre pronuntata anterior de Curte, Camera poate, atît timp cît nu a pronuntat hotarîrea sa, sa se desesizeze în favoarea Marii Camere, în afara cazului în care una dintre parti se opune la aceasta.

Articolul 31 - Atributii ale Marii Camere

Marea Camera

- a. se pronunta asupra cererilor introduse în virtutea articolului 33 sau a articolului 34, atunci când cauza i-a fost deferita de Camera în virtutea art. 30 sau când cauza i-a fost deferita în virtutea articolului 43 ; si
- b. examineaza cererile de aviz consultativ introduse în virtutea art. 47.

Articolul 32 - Competenta Curtii

1. Competenta Curtii acopera toate problemele privind interpretarea si aplicarea conventiei si a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în conditiile prevazute în articolele 33, 34 si 47.

2. In caz de contestare a competentei sale, Curtea hotaraste.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 33 - Cauze interstatuale

Orice înalta parte contractanta poate sesiza Curtea asupra oricarei pretense încălcări a prevederilor convenției și ale protocoalelor sale de către o altă înalta parte contractanta.

Articolul 34 - Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau orice grup de particulari care se pretinde victimă a unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în convenție sau în protocoalele sale. Înaltele părți contractante se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercitiul eficace al acestui drept.

Articolul 35 - Condiții de admisibilitate

1. Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se înțelege în principiile de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de 6 luni, începând cu data deciziei interne definitive.
2. Curtea nu reține nici o cerere individuală introdusă în aplicarea articolului 34, dacă
 - a. ea este anonimă; sau
 - b. ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă ea nu conține fapte noi.
3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în aplicarea articolului 34, atunci când ea consideră cererea incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale, în mod vadit nefondată sau abuzivă.
4. Curtea respinge orice cerere pe care o consideră inadmisibilă în aplicarea prezentului articol. Ea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

Articolul 36 - Interventia terților

1. În orice cauză aflată în fața uneia dintre Camere sau a Marii Camere, o înaltă parte contractantă, al cărei cetățean este reclamantul, are dreptul de a prezenta observații scrise și de a lua parte la audieri.
2. În interesul bunei administrări a justiției, președintele Curții poate invita orice înaltă parte contractantă care nu este parte în cauză sau orice persoană interesată, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise sau să ia parte la audiere.

Articolul 37 - Scoaterea de pe rol

1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se traga concluzia că
 - a. solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

- b. litigiul a fost rezolvat ; sau
- c. pentru orice alt motiv, constatat de Curte, continuarea examinarii cererii nu se mai justifica.

Totusi Curtea continua examinarea cererii daca respectarea drepturilor omului garantate prin conventie si prin protocoalele sale o cere.

2. Curtea poate hotarî repunerea pe rol a unei cereri atunci când ea considera ca împrejurările o justifica.

Articolul 38 - Examinarea cauzei în conditii de contradictorialitate si procedura de rezolvare pe cale amiabila

1. În cazul în care Curtea declara o cerere admisibila, ea
 - a. procedeaza la examinarea cauzei în conditii de contradictorialitate, împreuna cu reprezentantii partilor si, daca este cazul, printr-o ancheta, pentru a carei desfasurare eficienta statele interesate vor furniza toate facilitatile necesare;
 - b. se pune la dispozitia celor interesati, în scopul de fa se ajunge la rezolvarea cauzei pe cale amiabila, pe baza respectarii drepturilor omului, astfel cum acestea sunt recunoscute în conventie si în protocoalele sale.
2. Procedura descrisa la paragraful 1 litera b) este confidentiala.

Articolul 39 - Rezolvarea pe cale amiabila

În cazul rezolvării pe cale amiabila, Curtea scoate cauza de pe rol printr-o decizie care se limiteaza la o scurta expunere a faptelor si a solutiei adoptate.

Articolul 40 - Audiere publica si acces la documente

1. Audierea este publica, în afara cazului în care Curtea nu decide altfel, motivat de circumstante exceptionale.
2. Documentele depuse la grea sunt accesibile publicului, în afara cazului în care presedintele Curtii nu decide altfel.

Articolul 41 - Reparatie echitabila

Daca Curtea declara ca a avut loc o încălcare a Conventiei sau a protocoalelor sale si daca dreptul intern al înaltei parti contractante nu permite decât o înlaturare incompleta a consecintelor acestei încălcari, Curtea acorda partii lezate, daca este cazul, o reparatie echitabila.

Articolul 42 - Hotarârile Camerelor

Hotarârile Camerelor devin definitive conform dispozitiilor articolului 44, paragraful 2.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 43 - Retrimiterarea în fata Marii Camere

1. Intr-un termen de 3 luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauza poate, în cazuri excepționale, sa ceara retrimiterea cauzei în fata Marii Camere.
2. Un colegiu de cinci judecatori ai Marii Camere accepta cererea în cazul în care cauza ridica o problema grava referitoare la interpretarea sau la aplicarea conventiei sau a protocoalelor sale, sau o alta problema grava cu caracter general.
3. In cazul în care colegiul accepta cererea, Marea Camera se pronunta asupra cauzei printr-o hotărâre.

Articolul 44 - Hotarâri definitive

1. Hotărârea Marii Camere este definitiva.
2. Hotărârea unei Camere devine definitiva
 - a. atunci când partile declara ca ele nu vor cere retrimiterea cauzei în fata Marii Camere; sau
 - b. la 3 luni de la data hotărârii, daca retrimiterea cauzei în fata Marii Camere nu a fost ceruta; sau
 - c. atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimitere formulata potrivit articolului 43.
3. Hotărârea definitiva se publica.

Articolul 45 - Motivarea hotarârilor si deciziilor

1. Hotărârile, precum si deciziile care declara cererile admisibile sau inadmisibile sunt motivate.
2. Daca hotărârea nu exprima în totalitate sau în parte opinia unanima a judecatorilor, oricare judecator are dreptul sa adauge acesteia expunerea opiniei sale separate.

Articolul 46 - Forta obligatorie si executarea hotarârilor

1. Inaltele parti contractante se angajeaza sa se conformeze hotărârilor definitive ale Curtii în litigiile în care ele sunt parti.
2. Hotărârea definitiva a Curtii este transmisa Comitetului Ministrilor care supravegheaza executarea ei.

Articolul 47 - Avize consultative

1. Curtea poate, la cererea Comitetului Ministrilor, sa dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea conventiei si a protocoalelor sale.
2. Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de continutul sau de întinderea drepturilor si a libertatilor definite în titlul I al conventiei si în protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul Ministrilor ar putea sa ia

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

cunostinta ca urmare a introducerii unui recurs prevazut în conventie.

3. Decizia Comitetului Ministrilor de a cere un aviz Curtii este luata prin votul majoritatii reprezentantilor care au dreptul de a face parte din acesta.

Articolul 48 - Competenta consultativa a Curtii

Curtea decide daca cererea de aviz consultativ prezentata de Comitetul Ministrilor este de competenta sa, asa cum aceasta este definita de articolul 47.

Articolul 49 - Motivarea avizelor consultative

1. Avizul Curtii trebuie motivat.
2. Daca avizul nu exprima în tot sau în parte opinia unanima a judecatorilor, oricare judecator are dreptul sa alature acestuia expunerea opiniei sale separate.
3. Avizul Curtii este transmis Comitetului Ministrilor.

Articolul 50 - Cheltuieli de functionare a Curtii

Cheltuielile de functionare a Curtii sunt în sarcina Consiliului Europei.

Articolul 51 - Privilegii si imunitati ale judecatorilor

Judecatorii se bucura, pe timpul exercitarii functiilor lor, de privilegiile si imunitatile prevazute la articolul 40 din Statutul Consiliului Europei si de acordurile încheiate în virtutea acestui articol.

Titlul III - Dispozitii diverse

Articolul 52 - Anchetele secretarului general

Orice înalta parte contractanta va furniza, la solicitarea secretarului general al Consiliului Europei, explicatiile cerute asupra felului în care dreptul sau intern asigura aplicarea efectiva a tuturor dispozitiilor acestei conventii.

Articolul 53 - Apararea drepturilor omului recunoscute

Nici o dispozitie din prezenta conventie nu va fi interpretata ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului si libertatilor fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricarei parti contractante sau oricarei alte conventii la care aceasta parte contractanta este parte.

Articolul 54 - Competentele Comitetului Ministrilor

Nici o dispozitie a prezentei conventii nu aduce atingere competentelor conferite Comitetului Ministrilor prin statutul Consiliului Europei.

Articolul 55 - Excluderea altor moduri de reglementare a litigiilor

Cu exceptia unor acorduri speciale, înaltele parti contractante renunta sa se

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

prevaleze de tratate, conventii sau declaratii în vigoare încheiate între ele în scopul de a supune, ca plângere, un diferend nascut din interpretarea sau aplicarea prezentei Conventii, unui mod de reglementare altul decât cele prevazute în susnumita Conventie.

Articolul 56 - Aplicare teritoriala

1. Orice stat poate, în momentul ratificarii sau în orice alt moment ulterior sa declare, prin notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, ca prezenta conventie se va aplica, sub rezerva paragrafului 4 al prezentului articol, tuturor sau unuia dintre teritoriile ale caror relatii internationale el le asigura.
2. Conventia se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate în notificare începând cu a 30-a zi socotita de la data la care secretarul general al Consiliului Europei va fi primit aceasta notificare.
4. In respectivele teritorii, dispozitiile prezentei conventii vor fi aplicate tinând seama de necesitatile locale.
4. Orice stat care a facut o declaratie conform primului paragraf din acest articol poate ulterior, în orice moment, sa declare, referitor la unul sau mai multe teritorii vizate în aceasta declaratie, ca accepta competenta Curtii pentru a lua cunostinta de cererile persoanelor fizice, ale organizatiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din conventie.

Articolul 57 - Rezerve

1. Oricare stat poate, în momentul semnarii prezentei conventii sau al depunerii instrumentului sau de ratificare, sa formuleze o rezerva în legatura cu o dispozitie anume a conventiei, în masura în care o lege atunci în vigoare pe teritoriul sau nu este conforma cu aceasta dispozitie. Rezervele cu caracter general nu sunt autorizate în termenii prezentului articol.
2. Orice rezerva emisa conform prezentului articol necesita o scurta expunere privind legea în cauza.

Articolul 58 - Denuntare

1. O înalta parte contractanta nu poate denunta prezenta conventie decât dupa expirarea unui termen de cinci ani începând cu data intrarii în vigoare a conventiei în ceea ce o priveste si prin intermediul unui preaviz de sase luni, dat printr-o notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, care informeaza despre aceasta celelalte parti contractante.
2. Aceasta denuntare nu poate avea drept efect sa dezlege înalta parte contractanta interesata de obligatiile continute în prezenta conventie în ceea ce priveste orice fapt care, putând constitui o încălcare a acestor obligatii, ar fi fost comis de ea anterior datei la care denuntarea își produce efectele.
3. Sub aceeasi rezerva ar înceta de a mai fi parte la prezenta conventie orice parte

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

contractanta care ar înceta de a mai fi membru al Consiliului Europei.

4. Conventia poate fi denuntata conform dispozitiilor paragrafelor precedente în ceea ce priveste orice teritoriu pentru care ea a fost declarata aplicabila potrivit articolului 56.

Articolul 59 - Semnare si ratificare

1. Prezenta conventie este deschisa spre semnare membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificata. Ratificarile vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta conventie va intra în vigoare dupa depunerea a zece instrumente de ratificare.

3. Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, conventia va intra în vigoare din momentul depunerii instrumentului de ratificare.

4. Secretarul general al Consiliului Europei va notifica tuturor membrilor Consiliului Europei intrarea în vigoare a conventiei, numele înaltelor parti contractante care au ratificat-o, precum si depunerea oricarui instrument de ratificare intervenita ulterior.

Încheiata la Roma, la 4 noiembrie 1950, în franceza si în engleza, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. secretarul general va transmite copie certificata tuturor semnatarilor.

Protocolul aditional la Conventia pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Hotarâte sa ia masuri de natura sa asigure garantarea colectiva a drepturilor si libertatilor, altele decât cele care sunt deja înscrise în titlul I al Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, semnata la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumita în continuare “conventia”).

Au convenit asupra celor ce urmeaza :

Articolul 1 - Protectia proprietatii

Orice persoana fizica sau juridica are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publica si în conditiile prevazute de lege si de principiile generale ale dreptului international.

Dispozitiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le considera necesare pentru a reglementa folosinta bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contributii, sau a amenzilor.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 2 - Dreptul la instruire

Nimanui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care si le va asuma în domeniul educatiei si al învățământului, va respecta dreptul parintilor de a asigura aceasta educatie si acest învățământ conform convingerilor lor religioase si filozofice.

Articolul 3 - Dreptul la alegeri libere

Înaltele parti contractante se angajeaza sa organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în conditiile care asigura libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Articolul 4 - Aplicare teritoriala

Orice înalta parte contractanta poate, în momentul semnarii ori al ratificarii prezentului protocol sau în orice alt moment ulterior, sa comunice secretarului general al Consiliului Europei o declaratie precizând masura în care aceasta se angajeaza ca dispozitiile prezentului protocol sa se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declaratia respectiva si ale caror relatii internationale aceasta le asigura.

Orice înalta parte contractanta care a comunicat o declaratie în virtutea paragrafului precedent poate, dupa un anumit interval de timp, sa comunice o noua declaratie care sa modifice termenii oricarei declaratii anterioare sau care sa puna capat aplicarii dispozitiilor prezentului protocol cu privire la un anumit teritoriu.

O declaratie facuta potrivit prezentului articol va fi considerata ca fiind în conformitate cu paragraful 1 din articolul 56 al conventiei.

Articolul 5 - Raportare la conventie

Înaltele parti contractante vor considera articolele 1, 2, 3 si 4 din acest protocol ca articole aditionale la conventie si toate dispozitiile conventiei se vor aplica în consecinta.

Articolul 6 - Semnare si ratificare

Prezentul protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului Europei, semnatori ai conventiei ; el va fi ratificat odata cu conventia sau dupa ratificarea acesteia. El va intra în vigoare dupa depunerea a zece instrumente de ratificare. Pentru orice semnatar care îl va ratifica ulterior, protocolul va intra în vigoare odata cu depunerea instrumentului de ratificare.

Instrumentele de ratificare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei, care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat protocolul.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Incheiat la Paris la 20 martie 1952, în franceza si engleza, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general va transmite copie certificata fiecaruia dintre statele semnatare.

Protocolul nr. 4 la Conventia pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor fundamentale, recunoscând anumite drepturi si libertati, altele decât cele care figureaza deja în Conventie si în primul Protocol aditional la Conventie

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,
Hotarâte sa ia masuri de natura sa asigure garantarea colectiva a drepturilor si libertatilor, altele decât cele care sunt deja înscrise în titlul I al Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, semnata la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumita în continuare “conventia”) si în articolele 1-3 din primul Protocol aditional la Conventie, semnat la Paris la 20 martie 1952,
Au convenit asupra celor ce urmeaza :

Articolul 1 - Interzicerea privarii de libertate pentru datorii

Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv ca nu este în masura sa execute o obligatie contractuala.

Articolul 2 - Libertatea de circulatie

1. Oricine se gaseste în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul sa circule în mod liber si sa-si aleaga în mod liber resedinta sa.
2. Orice persoana este libera sa paraseasca orice tara, inclusiv pe a sa.
3. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevazute de lege, constituie masuri necesare, într-o societate democratica, pentru securitatea nationala, siguranta publica, mentinerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protectia sanatatii sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor si libertatilor altora.
5. Drepturile recunoscute în paragraful 1 pot, de asemenea, în anumite zone determinate, sa faca obiectul unor restrângeri care, prevazute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratica.

Articolul 3 - Interzicerea expulzarii propriilor cetateni

1. Nimeni nu poate fi expulzat printr-o masura individuala sau colectiva, de pe teritoriul statului al carui cetatan este.
2. Nimeni nu poate fi privat de dreptul de a intra pe teritoriul statului al carui cetatean este.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 4 - Interzicerea expulzarilor colective de straini

Expulzarile colective de straini sunt interzise.

Articolul 5 - Aplicare teritoriala

1. Oricare înalta parte contractanta poate, în momentul semnării ori al ratificării prezentului protocol sau în orice moment ulterior, să comunice secretarului general al Consiliului Europei o declarație precizând măsura în care ea se angajează ca dispozițiile prezentului protocol să se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declarația respectivă și ale căror relații internaționale ea le asigură.
2. Oricare înalta parte contractanta care a comunicat o declarație în virtutea paragrafului precedent poate, periodic, să comunice o nouă declarație prin care să modifice termenii oricărei declarații anterioare sau prin care să pună capăt aplicării dispozițiilor prezentului protocol cu privire la un anumit teritoriu.
3. O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca fiind făcută în conformitate cu paragraful 1 din articolul 56 al convenției.
4. Teritoriul oricărui Stat la care se aplică prezentul Protocol, în virtutea ratificării sau a acceptării sale de către respectivul Stat, și fiecare dintre teritoriile la care se aplică Protocolul în virtutea unei declarații subscrise de respectivul stat conform prezentului articol, vor fi considerate ca teritorii distincte în sensul referirilor la teritoriul unui Stat făcute la articolele 2 și 3.
5. Oricare Stat care a făcut o declarație potrivit paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate, ulterior, în orice moment, să declare, referitor la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație, ca acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din convenție, privitor la articolele 1-4 din prezentul protocol sau la unele dintre acestea.

Articolul 6 - Raportare la Convenție

Înaltele părți contractante vor considera articolele 1-5 ale acestui protocol ca articole adiționale la convenție și toate dispozițiile convenției se vor aplica în consecință.

Articolul 7 - Semnare și ratificare

1. Prezentul protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului Europei, semnatori ai convenției; el va fi ratificat odată cu convenția sau după ratificarea acesteia. El va intra în vigoare după depunerea a cinci instrumente de ratificare. Pentru oricare semnatar care îl va ratifica ulterior, protocolul va intra în vigoare odată cu depunerea instrumentului de ratificare.
2. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Europei care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat protocolul.

În considerarea celor de mai sus, subsemnatii, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963, în limbile franceza si engleza, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general va transmite copie certificata fiecaruia dintre statele semnatare.

Protocolul nr. 6 la Conventia pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor fundamentale, privind abolirea pedepsei cu moartea

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Conventia pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, semnata la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumita în continuare “conventia”), Considerând ca progresele intervenite în mai multe state membre ale Consiliului Europei exprima o tendinta generala în favoarea abolirii pedepsei cu moartea, Au convenit asupra celor ce urmeaza :

Articolul 1 - Abolirea pedepsei cu moartea

Pedeapsa cu moartea este abolita. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsa si nici executat.

Articolul 2 - Pedeapsa cu moartea în timp de razboi

Un stat poate sa prevada în legislatia sa pedeapsa cu moartea pentru acte savârsite în timp de razboi sau de pericol iminent de razboi ; o asemenea pedeapsa nu va fi aplicata decât în cazurile prevazute de aceasta legislatie si conform dispozitiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului general al Consiliului Europei dispozitiile aferente ale legislatiei în cauza.

Articolul 3 - Interzicerea derogarilor

Nici o derogare de la dispozitiile prezentului protocol pe temeiul articolului 15 din conventie nu este îngaduita.

Articolul 4 - Interzicerea rezervelor

Nici o rezerva la dispozitiile prezentului protocol pe temeiul articolului 57 din conventie nu este admisa.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 5 - Aplicarea teritoriala

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului sau de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul protocol.
2. Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează datei primirii declarației de către secretarul general.
3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată secretarului general. Retragerea va produce efecte din prima zi a lunii care urmează datei primirii notificării de către secretarul general.

Articolul 6 - Raportare la convenție

Statele părți consideră articolele 1-5 ale prezentului protocol ca articole adiționale la convenție și toate dispozițiile convenției se aplică în consecință.

Articolul 7 - Semnare și ratificare

Prezentul protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei, semnate ale convenției. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu va putea să ratifice, să accepte sau să aprobe prezentul protocol fără ca, simultan sau anterior, să fi ratificat convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

Articolul 8 - Intrarea în vigoare

1. Prezentul protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei la care cinci state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin protocol, conform dispozițiilor articolului 7.
2. Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 9 - Funcțiile depozitarului

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului :

- a. orice semnare ;
- b. depunerea oricarui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare ;

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

- c. orice data de intrare în vigoare a prezentului Protocol, conform articolelor 5 si 8 ;
- d. orice alt act, notificare sau comunicare având o legatura cu prezentul protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnatii, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul protocol.

Incheiat la Strasbourg, la 28 aprilie 1983, în franceza si în engleza, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. secretarul general al Consiliului Europei va transmite copie certificata fiecaruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

Protocolul nr. 7 la Conventia pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului protocol, Hotarâte sa ia noi masuri de natura sa asigure garantarea colectiva a anumitor drepturi si libertati prin Conventia pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, semnata la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumita în continuare “conventia”),

Au convenit asupra celor ce urmeaza :

Articolul 1 - Garantii procedurale în cazul expulzarilor de straini

1. Un strain care îsi are resedinta în mod legal pe teritoriul unui Stat nu poate fi expulzat decât în temeiul executarii unei hotarâri luate conform legii si el trebuie sa poata :

- a. sa prezinte motivele care pledeaza împotriva expulzarii sale;
- b. sa ceara examinarea cazului sau; si
- c. sa ceara sa fie reprezentat în acest scop în fata autoritatilor competente sau a uneia ori a mai multor persoane desemnate de catre aceasta autoritate.

2. Un strain poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor enumerate în paragraful 1 alineatele a), b) si c) al acestui articol, atunci când expulzarea este necesara în interesul ordinii publice sau se întemeiaza pe motive de securitate nationala.

Articolul 2 - Dreptul la doua grade de jurisdictie în materie penala

1. Orice persoana declarata vinovata de o infractiune de catre un tribunal are dreptul sa ceara examinarea declaratiei de vinovatie sau a condamnarii de catre o jurisdictie superioara. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

2. Acest drept poate face obiectul unor exceptii în cazul infractiunilor minore, așa cum acestea sunt definite de lege, sau când cel interesat a fost judecat în prima instanță de către cea mai înaltă jurisdicție ori a fost declarat vinovat și condamnat ca urmare a unui recurs împotriva achitării sale.

Articolul 3 - Dreptul la despagubiri în caz de eroare judiciară

Atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru ca un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în Statul respectiv, cu excepția cazului în care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot, sau în parte.

Articolul 4 - Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceleiași Stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui Stat.
2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.
3. Nici o derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul art. 15 din convenție.

Articolul 5 - Egalitatea între soți

Sotii se bucură de egalitate în drepturi și în responsabilități cu caracter civil, între ei și în relațiile cu copiii lor în ceea ce privește căsătoria, pe durata căsătoriei și cu prilejul desfacerii acesteia. Prezentul articol nu împiedică Statele să ia măsurile necesare în interesul copiilor.

Articolul 6 - Aplicare teritorială

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului sau de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul protocol, precizând măsura în care el se angajează ca dispozițiile prezentului protocol să se aplice acestui sau acestor teritorii.
2. Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului European, să extindă aplicarea prezentului protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare pentru acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

perioade de doua luni de la data primirii declaratiei de catre secretarul general.

3. Orice declaratie facuta în virtutea celor doua paragrafe precedente va putea fi retrasa sau modificata, în ceea ce priveste orice teritoriu desemnat în aceasta declaratie, prin notificare adresata secretarului general. Retragerea sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmeaza expirarii unei perioade de doua luni de la data primirii notificarii de catre secretarul general.

4. O declaratie potrivit prezentului articol va fi considerata ca fiind în conformitate cu paragraful 1 din articolul 56 al conventiei.

5. Teritoriul oricarui stat cu privire la care prezentul protocol se aplica, în virtutea ratificarii, a acceptarii sau a aprobarii sale de catre statul respectiv si fiecare dintre teritoriile cu privire la care protocolul se aplica în baza unei declaratii facute de respectivul stat, conform prezentului articol, pot fi considerate ca teritorii distincte în cazul referirii la teritoriul unui stat facute la articolul 1.

6. Orice stat care a facut o declaratie potrivit paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate, ulterior, în orice moment, sa declare, referitor la unul sau la mai multe teritorii vizate în aceasta declaratie, ca accepta competenta Curtii pentru a primi cererile persoanelor fizice, ale organizatiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform art. 34 din conventie, privitor la articolele 1-5 din prezentul protocol.

Articolul 7 - Raportare la conventie

Statele parti considera articolele 1-6 ale prezentului protocol ca articole aditionale la conventie si toate dispozitiile conventiei se aplica în consecinta.

Articolul 8 - Semnare si ratificare

Prezentul protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat conventia. El va fi supus ratificarii, acceptarii sau aprobarii. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul protocol fara sa fi ratificat simultan sau anterior conventia. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

Articolul 9 - Intrare în vigoare

1. Prezentul protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmeaza expirarii unei perioade de doua luni de la data la care sapte state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin protocol conform dispozitiilor articolului 8.

2. Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmeaza expirarii unei perioade de doua luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Conventia Europeana a Drepturilor Omului

Articolul 10 - Functiile depozitarului

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricarui instrument de ratificare, de acceptare sau aprobare
- c. orice data de intrare în vigoare a prezentului protocol conform articolelor 6 si 9;
- d. orice alt act, notificare sau declaratie în legatura cu prezentul protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnatii, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul protocol.

Încheiat la Strasbourg la 22 noiembrie 1984, în limbile franceza si engleza, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copie certificata fiecaruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

CEDO a fost ratificata prin legea nr. 30/1994, publicata în MOF nr. 135 din 31 mai 1994

Textul Conventiei a fost modificat prin Protocolul 11 la CEDO, încheiat la Strasbourg la 11 mai 1994 si ratificat de România prin legea nr. 79/1995, publicata în MOF nr. 147 din 13 iulie 1995

Varianța originală a Conventiei, în limbile franceza si engleza poate fi gasita pe website-ul Curtii Europene a Drepturilor Omului (www.coe.int)

Istoric, organizare si procedura a Curtii

CONSILIUL EUROPEI CURTEA EUROPEANA A DREPTURILOR OMULUI

Istoric, organizare si procedura

I. CADRUL ISTORIC

A. Conventia Europeana a Drepturilor Omului din 1950

Conventia pentru protectia Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale a fost elaborata în cadrul Consiliului Europei. Ea a fost deschisa pentru semnare la Roma pe data de 4 noiembrie 1950 si a intrat în vigoare în septembrie 1953. Obiectivul autorilor a fost de a face primii pasi pentru implementarea colectiva a unor drepturi enuntate în Declaratia Universala a Drepturilor Omului din 1948 adoptata de Organizatia Natiunilor Unite.

Pe lângă consacrarea unei serii de drepturi si libertati civile si politice¹, Conventia a prevazut si un sistem de aplicare a obligatiilor asumate de statele contractante. Trei institutii au fost create în acest sens: Comisia Europeana a Drepturilor Omului (înfiintata în 1954), Curtea Europeana a Drepturilor Omului (înfiintata în 1959) si Comitetul de Ministri al Consiliului Europei, ultimul organ fiind alcatuit din ministri afacerilor externe ai statelor membre sau reprezentantii lor.

Conform Conventiei din 1950, statele contractante si, în cazul în care acestea au acceptat dreptul la cerere individuala, reclamantii individuali (persoane fizice, grupuri de persoane sau organizatii neguvernamentale) ar putea depune plângeri împotriva statelor contractante privind pretinsele încălcari ale drepturilor garantate de Conventie.

Plângerile au constituit la început obiectul unei examinari prealabile de catre Comisie, care se pronunta asupra admisibilitatii lor. Daca cererile erau declarate admisibile si nu se ajungea la o reglementare amiabila, Comisia redacta un raport prin care stabilea faptele si își exprima opinia cu privire la fondul cauzei. Raportul se transmitea Comitetului de Ministri.

Daca statul împotriva caruia era îndreptata plângerea accepta jurisdicția obligatorie a Curtii, Comisia si/sau orice stat contractant interesat dispunea de o perioada de trei luni dupa transmiterea raportului catre Comitetul de Ministri pentru a aduce cazul în fata Curtii în vederea unei hotărâri obligatorii, finale. Personele fizice nu aveau dreptul sa sesizeze Curtea.

Daca o cauza nu era deferita Curtii, Comitetul de Ministri hotara daca a avut loc o încălcare a Conventiei si, daca era cazul, acorda satisfactie echitabila

¹ A se vedea anexa I pentru lista de titluri a articolelor normative.

Istoric, organizare si procedura a Curtii

victimei. Comitetul de Ministri era responsabil, de asemenea, de supervizarea executarii hotarârilor Curtii.

B. Evolutiile ulterioare

De la intrarea în vigoare a Conventiei au fost adoptate unsprezece Protocoale. Protocoalele nr. 1, 4, 6 si 7 la Conventie au adaugat si alte drepturi si libertati celor garantate, iar Protocolul nr. 2 a conferit Curtii puterea de a da avize consultative. Protocolul nr. 9 a dat posibilitatea reclamantilor (persoane fizice) sa înainteze cererile lor Curtii dupa ratificarea de catre statul pârât si acceptarea de catre un comitet de selectare. Protocolul nr. 11 a restructurat mecanismul de control (vezi mai jos). Celelalte protocoale se refereau la organizare si la procedura în fata institutiilor Conventiei.

Începând cu anul 1980, datorita cresterii constante a numarului de cauze aduse în fata institutiilor Conventiei, a devenit mult mai dificil sa se mentina durata procedurilor în limite acceptabile. Problema a fost agravata prin aderarea noilor state contractante începând cu anul 1990.

Numarul de cereri înregistrate anual la Comisie a crescut de la 404 în 1981 la 2,037 în 1993 si la 4750 în 1997. Pe de alta parte, în 1997 numarul de dosare neînregistrate sau înregistrate provizoriu la Comisie în fiecare an a crescut la peste 12,000. În cazul Curtii, statistica a reflectat o situatie similara, cu un numar de cazuri înaintate anual crescând de la 7 în 1981 la 52 în 1993 si 119 în 1997.

Numarul de cazuri în crestere a dus la debateri de durata asupra necesitatii reformarii mecanismului de control creat de Conventie. La începutul discutiilor, parerile erau împartite în ceea ce priveste sistemul ce trebuia adoptat. În cele din urma solutia adoptata a fost crearea unei Curti unice permanente. Scopul a fost de a simplifica structura pentru a scurta durata procedurii si, în acelasi timp, de a consolida caracterul juridic al sistemului, făcându-l pe deplin obligatoriu si abolind rolul decizional al Comitetului de Ministri.

La 11 mai 1994 a fost deschis pentru semnare Protocolul nr. 11 la Conventia Europeana a Drepturilor Omului, care restructura mecanismul de control.

II. NOUA CURTE EUROPEANA A DREPTURILOR OMULUI

A. Perioada de tranzitie

Protocolul nr. 11 prevedea ratificarea sa de catre toate statele contractante si a intrat în vigoare la un an dupa depunerea ultimei ratificari. Instrumentele de ratificare au fost depuse la Consiliul Europei în octombrie 1997,

Istoric, organizare si procedura a Curtii

dupa o perioada de pregatire de un an în timpul careia au fost alesi judecatorii si au fost tinute mai multe întâlniri pentru a se lua masurile necesare de organizare si procedura pentru instituirea Curtii. Astfel, judecatorii au ales presedintele, doi vicepresedinti (care sunt si presedinti de sectiuni), doi presedinti de sectiuni, patru vicepresedinti de sectiuni, un grefier si doi grefieri adjuncti si au elaborat un proiect nou al Regulamentului Curtii.

Noua Curte Europeana a Drepturilor Omului a început sa functioneze la 1 noiembrie 1998, odata cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11. La 31 octombrie 1998, vechea Curte si-a încetat functionarea. Totusi, conform Protocolului nr. 11, Comisia va continua timp de un an (pâna la 31 octombrie 1999) sa examineze cererile pe care le-a declarat admisibile anterior datei de intrare în vigoare a Protocolului nr. 11.

B. Organizarea Curtii

Curtea Europeana a Drepturilor Omului, instituita conform modificarilor aduse Conventiei, este alcatuita dintr-un numar de judecatori egal cu cel al statelor contractante (la acel moment patruzeci²). Nu exista nici o restrictie în ceea ce priveste numarul de judecatori de aceeasi nationalitate. Judecatorii sunt alesi de Adunarea Parlamentara a Consiliului Europei pentru un termen de sase ani. Mandatul a jumatate dintre judecatorii alesi la primele alegeri va expira dupa trei ani, astfel încât sa se asigure reînnoirea mandatului unei jumatati dintre judecatori la fiecare trei ani.

Judecatorii își exercita functiile la Curte în nume propriu si nu reprezinta nici un stat. Ei nu se pot angaja în nici o activitate incompatibila cu independenta sau impartialitatea lor sau cu cerintele unei functii permanente. Mandatul lor expira la atingerea vârstei de saptezeci de ani.

Curtea plenara își alege presedintele, doi vicepresedinti si doi presedinti de sectiune pentru o perioada de trei ani.

Conform regulamentului sau, Curtea este împartita în patru sectiuni, a caror componenta, stabilita pentru trei ani, trebuie sa fie echilibrata atât din punct de vedere geografic, cât si al reprezentarii sexelor, tinându-se cont, în același timp, de diferitele sisteme de drept ale statelor contractante. Doua sectiuni sunt prezidate de vice-presedintii Curtii, iar celelalte sectiuni sunt prezidate de presedintii de sectiune alesi de catre Curte. Presedintii de sectiune sunt asistati si, atunci când este necesar, sunt înlocuiti de vicepresedintii sectiunilor.

În cadrul fiecărei sectiuni sunt create comitete din trei judecatori pentru o perioada de douasprezece luni. Comitetele sunt un element important în noua structura deoarece ele sunt responsabile în mare masura de activitatea de selectare, care era efectuata anterior de catre Comisie.

² A se vedea lista judecatorilor în anexa II.

Istoric, organizare si procedura a Curtii

În fiecare sectiune sunt constituite camere în componenta carora intra sapte membri dupa principiul rotatiei, presedintele sectiunii si judecatorul ales din statul în cauza fiind prezenti de drept. Daca acesta din urma nu este membru al sectiunii, el sau ea judeca în calitate de membru de drept al camerei. Membrii sectiunii care nu sunt membri titulari ai camerelor, judeca în calitate de membri supleanți.

Marea Camera, alcatuita din saptesprezece judecatori, este constituita pentru trei ani. Pe lânga membrii de drept – presedintele, vicepresedintii si presedintii de sectiuni - Marea Camera este formata prin rotatie pe baza a doua grupuri, care vor alterna la fiecare noua luni. Componenta acestor grupuri urmareste sa pastreze un echilibru geografic si sa tina cont de diferitele sisteme juridice existente în statele contractante.

Procedura în fata Curtii

Chestiuni generale

Orice stat contractant (cerere statala) sau persoana care pretinde a fi victima unei încălcări a Conventiei (cerere individuala) poate depune direct la Curtea de la Strasbourg o cerere prin care învoca o încălcare de către un stat contractant a unuiu dintre drepturile garantate în Conventie. O nota informativa pentru reclamanti si formulare de cereri pot fi obtinute de la Grefa.

Procedura în fata noii Curti Europene a Drepturilor Omului este contradictorie si publica. Audientele sunt, în principiu, publice, cu exceptia cazurilor când camera/Marea Camera ia o alta decizie în situatii exceptionale. Memoriile si alte documente înaintate Grefei Curtii de către parti sunt accesibile publicului.

Reclamantii individuali pot înainta ei însisi cererile, dar se recomanda sa fie reprezentati de un avocat, si chiar se cere acest lucru pentru audiente sau odata ce a fost adoptata o decizie ce declara cauza admisibila. Consiliul Europei a elaborat un sistem de acordare a asistentei juridice pentru reclamantii care au resurse insuficiente.

Limbile oficiale ale Curtii sunt franceza si engleza, dar cererile pot fi scrise în una din limbile oficiale ale statelor contractante. Odata ce cererea a fost declarata admisibila, va fi utilizata una din limbile oficiale ale Curtii, cu exceptia cazurilor când presedintele camerei/Marii Camere va autoriza utilizarea în continuare a limbii în care s-a facut cererea.

Istoric, organizare si procedura a Curtii

Procedura referitoare la admisibilitate

Fiecare cerere individuala este repartizata unei sectiuni, al carei presedinte numeste un raportor. Dupa o examinare prealabila a cauzei, raportorul decide daca aceasta trebuie solutionata de un comitet alcatuit din trei membri sau de o camera.

Un comitet poate în unanimitate sa declare o cerere inadmisibila sau sa o scoata de pe rolul Curtii când o astfel de decizie poate fi luata fara vreo alta examinare.

În afara de cererile care le sunt atribuite în mod direct de catre raportori, camerele judeca si cererile individuale care nu au fost declarate inadmisibile de catre un comitet alcatuit din trei membri, precum si cererile statale. Camerele se pronunta atât asupra admisibilitatii, cât si asupra fondului cauzelor, în general prin decizii separate sau, când este cazul, prin decizii unice privind mai multe cauze.

Camerele pot în orice moment sa-si decline competenta în favoarea Marii Camere atunci când cauza ridica o problema importanta relativa la interpretarea Conventiei sau când solutionarea unei chestiuni ar putea fi în contradictie cu o hotarâre luata anterior de catre Curte, cu exceptia cazurilor când una dintre parti se opune într-un interval de o luna, începând de la notificarea intentiei camerei de declinare a competentei.

Prima faza a procedurii este în general scrisa, chiar daca uneori camera poate lua decizia de a tine o audienta, caz în care se vor face, de asemenea, referiri la fondul cauzei.

Hotarârile camerei referitoare la admisibilitate, care sunt luate prin majoritate de voturi, trebuie sa fie motivate si facute publice.

Procedura referitoare la fond

Dupa ce camera a decis sa admita cererea, ea poate invita partile sa prezinte probe suplimentare si sa depuna observatii scrise, inclusiv o eventuala cerere pentru satisfactie echitabila din partea reclamantului, si sa organizeze o audienta publica cu privire la fondul cauzei.

Presedintele camerei poate, în interesul unei administrari corecte a justitiei, sa invite sau sa autorizeze orice stat contractant, care nu este parte la procedura, sau oricare persoana interesata, care nu este reclamant, sa depuna observatii scrise, si, în circumstante exceptionale, sa ia parte la audienta. Un stat contractant, al carui cetatean este un reclamant într-o cauza, poate interveni de drept.

În timpul procedurii referitoare la fond, negocierile purtate în vederea asigurarii unei reglementari amiabile pot fi purtate prin intermediul Grefierului.

Istoric, organizare si procedura a Curtii

Negocierile de reglementare amiabila sunt confidentiale.

Hotarârile

Camerele hotarasc cu majoritate de voturi. Orice judecator care a luat parte la examinarea dosarului are dreptul sa anexeze la hotarâre fie opinia sa separata concordanta sau disidenta, fie o simpla declaratie de disociere.

Într-un termen de trei luni de la adoptarea hotarârii de catre camera, oricare dintre parti poate cere trimiterea cauzei la Marea Camera, daca prin aceasta se ridica o problema importanta relativa la interpretarea sau la aplicarea Conventiei, ori a protocoalelor sale, sau o problema grava cu caracter general. Astfel de cereri sunt examinate de un colegiu al Marii Camere format din cinci judecatori din care fac parte Presedintele Curtii, presedintii de sectiuni, cu exceptia presedintelui sectiunii careia îi apartine camera ce a luat hotarârea, precum si un alt judecator ales prin rotatie dintre judecatorii care nu erau membri ai camerei initiale.

O hotarâre a unei camere devine definitiva la expirarea termenului de trei luni sau mai devreme, daca partile declara ca nu au intentia de a cere retrimiteri cauzei la Marea Camera, ori în cazul în care colegiul de cinci judecatori a respins cererea partii.

În cazul în care colegiul accepta cererea, Marea Camera se pronunta prin majoritate printr-o hotarâre care este definitiva.

Toate hotarârile definitive ale Curtii sunt obligatorii pentru statele pârâte în cauza.

Comitetul de Ministri al Consiliului Europei este responsabil de supervizarea executarii hotarârilor. Astfel, Comitetul de Ministri trebuie sa verifice daca statele în privinta carora Curtea a hotarât ca au încalcat Conventia, au luat masurile necesare pentru a îndeplini obligatiile specifice sau generale ce decurg din hotarârile Curtii.

Avize consultative

Curtea poate, la cererea Comitetului de Ministri, sa dea avize consultative cu privire la problemele de drept ce tin de interpretarea Conventiei si a Protocoalelor.

Decizia Comitetului de Ministri de a cere Curtii un aviz consultativ este adoptat cu majoritate de voturi.

Cererile de avize consultative sunt examinate de Marea Camera, care le adopta cu majoritate de voturi. Orice judecator poate anexa la acestea opinia sa separata – concordanta sau disidenta – sau o simpla declaratie de dezacord.

Istoric, organizare si procedura a Curtii

ANEXA I

TITLURILE ARTICOLELOR NORMATIVE ALE CONVENTIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI INTRODUSE DE PROTOCOLUL NR. 11

Conventia din 1950

Articolul 2	Dreptul la viata
Articolul 3	Interzicerea torturii
Articolul 4	Interzicerea sclaviei si a muncii fortate
Articolul 5	Dreptul la libertate si la siguranta
Articolul 6	Dreptul la un proces echitabil
Articolul 7	Nici o pedeapsa fara lege
Articolul 8	Dreptul la respectarea vietii private si de familie
Articolul 9	Libertatea de gândire, de constiinta si de religie
Articolul 10	Libertatea de exprimare
Articolul 11	Libertatea de întrunire si de asociere
Articolul 12	Dreptul la casatorie
Articolul 13	Dreptul la un recurs efectiv
Articolul 14	Interzicerea discriminarii

Protocolul nr. 1

Articolul 1	Protectia proprietatii
Articolul 2	Dreptul la instruire
Articolul 3	Dreptul la alegeri libere

Protocolul nr. 4

Articolul 1	Interzicerea privarii de libertate pentru datorii
Articolul 2	Libertatea de circulatie
Articolul 3	Interzicerea expulzarii propriilor cetateni
Articolul 4	Interzicerea expulzarii colective de straini

Protocolul nr. 6

Articolul 1	Abolirea pedepsei cu moartea

Protocolul nr. 7

Articolul 1	Garantii procedurale în cazul expulzarii de straini
Articolul 2	Dreptul la doua grade de jurisdictie în materie penala
Articolul 3	Dreptul la despagubiri în caz de eroare judiciara
Articolul 4	Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de doua ori
Articolul 5	Egalitatea între soti

Istoric, organizare si procedura a Curtii

ANEXA II

COMPONENTA CURTII

(în ordinea de întâietate)

Dl. Luzius WILDHABER, presedinte	(elvet ian)
Dna Elisabeth PALM, vice-presedinte	(suedez a)
Dl. Christos ROZAKIS, vice-presedinte	(grec)
Dl. Georg RESS, presedinte de sectiune	(german)
Dl. Jean-Paul COSTA, presedinte de sectiune	(francez)
Dl. Benedetto CONFORTI	(italian)
Dl. Antonio PASTOR RIDRUEJO	(spaniol)
Dl. Luigi FERRARI BRAVO	(italian) ³
Dl. Gaukur JÖRUNDSSON	(islandez)
Dl. Giovanni BONELLO	(maltez)
Dl. Lucius CAFLISCH	(suedez) ⁴
Dl. Loukis LOUCAIDES	(cipriot)
Dl. Jerzy MAKARCZYK	(polonez)
Dl. Pranas KURIS	(lituanian)
Dl. Ireneu CABRAL BARRETO	(portughez)
Dl. Riza TÜRMEŒ	(turc)
Dna Françoise TULKENS	(belgiana)
Dna Viera STRÁŽNICKÁ	(slovac a)
Dl. Corneliu BÎRSAN	(rom â n)
Dl. Peer LORENZEN	(danez)
Dl. Willi FUHRMANN	(austriac)
Dl. Karel JUNGWIERT	(ceh)
Sir Nicolas BRATZA	(britanic)
Dl. Marc FISCHBACH	(luxemburghez)
Dl. Volodymyr BUTKEVYCH	(ucrainean)
Dl. Josep CASADEVALL	(andoran)
Dl. Boštjan ZUPANCIC	(sloven)
Dna Nina VAJIC	(croata)
Dl. John HEDIGAN	(irlandez)

³ Ales ca judecator al statului San Marino

⁴ Ales ca judecator al statului Liechtenstein

Istoric, organizare si procedura a Curtii

Dna Wilhelmina THOMASSEN	(o l a n d e z a)
Dl. Matti PELLONPÄÄ	(finlandez)
Dna Margarita TSATSA-NIKOLOVSKA	(cetateanca a fostei Republici Iugoslave Macedonia)
Dl. Tudor PANTÎRU	(moldovean)
Mme Hanne Sophie GREVE	(norvegiana)
Dl. András BAKA	(u n g u r)
Dl. Rait MARUSTE	(estonian)
Dl. Egils LEVITS	(leton)
Dl. Kristaq TRAJA	(a l b a n e z)
Dna Snejana BOTOCHAROVA	(bulgaroai ca)
Dl. Mindia UGREKHELIDZE	(g e o r g i a n)
Dl. Anatoly KOVLER	(r u s)
Dl. Michele de SALVIA, grefier	(i t a l i a n)
Dl. Paul MAHONEY, grefier adjunct	(b r i t a n i c)
Dna Maud DE BOER-BUQUICCHIO, grefier adjunct	(o l a n d e z a)

Statutul Convenției în dreptul intern

STATUTUL CONVENȚIEI ÎN DREPTUL INTERN

Convenția Europeană a Drepturilor Omului instituie o serie de drepturi în favoarea indivizilor, care trebuie respectate de toate autoritățile publice ale statelor contractante. Prin urmare, Curtea de la Strasbourg a formulat principiul conform căruia autoritățile naționale sunt cele care trebuie să asigure în primul rând respectarea drepturilor fundamentale ale omului, iar mecanismul stabilit de Convenție privind controlul supranational exercitat de instanța de la Strasbourg trebuie să intre în acțiune doar excepțional, atunci când dreptul intern al statelor nu a reușit să găsească o rezolvare satisfăcătoare pentru individ a pretențiilor sale susținute din perspectiva Convenției. Acest principiu, referitor la caracterul subsidiar al procedurii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, este bazat pe ideea că acele state-parte la Convenție acuzate de indivizi că au acționat în contradicție cu obligațiile pe care și le-au asumat trebuie să aibă posibilitatea să remedieze ele însele pretențiile nereguli, înainte de a putea fi antrenată răspunderea internațională a statului. Corolarul acestei idei este că, în conformitate cu articolul 35 (1) din Convenție, un individ nu poate introduce cu succes o plângere în fața Curții Europene a Drepturilor Omului înainte de a fi epuizat căile de recurs interne disponibile și relevante pentru situația sa. De asemenea, articolul 13 al Convenției instituie dreptul la un recurs efectiv în fața unei instanțe naționale pentru acele persoane care pretind că drepturile și libertățile prevăzute de Convenție le-au fost încălcate.

Prin urmare, pentru acele state care au realizat încorporarea Convenției în dreptul intern, acesta va da naștere direct, ca urmare a ratificării ei, unor drepturi în beneficiul indivizilor și unor obligații în sarcina autorităților statale, drepturi care pot fi invocate direct în fața instanțelor naționale, care sunt astfel competente să judece litigiile cu care sunt sesizate din perspectiva textului convențional și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Din această perspectivă, trebuie subliniată importanța pe care o are jurisprudența dezvoltată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru interpretarea sferei drepturilor continute în textul Convenției. Într-adevăr, caracterul adesea succint și general al reglementării convenționale a fost suplinit de o vastă jurisprudență, care a interpretat și, adesea, extins înțelesul unor noțiuni, uneori dincolo de sfera avută în vedere de membrii fondatori în urma cu peste 50 de ani. În acest sens trebuie reamintită poziția de principiu a Curții potrivit căreia Convenția este un instrument viu, care trebuie interpretat având în vedere condițiile actuale existente în societățile țărilor membre ale Consiliului European.

Statutul Convenției în dreptul intern

România a ratificat Convenția și Protocoalele ei aditionale prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994 și intrată în vigoare la 20 iunie 1994.

Statutul ei în dreptul românesc este reglementat de acțiunea combinată a articolelor 11 (2) și 20 din Constituția României. Potrivit art. 11, “(2) Tratatul ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern”, iar conform art. 20, “(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale”.

În acest context, trebuie subliniat faptul că, deși textul art. 20 face referire expresă la Declarația Universală a Drepturilor Omului, logica reglementării constituționale se regăsește în cea mai mare măsură în cazul Convenției Europene a Drepturilor Omului, considerată, pe bună dreptate, ca fiind cel mai complex și avansat instrument juridic internațional referitor la protecția drepturilor și a libertăților fundamentale.

Prin urmare, mecanismul constituțional descris mai sus încorporează textul Convenției în dreptul intern, conferindu-i totodată o forță juridică superioară legilor și permițând aplicarea sa directă de către instanțele interne. Totodată, este consacrat rolul Convenției de etalon al interpretării textelor constituționale privind domeniul drepturilor omului, rol pe care Curtea Constituțională română l-a afirmat în mod explicit, din ce în ce mai multe decizii ale acesteia conținând referiri la textul Convenției sau la jurisprudența pertinentă a Curții de la Strasbourg. În acest context, trebuie reamintit că hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului au valoare de precedent, Curtea de la Strasbourg în cele mai multe cazuri motivându-și hotărârile prin indicarea, atunci când este posibil, a soluțiilor pe care le-a pronunțat în trecut în cazuri ce priveau situații asemănătoare. Prin urmare, cunoașterea jurisprudenței Curții este necesară pentru anticiparea poziției pe care aceasta o va adopta într-un caz similar unui deja judecat, deoarece adoptarea de către autoritățile naționale a unei conduite contrare principiilor clar exprimate în jurisprudența Curții va duce de cele mai multe ori la constatarea încălcării Convenției.

Totodată, în practica judiciară românească încep să apară din ce în ce mai mult, așa cum se întâmplă de altfel și în celelalte țări parte la Convenție, soluții întemeiate pe textul acesteia și pe principiile de interpretare dezvoltate de către Curtea de la Strasbourg. Un exemplu în acest sens este aplicarea articolului

Statutul Convenției în dreptul intern

238(1) din Codul penal de către Tribunalul Municipiului București, care prin decizia penală nr. 284/A din 24 martie 1997 i-a achitat pe inculpați acuzați de săvârșirea infracțiunii de ofensă adusă autorității, invocând prevederile art. 10 din Convenție referitoare la libertatea de exprimare.

Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede ca:

“1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițierea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute la lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apararea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Libertatea de exprimare, aparată de articolul 10, ocupă un loc aparte printre drepturile garantate de Convenție. Într-adevăr, ea stă chiar la baza noțiunii de “societate democratică” ce sintetizează sistemul de valori pe care este clădită Convenția. Această importanță cu totul deosebită a articolului 10 a fost subliniată de Curte pentru prima dată în cauza *Handyside c. Regatul Unit* (1976), ideea fiind reluată apoi constant în toate cauzele ulterioare. Astfel, “libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una din condițiile primordiale ale progresului sau și ale împlinirii individuale a membrilor săi. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acoperă nu numai “informațiile” sau “ideile” care sunt primite favorabil sau care sunt considerate inofensive sau indifferente, ci și acelea care ofensează, sochează sau îngrijorează statul sau un anumit segment al populației. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis în absența cărora nu există “societate democratică”.

Curtea Europeană afirmă astfel ideea că democrația nu se rezumă la domnia opiniei majorității, ci implică într-o egală măsură respectul pentru minorități, tolerarea manifestărilor izolate sau excentrice, necesitând abordarea

Statutul Convenției în dreptul intern

relatiei individ-colectivitate dintr-o perspectiva liberala. În acelasi timp, în opinia Curtii Europene, libertatea de exprimare servește un dublu deziderat: acela al împlinirii individuale a fiecăruia, reprezentând deci un aspect al principiului general al autonomiei individuale în raport cu societatea; în acelasi timp, libertatea de exprimare prezintă o însemnata functie instrumentala, constituind un mijloc extrem de util de asigurare a bunei functionari a unei societati deschise si pluraliste, si în special a unei democratii reprezentative. Asa cum se va vedea în continuare, aceasta a doua justificare pare sa cântareasca mai greu, ea determinând protectia sporita pe care instanta de la Strasbourg o acorda liberei discutari a subiectelor ce prezintă un interes public.

Dreptul garantat de articolul 10 nu este însa unul absolut. Paragraful 2 permite restrângerea exercitarii acestuia în ipoteza în care folosirea libertatii de exprimare este îndreptata împotriva anumitor valori, pe care statul le poate în mod legitim, apara, sau chiar împotriva democratiei însasi. Restrictiile aduse libertatii de exprimare vor fi însa controlate de Curtea Europeana prin aplicarea unei serii de principii de interpretare a dispozitiilor articolului 10 din Conventie cristalizate în cadrul jurisprudentei referitoare la acesta. Chiar daca organele de la Strasbourg (Comisia si Curtea) nu au urmat întotdeauna în solutiile de speta abordarea favorabila libertatii de exprimare anuntata în cauza *Handyside*, fiind uneori criticate de doctrina de specialitate pentru acest lucru, rolul preeminent al dreptului la libera exprimare a fost constant afirmat cel puțin la nivel de principiu, el trebuind sa calauzeasca orice analiza a vreunei restrângeri aduse acestei libertati.

Domeniul de aplicare

Principala caracteristica a modului în care este definit de catre Comisie si Curte domeniul libertatii de exprimare din punctul de vedere al articolului 10 este tendinta acestora de a include în sfera paragrafului 1 o arie extrem de larga de forme de manifestare a libertatii de exprimare, inclusiv mijloacele materiale si tehnice folosite pentru exercitarea acesteia. Practic, organele de la Strasbourg accepta cu mare usurinta încadrarea în sfera paragrafului 1, urmând a diferentia formele de exprimare legitime de cele pe care statul are posibilitatea sa le reprime pe baza criteriilor privind restrictiile prevazute în paragraful 2 (restrictiile trebuie sa fie prevazute de legea interna, sa urmareasca unul dintre scopurile legitime enumerate limitativ în paragraful 2 si sa fie necesare, într-o societate democratica, pentru atingerea acelor scopuri).

Dreptul aparat de articolul 10 cuprinde, conform textului CEDO, “libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere”. Trebuie sa

Statutul Convenției în dreptul intern

aratam ca au fost considerate ingerinte în exercitarea respectivei libertati situatii foarte variate cum ar fi: sanctionarea unor ziaristi pentru diferite afirmatii publicate în presa sau facute în timpul unor emisiuni televizate, refuzul autoritatilor de a distribui o anumita revista în cazarmile militare, arestarea unor persoane care protestau împartind manifeste în timpul unei defilari militare sau a unei conferinte pe teme militare, refuzul accesului unei persoane la informatii confidentiale care o priveau aflate în posesia autoritatilor, confiscarea de catre autoritati a tablourilor unui artist prezentate în cadrul unei expozitii, interzicerea difuzarii unui film, concedierea unei învatatoare datorita activitatilor sale politice în cadrul Partidului Comunist German, imposibilitatea de a crea societati private de radio sau de televiziune din cauza monopolului detinut de stat în acest domeniu, interzicerea accesului în tara a unui lider politic strain pentru a-l împiedica sa participe la o întrunire la care fusese invitat, si altele.

În cauza *Groppera Radio AG c. Elvetiei* (1990), ce privea decizia autoritatilor elvetiene de a-i interzice societatii de radiodifuziune reclamante sa retransmita prin cablu emisiuni emise din Italia, guvernul a sustinut ca articolul 10 nu acopera difuzarea unor programe al caror continut, în special muzica usoara si mesaje publicitare, nu se încadreaza în notiunea de “informatii sau idei”. Curtea a respins acest argument si a afirmat ca articolul 10 (1) este aplicabil si ca nu trebuie sa se faca vreo distinctie în functie de continutul programelor.

Libertatea de exprimare apara toate categoriile de informatii obiective, pluraliste si toate creatiile si ideile originale, oricare ar fi forma, suportul sau finalitatea acestora. De ea se bucura nu numai mijloacele de informare în masa, ci si toti cetatenii si creatorii stiintifici, literari sau artistici. Se includ deci în sfera protectiei articolului 10 cuvinte, imagini, sunete transmise prin intermediul suportului tiparit, al radioului, televiziunii, cinematografiei, etc. Desi nu exista înca o jurisprudenta în acest sens, este cert ca si informatia electronica difuzata prin Internet va fi acoperita de articolul 10.

Dupa cum se vede, aria de acoperire a libertatii aparate de Conventie este foarte larga, incluzând toate formele de discurs artistic, comercial sau referitor la probleme de interes public. Desigur, protectia efectiva acordata de articolul 10 variaza în sensul ca legitimitatea ingerintelor statului în exercitarea libertatii de exprimare va fi apreciata în functie de valoarea diferita pe care Curtea o acorda diferitelor mesaje transmise de titularii dreptului. Spre exemplu, asa cum se va vedea în cele ce urmeaza, formele de publicitate incluse într-un discurs cu scop comercial vor beneficia de o protectie mult scazuta fata de un discurs politic. Important de observat este însa faptul ca aceste deosebiri se realizeaza pe terenul paragrafului 2 al articolului 10, care obliga statul sa respecte în toate cazurile conditiile destul de stricte impuse de acesta.

Statutul Convenției în dreptul intern

Restricțiile ce pot fi aduse libertății de exprimare

Paragraful 2 al articolului 10 permite statului să aducă limitări formelor de manifestare a libertății de exprimare cu condiția să respecte cerințele impuse de Convenție pentru valabilitatea acestora. Odată stabilită aplicabilitatea articolului 10, deci după ce s-a constatat că a avut loc o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, Curtea afirmă că limitarea adusă de stat acestui drept este contrară Convenției dacă nu îndeplinește cele trei condiții cumulative enumerate în paragraful 2: să fie prevăzută de lege, să urmărească cel puțin unul dintre scopurile legitime prevăzute de textul Convenției și să fie necesară, într-o societate democratică, pentru atingerea acelui scop. În momentul în care se constată neîndeplinirea uneia dintre aceste condiții, Curtea va constata încălcarea Convenției fără a mai continua examinarea celorlalte.

Prevăzută de lege

Ingerința adusă libertății de exprimare trebuie să se bazeze pe o dispoziție normativă existentă în dreptul intern.

Jurisprudența organelor de la Strasbourg a stabilit ce trebuie să se înțeleagă prin noțiunea de “lege”, aceasta constituind una dintre așa numitele “noțiuni autonome” al căror conținut diferă de cel pe care l-ar putea avea în dreptul intern al diferitelor state parte la Convenție.

Astfel, prin “lege” se înțelege atât actul legislativ cu valoare normativă generală ce emana de la puterea legiuitoare, cât și o normă cu o forță juridică inferioară legii în sens formal. Este acoperită de noțiunea de “lege” în sensul Convenției inclusiv jurisprudența, și acest lucru nu este valabil numai pentru țările care au un sistem juridic de tip *common law*. În special în cazul acestora din urmă, organele de la Strasbourg au apreciat că prin “lege” în sensul Convenției se poate înțelege atât dreptul scris cât și cel nescris. De asemenea, în cauza *Autronic c. Elveției* (1990) au fost considerate drept “lege” în sensul Convenției chiar și norme aparținând dreptului internațional public.

Important este însă că dreptul intern care prevede posibilitatea unei ingerințe aduse libertății de exprimare să îndeplinească două condiții fundamentale: **accesibilitatea** și **previzibilitatea**. În lipsa acestora, constatată de Curtea de la Strasbourg, articolul 10 va fi încălcat chiar dacă ingerința este prevăzută de o lege în vigoare în ordinea juridică internă, ce emana de la Parlament.

Curtea Europeană a avut ocazia, în cauza *Sunday Times c. Regatului Unit* (1979), să afirme principiile de bază ce definesc noțiunile de accesibilitate și previzibilitate a legii. Astfel, “trebuie în primul rând ca “legea” să fie suficient

Statutul Convenției în dreptul intern

de accesibila: cetățeanul trebuie să poată dispune de informații suficiente, ținând seama de circumstanțele cauzei, în legătura cu normele juridice aplicabile într-un caz dat. În al doilea rând, nu poate fi considerată drept “lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie pentru a-i permite cetățeanului să-și adapteze conduita cerințelor legale; folosindu-se dacă e nevoie de sfaturi competente, el trebuie să fie capabil să prevadă, cu un grad de exactitate rezonabil ținând seama de circumstanțele cauzei, consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat comis de el. Aceste consecințe nu trebuie să fie previzibile cu o certitudine absolută: experiența dovedește imposibilitatea acestui lucru. De altfel, deși certitudinea este de dorit, ea determină uneori o rigiditate excesivă; or legea trebuie să se poată adapta schimbărilor de situație. Astfel, în mod inevitabil multe legi folosesc formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică”.

Neclaritatea unei legi poate fi compensată de existența în dreptul intern al statului în cauză a unei practici judiciare constante, care să permită realizarea obiectivului urmărit de condiția ca măsura ce afectează libertatea de exprimare să fie prevăzută de lege, și astfel să se înlăture arbitrarul și să se evite acordarea unei puteri discreționare autorităților statale. Există domenii care prin natura lor nu permit existența unei reglementări perfect riguroase, astfel încât este inerentă existența unor texte de lege cu un caracter mai general. Curtea a acceptat acest lucru în ceea ce privește, de exemplu, normele juridice care apară morala sau cele care reglementează domeniul concurenței neloiale, în situația în care reprimarea reclamantilor putea fi prevăzută de aceștia ca urmare a jurisprudenței existente în acel domeniu.

În cauza *Steel și alții c. R.U.* (1998), Curtea Europeană a sugerat ca simpla prevedere în legea internă nu este suficientă, fiind necesară și conformitatea cu convenția.

Scopul legitim urmărit

După ce a constatat că ingerința adusă libertății de exprimare era prevăzută de lege, Curtea Europeană verifică dacă ea urmărea unul dintre scopurile legitime enumerate **limitativ** în paragraful 2 al articolului 10. În această privință, trebuie observat că instanțele europene nu se mulțumesc să accepte existența scopului legitim invocat de stat, ci procedează ele însele la o apreciere în urma căreia va fi identificat acela dintre obiectivele enumerate în paragraful 2 care este cel mai relevant în circumstanțele cauzei.

Când verifică dacă această condiție a urmăririi unui scop legitim este îndeplinită, Curtea Europeană ține seama de scopul ce a inspirat autoritățile de la care emana ingerința la momentul instituirii acesteia, și nu de scopul pe care statul pârât ar putea să îl reconstituie ulterior pentru a justifica măsura în cursul

Statutul Convenției în dreptul intern

procedurii de la Strasbourg.

Este posibil și să fie reținute în aceeași speță mai multe motive legitime care să justifice acțiunea statului. De exemplu, în cauza *Barfod c. Danemarcei* (1989) în care un ziarist a fost condamnat pentru că a acuzat doi judecatori de lipsa de imparțialitate în modul în care au rezolvat un litigiu fiscal, Curtea a reținut ca scopuri legitime din punctul de vedere al paragrafului 2 “protecția reputației judecătorilor” și, indirect, “salvgardarea autorității puterii judecătorești”.

Măsura necesară într-o societate democratică

Aceasta este cea mai importantă cerință pe care statul trebuie să o îndeplinească în momentul în care restrânge libertatea de exprimare a indivizilor. Organele de la Strasbourg au stabilit o serie de principii legate de interpretarea acestei noțiuni, deoarece ea este cel mai adesea determinanta pentru stabilirea unei concluzii de încălcare sau nu a Convenției. Le vom prezenta pe scurt.

Analiza necesității unei măsuri ce afectează libertatea de exprimare, pentru a duce la concluzia compatibilității cu prevederile Convenției, trebuie să evidențieze faptul că aceasta răspundea unei “**nevoi sociale imperioase**” care a determinat adoptarea ei. De asemenea, măsura în cauză trebuie să fie **proporțională** cu scopul legitim urmărit, iar motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica trebuie să fie **pertinente și suficiente**.

Curtea Europeană a respins argumentarea statelor care au susținut că cerința necesității într-o societate democratică e satisfăcută atunci când se demonstrează că statul a acționat în mod rațional, atent și cu bună credință. Subliniind importanța deosebită de care trebuie să se bucure libertatea de exprimare, Curtea a insistat asupra faptului că necesitatea restricției trebuie să fie **stabilă în mod convingător**.

Este adevărat că autorităților naționale le revine în primul rând sarcina de a aplica prevederile Convenției. Ele sunt de altfel plasate într-o poziție mai favorabilă decât instanțele europene pentru a aprecia oportunitatea unei anumite măsuri care restrânge libertatea de exprimare. În consecință, Curtea Europeană le-a recunoscut o **marja de apreciere** în acest domeniu. Foarte important de subliniat este însă faptul că această marja de apreciere **nu este nelimitată**. Ea este supusă unui control european care poartă asupra finalității și necesității legii statului în cauză și deciziilor de aplicare a acesteia. Prin urmare, Curtea Europeană este competentă să stabilească în ultima instanță dacă o anumită măsură respectă garanțiile instituite de art. 10 din Convenție.

Mai este important de reținut faptul că aprecierea în concret a necesității restricției se realizează de la caz la caz, luându-se în considerare toate

Statutul Convenției în dreptul intern

circumstanțele cauzei. De aceea, adesea concluzia Curtii este determinată de anumite aspecte specifice spetei respective, deși este posibilă și extragerea unor principii generale care să permită anticiparea atitudinii Curtii în cazurile ulterioare, ducând astfel la stabilirea unor standarde europene pe care statele parti la Convenție trebuie să le accepte drept obligații minime în domeniul libertății de exprimare.

Marja de apreciere de care dispun autoritățile naționale pentru a restrânge libertatea de exprimare are însă o întindere variabilă, în funcție de conținutul mesajului transmis de titularul dreptului, precum și de valoarea legitimă pe care statul o invocă pentru a justifica necesitatea unei ingerințe. În consecință, protecția acordată de Convenție variază și ea corespunzător.

Așa cum s-a arătat deja, Curtea a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care aceasta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discuții a **chestiunilor de interes general**, și în particular a **libertății presei**, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra. Prin urmare, atunci când obiectul plângerii la Strasbourg îl formează încălcarea libertății discursului “politic” înțeles în sensul său cel mai larg, marja de apreciere a autorităților naționale este foarte redusă.

Dimpotrivă, dacă dreptul invocat de reclamant privește un discurs al cărui conținut avea un caracter predominant comercial, neslujind deci transmiterii unor informații sau idei de interes general, ci intereselor pur economice ale individului, marja de apreciere este mult mai întinsă. În acest caz Curtea de la Strasbourg este într-o mai mică măsură dispusă să-și substituie propria apreciere privind necesitatea restricției celei a autorităților statului.

Se poate susține de asemenea că o marja de apreciere distinctă există în cazul discursului artistic.

Odată calificat discursul ca fiind unul ce poartă asupra unor chestiuni de interes general, marja de apreciere acordată statelor pentru a-l restricționa variază de asemenea în funcție de scopul legitim urmărit și de măsura în care se poate vorbi de o “definiție obiectivă” a acestuia la scară europeană. Astfel, Curtea a recunoscut că noțiunea de “morală” nu este concepută uniform în spațiul european, ea variind în mare măsură de la o țară la alta în funcție de realitățile specifice ale fiecăreia. Prin urmare, modul în care autoritățile naționale decid să o protejeze va face obiectul unui control mai puțin strict al instanțelor europene decât, spre exemplu, noțiunea de “autoritate a puterii judecătorești”, în cazul căreia se poate observa o mai mare concordanță în ceea ce privește dreptul și jurisprudența statelor-parti la Convenție.

De asemenea, în cauza *Surek c. Turciei* (1999), Curtea a stabilit că atunci când afirmațiile în litigiu, chiar dacă privesc un subiect de interes public, incită

Statutul Convenției în dreptul intern

la folosirea violentei împotriva unui individ, a unui reprezentant al statului sau a unei parti a populatiei (afectând deci siguranta nationala sau ordinea publica), marja de apreciere este mai întinsa decât, spre exemplu, în cazul discursului critic îndreptat împotriva unui om politic.

Trebuie sa precizam însa ideea potrivit careia faptul ca o anumita masura a fost considerata de Curte ca neîncalcând Conventia deoarece autoritatile nationale au actionat în cadrul marjei lor de apreciere nu înseamna neaparat ca discursul respectiv este în principiu strain domeniului de protectie instituit de articolul 10, ci numai ca, tinând seama de circumstantele specifice existente la acel moment în statul respectiv, autoritatile si-au putut folosi în mod legitim puterea discretionara de a aprecia oportunitatea interdictiei. Totodata, nu trebuie uitat faptul ca articolul 10 din Conventie impune statelor membre acceptarea unor **standarde minime** în privinta libertatii de exprimare, care nu le împiedica pe acestea, conform articolului 53 din Conventie, sa acorde drepturilor individuale în dreptul intern o protectie sporita fata de cea asigurata de jurisprudenta organelor de la Strasbourg. Astfel, în cauza *Handyside c. Regatului Unit*, (1979), Curtea a acceptat ca neîncalcând Conventia interzicerea de catre autoritatile britanice a unei carti referitoare la educatia sexuala a copiilor de vârsta scolara, interdictie motivata de considerente privind morala, desi aceeasi carte circulase în mod nestingherit în alte tari europene.

Ne-am referit pâna acum la modul în care este stabilita în mod abstract întinderea marjei de apreciere, în functie de natura discursului si de valoarea protejata prin reprimarea lui. Pentru a rezolva însa o cauza concreta, Curtea Europeana ia în considerare si alte elemente, legate de exemplu de calitatea specifica pe care o poate avea autorul discursului (ziarist, politician membru al opozitiei, soldat, functionar public, etc.) sau persoana lezata (politician, functionar public, magistrat, persoana privata, etc.), precum si de mijlocul prin care a fost difuzat mesajul (presa scrisa, televiziune, expozitii publice, proiectari de filme, etc.). De asemenea, un rol important îl joaca si circumstantele specifice ale difuzarii discursului litigios, cum ar fi, spre exemplu, faptul ca accesul copiilor la materiale considerate pornografice era restrictionat sau nu.

Nu în ultimul rând, **natura si severitatea sanctiunii aplicate** joaca un rol esential în stabilirea proportionalitatii cu scopul legitim urmarit. Cu cât sanctiunea are efecte mai serioase asupra reclamantului, cu atât mai mult va trebui sa dovedeasca statul existenta legaturii de proportionalitate între aceasta si scopul legitim urmarit.

Daca sanctiunea impusa are ca efect sa restrângă libertatea de exprimare mai mult decât este necesar, afectând si forme de exprimare ce nu ameninta

Statutul Convenției în dreptul intern

valorile legitime aparate, organele de la Strasbourg vor constata o încălcare a Convenției. Astfel, interzicerea perpetua și generală a dreptului de a publica al unei persoane ca urmare a condamnării penale pentru colaborationism cu nazistii a fost considerată de Comisia Europeană a Drepturilor Omului ca încălcând articolul 10 deoarece afectă în mod rigid și definitiv dreptul individului de a se exprima pe alte teme decât cele politice (cauza *De Becker c. Belgiei*, 1962).

De asemenea, în situația în care informația pe care statul susține ca este îndreptătit să o reprime este deja accesibilă opiniei publice din alte surse, interdicția ei nu se poate justifica din punctul de vedere al Curții de la Strasbourg. Astfel s-a întâmplat, de exemplu, în cauza *Observer & Guardian c. Regatului Unit* (1991), care privea interzicerea de către autorități a publicării de către ziarele reclamante a unor extrase din cartea publicată de un fost ofiter al serviciului secret britanic care conținea informații ce s-a considerat că ar putea aduce atingere siguranței naționale. Din momentul în care cartea a apărut în Statele Unite și putea fi adusă cu ușurință în Marea Britanie, Curtea a considerat că rațiunea de a fi a interdicției a încetat să mai existe.

Deși sancțiunile penale, și în special cele privative de libertate, sunt cele care atrag un control strict al necesității lor de către Curtea de la Strasbourg datorită gravității deosebite, și sancțiunile cu caracter civil pot determina uneori sarcini exorbitante pentru reclamanti, așa cum s-a întâmplat în cauza *Tolstoy Miloslavsky c. Regatului Unit* (1995), în care reclamantul a fost condamnat pentru calomnie la plata unei imense sume de bani (1.500.000 de lire sterline).

Pe de altă parte, este adevărat însă că și o condamnare penală cu suspendarea executării pedepsei, sau chiar condamnările civile la plata unor sume de bani simbolice pot ridica probleme din punctul de vedere al Convenției din cauza caracterului lor infamant și a efectului descurajant pe care îl pot avea asupra altor persoane, în special atunci când este vorba de jurnaliști sau alte persoane care folosesc libertatea de exprimare pentru a discuta subiecte de interes public deoarece, așa cum s-a arătat, Curtea consideră că o astfel de exercitare a libertății servește o importantă funcție socială.

Exprimarea pe subiecte de interes public

Așa cum am arătat deja, aprecierea în concret a regimului protecției oferite de articolul 10 depinde de o dublă calificare: calitatea autorului discursului incriminat, pe de o parte, și cea a părții lezate sau natura valorii aparate, pe de altă.

Statutul Convenției în dreptul intern

Libertatea presei și personalitățile publice.

Este probabil categoria de discurs care este aparată în cea mai mare măsură de organele de la Strasbourg. Se poate spune chiar că atunci când ne aflăm în prezența afirmațiilor critice pe care presa le face cu privire la oamenii politici, fie că aceștia ocupă deja funcții publice, fie că nu, controlul european este total, iar protecția Convenției este maximă. Pentru a justifica poziția privilegiată pe care acest tip de discurs o ocupă, Curtea Europeană a pus accentul pe dreptul opiniei publice de a fi informată cu privire la chestiunile ce prezintă un interes public. Acestui drept îi corespunde o “obligatie” a ziariştilor de a răspândi informații și idei, îndeplinindu-și astfel rolul de “câine de pază al democrației”. Mai trebuie de asemenea menționat faptul că nu este important ca autorul afirmațiilor să fie ziarist profesionist, aceeași protecție fiind acordată și altor persoane care își exprimă opiniile prin intermediul mass-media (un scriitor, în cauza *Thorgeirson c. Islandei*, sau un politician în cazul *Castells c. Spaniei*).

Curtea europeană a avut pentru prima dată ocazia să abordeze acest domeniu în cauza *Lingens c. Austriei* (1986), care se referea la condamnarea penală pentru calomnie a reclamantului, un ziarist, pentru afirmațiile sale referitoare la Cancelarul Federal austriac B. Kreisky. Acesta din urmă îl atacase pe celebrul “vânător de nazisti” Simon Wiesenthal în urma acuzațiilor acestuia legate de domnul Peter, un potențial aliat al partidului domnului Kreisky pentru stabilirea viitoarei coaliții de guvernământ. Comentând în cadrul a două articole de ziar atitudinea Cancelarului față de domnul Wiesenthal, reclamantul a descris comportamentul domnului Kreisky folosind expresii cum ar fi “oportunismul cel mai detestabil”, “imoral” și “lipsit de demnitate”. Acești termeni au constituit motivul condamnării reclamantului pronunțate de instanțele austriece.

Curtea Europeană a folosit acest prilej pentru a afirma că “*libertatea presei îi pune la dispoziție opiniei publice unul dintre cele mai bune mijloace pentru a cunoaște și judeca ideile și atitudinile liderilor politici. În termeni mai generali, libertatea dezbaterii politice stă la baza noțiunii de societate democratică ce domina întreaga Convenție*”.

Rezultă că “*limitele criticii admisibile sunt mai largi în privința unui om politic, vizat în această calitate, decât a unui individ obisnuit; spre deosebire de acesta din urmă, omul politic se expune în mod inevitabil și constient unui control strict al faptelor și afirmațiilor sale atât din partea ziariştilor cât și a masei cetățenilor. El trebuie, prin urmare, să dea dovadă de o mai mare toleranță*”¹.

În continuare, Curtea a stabilit o foarte importantă distincție între afirmarea unor **fapte** și cea a unor **judecati de valoare** (distincție ce corespunde într-o anumită măsură celei realizate în chiar textul articolului 10: “libertatea de a primi sau de a comunica *informații* sau *idei*”). Potrivit Curții, “*existența*

Statutul Convenției în dreptul intern

faptelor poate fi demonstrata, în timp ce adevărul judecatilor de valoare nu este susceptibil de a fi dovedit". Faptul ca domnului Lingens i s-a cerut, pentru a evita condamnarea, sa dovedeasca adevărul opiniilor sale (pe care Curtea le-a calificat drept judecati de valoare) a fost considerat de Curtea Europeana ca încălcând libertatea de opinie însăși, care constituie un element fundamental al dreptului garantat de articolul 10 al Convenției. Din acest motiv, ținând seama de faptul ca discursul domnului Lingens se încadra în sfera de protecție maxima acordata de Convenție, Curtea a ajuns la concluzia încălcării articolului 10.

Rezulta ca analiza cazurilor privind libertatea presei va fi puternic marcata de calificarea discursului ca referindu-se la fapte sau la judecati de valoare, precum și, așa cum se va vedea în continuare, de atitudinea subiectiva a reclamantului în momentul comiterii faptei.

Deoarece adevărul judecatilor de valoare nu este relevant, rezulta ca protecția oferita de Convenție acestora acopera o arie foarte întinsa de forme de manifestare. Totuși, uneori statele au argumentat ca afirmatii excesiv de jignitoare nu trebuie tolerate. În cauza *Oberschlick c. Austriei* (2) din anul 1997, care privea condamnarea penala pentru insulta a reclamantului, deoarece acesta s-a referit într-un articol de ziar la liderul Partidului austriac al Libertatii și la Guvernatorul Landului Carinthia (domnul Haider) folosind termenul "idiot", Guvernul a sustinut în fata Curtii ca "insulte, denigrările și limbajul care ofenseaza nu se pot bucura de o protecție nelimitata din partea Convenției, deoarece nu aduc nici o contributie pozitiva la dezvoltarea politica a societatii". Curtea Europeana a respins însă argumentul potrivit caruia simpla folosire a cuvântului "idiot" este suficienta pentru a justifica condamnarea penala pentru insulta.

Dupa ce a reafirmat principiul ca "*articolul 10 nu protejeaza doar substanta ideilor și a informatiilor exprimate, ci și forma în care acestea sunt exteriorizate*", și ținând seama de faptul ca afirmatia în cauza reprezenta un raspuns la un discurs provocator al domnului Haider, Curtea Europeana a considerat ca afirmatia reclamantului, desi excesiva, este totuși protejata de Convenție. Pentru a ajunge la aceasta concluzie, Curtea a acordat o importanta deosebita faptului ca intentia domnului Oberschlick nu fusese de a afecta "*în mod gratuit*" reputatia domnului Haider, iar afirmatia sa era proportionala cu

¹ Este interesant de notat faptul ca, în cauza *Castells c. Spaniei* (1992), Curtea europeana a afirmat ca articolul 10 ofera o protecție și mai întinsa discursului critic îndreptat împotriva Guvernului decât celui îndreptat împotriva unei persoane private sau chiar a unui om politic. Aceasta concluzie a fost justificata de faptul ca "*pozitia dominanta pe care o are Guvernul îl obliga sa dovedeasca retinere în folosirea mijloacelor penale, mai ales daca exista alte moduri de a raspunde atacurilor sau criticilor nejustificate ale adversarilor sai sau ale mijloacelor de informare în masa*".

Statutul Convenției în dreptul intern

“indignarea intentionat cauzata de domnul Haider”.

Acelasi principiu a fost aplicat de catre Curte în cauza *Prager si Oberschlick c. Austriei* (1995), în care s-a afirmat faptul ca “*libertatea presei acopera de asemenea recurgerea la o anumita doza de exagerare sau chiar de provocare*”. Totodata, în cauza *De Haes si Gijssels c. Belgiei* (1997), Curtea a retinut faptul ca desi “*comentariile reclamantilor contineau fara îndoiala critici foarte severe, acestea sunt considerate de catre Curte ca fiind pe masura emotiei si a indignarii cauzate de faptele invocate în respectivele articole*”.

Totusi, pentru a se bucura de protectia oferita de Conventie, judecatile de valoare nu trebuie sa se bazeze pe fapte inexacte. În acelasi timp însa, în ceea ce priveste afirmatiile verificabile, Curtea nu ia în considerarea numai adevarul obiectiv al acestora, ci si atitudinea subiectiva a reclamantului. Prin urmare, buna credinta tinde sa fie într-o masura mult mai mare decât exactitatea afirmatiilor criteriul folosit de Curte pentru a determina daca exercitarea libertatii de exprimare se mentine sau nu în limitele stabilite de articolul 10 din Conventie.

Din distinctia pe care Curtea a realizat-o între fapte si judecati de valoare, se poate desprinde concluzia ca indivizilor care afirma fapte obiective li se poate în mod legitim cere sa dovedeasca adevarul acestora.

Totusi, în unele cauze Curtea Europeana a adoptat o abordare diferita. Cauza *Thorgeirson c. Islandei* (1995), spre exemplu, privea condamnarea reclamantului, scriitor de profesie, pentru ca a publicat într-un ziar acuzatii privind brutalitati comise de politisti. Instantele nationale i-au cerut, pentru a evita condamnarea, sa dovedeasca adevarul respectivelor afirmatii, care de fapt reprezentau niste “zvonuri” ce emanau de la persoane altele decât reclamantul sau de la opinia publica în general. Curtea Europeana a apreciat ca, în masura în care reclamantul nu facea decât sa reproduca ceea ce auzise de la altii despre brutalitatile comise de politie, stabilirea adevarului respectivelor afirmatii constituia o sarcina nerezonabila, daca nu chiar imposibila.

Este adevarat ca în cauza *Prager si Oberschlick c. Austriei*, în care reclamantii fusesera condamnati pentru afirmarea într-un ziar a unei serii de acuzatii referitoare la activitatea prestata de judecatorii austrieci, Curtea a considerat necesar sa analizeze modul în care ziaristii si-au îndeplinit obligatia deontologica de a verifica acuzatiile aduse, ajungând la concluzia ca cercetarile întreprinse de acestia nu pareau sa fi fost suficiente pentru a justifica acuzatii atât de grave. În consecinta, condamnarea impusa de instantele austriece era conforma cu articolul 10 al Conventiei.

Pe de alta parte, într-o cauza recenta împotriva Norvegiei (*Bladet Tromsø c. Stensaas c. Norvegiei*, 1999), Curtea nu a mai urmat demersul adoptat în cauza *Prager si Oberschlick*. Speta se referea la sanctiunile impuse unui ziar pentru publicarea unor afirmatii privind faptul ca unii membri ai echipajului unei nave

Statutul Convenției în dreptul intern

de vânat foci încălcasera normele legale ce reglementau acest tip de vânătoare. Deoarece afirmațiile nu fusesera dovedite, și întrucât ele afectau reputația respectivelor persoane, instanțele norvegiene au admis acțiunea intentată de partile lezate privind plata unei compensații. După ce a reținut faptul că respectivele afirmații se însciau în cadrul unei dezbateri de interes general, fapt ce atrage un control strict al necesității restricțiilor din partea instanțelor de la Strasbourg, Curtea a constatat că informațiile publicate nu emanau de la ziarul înșusi, ci dintr-un raport oficial pe care ziarul a omis să îl verifice în mod independent. Subliniind de asemenea faptul că lezarea reputației partilor vătămate a fost redusă, Curtea a afirmat în speta legitimitatea demersului ziarului de a se baza, cu bună credință, pe informațiile de care dispunea în momentul publicării articolelor, și în special pe informațiile continute în raportul oficial, fără a mai fi necesară o anchetă independentă întreprinsă de ziar.

Această decizie indică în mod clar tendința Curții Europene de a acorda presei garanții solide împotriva acuzațiilor de calomnie, indicând principiul conform căruia ziaristii nu trebuie să fie obligați să dovedească întotdeauna adevărul afirmațiilor publicate atunci când acționează cu **bună credință**, bazându-se pe informații credibile.

O situație asemănătoare se regăsește în cauza *Dalban c. România* (1999), în care reclamantul a fost condamnat penal pentru publicarea unor acuzații privind fraude comise de o persoană ce ocupa funcția de președinte de IAS, acuzații bazate pe informații continute în rapoarte ale poliției. În opinia Comisiei Europene a Drepturilor Omului, *“este posibil ca, într-o anumită măsură, unele dintre faptele prezentate de reclamant în articolele sale să nu se confirme”*. După ce a reafirmat ideea că libertatea de exprimare aparată de articolul 10 nu acoperă afirmarea publică a unor fapte care nu se bazează pe nici un început de probă, Comisia a ajuns totuși în unanimitate la concluzia că a avut loc o încălcare a Convenției luând în considerare poziția specială a presei într-o societate democratică și dezideratul de a nu descuraja cetățenii să aprecieze în mod critic modul în care își exercită mandatul persoanele ce ocupă funcții publice. În acest sens, concluzia Comisiei s-a bazat pe faptul că *“nu s-a dovedit ca cele afirmate în articolele incriminate erau total false și nu urmăreau decât să alimenteze o campanie de defaimare împotriva partilor lezate”*.

Prin urmare, o inexactitate parțială a faptelor prezentate este protejată de articolul 10. Acest principiu a fost confirmat de Curtea Europeană în hotărârea sa din 28 septembrie 1999 în cazul *Dalban*.

Trebuie subliniat că în toate aceste cauze Curtea a luat în considerare atitudinea subiectivă a reclamantilor și a subliniat că afirmațiile lor contribuiau la discutarea unor subiecte de interes public, nefiind îndreptate către lezarea inutilă a reputației persoanelor vizate.

Acest accent pus pe atitudinea subiectivă a reclamantilor - și nu pe

Statutul Convenției în dreptul intern

efectul obiectiv al discursului lor - reiese de asemenea în mod clar din rationamentul pe care Curtea l-a facut în cauza *Jersild c. Danemarcei* (1994). În speta, reclamatul, ziarist de televiziune, a realizat o emisiune televizata având ca subiect un grup de tineri extremisti ce locuiau în suburbiile orasului Copenhaga. Emisiunea consta, pe lângă o prezentare a situatiei acestora, dintr-un interviu cu trei dintre reprezentantii grupului, cu ocazia caruia acestia au emis o serie de afirmatii rasiste extrem de jignitoare la adresa imigrantilor provenind din Africa si Asia. Reclamantul a fost sanctionat pentru complicitate la infractiunea de difuzare de afirmatii rasiste, reținându-se de catre instantele daneze faptul ca efectul emisiunii în cauza a fost de a facilita raspândirea afirmatiilor denigratoare, în conditiile în care reclamantul putea anticipa tipul de discurs al tinerilor extremisti si, de altfel, a inclus, în momentul montajului emisiunii, în forma finala acele fragmente din interviu care lezau drepturile persoanelor vizate.

Curtea Europeana a constatat în acest caz o încălcare a articolului 10, acceptând argumentatia reclamantului potrivit careia scopul sau nu fusese acela de a contribui la difuzarea afirmatiilor rasiste, ci acela de a informa opinia publica despre existenta în societatea daneza a unor grupuri de tineri ce împartasesc asemenea convingeri. Trebuie precizat ca obiectul cauzei nu a privit actiunea penala îndreptata, în mod legitim, împotriva autorilor afirmatiilor însisi.

Prin urmare, atunci când elementele cazului vor permite sa se traga concluzia ca ziaristul a urmarit sa-si îndeplineasca cu buna credinta sarcina de a informa opinia publica asupra unor chestiuni de interes public, si nu a fost determinat în demersul sau de existenta vreunei animozitati personale sau de intentia de a leza în mod gratuit si nejustificat reputatia partii lezate, este probabil Curtea Europeana a Drepturilor Omului sa considere ca se afla în prezenta unui demers jurnalistic legitim, care trebuie sa se bucure de protectia articolului 10.

Integritatea teritoriala, securitatea nationala, siguranta publica

Aceste motive au fost invocate într-o serie de cazuri, cum ar fi de exemplu *Arrowsmith c. Regatului Unit*, în care Guvernul a reusit sa justifice în fata Comisiei Europene a Drepturilor Omului condamnarea reclamantei care a raspândit printre soldatii englezi manifeste prin care acestia erau îndemnati sa dezerteze pentru a nu participa la luptele care aveau loc în Irlanda de Nord. Totodata, numeroase hotarâri ale Curtii Europene privesc situatii în care reclamantii au fost condamnati de autoritatile turce pentru afirmatii prin care acestia își exprimau - în diverse - forme sprijinul sau simpatia pentru cauza etnicilor kurzi din Turcia de sud-est.

În opinia Comisiei, este important ca persoanele ce se exprima în public asupra unor chestiuni politice sensibile sa nu faca apologia unei violente ilegale

Statutul Convenției în dreptul intern

(referirea privește în special acuzațiile de terorism ce au fost aduse formațiunii muncitorilor din Kurdistan PKK). Comisia a subliniat însă ca libertatea de exprimare comporta totuși dreptul de a discuta în mod deschis probleme delicate de genul celor cu care se confrunta Turcia (raportul Comisiei în cauza *Ceylan c. Turciei*, 1998).

În cauza *Zana c. Turciei* (1997), unde Guvernul a invocat necesitatea apărării securității naționale și a siguranței publice pentru a-l condamna pe reclamantul care își exprimase deschis sprijinul pentru “miscarea de eliberare națională a PKK”, deși se pronunțase împotriva folosirii violentei, Curtea a recunoscut necesitatea măsurii pentru apărarea scopurilor legitime urmărite. De asemenea, în cauza *Surek c. Turciei* (1) (1999), Curtea a legitimat condamnarea reclamantului deoarece a considerat ca articolele publicate de acesta în presa (ce criticau în termeni foarte duri activitatea armatei turce împotriva kurzilor) constituiau o chemare la răzbunare sângeroasă și încurajau opinia publică să recurgă la violență.

În sens contrar, într-o serie de alte cazuri, Curtea Europeană a ajuns la concluzia că sancțiunile impuse reclamantilor pentru afirmații caracterizate drept atentate la integritatea statului turc (afirmații referitoare îndeosebi la existența națiunii kurde ca entitate distinctă față de națiunea turcă, continuând critici ale politicii Turciei relative la problema kurda și susținând cauza kurda) nu erau proporționale cu scopul legitim urmărit, încălcând astfel articolul 10 al Convenției (a se vedea de exemplu cauzele *Ceylan c. Turciei*, *Arslan c. Turciei*, *Gerger c. Turciei* (1999), *Incal c. Turciei* (1998), etc.). Un element esențial al acestei concluzii îl constituie constatarea Curții potrivit căreia respectivele afirmații nu reprezentau o incitare la violență, precum și reafirmarea principiului că articolul 10 protejează și opiniile minoritare care ofensează sentimentele unei majorități a populației.

Apararea ordinii și a integrității teritoriale a fost invocată de către guvernul pârât și în cauza *Piermont c. Frantei* (1995), ce privea expulzarea unei membre a Parlamentului European de naționalitate germană de pe teritoriul Polineziei franceze ca urmare a declarațiilor sale în favoarea independenței respectivului teritoriu și împotriva prezentei și a experimentelor nucleare franceze în Pacific. Subliniind caracterul pasnic al discursului reclamantei și inexistența vreunei amenințări pentru ordinea publică, Curtea a apreciat că afirmațiile în litigiu se înscriau în cadrul unei dezbateri democratice și nu puteau fi deci restricționate fără a se încălca în același timp prevederile articolului 10.

Discursul social periculos ce contestă adevăruri științifice:

Organele de la Strasbourg au afirmat în mod constant principiul potrivit căruia libertatea de exprimare garantată de Convenție nu acoperă negarea

Statutul Convenției în dreptul intern

atrocităților comise de nazisti. Deoarece Holocaustul constituie un fapt calificat ca adevăr istoric, contestarea acestuia poate fi în mod legitim reprimată de autorități pentru a proteja drepturile victimelor care au suferit de pe urma lui.

În situația în care Curtea Europeană nu apreciază însă ca faptele în litigiu pot fi calificate drept certitudini științifice, discutarea lor liberă se încadrează în sfera de protecție instituită de articolul 10. Astfel s-a întâmplat de exemplu în cauza *Lehideux și Isorni c. Franței* (1998), în care reclamantii au fost condamnați pentru infracțiunea de apologie a crimelor de colaborare cu inamicul deoarece publicasera în cotidianul *Le Monde* un articol publicitar care conținea prezentarea unor fapte istorice menite să determine reabilitarea imaginii maresalului Pétain.

Curtea Europeană a reținut ca reclamantii, în articolul incriminat, intentionaseră să justifice deciziile maresalului Pétain acordându-le o altă semnificație și, de asemenea, omiseseră să menționeze o serie de fapte istorice notorii esențiale pentru înțelegerea activității respectivului personaj istoric și pentru înțelegerea cauzelor ce au determinat condamnarea sa la moarte. În urma unei analize detaliate a conținutului articolului și a poziției autorilor, subliniind totodată și gravitatea recurgerii la sancțiuni penale, Curtea a constatat o încălcare a Convenției deoarece elementele discutate în articolul în cauză nu se înscriau printre adevărurile istorice incontestabile (precum Holocaustul), Curtea considerând în consecință ca afirmațiile respective aveau de o dezbatere istorică privind desfășurarea și interpretarea evenimentelor în cauză.

În cauza *Hertel c. Elveției* (1998), reclamantul a fost supus unei interdicții judecătorești de a difuza rezultatele unui studiu realizat de el în colaborare cu un alt om de știință referitor la efectele nocive pe care le are asupra sănătății folosirea cuptoarelor cu micro-onde. Interdicția a fost rezultatul unei acțiuni judecătorești intentate de o asociație a producătorilor de aparate electrocasnice în urma publicării într-un ziar a unui articol bazat pe respectivul studiu. Curtea Europeană a decis ca măsura în cauză a încălcat articolul 10, bazându-se în special pe faptul că reclamantul nu a contribuit direct la publicarea articolului în cauză și subliniind necesitatea de a tolera opiniile minoritare într-un domeniu ca acesta, în care existența certitudinilor este improbabilă.

Discursul artistic

Jurisprudența de până acum a Curții Europene nu a fost foarte favorabilă protejării discursului artistic, majoritatea hotărârilor date în astfel de cazuri reținând ca autoritățile naționale care au reprimat libertatea de exprimare a reclamantilor au acționat în cadrul marjei lor de apreciere.

Cauza *Müller c. Elveției* (1984) a privit sancționarea reclamantului

Statutul Convenției în dreptul intern

pentru faptul că a expus într-o expoziție deschisă publicului o serie de tablouri al căror conținut a fost considerat obscen de către autoritățile naționale. Curtea Europeană le-a recunoscut acestora o marja de apreciere întinsă pentru a aprecia necesitatea unei sancțiuni menite să apere morala. În consecință, subliniind și faptul că accesul la expoziție nu fusese restricționat în nici un fel pentru minori, Curtea a constatat încălcarea articolului 10.

Pe de altă parte, în cauza *Otto Preminger c. Austriei* (1994), reclamantii difuzaseră un film cu un conținut virulent antireligios în cadrul unui cinematograf de artă care programa opere experimentale și se adresa unui public restrâns de persoane bine informate în legătură cu caracterul special al filmelor proiectate. Difuzarea a fost interzisă deoarece s-a considerat că simpla existență a filmului, prin caracterul său blasfemiator, leza grav sentimentele religioase ale credincioșilor catolici din Austria, chiar dacă în concret aceștia nu ar fi ajuns să vizioneze filmul. Curtea a acceptat această sancțiune drept conformă cu articolul 10, într-o hotărâre puternic criticată de doctrină.

Curtea a mai avut ocazia să afirme compatibilitatea cu Convenția a interzicerii unui film considerat blasfemiator și obscen și în cauza *Wingrove c. Regatului Unit* (1996).

Discursul comercial

Așa cum s-a arătat într-o serie de cazuri, formele de exprimare ce urmăresc promovarea unor interese pur economice, deși se încadrează în domeniul de protecție al primului paragraf al articolului 10, se bucură în practică de o protecție mai scăzută din partea organelor de la Strasbourg, acest fapt corespunzând unei marje de apreciere extinse a autorităților naționale. La această concluzie a ajuns Curtea într-o serie de cazuri cum ar fi, spre exemplu, *Markt intern Verlag GMBH c. Germaniei* (1989) sau *Casado Coca c. Spaniei* (1994).

Pe de altă parte, în cauza *Barthold c. Germaniei* (1985), Curtea a refuzat să califice drept discurs comercial faptul că un articol de ziar, ce prezenta problema inexistenței unui serviciu de urgență de noapte în cadrul clinicilor veterinare din orașul Hamburg, a preluat afirmațiile reclamantului referitoare la necesitatea existenței unui astfel de serviciu, prezentându-l pe acesta ca pe unul dintre puținii medici veterinari ce pot fi contactați în timpul nopții în situații de urgență. Curtea a pus accentul în acest caz pe interesul general constituit de discutarea problemei serviciului de urgență și a considerat că acesta prevalează în fața elementului de publicitate pentru clinica reclamantului conținut în articolul în cauză. În consecință, protecția sporită a discursului pe subiecte de interes public este aplicabilă, iar restricția constituia o încălcare a Convenției.

Statutul Conventiei în dreptul intern

Prin urmare, protectia acordata de articolul 10 al Conventiei variaza în functie de natura discursului, de scopul urmarit de autorul lui, sau de functia sociala pe care Curtea i-o atribuie. Indiferent de acestea însa, orice caz ce implica exercitarea libertatii de exprimare va fi analizat de Curte cu o atentie deosebita, datorita rolului fundamental pe care aceasta îl joaca într-o societate democratica.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii parlamentare si Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

ADUNAREA PARLAMENTARA

A

CONSILIULUI EUROPEI

SESIUNEA ORDINARA PATRUZECI SI PATRU

REZOLUTIA 1003 (1983)¹

referitoare la etica jurnalistica

Adunarea afirma urmatoarele principii etice pentru jurnalism si considera ca acestea ar trebui aplicate în cadrul profesiei în întreaga Europa.

Stiri si opinii

1. În plus fata de drepturile si obligatiile prevazute în normele legale relevante, presa are o responsabilitate etica fata de cetateni si societate, care trebuie subliniata în prezent, când informarea si comunicarea joaca un rol foarte important în formarea atitudinilor personale ale cetatenilor si în dezvoltarea societatii si a vietii democratice.

2. Profesiunea de jurnalist include drepturi si obligatii, libertati si responsabilitati.

3. Principiul de baza al fiecarui considerent etic al jurnalismului este ca trebuie facuta o distinctie clara între stiri si opinii, astfel încât sa fie imposibil ca acestea sa fie confundate. Stirile sunt informatii referitoare la fapte si date, în timp ce opiniile reflecta gânduri, idei, credinte sau judecati de valoare din partea societatilor de presa, a editorilor sau a ziaristilor.

4. Difuzarea de stiri ar trebui sa se bazeze pe sinceritate, asigurata prin mijloacele adecvate de verificare si dovada, si impartialitate în prezentare, descriere si narare. Zvonurile nu trebuie confundate cu stirile. Titlurile si rezumatele stirilor trebuie sa reflecte cât mai fidel esenta faptelor si datelor prezentate.

5. Exprimarea opiniilor poate implica gânduri si comentarii privind informatii

¹ *Dezbaterea Adunarii* din data de 1 iulie 1993 (Sesiunea a 42-a) (a se vedea Doc. 6854, raportul Comisiei pentru Cultura si Educatie, Raportor: Dl. Núñez Encabo)
Text adoptat de catre Adunare la data de 1 iulie 1993 (Sesiunea a 42-a)

Rezolutii si recomandari ale Adunarii parlamentare si Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

sau remarci generale despre stiri aferente unor evenimente reale. Desi opiniile sunt în mod necesar subiective si, în consecinta, nu pot si nu trebuie sa fie supuse criteriilor de corectitudine, trebuie sa ne asiguram ca opiniile sunt exprimate în mod sincer si etic.

6. Opiniile care iau forma unor comentarii la adresa unor evenimente sau actiuni referitoare la persoane sau la institutii, nu trebuie sa încerce sa nege realitatea faptelor sau a datelor.

Dreptul la informare ca un drept fundamental al omului - editori, proprietari si ziaristi

7. Activitatea presei este una de “intermediere” si de furnizare a unui serviciu de informare, si drepturile pe care le detine în legatura cu libertatea de informare depind de destinatarii acesteia, adica de cetateni.

8. Informarea este dreptul fundamental care a fost subliniat prin jurisprudenta Comisiei si a Curtii Europene a Drepturilor Omului si recunoscut în baza articolului 9 al Conventiei Europene pentru Televiziunea Transfrontiera, precum si de catre toate constitutiile democratice. Titularul dreptului este cetateanul, care are si dreptul aferent de a cere ca informatiile furnizate de ziaristi sa fie transmise în mod corect, în cazul stirilor, si cu sinceritate, în cazul opiniilor, fara interventia externa a autoritatilor publice sau a sectorului privat.

9. Autoritatile publice nu trebuie sa considere ca detin în proprietate informatia. Reprezentativitatea publica a acestor autoritati furnizeaza baza legala pentru eforturile de a garanta si de a extinde pluralismul în presa si cele de a asigura crearea conditiilor necesare pentru exercitarea libertatii de exprimare si a dreptului la informare, excluzând cenzura prealabila. De altfel Comitetul de Ministri este constient de acest fapt, dupa cum demonstreaza Declaratia referitoare la Libertatea de Exprimare si Informare adoptata la data de 29 aprilie 1982.

10. Atunci când se abordeaza problema jurnalismului trebuie retinut ca acesta se bazeaza pe presa, care e sustinuta de o structura corporativa în interiorul careia trebuie facuta distinctia între editori, proprietari si ziaristi. Din aceasta cauza nu trebuie protejata numai libertatea presei, ci si libertatea în cadrul presei, prin evitarea oricaror presiuni interne.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

11. Organizatiile de stiri trebuie sa se considere agentii socio-economice speciale ale caror obiective antreprenoriale trebuie sa fie limitate de întrunirea conditiilor de furnizare a accesului la un drept fundamental.

12. Organizatiile de stiri trebuie sa manifeste transparenta în chestiunile legate de proprietatea si administrarea presei, dând posibilitatea cetatenilor sa se convinga în mod clar de identitatea proprietarilor si de dimensiunea interesului economic al acestora în presa.

13. În interiorul organizatiei de stiri, editorii si ziaristii trebuie sa coexiste, tinând cont de faptul ca respectul legitim fata de orientarile ideologice ale editorilor si ale proprietarilor este limitat de exigente imperative constând în raportarea de stiri corecte si de opinii etice. Acest lucru este esential în vederea respectarii dreptului fundamental la informatie al cetatenilor.

14. Data fiind natura acestor cerinte, trebuie sa întarim protectia libertatii de exprimare a ziaristilor care sunt cei care, în ultima instanta, transmit informatia. În acest sens trebuie sa extindem si sa clarificam în mod legal natura clauzei constiintei si a secretului profesional fata de sursele confidentiale, armonizând prevederile nationale cu privire la aceasta chestiune astfel încât acestea sa poata fi aplicate în contextul mai larg al Europei democratice.

15. Nici editorii, nici proprietarii si nici ziaristii nu ar trebui sa considere ca sunt proprietarii stirilor. Organizatiile de stiri trebuie sa trateze informatiile nu ca pe o marfa, ci ca pe un drept fundamental al cetateanului. În acest scop, presa nu ar trebui sa exploateze nici calitatea si nici continutul stirilor sau a opiniilor pentru a mari propagarea de ziare periodice sau a audientei ori pentru a mari profiturile obtinute din reclama.

16. Daca dorim sa ne asiguram ca informatiile sunt tratate în mod etic, publicul vizat trebuie luat în considerare ca persoane individuale, si nu ca o masa.

Funcția jurnalismului si activitatea sa etica

17. Informarea si comunicarea, asa cum sunt transmise de catre jurnalism prin presa, cu un sprijin important din partea noilor tehnologii, au o importanta decisiva pentru dezvoltarea persoanei si a societatii. Ele sunt indispensabile pentru viata democratica, deoarece daca se doreste ca democratia sa se dezvolte complet, aceasta trebuie sa garanteze cetatenilor participarea la problemele publice. Este de ajuns sa spunem ca aceasta participare ar fi imposibila daca cetatenii nu ar fi primit informatiile referitoare la chestiuni publice de care au nevoie si care trebuie sa fie furnizate de presa.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

18. Importanta informatiilor, mai ales a stirilor de radio si de televiziune, pentru cultura si educatie, a fost subliniata în Recomandarea Adunarii 1067. Efectele acesteia asupra opiniei publice sunt evidente.

19. Ar fi gresit sa deducem din importanta acestui rol faptul ca presa chiar reprezinta opinia publica sau ca aceasta ar trebui sa înlocuiasca functiile specifice ale autoritatilor publice sau ale institutiilor de natura educationala sau culturala, precum scolile.

20. Acest fapt ar însemna transformarea presei si a jurnalismului în autoritati si contra-autoritati ("mediocratie"), fara ca acestea sa reprezinte cetatenii, si nici sa se supuna acelorasi comenzi democratice ca autoritatile publice, si nu ar poseda cunostintele specializate ale institutiilor culturale sau educationale competente.

21. În consecinta jurnalismul nu ar trebui sa modifice informatia corecta, impartiala, sau opinia sincera, în încercarea de a crea sau a forma opinia publica, deoarece legitimitatea sa sta în respectul efectiv pentru dreptul fundamental la informare al cetatenilor, ca parte a respectului pentru valorile democratice. În acest scop, jurnalismul investigativ legitim este limitat de veracitatea si sinceritatea informatiilor si opiniilor si este incompatibil cu campaniile jurnalistice desfasurate în temeiul unor pozitii adoptate anterior si a unor interese.

22. În jurnalism, informatiile si opiniile trebuie sa respecte prezumtia de nevinovatie, în special în cazuri care sunt înca *sub judice*, si trebuie sa nu emita judecati.

23. Dreptul indivizilor la intimitate trebuie respectat. Persoanele care detin functii în viata publica au dreptul la protectia vietii private, exceptie facând cazul în care viata privata a acestora poate avea efect asupra vietii lor publice. Faptul ca o persoana detine o functie publica nu priveaza respectiva persoana de dreptul de a i se respecta viata privata.

24. Încercarea de a obtine un echilibru între dreptul la respectarea vietii private, reflectat în articolul 8 al Conventiei Europene pentru Drepturile Omului, si libertatea de exprimare specificata în articolul 10, este bine documentat în recenta jurisprudenta a Comisiei si a Curtii Europene a Drepturilor Omului.

25. În profesiunea ziaristilor scopul nu scuza întotdeauna mijloacele: în consecinta informatiile trebuie obtinute prin mijloace legale si etice.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

26. La cererea persoanelor implicate, prin intermediul presei, se va corecta, în mod automat si urgent, si cu toate informatiile relevante disponibile, orice stire sau opinie transmisa care este falsa sau eronata. Legislatia nationala trebuie sa stipuleze sanctiuni adecvate si, atunci când este cazul, despagubiri.

27. Pentru a armoniza aplicarea si exercitarea acestui drept în statele membre ale Consiliului Europei, trebuie sa implementam Hotărârea (74) 26 referitoare la dreptul la replica – Pozitia persoanei individuale în legatura cu presa, adoptata de catre Comitetul de Ministri la data de 2 iulie 1974, si de asemenea si prevederile relevante ale Conventiei Europene pentru Televiziunea Transfrontiera.

28. Pentru a asigura lucrari de înalta calitate si independenta din partea ziaristilor, acestora trebuie sa li se garanteze o compensatie decenta si mijloace si instrumente adecvate de munca.

29. În relatiile pe care ziaristul le are în cadrul îndatoririlor sale cu autoritatile publice sau cu diversele sectoare economice, acesta trebuie sa evite orice tip de complicitate ce ar putea afecta independenta si impartialitatea jurnalismului.

30. În jurnalistica, elementele controversate sau senzationale nu trebuie confundate cu faptele importante din punct de vedere al informatiei. În exercitarea profesiei, ziaristul nu trebuie urmareasca în principal scopul de a obtine prestigiu sau influenta personala.

31. Având în vedere complexitatea procesului de furnizare a informatiilor, care se bazeaza din ce în ce mai mult pe utilizarea unor noi tehnologii, rapiditate si capacitate de sinteza, ziaristii trebuie sa aiba o formatie profesionala adecvata.

Reguli aplicabile echipei editoriale

32. În domeniul jurnalisticii, editorii, proprietarii si ziaristii trebuie sa întretina relatii strânse. În acest scop, trebuie sa se elaboreze statute pentru echipa editoriala pentru a se reglementa relatiile profesionale dintre ziaristi, editori si proprietari în cadrul presei, separat de obligatiile normale impuse de relatiilor de munca. Aceste statute ar putea sa prevada înfiintarea de consilii editoriale.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

Situatii conflictuale si cazuri de protectie speciala

33. În societate apar uneori situatii de tensiune si conflict sub presiunea unor factori precum terorismul, discriminarea împotriva minoritatilor, xenofobia sau razboiul. În aceste situatii presa are o obligatie morala de a apara valorile democratice: respectul pentru demnitatea umana, solutionarea problemelor prin mijloace pasnice, tolerante, si în consecinta sa se opuna violentei si limbajului instigator la ura si confruntare si sa respinga toate discriminările care sunt bazate pe cultura, sex sau religie.

34. Nimeni nu ar trebuie sa manifeste o pozitie neutra în legatura cu apararea valorilor democratice. În acest scop presa trebuie sa joace un rol major în prevenirea tensiunii si trebuie sa incurajeze înțelegerea reciproca, toleranta si încrederea între diversele comunitati în regiunile unde prevaleaza starea de conflict, asa cum a facut Secretarul General al Consiliului Europei încurajând adoptarea de masuri în vederea întaririi încrederii pe teritoriul fostei Iugoslavii.

35. Având în vedere influenta speciala pe care o are presa, si mai ales a televiziunii, cu privire la atitudinile copiilor si ale tinerilor, trebuie sa se acorde mare atentie pentru a se împiedica difuzarea de programe, mesaje sau imagini care pun într-o lumina favorabila violenta, exploatarea sexuala si consumul de stupefiante sau folosirea unui limbaj nepotrivit în mod intentionat.

Etica si autoreglementarea în jurnalistica

36. Luând în considerare conditiile obligatorii si principiile de baza enumerate mai sus, presa trebuie sa se oblige sa se supuna unor principii etice ferme prin care se garanteaza libertatea de exprimare si dreptul fundamental al cetatenilor de a primi informatii corecte si opinii sincere.

37. Pentru a se supraveghea aplicarea acestor principii, trebuie înfiintate organisme sau mecanisme de autoreglementare, care includ editori, ziaristi, asociatii ale consumatorilor de presa, experti din domeniul academic si judecatori. Acestia vor raspunde pentru emiterea de hotărâri cu privire la respectarea preceptelor etice în jurnalistica, cu o obligatie prealabila din partea presei de a publica hotărârile. Acest lucru va ajuta cetateanul, care are dreptul la informare, de a emite judecati pozitive sau negative cu privire la munca sau credibilitatea ziaristului.

**Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale
Comitetului de Ministri al Consiliului Europei**

38. Organismele sau mecanismele de autoreglementare, asociatiile consumatorilor de presa si departamentele universitare competente pot publica în fiecare an cercetari efectuate *a posteriori* cu privire la corectitudinea informatiilor difuzate de catre presa, comparând stirile cu faptele reale. Acestea ar servi ca un barometru de credibilitate pe care cetatenii l-ar putea folosi ca pe un ghid al standardelor etice atinse de catre fiecare mijloc sau fiecare sectiune a presei, sau chiar de catre fiecare ziarist în mod individual. Masurile corectoare luate pot ajuta simultan si îmbunatatirea modului în care se exercita profesiunea de jurnalist.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

ADUNAREA PARLAMENTARA

A

CONSILIULUI EUROPEI

SESIUNEA ORDINARA PATRUZECI SI PATRU

RECOMANDAREA 1215 (1993)¹

referitoare la etica jurnalistica

1. Adunarea reaminteste lucrarile sale în domeniul presei, si în mod special Hotarârea 428(1970) ce contine o declaratie referitoare la mijloacele de comunicare în masa si drepturile omului, si Recomandarea 963(1983) referitoare la mijloace culturale si educationale de reducere a violentei.
2. În urma criticilor la adresa rolului jucat de catre presa în perioada razboiului din Golf, Comisia pentru Cultura si Educatie a organizat o audiere parlamentara cu privire la etica jurnalistica, în Helsinki, la data de 26 iunie 1991, în cadrul careia s-au exprimat numeroase preocupari.
3. Înca din anul 1970 atât Adunarea Parlamentara, cât si alte institutii, precum Parlamentul European (Hotarârea din 16 septembrie 1992 referitoare la cartelurile din presa si diversitatea de opinii), au insistat asupra elaborarii unor coduri deontologice pentru jurnalistica. Totusi, textele existente care abordeaza aceasta problema au o arie de acoperire internationala insuficienta, eficienta lor practica ramânând foarte limitata.
4. Cetatenii europeni din diverse state membre ale Consiliului Europei au beneficiat din ce în ce mai mult de aceleasi resurse de presa în cadrul unui spatiu european comun de informare.
5. În consecinta Adunarea recomanda Comitetului de Ministri:

a. sa solicite guvernelor statelor membre sa faca astfel încât legislatia sa garanteze în mod eficient organizarea presei publice astfel în vederea asigurarii neutralitatatii informatiei, pluritatii opiniilor si echilibrului

¹ *Dezbaterea Adunarii* din data de 1 iulie 1993 (Sesiunea a 42-a) (a se vedea Doc. 6854, raportul Comisiei pentru Cultura si Educatie, Raportor: Dl. Núñez Encabo)
Text adoptat de catre Adunare la data de 1 iulie 1993 (Sesiunea a 42-a)

**Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale
Comitetului de Ministri al Consiliului Europei**

între genuri, precum si un drept de replica echivalent aparținând oricarui cetatean care a fost subiectul vreunei afirmatii;

b. Sa studieze, în colaborare cu organizatiile neguvernamentale competente, precum Federatia Internationala a Ziaristilor (FIZ), posibilitatea înfiintarii, în cadrul Consiliului Europei, a unui mecanism european de verificare a informatiilor, sub forma unui « ombudsman » european al presei având reprezentativitatea internationala pe care aceasta functie o implica, derivând, în masura posibilului, din, si având un mod de operare si o functie similara cu organismele sau mecanismele de autocontrol nationale corespunzatoare;

c. Sa favorizeze înfiintarea de asociatii de presa ale cetatenilor si sa încurajeze scolile în scopul dezvoltarii educatiei privind presa;

d. Sa adopte o declaratie referitoare la etica jurnalistica în sensul Hotarârii Adunarii 1003 (1993) si sa promoveze aplicarea acestor principii de baza în statele membre ale Consiliului Europei.

**Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale
Comitetului de Ministri al Consiliului Europei**

**ADUNAREA PARLAMENTARA
A
CONSILIULUI EUROPEI**

*

SESIUNEA ORDINARA TREIZECI SI OPT

*

RECOMANDAREA 1037 (1986)¹

referitoare la protectia datelor si libertatea de informare

Adunarea,

1. Tinând cont de faptul ca democratiile se caracterizeaza prin difuzarea si circulatia unui volum maxim de informatie în cadrul societatii;
2. Cunoscând contributia adusa de catre Comitetul de Ministri la promovarea unui circuit liber al informatiei în cadrul societatii prin adoptarea Recomandarii Nr. R (81) 19, referitoare la accesul la informatia detinuta de catre autoritatile publice, precum si a Declaratiei referitoare la libertatea de exprimare si informare din data de 29 aprilie 1982, în care s-a stipulat ca înfaptuirea unei politici deschise de informare aplicata în sectorul public, inclusiv accesul la informatii, este unul dintre obiectivele statelor membre;
3. Luând în considerare si Recomandarea 854 (1979) a Adunarii parlamentare, privind accesul publicului la evidentele guvernamentale si libertatea de informare, si Recomandarea 582 (1970), referitoare la mijloacele de comunicare în masa si drepturile omului, care declara ca drepturile prevazute de catre articolul 10 al Conventiei Europene a Drepturilor Omului ar trebui extinse pentru "a include libertatea de a cauta informatii ... (si) obligatia corelativa a autoritatilor publice de a pune la dispozitie informatii referitoare la chestiuni de interes public, sub rezerva unor limitari necesare";
4. Recunoscând faptul ca principiul libertatii de informare/de acces la informatii oficiale a fost introdus de catre numeroase organe legislative nationale, federale si de stat ale statelor membre ale Consiliului Europei, precum si în alte tari;

¹ Text adoptat de catre Comisia Permanenta în numele Adunarii la data de 3 iulie 1986

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

5. Luând în considerare în special legislatia Danemarcei, a Olandei, a Norvegiei si a Suediei cu privire la accesul la informatii oficiale, precum si a Australiei, Canadei si Statelor Unite;
6. Reamintind faptul ca un drept de a beneficia de acces la informatii oficiale poate fi limitat în vederea protejarii vietii private;
7. Considerând în consecinta ca protectia vietii private influenteaza volumul informatiilor care pot circula în societate;
8. Reamintind în acest context principiile de baza referitoare la protectia datelor, stipulate în Conventia pentru Protectia Persoanelor cu privire la Prelucrarea Automata a Datelor Personale, din data de 28 ianuarie 1981, care impune restrictii în colectarea, depozitarea, uzul si comunicarea informatiilor personale;
9. Cunoscând faptul ca respectiva conventie din data de 28 ianuarie 1981, care acum a intrat în vigoare, confera un drept de acces exclusiv la date personale, si ca acest drept se reflecta în legislatia de protectie a datelor din Austria, Danemarca, Franta, Republica Federala Germana, Islanda, Luxemburg, Norvegia, Suedia si Marea Britanie;
10. Având convingerea, totusi, ca prin coexistenta legislatiei referitoare la accesul la informatii oficiale cu legislatia referitoare la protectia datelor se pot crea conflicte în special atunci când acestea sunt administrate în mod separat de diferite organe si în baza unor criterii distincte;
11. Cunoscând faptul ca anumite tari au încercat sa evite conflictele prin legiferarea, în acelasi timp, a accesului la informatii oficiale si a protectiei datelor, si au demonstrat astfel ca aceste concepte nu se exclud reciproc, ci sunt o parte a unei unice politici de informare în societate, cazuri relevante fiind Canada, provincia Quebec (Canada) si landul Hesse (Republica Federala Germana);
12. Luând în considerare faptul ca noile dezvoltari tehnologice pot scoate din uz legislatia existenta, Consiliul Europei ar trebui sa continue sa conduca pe aceasta cale si sa ghideze legislativul national cu privire la problemele ridicate de noile tehnologii.
13. Recomanda Comitetului de Ministri sa ofere instructiuni Comisiei expertilor în protectia datelor:
 - a.sa identifice si sa defineasca criterii si principii conform carora protectia datelor si accesul la informatii oficiale pot fi armonizate;

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

b.sa pregateasca un instrument legal adecvat care sa stipuleze aceste criterii si principii;

14. Invita guvernele statelor membre care nu au facut înca acest lucru sa ratifice Conventia pentru Protectia Persoanelor în legatura cu Prelucrarea Automata a Datelor Personale.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

CONSILIUL EUROPEI COMITETUL DE MINISTRI

Recomandare Nr. R (2000) 7
a Comitetului de Ministri catre statele membre
cu privire la dreptul ziaristilor de a nu-si divulga
sursele de informatii

*(Adoptata de catre Comitetul de Ministri
la data de 8 martie 2000
la adunarea nr. 701 a Ministrilor adjuncti)*

Comitetul de Ministri, în temeiul Articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Luând în considerare faptul ca scopul Consiliului Europei este de a dobândi o mai buna înțelegere între membrii sai, în vederea protejării si îndeplinirii idealurilor si principiilor care constituie patrimoniul lor comun ;

Reamintind faptul ca statele membre s-au obligat sa respecte dreptul fundamental la libertatea de exprimare, asa cum este garantat prin articolul 10 al Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale;

Reafirmând faptul ca dreptul la libertatea de exprimare si la informare reprezinta una dintre temeliile fundamentale ale unei societati democratice si una dintre conditiile care stau la baza progresului sau si a dezvoltarii fiecărei persoane, precum se prevede în Declaratia referitoare la Libertatea de Exprimare si Informare din 1982;

Reafirmând ca este necesar ca societatile democratice sa asigure mijloacele adecvate de promovare a dezvoltării unei prese libere, independente si pluraliste;

Recunoscând faptul ca exercitarea libera si neîngradita a jurnalismului este consacrata prin dreptul la libertatea de exprimare si este o premisa fundamentala a dreptului publicului de a fi informat cu privire la chestiunile de interes general;

Având convingerea ca protejarea de catre ziaristi a surselor de informatii ale acestora reprezinta o conditie de baza pentru activitatea si libertatea jurnalistica, precum si pentru libertatea presei;

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

Reamintind faptul ca numerosi ziaristi si-au exprimat în codurile deontologice ale profesiei, obligatia de a nu divulga sursele de informatii în cazul în care au primit aceste informatii în regim de confidentialitate;

Reamintind faptul ca protectia ziaristilor si a surselor acestora a fost stabilita prin sistemele juridice ale unora dintre statele membre;

Reamintind de asemenea faptul ca exercitarea de catre ziaristi a dreptului lor de a nu divulga sursele de informatii poarta cu sine îndatoriri si responsabilitati, exprimate în articolul 10 al Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale;

Având cunostinta de Hotarârea Parlamentului European din 1994 cu privire la confidentialitatea surselor ziaristilor si dreptul functionarilor de a divulga informatii;

Având cunostinta de Hotarârea Nr. 2 cu privire la libertatile jurnalistice si drepturile omului a celei de a patra Conferinta Ministeriale Europene referitoare la Politica Mijloacelor de Comunicare în Masa, care a avut loc la Praga în decembrie 1994, si reamintind recomandarea Nr. R (96) 4 cu privire la protectia ziaristilor în situatii de conflict si tensiune,

Recomanda guvernelor statelor membre dupa cum urmeaza:

1. aplicarea în legislatia si practica locala a principiilor anexate acestei recomandari;
2. propagarea larga a acestei recomandari si a principiilor anexate acesteia, însoțite de o traducere acolo unde este necesar, si
3. aducerea acestora în mod special în atentia autoritatilor publice, a autoritatilor politienesti si a sistemului judiciar, precum si punerea lor la dispozitia ziaristilor, a presei si a organizatiilor profesionale ale acestora.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

Anexa la Recomandarea Nr. R (2000) 7

Principii privind dreptul ziaristilor de a nu-si divulga sursele de informatii

Definitii

Pentru a servi scopului acestei recomandari:

- a. termenul “ziarist” înseamna orice persoana fizica sau juridica care practica în mod regulat sau profesional colectarea si propagarea de informatii catre public prin intermediul oricarui mijloc de comunicare în masa;
- b. termenul “informatie” înseamna orice expunere de fapt, opinie sau idee în forma unui text, a unui sunet sau a unei imagini;
- c. termenul “sursa” înseamna orice persoana care furnizeaza informatii unui ziarist;
- d. expresia “informatii prin care se identifica o sursa” înseamna, în masura în care e posibil ca acestea sa duca la identificarea unei surse:
 - i. numele si datele personale, precum si vocea sau imaginea unei surse;
 - ii. circumstantele concrete ale obtinerii informatiilor de la o sursa de catre un ziarist;
 - iii. partea nepublicata a informatiilor furnizate de catre o sursa unui ziarist; si
 - iv. datele personale ale ziaristilor si ale angajatorilor acestora în legatura cu activitatea lor profesionala.

Principiul 1 (Dreptul ziaristilor de a nu divulga)

Legea si practica interna a statelor membre trebuie sa prevada în mod explicit si clar protectia dreptului ziaristilor de a nu divulga informatii prin care se identifica o sursa în conformitate cu articolul 10 al Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale (denumita în continuare

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

Conventia) si cu principiile stabilite în prezenta recomandare, care vor fi considerate standarde minime în vederea respectarii acestui drept.

Principiul 2 (Dreptul altor persoane de a nu divulga)

Alte persoane care, în temeiul relatiilor lor profesionale cu ziaristii, intra în posesia unor informatii prin care se identifica o sursa prin intermediul colectarii, al procesarii editoriale sau al propagarii respectivei informatii, ar trebui protejate în mod egal în temeiul principiilor stabilite în prezenta recomandare.

Principiul 3 (Limite ale dreptului de a nu divulga)

a. Dreptul ziaristilor de a nu divulga informatii prin care se identifica o sursa nu trebuie sa se supuna altor restrictii decât cele mentionate în articolul 10, alineatul al 2-lea al Conventiei. Pentru a stabili daca un interes legitim de a divulga ce cade sub incidenta articolului 10, alineatul al 2-lea al Conventiei, depaseste interesul public în a nu se divulga informatii prin care se identifica o sursa, autoritatile competente ale statelor membre vor da o atentie deosebita importantei dreptului de a nu divulga si predominantei acordate acestuia în jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului, si vor putea obliga la o divulgare numai daca, în temeiul alineatului *b*, exista o cerinta de interes public si daca circumstantele au o natura suficient de importanta si de grava.

b. Divulgarea de informatii prin care se identifica o sursa nu ar trebuie considerata necesara decât daca se poate stabili în mod convingator ca:

i. nu exista sau au fost epuizate de catre persoanele sau autoritatile publice care doresc divulgarea, masuri rezonabile care sa reprezinte alternative la divulgare; si

ii. interesul legitim de a divulga depaseste în mod clar interesul public de a nu divulga, tinând cont de urmatoarele fapte:

- o cerinta determinanta a nevoii de divulgare este dovedita,
- circumstantele au o natura suficient de importanta si de grava,
- se identifica necesitatea divulgarii ca raspunzând unei nevoi sociale presante, si
- statele membre beneficiaza de o anumita marja de apreciere în evaluarea acestei necesitati, care poate fi controlata de Curtea Europeana a Drepturilor Omului.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

c. Cerintele mai sus mentionate trebuie aplicate la toate nivelurile, oricaror proceduri în cadrul carora poate fi invocat dreptul de a nu divulga.

Principiul 4 (Dovezi alternative la sursele ziaristilor)

În cadrul procedurilor legale desfasurate împotriva unui ziarist pentru presupuse încălcări ale onoarei și reputației unei persoane, autoritățile trebuie să ia în considerare, în scopul stabilirii adevărului, toate dovezile disponibile conform legislației procedurale naționale și nu ar trebui să solicite în acest scop divulgarea unor informații care să ducă la identificarea sursei ziaristului.

Principiul 5 (Condiții referitoare la divulgări)

a. Propunerea sau cererea de inițiere a oricărei acțiuni de către autoritățile competente, având ca scop divulgarea de informații prin care se identifică o sursă ar trebui depusă doar de către persoane sau autorități publice care au un interes legitim direct în respectiva divulgare.

b. Ziaristii ar trebui informați de către autoritățile competente în legătură cu dreptul lor de a nu divulga informații prin care se identifică o sursă, precum și în legătură cu limitele acestui drept, înainte ca o divulgare să le fie solicitată.

c. Sancțiunile împotriva ziaristilor pentru refuzul de a divulga informații prin care se identifică o sursă ar trebui impuse de către autoritățile judiciare numai în cadrul unui proces care permite o audiere a ziaristilor respectivi în conformitate cu articolul 6 al Convenției.

d. Ziaristii ar trebui să aibă dreptul ca impunerea unei sancțiuni pentru refuzul de a divulga informații prin care se identifică o sursă să fie supusă controlului unei alte autorități judiciare.

e. Atunci când ziaristii răspund unei cereri sau unui ordin de divulgare de informații prin care se identifică o sursă, autoritățile competente ar trebui să ia în considerare aplicarea unor măsuri pentru a limita extinderea divulgării, de exemplu prin excluderea publicului de la divulgare, în conformitate cu articolul 6 al Convenției, atunci când acest lucru e relevant, și prin respectarea de către ele însele a confidențialității unei astfel de divulgări.

Rezolutii si recomandari ale Adunarii Parlamentare si ale Comitetului de Ministri al Consiliului Europei

Principiul 6 (Interceptarea comunicarii, supravegherea si perchezitia, si confiscarea)

a. Urmatoarele masuri nu ar trebui aplicate daca scopul acestora este de a se sustrage dreptului ziaristilor, conform acestor principii, de a nu divulga informatii prin care se identifica o sursa:

- i. Decizii sau masuri de interceptare a comunicatiilor sau a corespondentei ziaristilor sau a angajatorilor acestora,
- ii. Decizii sau masuri de supraveghere a ziaristilor, a contactelor acestora sau angajatorilor lor, sau
- iii. Decizii sau masuri de perchezitie sau confiscare efectuate la domiciliul sau la locul de munca, privind obiecte personale sau corespondenta ziaristilor sau a angajatorilor acestora, sau datele personale aferente activitatii lor profesionale.

b. În cazul în care informatiile prin care se identifica o sursa au fost obtinute în mod legal de catre politie sau autoritatile judiciare prin oricare dintre actiunile mai sus mentionate, desi este posibil ca acesta sa nu fi fost scopul acelor actiuni, trebuie sa se ia masuri pentru împiedicarea folosirii ulterioara a acestor informatii ca probe în instanta, exceptie facând cazul în care divulgarea ar fi justificata conform principiului 3.

Principiul 7 (Protectia împotriva autoincriminarii)

Principiile stabilite prin aceasta recomandare nu vor limita în nici un fel legislatia nationala referitoare la protectia împotriva autoincriminarii în cadrul procedurilor penale, iar ziaristii ar trebui, în masura în care aceste legi se aplica, sa beneficieze de protectie în ceea ce priveste divulgarea de informatii prin care se identifica o sursa.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

JURISPRUDENTA REFERITOARE LA ARTICOLUL 10 DIN CONVENTIA EUROPEANA A DREPTURILOR OMULUI

Introducere

Prezentul document a fost redactat de Secretariatul Departamentului Mijloacelor de Comunicare în Masa, Directia Generala pentru Drepturile Omului¹, în anul 2000, cu ocazia aniversarii a 50 de ani de la adoptarea Conventiei Europene a Drepturilor Omului. Acest document acopera perioada pâna la 31 decembrie 1999, si prezinta:

I. Referiri la principalele decizii si hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului (A) si la principalele decizii si rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului (B) cu privire la articolul 10 al Conventiei Europene a Drepturilor Omului, în general, si la libertatea presei, în mod special;

II. Un comentariu referitor la aceasta jurisprudenta. Acesta se refera numai la cazurile ce privesc în mod direct si principal articolul 10. Este important sa subliniem, totusi, faptul ca acest articol trebuie studiat în lumina tuturor prevederilor Conventiei, care fie îi restrâng domeniul de aplicatie (articolele 15, 16, 17), fie garanteaza o protectie de natura speciala (articolele 8, 9, 11).

Noua Curte Europeana a Drepturilor Omului si-a început activitatea la 1 noiembrie 1998, odata cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11 al Conventiei Europene a Drepturilor Omului. Curtea își desfasoara activitatea permanent si înlocuieste cele doua foste organe de supraveghere ale Conventiei (Curtea si Comisia). Toate hotarârile, rapoartele si deciziile pot fi consultate în baza de date a Curtii de pe internet, la urmatoarea adresa:<http://www.echr.coe.int/hudoc/>.

Pentru toate informatiile cu privire la acest document, va rugam contactati Secretariatul Departamentului Mijloacelor de Comunicare în Masa.

¹ Departamentul Mijloacelor de Comunicare în Masa doreste sa multumeasca D-rei Zornitza Capel, cursanta la Directia Generala pentru Drepturile Omului, pentru pregatirea acestei actualizari.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

Departamentul Mijloacelor de Comunicare în Masa, Directia Generala pentru Drepturile Omului – DG II
Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg, Cedex

Mario OETHEIMER
e-mail: mario.oetheimer@coe.int
<http://www.humanrights.coe.fr/media/>

I. PRINCIPALELE HOTARÂRI, DECIZII SI RAPOARTE

A. Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Hotarâri

- hotarârea **De Becker** vs. Belgia din 27 martie 1962, seria A nr. 4 (reclamantului i s-a interzis pe toata durata vietii exercitarea profesiei de ziarist sau de scriitor, în Belgia); radiata de pe rol
- hotarârea **Engel si altii** vs. Olanda din 8 iunie 1976, seria A nr. 22 (penalizare disciplinara impusa asupra militarilor olandezi pentru publicarea de articole care subminau disciplina militara); neîncalcare a articolului 10
- hotarârea **Handyside** vs. Regatul Unit din 7 decembrie 1976, seria A nr. 24 (interzicerea de catre autoritatile Regatului Unit a publicarii cartii intitulate "Little Red School Book" în baza legii privind publicatiile obscene); neîncalcare a articolului 10
- hotarârea **Sunday Times (nr. 1)** vs. Regatul Unit din 26 aprilie 1979, seria A nr. 30 (interdictie având ca scop împiedicarea publicarii unui articol referitor la un medicament si la litigiul ulterior privitor la acesta, masura luata în baza legislatiei britanice în vigoare la acea data privind « *Contempt of Court* »); încalcare a articolului 10
- hotarârea **Barthold** vs. Republica Federala Germana din 25 martie 1985, seria A nr. 90 (interdictie facuta unui chirurg veterinar în Republica Federala

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

Germana – în baza legii privind concurența neloială și a codului deontologic – de a face anumite declarații în presa populară); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Lingens** vs. Austria din 8 iulie 1986, seria A nr. 103 (amendarea reclamantului pentru calomnierea unui om politic austriac în cadrul unui articol de ziar; în virtutea articolului 111 din Codul penal austriac); încalcare a articolului 10

- hotărârile **Glaserapp și Kosiak** vs. Republica Federală Germană din 28 august 1986, seria A nr. 104 și, respectiv, 105 (obligatia de a jura loialitate Constituției în vederea numirii ca funcționar public în Germania); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Leander** vs. Suedia din 26 martie 1987, seria A nr. 116 (interzicerea accesului reclamantului la informații secrete privitoare la propria sa persoană, detinute de către autoritățile suedeze, din motive de securitate națională); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Müller și alții** vs. Elveția din 24 mai 1988, seria A nr. 133 (confiscarea de către autoritățile elvețiene a tablourilor expuse de către un pictor și amendarea acestuia și a altor reclamanti pentru publicații obscene); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Barfod** vs. Danemarca din 22 februarie 1989, seria A nr. 149 (amendarea reclamantului pentru calomnierea a doi judecatori nespecialiști într-un articol de ziar; în baza articolului 71 din Codul penal al Groenlandei); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Gaskin** vs. Regatul Unit din 7 iulie 1989, seria A nr. 160 (refuzul autorităților administrative britanice implicate de a comunica reclamantului un dosar personal care fusese elaborat în perioada în care era minor de către autoritatea locală care îi fusese încredințat); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann** vs. Republica Federală Germană din 20 noiembrie 1989, seria A nr. 165 (interdicție, făcută în baza legii privind concurența neloială unei edituri, de a repeta anumite declarații publicate într-un buletin informativ de specialitate, prin care critica practicile comerciale ale unei societăți care vindea prin corespondență); neîncalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotărârea **Groppera Radio AG si altii** vs. Elvetia din 28 martie 1990, seria A nr. 173 (interdictia impusa în Elvetia unei societati care detinea o concesiune de antene colective, de a retransmite prin cablu emisiuni radiodifuzate din Italia); neîncalcare a articolului 10
- hotărârea **Weber** vs. Elvetia din 22 mai 1990, seria A nr. 177 (proceduri în justitie în Elvetia desfasurate cu usile închise si având ca rezultat condamnarea unui ziarist pe motive de încălcare, în cursul unei conferinte de presa, a confidentialitatii investigatiei într-un proces de defaimare în curs de solutionare); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Autronic AG** vs. Elvetia din 22 mai 1990, seria A nr. 178 (refuzul PTT al Elvetiei, datorat lipsei consimtamântului statului transmitator, de a autoriza o firma specializata în aparatura electrocasnica de a receptiona, printr-o antena privata, programe de televiziune necodate destinate publicului general si transmise printr-un satelit sovietic de telecomunicatii); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Oberschlick (nr. 1)** vs. Austria din 23 mai 1991, seria A nr. 204 (proces de defaimare intentat reclamantului de catre un om politic austriac care a dus la condamnarea ulterioara a reclamantului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Observer si Guardian** vs. Regatul Unit din 26 noiembrie 1991, seria A nr. 216 (interdictie privitoare la divulgarea sau publicarea unor detalii din memoriile scrise fara autorizatie, cu referiri la pretinse activitati ilegale desfasurate de catre Serviciile Britanice de Securitate, si a informatiilor obtinute de la autorul acestora, un fost angajat al Serviciului – restrictii mentinute de catre instante din iulie 1987, dupa ce cartea a fost publicata în Statele Unite si a devenit disponibila în Regatul Unit, si ramase în vigoare pâna la încheierea procesului în octombrie 1988); încalcare a articolului 10 în cea de a doua perioada (iulie 1987 – octombrie 1988), dar nu si în prima (iulie 1986 – iulie 1987)
- hotărârea **Sunday Times (nr. 2)** vs. Regatul Unit din 26 noiembrie 1991, seria A nr. 217 (interdictie privitoare la divulgarea sau publicarea unor detalii din memoriile scrise fara autorizatie, cu referiri la pretinse activitati ilegale desfasurate de catre Serviciile Britanice de Securitate, si a informatiilor obtinute de la autorul acestora, un fost angajat al Serviciului); încalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotarârea **Castells** vs. Spania din 23 aprilie 1992, seria A nr. 236 (condamnarea unui om politic si militant basc pentru publicarea unui articol ostil la adresa Guvernului); încalcare a articolului 10

- hotarârea **Thorgeir Thorgeirson** vs. Islanda din 25 iunie 1992, seria A nr. 239 (reclamantul a fost amendat pentru publicarea într-un cotidian a doua articole referitoare la brutalitatea politiei); încalcare a articolului 10

- hotarârea **Schwabe** vs. Austria din 28 august 1992, seria A nr. 242-B (condamnarea reclamantului pentru calomnie si pentru ca a reprosat unei personalitati politice o infractiune pentru care deja își ispasise pedeapsa); încalcare a articolului 10

- hotarârea **Herczegfalvy** vs. Austria din 24 septembrie 1992, seria A nr. 244 (încalcare dreptului la respectarea corespondentei si a dreptului reclamantului de a primi informatii pe perioada detentiei si a tratamentului psihiatric); încalcare a articolului 10

- hotarârea **Open Door Counselling Ltd. si Dublin Well Woman** vs. Irlanda din 29 octombrie 1992, seria A nr. 246 (interdictie data de Curtea Suprema a Irlandei în martie 1988, adresata reclamantilor [agentii de consultanta] *între altele* de a furniza femeilor însărcinate informatii referitoare la clinici de avorturi din strainatate); încalcare a articolului 10

- hotarârea **Hadjianastassiou** vs. Grecia din 16 decembrie 1992, seria A nr. 252 (condamnarea unui ofiter de catre instantele militare pentru dezvaluirea de informatii de importanta redusa, dar clasificate ca fiind secrete); neîncalcare a articolului 10

- hotarârea **Colman** vs. Regatul Unit din 28 iunie 1993, seria A nr. 258-D (restrictii în ce priveste publicitatea pentru un cabinet medical privat impuse de ordinul medicilor); radiata de pe rol

- hotarârea **Chorherr** vs. Austria din 25 august 1993, seria A nr. 266-B (arestarea, detentia si condamnarea reclamantului pentru tulburarea ordinii publice, în urma refuzului acestuia de a înceta distribuirea de pliante si purtarea unor pancarte la o parada militara în Austria); neîncalcare a articolului 10

- hotarârea **Informationsverein Lentia si altii** vs. Austria din 24 noiembrie 1993, seria A nr. 276 (imposibilitatea înfiintarii si operarii posturilor private de radio sau de televiziune din cauza monopolului detinut de

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

organismului austriac de radiodifuziune ORF); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Casado Coca** vs. Spania din 24 februarie 1994, seria A nr. 285 (sanctiune disciplinara impusa asupra unui avocat spaniol pentru faptul ca a facut reclama serviciilor sale profesionale); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Jacobowski** vs. Germania din 23 iunie 1994, seria A nr. 291-A (interdictia impusa unui ziarist, prin care acesta era impiedicat sa distribuie scrisori ce contineau comentarii negative la adresa unei agentii de stiri din Germania); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Otto-Preminger-Institut** vs. Austria din 20 septembrie 1994, seria A nr. 295-A (sechestrarea si confiscarea unui film considerat de catre tribunalele austriece ca fiind blasfemiator); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Jersild** vs. Danemarca din 23 septembrie 1994, seria A nr. 298 (condamnarea unui ziarist de televiziune pentru ca a contribuit la difuzarea de declaratii rasiste); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Vereinigung Demokratischer Soldaten Österreichs si Gubi** vs. Austria din 19 decembrie 1994, seria A nr. 302 (interzicerea distribuirii unui ziar militar în incinta unei cazarme austriece); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Vereniging Weekblad Bluf!** vs. Olanda din 9 februarie 1995, seria A nr. 306-A (sechestrarea si retragerea din circulatie a unui numar al revistei asociatiei reclamante din cauza publicarii unui articol confidential referitor la activitatile serviciului intern de securitate); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Prager si Oberschlick** vs. Austria din 26 aprilie 1995, seria A nr. 313 (con-damnarea pentru calomnie din cauza unor comentarii critice la adresa mai multor jude-catori, si confiscarea exemplarelor respectivei publicatii); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Piermont** vs. Franta din 27 aprilie 1995, seria A nr. 314 (expulzarea din Polinezia Franceza a unei cetatence germane, membra a Parlamentului European, si interdictia de a se întoarce, în urma participarii acesteia la o demonstratie, si interdictia de intrare in Noua Caledonie); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Tolstoy Miloslavsky** vs. Regatul Unit din 13 iulie 1995, seria A nr. 316-B (reclamantului i s-a impus sa plateasca daune substantiale pe motivul

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

calomnieri unii functionar din cadrul scolii, acuzându-l pe acesta de crime de razboi comise în trecut); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Vogt** vs. Germania din 26 septembrie 1995, seria A nr. 323 (demiterea unei profesoare din functia publica pe care o detinea pe motivul activitatilor cu caracter politic desfasurate în cadrul Partidului Comunist German); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Goodwin** vs. Regatul Unit din 27 martie 1996, Culegerea de hotărâri si decizii, 1996-II (ordin prin care se solicita reclamantului, un ziarist, sa-si divulge sursele de informatii); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Ahmet Sadik** vs. Grecia din 15 noiembrie 1996, Culegerea de hotărâri si decizii, 1996-V (condamnarea unui lider politic pentru tulburarea ordinii publice prin distribuirea, în cursul unei campanii electorale, a unor materiale tiparite care se refereau la populatia musulmana din vestul Traciei numind-o “turca”); nu au fost epuizate caile de recurs la nivel national

- hotărârea **Wingrove** vs. Regatul Unit din 25 noiembrie 1996, Culegerea de hotărâri si decizii, 1996-V (refuzul Oficiului britanic de clasificare filmografica de a acorda un certificat de clasificare unui film pe care l-a considerat blasfemiator); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **De Haes si Gijssels** vs. Belgia din 24 februarie 1997, Culegerea de hotărâri si deciziilor, 1997-I (obligarea a doi ziaristi la plata de daune pentru calomnie cu privire la mai multi judecatori); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Telesystem Tyrol Kabeltelevision** vs. Austria din 9 iunie 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-III (refuzul autorizarii societatii reclamante în scopul difuzarii programelor sale printr-o retea locala de cablu); radiata de pe rol

- hotărârea **Oberschlick (nr. 2)** vs. Austria din 1 iulie 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-IV (condamnarea pentru insulte la adresa unui om politic); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Worm** vs. Austria din 29 august 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-V (condamnarea unui ziarist pentru influentarea gresita a rezultatului unor proceduri penale); neîncalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotărârea **Radio ABC** vs. Austria din 20 octombrie 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-VI (refuzul autorizarii înfiintarii unui post de radio local din cauza monopolului care exista înaintea modificarilor legislative); încălcare a articolului 10
- hotărârea **Zana** vs. Turcia din 25 noiembrie 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-VII (condamnarea unui fost primar pentru ca si-a exprimat sprijinul în favoarea unor acte teroriste într-un interviu acordat unor ziaristi); neîncalcare a articolului 10
- hotărârea **Grigoriades** vs. Turcia din 25 noiembrie 1997, Culegerea de hotărâri si decizii, 1997-VII (condamnarea unui recrut pentru insulte aduse armatei, în urma trimiterii unei scrisori insultatoare adresate comandantului sau); neîncalcare a articolului 10
- hotărârea **Guerra** vs. Italia din 19 februarie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-I (lipsa informarii populatiei locale cu privire la factorul de risc si la metodele de procedura în cazul unui accident la uzina chimica din apropiere); articolul 10 nu se aplica în acest caz
- hotărârea **Bowman** vs. Regatul Unit din 19 februarie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-I (începerea actiunii în justitie urmare a faptului ca un participant la o campanie privind avortul a distribuit pliante, înainte de alegerea legislativului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Schöpfer** vs. Elvetia din 20 mai 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-III (penalizare disciplinara impusa de Baroul unui avocat în urma criticilor aduse sistemului juridic în cadrul unei conferinte de presa, cu privire la detentia unuia dintre clientii sai); neîncalcare a articolului 10
- hotărârea **Incal** vs. Turcia din 9 iunie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-IV (condamnare pentru participarea la redactarea unei brosiuri în care se critica politica autoritatilor locale cu privire la muncitori, în mod special la cei de origine kurda); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Hertel** vs. Elvetia din 25 august 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-VI (în urma publicarii unui articol, unui particular i s-a interzis sa afirme ca reprezinta un pericol pentru sanatatea oamenilor consumul de alimente preparate la cuptorul cu microunde); încalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotărârea **Ahmed si altii** vs. Regatul Unit din 2 septembrie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-VI (restrictii în ce priveste înaltii functionari ai administratiei locale de a participa la anumite tipuri de activitati politice); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Lehideux si Isorni** vs. Franta din 23 septembrie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-VII (condamnare pentru “apararea în public a crimelor de razboi sau a crimelor colaborationiste” dupa aparitia într-un cotidian cu raspândire nationala a unei reclame care prezenta într-o lumina favorabila anumite fapte ale Maresalului Philippe Pétain); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Steel si Altii** vs. Regatul Unit din 23 septembrie 1998, Culegerea de hotărâri si decizii, 1998-VII (arestarea si detentia protestantilor pentru tulburarea ordinii publice – detentie dupa refuzul de a se supune unei somatii); neîncalcare a articolului 10 în legatura cu primul si al doilea reclamant; încalcare a articolului 10 în ceea ce îi priveste pe al treilea, al patrulea si al cincilea reclamant

- hotărârea **Janowski** vs. Polonia din 21 ianuarie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999-I (condamnarea unui ziarist care a intervenit într-o altercatie între politie si vânzatorii de fructe); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Fressoz si Roire** vs. Franta din 21 ianuarie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999-I (condamnarea pentru posesiune ilegala de fotocopii ale unor documente fiscale (declaratii de impozitare) în urma publicarii în saptamânalul satiric, *le Canard Enchaîné* a unui articol detaliat asupra evolutiei salariului presedintelui societatii de automobile Peugeot); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Bladet Tromsø si Stensaas** vs. Norvegia din 20 mai 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea, pe baza unui raport oficial care nu fusese facut public, a unui ziar si a editorului sef la plata de daune-interese pentru calomnie, în urma publicarii declaratiilor privind presupuse încălcari ale regulamentelor referitoare la vânatoarea de foci); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Rekvényi** vs. Ungaria din 20 mai 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (interdictia facuta politistilor de a se înscrie în partide politice si de a desfasura activitati politice); neîncalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotărârea **Arslan** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Batkaya ti Okçuodlu** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului într-o carte publicata de catre reclamant, si confiscarea cartii); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Ceylan** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea unui membru al unui sindicat pentru instigare la ura în urma publicarii unor critici la adresa politicii de stat în sud-estul Turciei); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Erdoddu ti Ince** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Gerger** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Karatas** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Okçuodlu** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Polat** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului într-o carte publicata de catre reclamant si confiscarea cartii); încalcare a articolului 10
- hotărârea **Sürek (nr. 1)** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnare pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii Statului); încalcare a articolului 10

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

- hotărârea **Sürek (nr. 2)** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnare pentru publicarea într-un ziar periodic a numelor functionarilor oficiali responsabili cu combaterea terorismului); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Sürek (nr. 3)** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea la plata unei amenzi si confiscarea unei publicatii prin care era pusa în discutie integritatea statului); neîncalcare a articolului 10

- hotărârea **Sürek (nr. 4)** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnare în urma unei publicatii care punea în discutie integritatea statului); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Sürek si Özdemir** vs. Turcia din 8 iulie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnare pentru raspândirea de propaganda împotriva integritatii statului si instigare la terorism în urma publicarii unui interviu cu un membru al PKK); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Öztürk** vs. Turcia din 28 septembrie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (confiscarea unei publicatii si condamnarea unui editor pentru instigare la ura); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Dalban** vs. România din 28 septembrie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (condamnarea pentru calomnie în urma publicarii de catre un ziarist a unei serii de articole în care anumite persoane publice erau acuzate de implicare în fraude); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Wille** vs. Liechtenstein din 28 septembrie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (declaratia data de Printul de Liechtenstein cum ca nu va desemna reclamantul, la acea data Presedinte al Instantei de Contencios Administrativ, în nici o functie publica din cauza ideilor pe care le exprimase în legatura cu anumite chestiuni constitutionale); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Hashman si Harrup** vs. Regatul Unit din 25 noiembrie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (un caz referitor somare pentru comportament contrar bunelor moravuri); încalcare a articolului 10

- hotărârea **Nilsen si Johnsen** vs. Norvegia din 25 noiembrie 1999, Culegerea de hotărâri si decizii, 1999 (actiune în justitie pentru calomnie încheiata cu succes împotriva reclamantilor, reprezentanti ai organizatiilor sindicale politienesti, în urma comentariilor pe care le-au facut în legatura cu

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

anumite publicatii care discutau despre brutalitatea politiei); încalcare a articolului 10

Decizii

Plângere

nr. 26132/95 Decizia din 29 iunie 1999, Bergens Tidende, E. Eriksen si B. Kvalheim vs. Norvegia (condamnarea reclamantilor la plata de daune-interese pentru calomnie în urma publicarii unei serii de articole referitoare la pacientii unui doctor specializat în chirurgie plastica); admisibila

nr. 27307/95 Decizia din 8 iunie 1999, M. Bayrak vs. Turcia (condamnare pentru propaganda împotriva integritatii statului în urma publicarii de lucrari referitori la cultura kurda); admisibila

nr. 31457/96 Decizia din 1 iunie 1999, News VerlagsGmbH si CoKG vs. Austria (interzicerea publicarii fotografiilor unui individ în cursul unui proces penal împotriva acestuia); admisibila

nr. 32240/96 Decizia din 25 mai 1999, Tele 1 Privatfernsehgesellschaft mbH vs. Austria (refuzul de a elibera o licenta de functionare unui canal de televiziune privat); admisibila

nr. 32813/96 Decizia din 9 martie 1999, K. Lindner vs. Germania (sanctiune disciplinara aplicata unui avocat pentru publicitate facuta serviciilor sale); inadmisibila

nr. 34000/96 Decizia din 15 iunie 1999, A. Du Roy si G. Malaurie vs. Franta (condamnarea a doi ziaristi pentru publicarea de informatii cu privire la o plângere penala cu constituire de parte civila); admisibila

nr. 34313/96 Decizia din 2 martie 1999, E. Immler vs. Germania (condamnarea reclamantului pentru insulta la adresa a doi cetateni straini); inadmisibila

nr. 34328/96 Decizia din 17 noiembrie 1998, Peree vs. Olanda (condamnarea reclamantului pentru insulta si calomnie prin compararea unei organizatie anti-discriminare cu nazistii); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 34720/97 Decizia din 21 septembrie 1999, A. Heaney si W. McGuinness vs. Irlanda (condamnarea reclamantilor pentru refuzul de a divulga politiei informatii pe perioada detentiei); admisibila

nr. 35974/97 Decizia din 14 septembrie 1999, M. J. Pelling vs. Regatul Unit (interdictie adresata reclamantului de a divulga informatii referitoare la actiuni în justitie în curs de solutionare); admisibila

nr. 36337/97 Decizia din 14 septembrie 1999, A. Bayram vs. Regatul Unit (interdictie adresata reclamantului de a divulga informatii referitoare la actiuni în justitie în curs de solutionare); admisibila

nr. 36887/97 Decizia din 21 septembrie 1999, P. Quinn vs. Irlanda (condamnarea reclamantului pentru refuzul de a divulga informatii politiei pe perioada detentiei); admisibila

nr. 39293/98 Decizia din 1 iunie 1999, B. Fuentes Bobo vs. Spania (demiterea unui realizator de programe de televiziune pentru remarci ofensatoare la adresa anumitor directori ai unui canal public spaniol de televiziune); admisibila

nr. 39511/98 Decizia din 8 iunie 1999, M. McGuinness vs. Regatul Unit (interzicerea dreptului de a participa la întrunirile Parlamentului si de a beneficia de anumite privilegii în urma refuzului acestuia de a depune juramântul ca membru al Parlamentului); inadmisibila

nr. 41205/98 Decizia din 19 octombrie 1999, E. Tammer vs. Estonia (condamnarea unui ziarist pentru insultarea unei persoane publice); admisibila

nr. 41448/98 Decizia din 20 aprilie 1999, H.J. Witzsch vs. Germania (condamnarea reclamantului pentru ca a negat existenta Holocaustului); inadmisibila

B. Decizii si rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului

Plângere

nr. 2690/65 Raportul din 3 octombrie 1968, Televizier vs. Olanda, anuarul 11, pagina 782, (contestare a regulilor nationale privind dreptul de autor prin care se protejeaza informatiile din programele radio si TV viitoare); radiata de pe rol

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 3071/67 Decizia din 7 februarie 1968, X. vs. Suedia, Culegerea de decizii 26, pagina 71 (contestare a monopolului); inadmisibila

nr. 4515/70 Decizia din 12 iulie 1971, Sc. X si Asociatia Z. vs. Regatul Unit, anuarul 14, pagina 538 (refuzul postului BBC de a acorda timp de emisie unui partid politic); inadmisibila

nr. 4750/71 Decizia din 20 martie 1972, M. vs. Regatul Unit, Culegerea de decizii 40, pagina 29 (refuzul de a elibera o licenta unui post de radio comercial); inadmisibila

nr. 5178/71 Raportul din 6 iulie 1976, De Geillustreerde Pers vs. Olanda, D.R. 8, pagina 5 (contestare a regulilor nationale privind dreptul de autor prin care se protejeaza informatiile din programele radio si TV viitoare); Rezolutia Comitetului de Ministri DH (77)1 din 17 februarie 1977; neîncalcar e a articolului 10

nr. 6452/74 Decizia din 12 martie 1976, Sacchi vs. Italia (*Telebiella*), D.R. 5, pagina 43 (monopol de stat asupra televiziunii prin cablu: chestiune privind constitutionalitatea legii); inadmisibila

nr. 7805/77 Decizia din 5 mai 1979, X. si Biserica Scientologica vs. Suedia, D.R. 16, pagina 68 (interzicerea reclamelor facute de catre o secta); inadmisibila

nr. 8266/78 Decizia din 4 decembrie 1978, X. vs. Regatul Unit (*Radio Caroline*), D.R. 16, pagina 190 (condamnare pentru reclama facuta unui post de radio pirat); inadmisibila

nr. 8962/80 Decizia din 13 mai 1982, X. si Y. vs. Belgia, D.R. 28, pagina 112 (condamnare pentru utilizarea privata a *Citizen band* fara autorizatie); inadmisibila

nr. 9297/81 Decizia din 1 martie 1982, Asociatia X. vs. Suedia, D.R. 28, pagina 204 (refuzul de a acorda timp de emisie); inadmisibila

nr. 9664/82 Decizia din 1 martie 1983, Ingemar Liljenberg vs. Suedia, nepublicata (interzicerea reclamelor); inadmisibila

nr. 9675/82 Decizia din 4 martie 1987, Freie Rundfunk AG i Gr vs. Republica Federala Germana, nepublicata (absenta temporara a legislatiei care

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

stabilirea conditiilor de acordare a unei licente: chestiune privind constitutionalitatea legii)

nr. 9720/82 Decizia din 7 mai 1984, Barroud vs. Franta, nepublicata (invocarea imposibilitatii de a obtine o concesiune în baza noului sistem de acordare a licentelor); inadmisibila

nr. 10248/83 Decizia din 5 martie 1985, Aebi vs. Elvetia, D.R. 41, pagina 141 (refuzul de a autoriza instalarea unei antene individuale de receptionare); inadmisibila

nr. 10267/83 Decizia din 10 decembrie 1987, Jean Alexandre si altii vs. Franta, D.R. 54, pagina 5 (restrictii impuse prin reglementarile franceze în materie de publicitate pentru medicamente); inadmisibila

nr. 10405/83 Decizia din 5 martie 1986, X. si altii vs. Belgia (*Radio Scorpio*), nepublicata (condamnare pentru functionarea unui post de radio fara autorizatie din cauza unei întârzieri de trei ani în aplicarea legii care înlatura monopolul); inadmisibila

nr. 10462/83 Decizia din 15 martie 1984, B. vs. Republica Federala Germana, D.R. 37, pagina 155 (instalarea pe acoperis a unei antene pentru un post de radio amator; drept negarantat); inadmisibila

nr. 10746/84 Decizia din 16 octombrie 1986, Verein Alternatives Lokalradio Bern si Verein Radio Dreyeckland Basel vs. Elvetia, D.R. 49, pagina 246 (refuzul acordarii unei concesiuni locale de difuzare posturilor de radio reclamante, desi acestea îndepliniseră conditiile stipulate prin lege); inadmisibila

nr. 10799/84 Decizia din 17 mai 1984, Radio 24 AG, S., W. si A. vs. Elvetia, D.R. 37, pagina 236 (interdictia facuta societatilor de cablu de a distribui emisiuni produse de către reclamant); inadmisibila

nr. 11553/85 & nr. 11658/85 Decizia din 9 martie 1987, G.M.T. Hodgson, D. Woolf Productions Ltd si Uniunea Nationala a Ziaristilor si Channel Four Television Co Ltd. vs. Regatul Unit, D.R. 51, pagina 136 (restrictii impuse reportajelor privind un proces penal); inadmisibila

nr. 12242/86 Decizia din 6 septembrie 1989, Rommelfanger vs. Republica Federala Germana, D.R. 62, pagina 151 (concedierea unui doctor din cauza declaratiilor sale cu privire la avort); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 12439/86 Decizia din 15 octombrie 1987, Sundberg vs. Suedia, nepublicata (refuzul postului de radio de stat suedez de a difuza un program radio realizat de reclamant); inadmisibila

nr. 13251/87 Decizia din 6 martie 1991, Berns si Ewert vs. Luxemburg, D.R. 68, pagina 137 (publicarea în presa a unei note unui judecator de instructie în care se mentiona implicarea reclamantilor în anumite infractiuni); inadmisibila

nr. 13252/87 Decizia din 14 decembrie 1988, Gemeinde Rothenthurm vs. Elvetia, D.R. 59, pagina 251, (limitarea receptionarii anumitor posturi de radio locale pentru retransmitere ulterioara prin cablu); inadmisibila

nr. 13253/87 Decizia din 6 iunie 1991, R. Ebner vs. Elvetia, nepublicata (interdictia impusa unei retele prin cablu de a transmite un program radio); inadmisibila

nr. 13920/88 Decizia din 11 iulie 1991, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, D.R. 71, pagina 126 (obligatia reclamantului, o fundatie non-profit reprezentând organisme olandeze de radiodifuziune sonora si vizuala, de a plati compensatii financiare în schimbul permisiunii de a difuza meciurilor de fotbal); inadmisibila

nr. 14622/89 Decizia din 7 martie 1989, Hempfing vs. Republica Federala Germana, D.R. 69, pagina 272 (mustrea reclamantului, un avocat, pentru publicitate neautorizata a serviciilor sale); inadmisibila

nr. 14644/89 Decizia din 8 octombrie 1991, Times Newspapers Ltd. si A. Neil vs. Regatul Unit, D.R. 73, pagina 41 (publicarea în presa a unor extrase dintr-o carte intitulata "Spycatcher"); Rezolutia Comitetului de Ministri DH (92)15 din 15 mai 1992; neîncalcare a articolului 10

nr. 15404/89 Decizia din 16 aprilie 1991, Purcell si altii vs. Irlanda, D.R. 70, pagina 262 (interzicerea difuzarii de interviuri cu anumite organizatii, în mod special cu un partid politic recunoscut); inadmisibila

nr. 16564/90 Decizia din 8 aprilie 1991, W. si K. vs. Elvetia, nepublicata (condamnarea reclamantilor pentru infractiunea repetata de publicare, vânzarea si închirierea de casete video de natura obscena); inadmisibila

**Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana
pentru Drepturile Omului**

nr. 16844/90 Decizia din 13 octombrie 1993, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, nepublicata (amenzi impuse pentru difuzarea de mesaje comerciale indirecte interzise în contextul programelor de televiziune informative); inadmisibila

nr. 16956/90 Decizia din 2 septembrie 1992, Dumarché vs. Franta, nepublicata (difuzarea de programe radio fara autorizatie); inadmisibila

nr. 17006/90 Decizia din 2 iulie 1991, K. vs. Republica Federala Germana, nepublicata (interzicerea utilizarii de catre o scoala de dans a unui slogan publicitar deceptiv); inadmisibila

nr. 17505/90 Decizia din 11 ianuarie 1993, Nydahl vs. Suedia, nepublicata (refuzul autoritatilor de a elibera autorizatie de difuzare radio reclamantului, din cauza legislatiei care prevedea ca nici unei persoane fizice nu i se poate acorda o astfel de licenta); inadmisibila

nr. 17713/91 Decizia din 2 septembrie 1991, Schindewolf vs. Republica Federala Germana, nepublicata (reclamantul a fost obligat sa mute o antena de pe acoperisul casei sale, pe motiv ca aceasta deforma estetica localitatii); inadmisibila

nr. 18033/91 Decizia din 29 noiembrie 1993, Cable Music Europe Ltd. vs. Olanda, nepublicata (interdictia impusa unui organism de radiodifuziune de a transmite programele sale prin retelele de cablu olandeze); inadmisibila

nr. 18353/91 Decizia din 6 iulie 1993, M.N. vs. Spania, nepublicata (refuzul de a aloca frecvente de radiodifuziune posturilor locale de televiziune); inadmisibila

nr. 18424/91 Decizia din 15 ianuarie 1993, Röda Korsets Ungdomsförbund si altii vs. Suedia, nepublicata (refuzul Comisiei suedeze de Radiodifuziune Comunitara de a acorda licente de radiodifuziune unor asociatii non-profit din cauza intentiilor acestora de a difuza emisiuni comerciale); inadmisibila

nr. 18714/91 Decizia din 9 mai 1994, Brind si altii vs. Regatul Unit, D.R. 77, pagina 42 (interzicerea difuzarii prin televiziune de interviuri în direct sau de declaratii verbale facute de persoane care reprezinta sau își exprima sprijinul pentru organizatii care întretin legaturi cu Sinn Fein); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 18759/91 Decizia din 9 mai 1994, McLaughlin vs. Regatul Unit, nepublicata (interzicerea difuzarii prin televiziune de interviuri în direct sau de declaratii verbale facute de persoane care reprezinta sau își exprima sprijinul pentru organizatii care întretin legaturi cu Sinn Fein); inadmisibila

nr. 18897/91 Decizia din 12 octombrie 1992, The Times & A. Neil vs. Regatul Unit, nepublicata (condamnarea pentru *Contempt of Court* si obligarea la plata unei amenzi pentru publicarea de extrase din cartea “Spycatcher”, publicare deja interzisa ziarelor Observer si Guardian); inadmisibila

nr. 18902/91 Decizia din 27 octombrie 1998, H. N. vs. Italia, D.R. 94, pagina 21 (condamnarea unui ziarist pentru calomnie si pentru publicarea de reviste clandestine); inadmisibila

nr. 19363/92 Decizia din 6 aprilie 1995, G. Hirmann vs. Austria, nepublicata (sanctonarea disciplinara a reclamantului dupa publicarea unor critici la adresa colegilor sai); inadmisibila

nr. 20571/92 Decizia din 18 octombrie 1995, G.F. vs. Elvetia, nepublicata (amendarea unui avocat pentru comentarii nepotrivite la adresa avocatului partii opuse); inadmisibila

nr. 20683/92 Decizia din 20 februarie 1995, A. Neves vs. Portugalia, nepublicata (condamnarea proprietarului unei reviste pentru calomnie si atingeri aduse vietii private în urma publicarii unor fotografii ale unui om de afaceri cunoscut întretinând relatii sexuale cu mai multe tinere); inadmisibila

nr. 20915/92 Raportul din 3 martie 1995, Familiapress Zeitung vs. Austria, D.R. 80, pagina 74 (interdictie în baza legii privind concurenta neloiala, prin care se interzicea cotidianului “Krone” publicarea unei benzi desenate ofensatoare); scos de pe rol

nr. 21128/92 Decizia din 11 ianuarie 1995, U. Walendy vs. Germania, D.R. 80, pagina 94 (perchezitie si confiscare a unei reviste în care se sustinea ca Holocaustul nu a avut loc); inadmisibila

nr. 21472/93 Decizia din 11 ianuarie 1994, X. S.A. vs. Olanda, D.R. 76, pagina 129 (interdictia facuta unui organism de radiodifuziune de a-si difuza programele prin reseaua de cablu olandeza); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 21554/93 Decizia din 31 august 1994, J. vs. Germania, nepublicata (ordin prin care se cerea unui specialist în medicina alternativa sa nu-si faca reclama prin intermediul unui articol de ziar); inadmisibila

nr. 21861/93 Decizia din 28 iunie 1995, P. Zihlmann vs. Elvetia, D.R. 82, pagina 12 (sanctionare disciplinara a unui avocat pentru emiterea unui comunicat prin care aducea critici conditiilor de detentie a clientului sau si desfasurarii procedurii); inadmisibila

nr. 2283/93 Decizia din 22 februarie 1995, H. J. Van Den Dungen vs. Olanda, D.R. 80, pagina 147 (interdictie aplicata unei militant anti-avort, pentru o perioada limitata, în scopul de a-l împiedica sa se apropie de o clinica în fata careia demonstrase si distribuise brosure); inadmisibila

nr. 22947/93 & nr. 22948/93 Raportul din 23 aprilie 1999, N. Akkoç vs. Turcia (sanctiuni disciplinare impuse unui lider de sindicat al profesorilor, din cauza anumitor declaratii date presei); încalcare a articolului 10

nr. 23144/93 Raportul din 29 octombrie 1998, G. Ersöz si altii vs. Turcia (sechestrarea repetata si confiscarea unui cotidian, hartuire, amenintari si acte de violenta ale caror victime se presupuneau a fi fost ziaristii angajati ai respectivului ziar si amenintari îndreptate împotriva altor persoane implicate în distribuirea ziarului); încalcare a articolului 10, în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 23550/94 Decizia din 24 februarie 1995, Association mondiale pour l'Ecole Instrument de Paix vs. Elvetia, nepublicata (refuzul Societatii elvetiene de radiodifuziune si de televiziune SSR de a difuza un program referitor la asociatia reclamanta); inadmisibila

nr. 23697/94 Decizia din 27 februarie 1997, R. Saszmann vs. Austria, nepublicata (condamnare pentru instigarea la nesupunere în fata legislatiei militare); inadmisibila

nr. 23868/94 & nr. 23869/94 Decizia din 24 februarie 1995, A. Loersch si Association du Courier vs. Elvetia, D.R. 80, pagina 162 (refuzul de a acorda unui ziarist acreditare pe lângă instanta); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 24398/94 Decizia din 16 ianuarie 1996, F. Rebhandl vs. Austria, nepublicata (condamnare pentru distribuirea unei revistei în care se nega existenta camerelor de gazare în lagarele de exterminare); inadmisibila

nr. 24744/94 Decizia din 28 iunie 1995, R. J. Huggett vs. Regatul Unit, D.R. 82, pagina 98 (contestare, de catre un candidat independent în alegerile europene, a criteriilor aplicate de catre BBC pentru alocarea de timp de emisie în perioada electorala); inadmisibila

nr. 24773/94 Raportul din 4 martie 1998, A. Wabl vs. Austria (interdictie aplicata reclamantului pentru a-l împiedica pe acesta sa repete expresia “jurnalism nazist” pe care o folosisa în legatura cu un ziar care publicase un articol despre reclamant); neîncalcare a articolului 10, în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 25060/94 Decizia din 18 octombrie 1995, J. Haider vs. Austria, D.R. 83, pagina 66 (presupusa lipsa de obiectivitate a reportajelor referitoare la un om politic realizate de catre Institutul austriac de radiodifuziune si televiziune); inadmisibila

nr. 25062/94 Decizia din 18 octombrie 1995, G. Honsik vs. Austria, D.R. 83, pagina 77 (condamnare pentru negarea realitatii Holocaustului sub regimul national-socialist într-o publicatie); inadmisibila

nr. 25063/94 Decizia din 6 septembrie 1995, H. Trieflinger vs. Germania, nepublicata (ordin prin care i se interzicea reclamantului sa repete critici la adresa fostului sau avocat); inadmisibila

nr. 25096/94 Decizia din 6 septembrie 1995, O.E.F.A. Remer vs. Germania, D.R. 82, pagina 117 (suspiciuni exprimate într-o publicatie asupra întrebării daca Holocaustul a avut sau nu loc, si critici la adresa politicii practicate de Germania cu privire la refugiatii); inadmisibila

nr. 25143/94 & nr. 27098/95 Raportul din 27 octombrie 1999, S. Yurttas vs. Turcia (condamnare a unui fost deputat din partea partidului DEP – partid dizolvat de catre Curtea Constitutionala – pentru propaganda separatista); încalcare a articolului 10; în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 25183/94 Decizia din 12 aprilie 1996, L. Schwartz vs. Luxemburg, nepublicata (refuzul de a acorda permisiunea pentru construirea unei antene pentru un post de radio amator) ; inadmisibila

**Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana
pentru Drepturile Omului**

nr. 25658/94 Raportul din 1 martie 1999, S. Aslantas vs. Turcia (condamnare pentru propaganda separatista în cadrul unui discurs); încalcare a articolului 10; Rezolutia Comitetului de Ministri DH (99) 560 din 8 octombrie 1999

nr. 25685/94 Raportul din 30 iunie 1998, M.B.I. A.S. vs. Turcia (întreruperea transmisiei unei societati de televiziune private pe durata de 5 zile, în urma difuzarii unui program prin care se aduceau critici cenzurarii programelor în perioada alegerilor); scos de pe rol

nr. 25723/94 Raportul din 1 martie 1999, Ü. Erdogdu vs. Turcia (condamnarea editorului unei reviste bilunare pentru difuzarea de propaganda împotriva indivizibilitatii statului); încalcare a articolului 10; în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 25781/94 Raportul din 4 iunie 1999, Cipru vs. Turcia (interzicerea ziarelor în limba greaca si cenzurarea cartilor scolare); încalcare a articolului 10 în legatura cu a doua clauza; în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 25798/94 Decizia din 18 ianuarie 1996, British Broadcastibng Corporation vs. Regatul Unit, D.R. 84, pagina 129 (obligarea BBC-ului, în cadrul unui proces penal, de a pune la dispozitia avocatilor apararii filmele realizate în timpul unei revolte); inadmisibila

nr. 25987/94 Decizia din 7 martie 1996, A. W. Hins si P. B. Hugenholtz vs. Olanda, D.R. 84, pagina 135 (refuzul de a acorda licenta pentru retransmisia de programe ale unor televiziuni private straine, pâna la solutionarea unei decizii de catre televiziunea publica regionala, care beneficia de un drept de prioritate pe o durata limitata); inadmisibila

nr. 25992/94 Decizia din 29 noiembrie 1995, Nationaldemokratische Partei Deutschlands (N.P.D.), Bezirksverband München-Oberbayern vs. Germania, D.R. 84, pagina 149 (obligatie impusa de catre o autoritate locala în sensul abtinerii, în cursul unei adunari publice, de la exprimarea oricaror declaratii prin care s-ar contesta persecutarea evreilor de catre nazisti); inadmisibila

nr. 26113/95 Raportul din 16 aprilie 1998, Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H. vs. Austria (societatii reclamante i s-a cerut sa publice o hotarâre judecatoreasca în revista sa politica, în care se afirma ca un articol pe care îl publicase, si în care critica politica nationala în materie de azilul, avea caracter calomniator); încalcare a articolului 10, Comitetul de Ministri, Rezolutie

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

interimară DH (98) 378 din 12 noiembrie 1998

nr. 26229/95 Raportul din 4 decembrie 1998, J. Gaweda vs. Polonia (refuzul de a înregistra două titluri de reviste, prin care s-a împiedicat publicarea acestora); încalcare a articolului 10; în curs de soluționare în fața Curții

nr. 26335/95 Decizia din 27 iunie 1996, Vereniging Radio 100 și alții vs. Olanda, nepublicată (percheziția și confiscarea echipamentului de difuzare urmând difuzării neautorizate de programe de radio); inadmisibilă

nr. 26551/95 Decizia din 26 iunie 1996, D. I. vs. Germania, nepublicată (condamnare pentru negarea, în cadrul unei publicații, a existenței camerelor de gazare în lagarele de exterminare); inadmisibilă

nr. 26601/95 Decizia din 20 ianuarie 1997, H.-C. Leiningen-Westerburg vs. Austria, D.R. 88, pagina 85 (sanționarea disciplinară a unui judecător pentru comentariile exprimate față de un ziarist în particular); inadmisibilă

nr. 26633/95 Decizia din 15 mai 1996, E. Bader vs. Austria, nepublicată (reclamație înaintată de un reclamant care pretindea că nu a primit informații obiective în cursul campaniei care preceda referendumul referitor la aderarea la Uniunea Europeană); inadmisibilă

nr. 26680/95 Raportul din 23 aprilie 1999, P. Sener vs. Turcia (condamnare pentru publicarea de propagandă separatistă într-un ziar săptămânal); încalcare a articolului 10; în curs de soluționare în fața Curții

nr. 27388/95 Decizia din 9 aprilie 1997, N. Grauso vs. Polonia, nepublicată (refuzul de a acorda autorizație de funcționare unui canal de televiziune); inadmisibilă

nr. 27881/95 Decizia din 26 februarie 1997, E. Nurminen și alții vs. Finlanda, nepublicată (reclamație înaintată de reclamanti care pretindeau că nu au primit informații obiective în cursul campaniei care a precedat referendumul referitor la integrarea Finlandei în Uniunea Europeană); inadmisibilă

nr. 28079/95 Decizia din 17 ianuarie 1997, L. De Angelis vs. Italia, nepublicată (refuzul canalelor locale de televiziune de a acorda timp de emisie reclamantului care intenționa să transmită mesaje politice); inadmisibilă

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 28202/95 Decizia din 21 octombrie 1998, B. A. Middleburg, S. van der Zee, Het Parool B.V. vs. Olanda (condamnare pentru calomnie în urma publicarii unor detalii referitoare la o crima comisa în timpul celui de al Doilea Razboi Mondial pentru care vinovatul, producator de film, a fost amnistiat); inadmisibila

nr. 28236/95 Decizia din 12 aprilie 1996, F. Bocos Rodriguez vs. Spania, D.R. 85, pagina 141 (condamnarea unui ziarist, responsabil *ad interim* cu conducerea ziarului, pentru ca a permis publicarea unor articole anonime); inadmisibila

nr. 28871/95 Raportul din 19 aprilie 1999, M. Constantinescu vs. România (condamnarea presedintelui unui sindicat al profesorilor pentru calomnierea fostilor membri ai sindicatului); neîncalcare a articolului 10, în curs de solutionare în fata Curtii

nr. 28979/95 & nr. 30343/96 Decizia din 13 ianuarie 1997, G. Adams si T. Benn vs. Regatul Unit, D.R. 88, pagina 137 (interdictie adresata presedintelui organizatiei Sinn Fein de a intra în Anglia unde fusese invitat de niste membri ai Parlamentului si niste ziaristi); inadmisibila

nr. 29045/95 Decizia din 14 ianuarie 1998, H. Mahler vs. Germania (condamnarea unui avocat pentru ultragiure unui procuror în perioada în cursul unei proceduri penale); inadmisibila

nr. 29364/95 Decizia din 4 septembrie 1996, D. P. vs. România, nepublicata (condamnare pentru calomnierea unei persoane private); inadmisibila

nr. 29473/95 Decizia din 21 ianuarie 1997, L. Grech & A. Montanaro vs. Malta, nepublicata (condamnarea echipei redactionale a unui ziar pentru publicarea unei scrisori anonime care continea afirmatii false determinând guvernul sa retraga o licenta de import); inadmisibila

nr. 30262/96 Decizia din 15 ianuarie 1997, Société nationale de programmes France 2 vs. Franta, nepublicata (condamnarea unui canal de televiziune pentru difuzarea de imagini ale frescelor dintr-un teatru, fara a plati dreptul de autor avânzilor-cauza ai pictorului); inadmisibila

nr. 30401/96 Decizia din 21 mai 1997, J. Van Der Auwera vs. Belgia, nepublicata (refuzul de a autoriza instalarea unei antene radio amator într-o gradina); inadmisibila

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

nr. 31159/96 Decizia din 24 iunie 1996, P. Marais vs. Franta, D.R. 86, pagina 184 (condamnarea pentru publicarea unui articol în care se punea în discutie existenta camerelor de gazare în lagarul de concentrare Struthof); inadmisibila

nr. 31477/96 Decizia din 15 ianuarie 1997, J. Lopez-Fando Raynaud & E. Pardo Unanua vs. Spania, nepublicata (anularea condamnarii la plata de daune interese de catre ziaristi catre doi magistrati pentru comentariile publicate de catre primii despre acestia în presa); inadmisibila

nr. 32849/96 Decizia din 7 aprilie 1997, Grupo Interpres S.A. vs. Spania, D. 89, pagina 150 (refuzul de a permite unei societati sa consulte arhivele judiciare în scopul obtinerii unor date despre persoane care eventual cer credite, în vederea vânzarii acestor informatii catre institutii financiare); inadmisibila

nr. 35125/97 Decizia din 3 decembrie 1997, S. Panev vs. Bulgaria, nepublicata (condamnare pentru calomnie în urma publicarii unui articol în care reclamantul enumera numele persoanelor care au luat parte la un masacru odata cu venirea la putere a Partidului Comunist în 1944); inadmisibila

nr. 36773/97 Decizia din 9 septembrie 1998, H. Nachtmann vs. Austria (condamnarea reclamantului în legatura cu publicarea unui articol prin care sugera ca a fost supraestimat numarul victimelor exterminarii în masa comise de catre nazisti); inadmisibila

II. COMENTARIILE LA JURISPRUDENTA

1. Articolul 10 din Conventia Europeana pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale (denumita în continuare Conventia) este dedicat libertatii de exprimare. Conventia a fost semnata la 4 noiembrie 1950, a intrat în vigoare la 3 septembrie 1953 si a fost ratificata de catre toate cele 41 de State membre ale Consiliului Europei.

Articolul 10

“1. Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedica statele sa supuna societatile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, *protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterilor judecătorești.*”

2. Un volum substanțial de jurisprudență a fost elaborat de către Curtea Europeană și de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului (denumite în continuare Curtea și Comisia) în legătură cu acest articol². Curtea a descris libertatea de exprimare ca fiind *“una din condițiile esențiale pentru progresul societăților democratice și pentru dezvoltarea fiecărei persoane”*.³

3. În baza Convenției, libertatea de exprimare și de informare nu este o libertate absolută. Statul poate interveni în mod legal în vederea limitării acestei libertăți (indiferent de mijlocul prin care sunt exprimate opiniile, informațiile și ideile), dar numai conform condițiilor stipulate prin articolul 10, paragraful 2. Trebuie observată în acest context relația dintre cea de a treia frază a articolului 10, paragraful 1 (*« prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare »*) și paragraful 2. Instanța a declarat că scopul celei de a treia fraze este următorul: *“de a preciza faptul că statelor li se permite să reglementeze printr-un sistem de acordare a autorizațiilor organizarea radiodifuziunii pe teritoriile lor, în special în ce privește aspectele tehnice ale acesteia... Pe cât sunt de importante aspectele tehnice, alte considerente pot*

² A se vedea în special rezumatul de mai sus. La această jurisprudență “Strasbourg” ar trebui adăugate deciziile luate în acele State membre în care Convenția se auto-implementează. A se vedea de asemenea VOORHOOF Dirk, *Garantarea libertății și independenței presei*, în “Presa și Democrația”, Editura Consiliului European, Strasbourg 1998, paginile 35-59; RYSSDAL Rolv, *Jurisprudența Instanței Europene pentru Drepturile Omului referitoare la libertatea de exprimare garantată în baza Convenției Europene pentru Drepturile Omului*, Raportul de la cea de a zecea Conferință a Curților Constituționale Europene, Budapesta, 6-10 mai 1996, Doc. Cour (96) 326, și Dezbaterile celui de al Saselea Colocviu Internațional referitor la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (Sevilla 1985), Direcția Generală pentru Drepturile Omului, Consiliul European, Strasbourg, 1988.

³ Hotărârea Handyside din data de 7 decembrie 1976, Seria A Nr. 24, § 49.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

conditiona acordarea sau refuzarea unei autorizatii, inclusiv chestiuni precum natura si obiectivele unui post propus, posibila sa de a transmite la nivel national, regional sau local, drepturile si nevoile unui public dat si obligatiile rezultând din instrumentele juridice internationale. Acest fapt poate duce la ingerinte ale caror scopuri, desi legitime în baza celei de a treia fraze din paragraful 1, nu vor corespunde nici unuia dintre scopurile prevazute în paragraful 2. Cu toate acestea compatibilitatea acestora cu Convenția trebuie evaluata în lumina celorlalte cerinte ale paragrafului 2.”⁴

4. În cazul în care conditiile prevazute de paragraful 2 nu sunt îndeplinite, limitarile aduse libertatii de exprimare si de informare vor reprezenta o încălcare a Convenției. Cazurile de restrictii legitime trebuie sa fie prevazute de lege⁵ si vor putea fi acceptate numai atunci când sunt considerate necesare într-o societate democratica.

5. Restrictiile asupra exercitarii libertatii de exprimare si de informare, acceptabile conform articolului 10, paragraful 2, se împart în trei categorii:

- cele destinate protejarii interesului public (securitate nationala, integritate teritoriala, siguranta publica, mentinerea ordinii publice, prevenirea criminalitatii, protectia sanatatii si a moralei);
- cele destinate protejarii altor drepturi individuale (protectia reputatiei sau a drepturilor celorlalti, împiedicarea divulgarii de informatii primite în regim de confidentialitate);
- cele care sunt necesare pentru a garanta autoritatea si impartialitatea puterii judecatoresti.

⁴ Hotărârea Informationsverein Lentia si altii din data de 24 noiembrie 1993, Seria A Nr. 276, § 32.

⁵ În hotărârea Herczegfalvy, Tribunalul a constatat ca Articolul 10 fusese încălcat din cauza lipsei unei baze legale pentru restrictiunile impuse petentului, care solicita acces la materiale scrise, de radio si televiziune, si prin interventia în exercitarea de catre petent a dreptului sau de a primi informatii în cursul tratamentului sau psihiatric si a internarii sale. Instanta Europeana pentru Drepturile Omului, hotărârea Herczegfalvy din data de 24 septembrie 1992, Seria A Nr. 244. A se vedea de asemenea hotărârea Hashman si Harrup din data de 25 noiembrie 1999. În acest caz Tribunalul a notat ca expresia “a avea un comportament bun”, adica, a nu se comporta contrar bunelor moravuri (definit în limba engleza ca un comportament care este “gresit, mai degraba decât adecvat, conform parerii majoritatii cetatenilor care traiesc în perioada respectiva) este foarte imprecisa si nu a oferit petentilor o clarificare suficienta cu privire la modul în care ar trebui sa se comporte în viitor.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

6. Aceasta lista poate parea vasta, dar trebuie retinut ca, pentru a fi admisa, orice restrictie trebuie sa fie prevazuta de lege si trebuie sa fie necesara *“într-o societate democratica”*. Instanta a subliniat în mod repetat importanta verificarii pentru a descoperi daca interventiile sunt necesare, în contextul unui control european.
7. Instanta a sustinut în mod constant ca:
*“Statele contractante beneficiaza de o anumita marja de apreciere în evaluarea nevoii de a interveni, dar aceasta trebuie sa fie perfect coordonata cu controlul european care difera ca întindere de la caz la caz. Acolo unde s-a intervenit în exercitarea drepturilor si libertatilor garantate prin paragraful 1 al articolului 10, supravegherea trebuie sa fie stricta, datî fiind importanta drepturilor în discutie; importanta acestor drepturi a fost subliniata de catre Curte în numeroase rânduri. Necesitatea de a le limita trebuie sa fie stabilita în mod convingator.”*⁶
8. În ceea ce priveste presa, Curtea a declarat ca *“... marja de apreciere nationala este circumscrisa interesului societatii democratice de a asigura si mentine o presa libera.”*⁷

Libertatea de exprimare în presa

Hotărâri

9. Curtea a solutionat pentru prima data de 1960 o chestiune referitoare la articolul 10, în cazul **De Becker** cu privire la o interdictie pe viata de exercitare a profesiunilor de ziarist sau de scriitor. În urma unei schimbari a legislatiei belgiene în 1961, în favoarea victimei, Curtea nu a mai considerat ca este necesar sa continue cazul si l-a scos de pe rol.⁸
10. În cazul **Engel si altii**, Curtea a hotarât în iunie 1976 ca o sanctiune disciplinara impusa asupra soldatilor olandezi pentru publicarea unor articole prin care se submina disciplina militara nu a fost menita a îi priva pe acestia de

⁶ Hotărârea Autronic AG din data de 22 mai 1990, Seria A Nr. 178, § 61.

⁷ Hotărârea Worm din data de 29 august 1997, Rapoarte 1997-V, § 47.

⁸ Cazul De Becker din data de 27 martie 1962, Seria A Nr. 4

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

libertatea de exprimare, ci a pedepsi abuzul acestei libertati, si deci nu a reprezentat o încălcare.⁹

11. Primul caz în care Curtea a trebuit sa ia o hotărâre pe fond în legatura cu libertatea de exprimare si de informare în presa a fost în cazul **Sunday Times (nr. 1)** vs. Regatul Unit. În acest caz, Curtea a sustinut în aprilie 1979 ca se încălcase articolul 10 printr-o interdicție de a publica în Sunday Times un articol referitor la un medicament si litigiul al carui obiect era. Interdicția, bazata pe legislatia britanica referitoare la Contempt of Court, nu a fost considerata “*necesara într-o societate democratica*”.¹⁰

12. În cazul **Barthold** Curtea a sustinut în martie 1985 ca interdicțiile impuse unui chirurg veterinar german – în baza legislatiei privind concurenta neloiala si a codului deontologic – de a face anumite declaratii în presa populara, nu au luat în considerare libertatea de exprimare.¹¹

13. În cazul **Lingens** Curtea a clarificat în iulie 1986 aria de acoperire a acestor principii în legatura cu presa:

*“...În timp ce presa nu trebuie sa depaseasca limitele impuse, între altele, pentru “protectia reputatiei celorlalti”, este totusi obligatoriu pentru aceasta sa comunice informatii si idei dezbatute în arena politica, la fel ca si cele privind alte domenii de interes public. Presa nu are numai datoria de a comunica astfel de informatii si idei, dar publicul are de asemenea dreptul de a le primi”.*¹²

Conform Curtii, “...libertatea presei furnizeaza publicului unul dintre cele mai bune mijloace de a cunoaste si a-si forma o parere referitoare la ideile si atitudinile liderilor politici”. Acesta este motivul pentru care în acest context “...limitele criticii acceptabile sunt în mod corespunzator mai largi în ceea ce priveste un om politic ca atare decât în ceea ce priveste o persoana privata. Spre deosebire de o astfel de persoana, un om politic este supus în mod inevitabil si constient unei analize amanuntite a fiecarui cuvânt si a fiecărei fapte a sa, atât de catre ziaristi cât si de catre public, si în consecinta acesta va manifesta un grad mai ridicat de toleranta” (§ 42).

În cazuri de calomnie Curtea a considerat necesar sa faca o distinctie între fapte si judecati de valoare. “*Existenta faptelor poate fi demonstrata, în*

⁹ Hotărârea Engel si altii din data de 8 unie 1976, Seria A Nr. 22

¹⁰ Hotărârea Sunday Times din data de 26 aprilie 1979, Seria A Nr. 30, § 65.

¹¹ Hotărârea Barthold din data de 25 martie 1985, Seria A Nr. 90.

¹² Hotărârea Lingens din data de 8 iulie 1986, Seria A Nr. 103, § 41.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

timp ce adevarul judecatilor de valoare nu este susceptibil de a fi dovedit” (§ 46).

Pe aceasta baza, Curtea a hotărât, de exemplu, ca amenda aplicata reclamantului pentru calomnierea unui om politic într-un articol de ziar (în baza articolului 111 din Codul penal al Austriei) a reprezentat o interventie în libertatea de exprimare a acestuia, garantata prin articolul 10.

14. În cazul **Barfod** Curtea a constatat, în februarie 1989, ca faptul ca reclamantul a fost condamnat pentru calomnierea a doi judecatori nespecialisti pentru hotărârea judecatoreasca luata de acestia într-un caz foarte delicat, cu conotatii politice, nu a încălcat articolul 10. Curtea a subliniat totusi, *“marea importanta a faptului de a nu descuraja cetatenii, de teama sanctiunilor penale sau de alta natura, de a-si exprima opiniile în probleme de interes public”*.¹³

15. În mai 1990, Curtea si-a pronuntat sentinta în cazul **Weber**. Cazul se referea la condamnarea unui ziarist elvetian la plata unei amenzi pentru ca a divulgat, în cursul unei conferinte de presa, informatii referitoare la procedura judiciara în curs de solutionare, încălcând astfel confidentialitatea investigatiei garantata prin Codul de procedura penala al Vaud. Curtea a hotărât ca aceasta condamnare a constituit o încălcare a articolului 10, în masura în care a avut ca rezultat o ingerinta care *“nu era necesara într-o societate democratica”* pentru realizarea scopului legitim intentionat. Curtea a specificat ca aceste informatii fusesera deja divulgate în cursul unei conferinte de presa anterioare si, deci, interesul mentinerii confidentialitatii asupra anumitor fapte deja cunoscute de catre public nu mai exista.¹⁴

16. În cazul **Oberschlick (nr. 1)**, Curtea a decis în mai 1991 ca s-a comis o încălcare a articolului 10. Cazul se referea la o actiune în justitie pentru calomnie intentata reclamantului de catre un om politic austriac, si la condamnarea ulterioara a reclamantului. Curtea a hotărât ca s-a încălcat articolul 10, pe motivul ca, în masura în care declaratiile reclamantului erau judecati de valoare, ingerinta nu era necesara într-o societate democratica.¹⁵

17. În noiembrie 1991, doua plângeri au fost formulate în fata Curtii, îndreptate împotriva Regatului Unit al Marii Britanii si al Irlandei de Nord cu privire la interdictia temporara impusa în iulie 1986 ziarelor Observer si

¹³ Hotărârea Barfod din data de 22 februarie 1989, Seria A Nr. 149, § 29.

¹⁴ Hotărârea Weber din data de 22 mai 1990, Seria A Nr. 177.

¹⁵ Hotărârea Oberschlick (Nr. 1) din data de 23 mai 1991, Seria A Nr. 204.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

Guardian, si ulterior Sunday Times, de a publica sau de a divulga extrase din memoriile intitulate “Spycatcher”, ale unui fost membru al serviciilor de securitate britanice.

Curtea a hotărât ca în ambele cazuri se încalcaseră articolul 10, pe motiv ca interventia “*nu a fost necesara într-o societate democratica*”, deoarece confidentialitatea continutului cartii nu mai exista din momentul publicarii acesteia în Statele Unite. În cazul **Observer si Guardian**¹⁶ aceasta a reprezentat o încălcare în cea de a doua perioada în care a functionat interdictia (din iulie 1987 pâna în octombrie 1988), dar nu si în prima (din iulie 1986 pâna în iulie 1987), deoarece divulgările ar fi fost în detrimentul serviciului si era improbabil ca respectivul continut al manuscrisului (la acea perioada nepublicat) sa fi provocat dezbateri de interes public care ar fi depasit interesul de a proteja securitatea nationala. În cel de al doilea caz, **Sunday Times (nr. 2)**, Curtea a hotărât ca impunerea de interdictii de catre Camera Lorzilor a încălcat drepturile reclamantului garantate de articolul 10 al Conventiei.¹⁷

18. În hotărârea **Castells** din aprilie 1992, Curtea a hotărât ca se comisese o încălcare a articolului 10. Plângerea privea condamnarea reclamantului, militant basc si membru al Parlamentului spaniol, pentru insulte la adresa guvernului prin publicarea unui articol în care acuza guvernul ca sprijina sau tolereaza atacurile unor grupuri armate împotriva bascilor.

*“Nu trebuie uitat rolul predominant al presei într-un stat de drept. (...). Libertatea presei furnizeaza publicului unul dintre cele mai bune mijloace de a cunoaste si de a-si forma o parere referitoare la ideile si atitudinile liderilor politici. Oferă în mod special, oamenilor politici, ocazia de a urmări si de a comenta preocupările opiniei publice; astfel ea da posibilitatea tuturor sa participe la dezbaterile politice libere care reprezintă însasi esenta notiunii de societate democratica.”*¹⁸

19. În iunie 1992, Curtea a decis în cazul **Thorgeir Thorgeirson** (condamnare a reclamantului în urma publicării într-un ziar a doua articole în care acesta facea afirmatii referitoare la brutalitatea politiei) ca se încalcaseră drepturile acestuia garantate de articolul 10. Curtea a sustinut ca interventia a fost disproportionata fata de scopul legitim - “*protectie a reputatiei celorlalti*”. În

¹⁶ Hotărârea *Observer si Guardian Newspapers Ltd.* din data de 26 noiembrie 1991, Seria A Nr. 216.

¹⁷ Hotărârea *Sunday Times Newspapers (Nr. 2)* din data de 26 noiembrie 1991, Seria A N. 217.

¹⁸ Hotărârea *Castells* din data de 23 aprilie 1992, Seria A Nr. 236 § 43.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

timp ce presa nu trebuie sa depaseasca limitele stabilite, ea este cu obligata sa comunice informatii si idei referitoare la chestiuni de interes public. Presa nu are numai datoria de a comunica astfel de informatii si idei, dar publicul are chiar dreptul de a le primi.¹⁹

20. În hotărârea **Schwabe** din august 1992, Curtea a hotărât ca se încalcă articolul 10, deoarece ingerința nu putea fi considerată *“necesara într-o societate democratica pentru protectia reputatiei celorlalti”*. Plângerea se referea la condamnarea reclamantului pentru calomnie după ce a reproșat unei personalități politice o infracțiune penală în legătura cu care sentința fusese deja executată.²⁰

21. Într-o hotărâre luată în decembrie 1994 în cazul **Vereinigung Demokratischer Soldaten Österreichs si Gubi**, Curtea a decis ca libertatea de exprimare a celor doi reclamanti fusese încălcată. În acest caz, Ministerul Aparării refuzase să acorde permisiunea în vederea distribuirii revistei *“der Igel”* militarilor dintr-o cazarma. Aceasta interdicție nu a fost considerată necesară într-o societate democratică și a fost considerată disproporționată față de apărarea ordinii, scopul legitim urmărit de către minister.²¹

22. Curtea a hotărât în unanimitate ca articolul 10 fusese încălcat în hotărârea **Vereinigung Weekblad Bluf!** data în februarie 1995. Confiscarea și retragerea din circulație a unui număr al revistei distribuite de către asociația reclamantă, pe motivul publicării unui articol confidențial referitor la serviciul intern de securitate, a constituit o ingerință disproporționată în exercitiul libertății de exprimare. În urma confiscării, revista a fost retipărită și s-au distribuit 2.500 exemplare. Dat fiind că informațiile au fost astfel puse la dispoziția unui mare număr de persoane, protecția lor secret de stat nu se mai justifică din punctul de vedere al articolului 10.²²

¹⁹ Hotărârea Thorgeir Thorgeirson din data de 25 iunie 1992, Seria A Nr. 239 §§ 59-70.

²⁰ Hotărârea Schwabe din data de 28 august 1992, Seria A Nr. 242-B.

²¹ Hotărârea Vereinigung Demokratischer Soldaten Österreichs si Gubi din data de 19 decembrie 1994, Seria A Nr. 302. În februarie 1997, totuși, Comisia a hotărât ca o condamnare pentru instigarea la nerespectarea legilor militare nu încalca Articolul 10, deoarece scopul sau legitim era de a apăra ordinea și a preveni infracționalitatea. A se vedea Nr. 23697/94, R. Saszmann vs. Austria, Decizia din data de 27 februarie 1997, nerepublicată.

²² Hotărârea Vereinigung Weekblad **Bluf!** din data de 9 februarie 1995, Seria A Nr. 306-A.

23. În cazul **Prager si Oberschlick** din aprilie 1995, Curtea a hotărât ca o condamnare a unui ziarist si a unui editor pentru calomnierea unui judecator în urma publicarii unor comentarii critice nu a reprezentat o încălcare a articolului 10. În ciuda *“rolului sau predominant”* într-un stat de drept, presa trebuie sa respecte anumite limite. Criticile foarte aspre ale reclamantului la adresa integritatii personale si profesionale a judecatorului au fost facute cu rea-credinta si nu s-au conformat regulilor eticii jurnalistice. Pentru Curte aceasta ingerinta la adresa libertatii de exprimare, date fiind conditiile cazului si marja de apreciere de care beneficiaza statele, nu a fost disproportionata fata de scopul urmarit (protectiei reputatiei celorlalti si al protejarea autoritatii de puterii judecatoresti). Astfel, aceasta ingerinta putea fi considerata necesara într-o societate democratica.²³

24. Într-o hotărâre luata în iulie 1995 în cazul **Tolstoy Miloslavsky**, Curtea a hotărât în unanimitate ca ingerinta statului fusese disproportionata si avusese loc o încălcare a articolului 10 într-un caz referitor la un ordin de interdictie si la obligarea la plata sumei de 1,5 milioane lire sterline reprezentând daune pentru calomnierea directorului unei scoli private, acuzat de crime de razboi din trecut. Pentru Curte, suma care constituia daunele, prevazuta de legea locala în vigoare la data respectiva, nu era necesara pentru protectia reputatiei altora sau a drepturilor celorlalti.²⁴

25. În martie 1996, Curtea a hotărât ca se încălcase articolul 10 în cazul **Goodwin**, care se referea la un ordin prin care se cerea reclamantului – un ziarist – sa-si divulge sursele de informatii. Curtea a considerat ca *“protectia surselor jurnalistice este una dintre conditiile de baza ale libertatii presei.”* Importanta acestei protectii a fost subliniata în multe coduri deontologice nationale, prin *Rezolutia privind libertatile jurnalistice si drepturile omului*²⁵ si prin *Rezolutia Parlamentului European privind confidentialitatea surselor jurnalistice*.²⁶ Numai *“un aspect important cu preponderenta în ce priveste interesul public”* (§ 39) ar putea justifica ingerinta în protectia surselor. În cazul de fata, nici ordinul

²³ Hotărârea Prager si Oberschlick din data de 26 aprilie 1995, Seria A Nr. 313.

²⁴ Hotărârea Tolstoy Miloslavsky din data de 13 iulie 1995, Seria A Nr. 316-B.

²⁵ Adoptata în cea de a patra Conferinta Ministeriala Europeana referitoare la Politica Mijloacelor de Comunicare în Masa (Praga, 7- 8 decembre 1994)

²⁶ 18 ianuarie 1994, OJEC Nr. C 44/34.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

de divulgare, nici amenda la care fusese condamnat reclamantul urmare a refuzului nu erau justificate în baza articolului 10, paragraful 2.²⁷

26. În februarie 1997, Curtea a hotărât ca se încalcă articolul 10 în urma condamnării a doi ziaristi pentru calomnierea mai multor judecatori de la curtea de apel. Reiterând principiile generale ale jurisprudentei menționate mai sus, Curtea a specificat ca:

*“...libertatea jurnalistică acopera, de asemenea, posibilă recurgere la o doză de exagerare sau chiar provocare.”*²⁸

În acest caz acuzațiile publicate de către ziaristi reprezintă o opinie *“al cărui adevăr, prin definiție, nu este susceptibil de dovadă”* (§ 47). În consecință condamnarea reclamantilor nu poate fi justificată în baza articolului 10, paragraful 2.

27. În cazul **Oberschlick (nr. 2)** din iulie 1997, Curtea trebuia să confirme această hotărâre. În acest caz, un ziarist fusese condamnat pentru insulta. Într-un articol în care comenta un discurs al unui om politic, numise respectiva persoană *“idiot”* (Trottel). Pentru Curte, omul politic în cauză *“intentionase în mod clar să fie provocator și în consecință să stârnească reacții puternice”* (§ 31). În consecință, în timp ce *“cuvintele reclamantului (...) pot fi desigur considerate ostile, acestea nu au constituit, din acea cauză, un atac gratuit la persoană, deoarece autorul a furnizat o explicație inteligibilă și obiectivă pentru declarația sa, derivată din însuși discursul omului politic respectiv (...)”*.²⁹ Curtea a considerat că expresia *“idiot”* (Trottel) *“nu pare disproporționată față de indignarea provocată în mod conștient”* (§ 34) de către omul politic prin discursul său. Condamnarea ziaristului constituie deci o încălcare a articolului 10.

²⁷ Hotărârea Goodwin din data de 27 martie 1996, Rapoarte 1996-II. Desi Instanta nu a luat o poziție în mod explicit cu privire la ideea dacă *“dreptul negativ”* al libertății de exprimare este sau nu protejat prin Articolul 10 § 1, Comisia a statuat în mod clar această garanție în raportul său: a se vedea Nr. 17488/90, Goodwin vs. Marea Britanie, raportul din 1 martie 1994, § 48.

²⁸ Hotărârea De Haes și Gijssels din data de 24 februarie 1997 (§ 46), Rapoarte 1997-I. Comisia a declarat de asemenea în raportul său ca: *“...interesul general într-o dezbatere publică cu un scop important depășește scopul legitim al protecției reputației celorlalți, chiar dacă o astfel de dezbatere implică un limbaj incisiv sau ofensator.”* A se vedea Nr. 19983/92, L. De Haes și H. Gijssels vs. Belgia, raportul din data de 29 noiembrie 1995, § 63.

²⁹ Hotărârea Oberschlick (Nr. 2) din data de 1 iulie 1997, Rapoarte 1997-IV, § 33.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

28. În cazul **Worm** din august 1997, Curtea a considerat ca prin obligarea unui ziarist să plătească unei amenzi pentru publicarea unui articol susceptibil a influența rezultatul unei proceduri penale în care era implicat un fost ministru, nu s-a încălcat articolul 10. Conform hotărârii date de Curte:

“Cu condiția să nu depășească limitele impuse în interesul bunei administrări a justiției, raportarea, inclusiv comentarea, procedurilor judiciare, contribuie la aducerea la cunoștința publicului a acestora și este deci în perfectă concordanță cu cerința ca audierile să fie publice, în baza articolului 6 § 1 al Convenției.”³⁰

În acest caz Curtea a susținut că articolul reclamantului a depășit limitele impuse în interesul bunei administrări a justiției, deoarece era posibil ca acesta să fi putut influența rezultatul procesului.

29. În septembrie 1998, în cazul **Lehideux și Isorni**, Curtea a considerat că o condamnare penală la plata de daune interese simbolice pentru publicarea unui anunț publicitar reabilitându-l pe Maresalul Pétain într-un cotidian național a constituit o încălcare a articolului 10 al Convenției. În conformitate cu jurisprudenta la care se va face referire în paragraful 45 de mai jos, Curtea a confirmat că *“justificarea unei politici pro-naziste nu va beneficia de protecția acordată prin articolul 10”³¹*. În cazul de față, totuși, textul anunțului publicitar s-a distanțat prin referiri la *“atrocitățile și persecuțiile naziste”* și la *“omnipotenta și barbarismul german”*. Desigur, Curtea a recunoscut faptul că textul în discuție nu făcea nici o referire la faptul că Maresalul Pétain *“contribuise în mod conștient în special prin faptul că se făcea responsabil pentru persecutarea și deportarea a zeci de mii de evrei din Franța către lagărele de concentrare”* (§ 54). Totuși, Curtea a luat în considerare alte circumstanțe ale cazului. Pe de o parte, se refera la poziția luată de către ministerul public, care nu au considerat necesară inițierea procedurii judiciare împotriva reclamantilor. Curtea a atras atenția, apoi, asupra perioadei de timp care se scursese de la

30 Hotărârea Worm din data de 27 august 1997, Rapoarte 1997-V, § 50

“Articolul 6 § 1 al Convenției stipulează că: În determinarea drepturilor și obligațiilor sale civile sau a oricărei sentințe penale împotriva acestuia, orice persoană are dreptul la o audiere corectă și publică, într-un interval de timp rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială înființată prin lege. Sentința va trebui pronunțată în mod public dar presa și publicul pot fi excluși de la întregul proces sau de la o parte a acestuia, în interesul principiilor morale, al ordinii publice sau al securității naționale într-o societate democratică, acolo unde interesele minorilor sau protecția vieții private a partilor cer acest lucru, sau în măsura în care este strict necesar, în opinia curții, în situații speciale în care publicitatea ar aduce prejudicii interesului justiției.”

³¹ Hotărârea Lehideux și Isorni din data de 23 septembrie 1998, Rapoarte 1998-VII, § 53.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

evenimentele la care se facea referire în reclama (patruzeci de ani) și a considerat ca aceasta *“face parte din eforturile pe care fiecare țară trebuie să le facă pentru a-și dezbate propria istorie într-o manieră deschisă și serenă”* (§ 55). Curtea Europeană a continuat prin a nota faptul că asociațiile în care reclamantii erau membri activi fuseseră legal constituite. În cele din urmă, Curtea a tras concluzia că sentința pronunțată împotriva reclamantilor a fost disproporționată, subliniind *“gravitatea unei condamnări penale [...], data fiind existența altor mijloace de intervenție și de contra-argumentare, în special prin remedii civile”* (§ 57).

30. În august 1998, Curtea a constatat că se comisese o încălcare a articolului 10 în cazul **Hertel**, în legătură cu interzicerea reclamantului de a publica articole referitoare la pericolul prezentat de cuptoarele cu microunde asupra sănătății. Curtea a notat faptul că măsurile de luate erau disproporționate. Conform judecătorilor europeni: *“Masura în cauză a avut efectul [...] de a cenzura parțial munca reclamantului și de a limita substanțial aptitudinea acestuia de a expune public o teză care are locul său într-o dezbatere publică a cărei existență nu poate fi negată. Contează prea puțin ca opinia să este una minoritară și poate părea a fi lipsită de fundamentare, din moment ce, într-un domeniu în care e improbabil să ai certitudine, ar fi excesiv să limitezi libertatea de exprimare numai la susținerea unor idei general acceptate.”*³²

31. În hotărârea sa în cazul **Fressoz și Roire** din ianuarie 1999, Curtea a considerat condamnarea penală pentru posesia de fotocopii ale unor documente fiscale, urmare a publicării unui articol prin care se ofereau detalii ale evoluției salariului președintelui societății de automobile Peugeot în săptămânalul satiric *Le Canard Enchaîné*, ca fiind o încălcare a articolului 10.

Curtea a subliniat faptul că articolul *“aducea o contribuție la o dezbatere publică referitoare la o chestiune de interes general”*³³, deoarece respectivul articol a fost publicat în timpul unui conflict social la una dintre cele mai importante companii franceze producătoare de automobile. În opinia Curții, scopul articolului a fost nu să încalce drepturile – în acest caz, să dauneze reputației – președintelui societății, ci să *“dezbată o problemă de actualitate care interesează publicul.”* În speta, *“aspecte privind forma de angajare și salariul atrag în general o atenție considerabilă[...], interesul în informarea publicului a depășit ‘sarcinile și responsabilitățile’ pe care reclamantii le aveau, ca rezultat al originii suspecte a documentelor care li s-au trimis”* (§§ 51, 52). Curtea a confirmat principiul că articolul 10 *“protejează drepturile ziaristilor de*

³² Hotărârea Hertel din data de 25 august 1998, Rapoarte 1998-VI, § 50.

³³ Hotărârea Fressoz și Roire din data de 21 ianuarie 1999, Rapoarte 1999-I, § 50

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

a comunica informatii referitoare la chestiuni de interes general, cu conditia ca acestia sa actioneze cu buna credinta, pe baza unor fapte exacte si sa furnizeze informatii “consecvente si precise” în conformitate cu etica jurnalistica” (§ 54).

32. În cazul **Bladet Tromsø og Stensaas** în mai 1999 Curtea a descoperit o încălcare a articolului 10. Cazul se referea la un ziar și la editorul acestuia carora au fost obligați la plata de daune interese pentru calomnie urmare a publicării unor declarații date de către un tert cu privire la presupuse încălcări ale regulamentelor în materia vânătorii de focuri. Curtea a reamintit că este de datoria presei să comunice – într-o manieră consecventă cu obligațiile și responsabilitățile sale – informații și idei referitoare la toate chestiunile de interes public. A considerat că ziarul a acționat cu bună credință și că se putea baza în mod rezonabil pe un raport oficial fără să i se ceară să își desfășoare propria investigație în legătură cu corectitudinea faptelor raportate. Nu a existat deci nici o relație rezonabilă de proporționalitate între restricțiile impuse asupra dreptului la liberă exprimare al reclamantilor și scopul urmărit, anume protejarea reputației altora.³⁴

33. În cinci hotărâri din 8 iulie 1999 referitoare la Turcia, Curtea a decis condamnarea reclamantilor (editori-sef sau proprietari ai unor ziare) pentru propaganda împotriva integrității statului, urmare a publicării de articole prin care se critica politica de stat în sud-estul Turciei. În toate cele cinci cazuri Curtea a declarat că profesioniștii presei aveau responsabilități și îndatoriri speciale în caz de conflict sau de tensiune pentru că ar putea deveni *“un instrument de răspândire a discursurilor instigatoare la ură și de promovare a violenței”*. Totuși, Curtea a reținut, în conformitate cu jurisprudența sa anterioară, că era de datoria presei să comunice informații și idei referitoare la chestiuni politice, chiar controversate, și că acest lucru se coordona perfect cu dreptul publicului de a fi informat. Curtea a reamintit de asemenea că *“în ce privește discursul politic, articolul 10 paragraful 2 nu lasă decât un loc limitat pentru impunerea unor restricții.”*

În mod corespunzător, în cazurile **Erdogdu și Ince**³⁵, **Sürek și Özdemir**³⁶ și **Sürek (nr. 4)**³⁷ Curtea a considerat că, având în vedere contextul în care au fost publicate, declarațiile contestate nu au constituit o instigare la violență. În consecință a hotărât că se încălcaseră articolul 10 al Convenției. În

³⁴ Hotărârea *Bladet Tromsø og Stensaas* din data de 20 mai 1999, Rapoarte 1999.

³⁵ Hotărârea *Erdogdu și Ince* din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

³⁶ Hotărârea *Sürek și Özdemir* din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

³⁷ Hotărârea *Sürek (Nr. 4)* din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

opinia Curtii, tonul incisiv al discursului sau faptul ca acesta a fost exprimat de catre un lider al unei organizatii ilegale nu a justificat ingerinta în domeniul libertatii de exprimare.³⁸ Curtea a subliniat în continuare *“dreptul publicului de a fi informat dintr-o perspectiva diferita cu privire la situatia din sud-estul Turciei”*. Luând în considerare cele de mai sus si gravitatea sentintei, condamnarea reclamantilor a fost considerata disproportionata fata de scopurile urmarite, si anume protectia securitatii nationale si a integritatii teritoriale.

Prin contrast, în cazurile **Süreknr. 1)**³⁹ si **Süreknr. 3)**⁴⁰ Curtea a considerat ca nu s-a comis nici o încălcare a articolului 10 al Convenției, deoarece articolele în litigiu reprezentau o instigare la violenta. Reclamantul, proprietarul publicatiei, avea aceleasi îndatoriri si responsabilitati ca si editorii si ziaristii în ceea ce priveste informatiile colectate si distribuite. Chiar daca nu aproba personal opiniile exprimate în articole, acesta a furnizat autorilor un mijloc de *“a provoca violenta”*. În consecinta, condamnarea sa în ambele cazuri corespunde unei nevoi sociale presante.

34. În iulie 1999 Curtea a considerat ca s-a încălcat articolul 10 al Convenției în cazul **Ceylan**.⁴¹ Plângerea se referea la condamnarea presedintelui unui sindicat pentru instigare la ura urmare a publicarii unor critici la adresa politiciii de stat în sud-estul Turciei. Referindu-se la jurisprudenta sa, Curtea a reamintit ca *“limitele criticii permise sunt mai mari în ceea ce priveste guvernul decât în legatura cu o persoana privata sau chiar cu un om politic”* (§ 34). Articolul în litigiu, chiar daca a avut un ton incisiv, nu a reprezentat o instigare la ura. Mai mult, sentintele date au fost prea aspre. Condamnarea reclamantului a fost deci considerata disproportionata fata de scopurile legitime urmarite.

35. În hotărârea **Süreknr. 2)** din 8 iulie 1999⁴², Curtea a considerat ca se comisesse o încălcare a articolului 10 al Convenției. Cazul se referea la condamnarea unui reclamant pentru publicarea numelor unor functionari responsabili cu lupta contra terorismului. Având în vedere gravitatea infractiunilor comise de catre functionarii discutie, Curtea a hotărât ca era în interesul legitim al publicului sa fie informat nu numai în legatura cu comportamentul acestora, dar si cu identitatea lor. Mai mult, deoarece informatiile fusesera deja publicate în alte ziare, interesul în protejarea identitatii

³⁸ Hotărârea Sürek si Özdemir din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

³⁹ Hotărârea Sürek (Nr. 1) din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

⁴⁰ Hotărârea Sürek (Nr. 3) din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

⁴¹ Hotărârea Ceylan din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

⁴² Hotărârea Sürek (Nr. 2) din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

functionarilor în discutie “*se diminuase în mod substantial*” (§ 40). Pe de alta parte, condamnarea si sentinta erau de natura a descuraja contributia presei la discutiile deschise privind chestiuni de interes public. În consecinta, în absenta unui just echilibru între protectia libertatii presei si celei a functionarilor, Curtea a hotarât ca interventia a fost disproportionata fata de scopurile legitime urmarite.

36. În cazul **Okçudlu** din iulie 1999⁴³ Curtea a hotarât ca respectiva condamnare a reclamantului pentru propaganda separatista în urma publicarii de catre o revista a opiniei sale referitoare la situatia populatiei din sud-estul Turciei a reprezentat o încălcare a articolului 10 al Conventiei. De fapt, remarcile contestate, care nu au reprezentat instigare la violenta, au fost facute unei publicatii cu distributie limitata. Dupa parerea Curtii, acest fapt “*a redus în mod semnificativ impactul potential al acestora asupra securitatii nationale, a ordinii publice sau a integritatii teritoriale*” (§ 48). Curtea a confirmat în continuare faptul ca limitele criticii acceptabile sunt în mod corespunzator mai largi în ceea ce priveste guvernul decât în ceea ce priveste o persoana privata. Luând în considerare si gravitatea sentintei, Curtea a hotarât ca ingerinta în dreptul reclamantului la libera exprimare a fost disproportionata fata de scopurile urmarite.

37. Curtea a hotarât ca s-a încălcat articolul 10 al Conventiei în cazul **Öztürk** din 28 septembrie 1999. Reclamantul fusese condamnat pentru instigare la ura dupa ce a publicat cea de a doua editie a unei carti în care se povestea viata unuia dintre fondatorii Partidului Comunist Turc. Autorul, acuzat de aceeasi infractiune ca si reclamantul, a fost achitat. Pentru Curte, cartea contestata, al carui continut nu era cu nimic diferit de cel al celorlalte editii, nu constituia o instigare la violenta si, fara dovezi ale unor actiuni contrare concrete, nu avea alt scop decât acela declarat de catre autor. În consecinta Curtea a considerat ca nu se stabilise la data la care editia în discutie a fost publicata ca exista o nevoie sociala imperioasa.⁴⁴

38. În cazul **Dalban** din septembrie 1999 ⁴⁴, Curtea a considerat condamnarea penala a unui ziarist pentru calomnie urmare a publicarii mai multor articole în care acuza personalitati publice de implicare în fraudă ca reprezentând o încălcare a articolului 10 al Conventiei. Curtea a reamintit ca era de datoria presei, în timp ce respecta reputatia celorlalti, sa comunice informatii si idei referitoare la toate chestiunile de interes public, si a respins ideea ca “*un*

⁴³ Hotarârea Okçudlu din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

⁴⁴ Hotarârea Öztürk din data de 28 septembrie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

ziarist ar trebui împiedicat sa exprime judecati de valoare critice, cu conditia ca el sau ea sa poata dovedi adevarul” (§ 49). În cazul de fata articolele contestate nu se refereau la vietile private ale personalitatilor publice, ci la comportamentul si atitudinile acestora în exercitiul functiunii. Mai mult, nu exista nici o dovada ca descrierea evenimentelor, data în articole, a fost total neadevarata si participa la o campanie de calomniere. În consecinta, Curtea a hotarât ca, în legatura cu scopul legitim urmarit, condamnarea unui reclamant pentru o infractiune penala a reprezentat o ingerinta disproportionata la adresa libertatii de exprimare a ziaristului.

Decizii si rapoarte

39. În ceea ce o priveste, **Comisia**, a examinat plângeri referitoare la obstacolele întâlnite de catre presa scrisa în anumite tari în furnizarea de informatii în cadrul programelor viitoare de radio si televiziune. În cazul Televizier împotriva Olandei, chestiunea în discutie era daca protectia dreptului de autor oferita în baza legii olandeze a dreptului de autor, informatiilor din programele viitoare de radio si televiziune, e compatibila cu Conventia. Cazul a fost declarat admis în 1968, dar s-a renuntat la el la cererea societatii reclamante.⁴⁵

40. Totusi, un caz foarte similar a fost înaintat Comitetului de Ministri care, în 1977, a fost de acord cu opinia Comisiei, cum ca nu s-a comis nici o încălcare, deoarece scopul Conventiei nu era protectia intereselor comerciale ale ziarelor.⁴⁶

41. Comisia a declarat în martie 1991 ca plângerea referitoare la publicarea în presa a unui memorandum de catre un judecator de instructie care raporta implicarea reclamantului în anumite infractiuni, este inadmisibila.⁴⁷ În decizia Comisiei din aprilie 1991, o plângere împotriva interdictiei de a difuza interviuri cu anumite organizatii, în special un partid politic recunoscut, a fost considerata inadmisibila.⁴⁸

⁴⁵ Nr. 2690/65, Televizier vs. Olanda, Raportul din data de 3 octombrie 1968, Anuarul 11, pagina 782; cerere stearsa de pe lista.

⁴⁶ Nr. 5178/71, De Geillustreerde Pers vs. Olanda, Decizia din data de 6 iulie 1976, D.R. 8, pagina 5; Hotarârea Comisiei Ministrilor DH (77) 1 din data de 16 aprilie 1999

⁴⁷ Nr. 13251/87, Berns and Ewert vs. Luxemburg;; Decizia din data de 6 martie 1991, D.R. 68, pagina 137.

⁴⁸ Nr. 15404/89, Purcell si altii vs. Irlanda, Decizia din data de 16 aprilie 1991, D.R. 70, pagina 262.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

42. În octombrie 1991, Comisia a susținut ca nu se comisese nici o încălcare a articolului 10 cu privire la o a doua plângere depusă în legătură cu litigiul decurgând din publicarea memoriilor unui fost membru al serviciilor de securitate britanice, într-o carte intitulată “Spycatcher” (a se vedea paragrafele 17 – 18 de mai sus).⁴⁹

43. În octombrie 1992, Comisia a analizat o a treia plângere referitoare la publicarea în presa a unor extrase din cartea intitulată “Spycatcher”. În acest caz reclamantul s-au plâns de condamnarea pe motivul infractiunii « *Contempt of Court* » prin publicarea primelor extrase din memorii. Comisia a declarat plângerea inadmisibilă.⁵⁰

44. În noiembrie 1994, Comisia a declarat admisibilă o plângere referitoare la o interdicție în baza legii privind concurența neloială, prin care se interzicea publicarea anumitor parti ale unei benzi desenate ofensatoare la adresa cotidianului austriac “Krone”.⁵¹

45. În mai multe decizii, Comisia și Curtea și-au confirmat jurisprudenta referitoare la declarații rasiste, xenofobe și antisemite.⁵² Referindu-se uneori la

⁴⁹ Nr. 14644/89 Times Newspapers Ltd. și A. Neil vs. Marea Britanie, Raportul din data de 8 octombrie 1991, Raportul din data de 8 octombrie 1991; D.R. 73, pagina 41. Hotărârea Comisiei Ministrilor DH (92) 15 din data de 15 mai 1992.⁵³ Articolul 17 statuează:

“Nimic din aceasta Convenție nu poate fi interpretat a implica pentru orice Stat, grup sau persoana vreun drept de a se angaja în vreo activitate sau de a efectua vreun act intenționat a distruge vreunul dintre drepturile sau libertățile stipulate în prezenta sau a le limita într-o măsură mai mare decât este prevăzut în Convenție.”

⁵⁰ Nr. 18897/91, Times Newspapers Ltd. și A. Neil vs. Marea Britanie, Decizia din data de 12 octombrie 1992, nepublicată.

(95) 4.

⁵¹ Nr. 20915/92, Familiapress Zeitungs-GmbH vs. Austria; Decizia din data de 30 noiembrie 1994, nepublicată; a se vedea totuși raportul din data de 3 martie 1995, în care cererea a fost stearsă de pe listă din cauza nerespectării confidențialității procedurilor Comisiei, D.R. 80, pagina 74.

⁵² Pentru analizarea unei jurisprudențe mai vechi, a se vedea Consiliul European, *Jurisprudenta organelor de control ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului, cu privire la fenomenul instigării la ura rasială și xenofobie*, Strassbourg, 1995, Doc. H

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

articolul 17 al Conventiei⁵³ si/sau la exceptiile prevazute de articolul 10, paragraful 2, Comisia si Curtea au declarat, în mod consecvent, plângerile ca fiind indmisibile.⁵⁴

46. În iunie 1995, Comisia a considerat ca o sanctiune disciplinara constând în amenda aplicata unui avocat pentru emiterea unui comunicat de presa care continea critici la adresa conditiilor de detentie ale clientului sau si la cursul procedurilor a fost necesara si proportionala în scopul garantarii autoritatii si impartialitatii puterii judiciare. Comisia a declarat deci plângerea ca fiind inadmisibila.⁵⁵

47. Echilibrul intereselor poate, în anumite cazuri, sa acorde o protectie mai mare persoanelor care sunt tinta criticilor ziaristilor, mai ales atunci când aceste critici sunt îndreptate împotriva persoanelor private care nu detin functii publice.⁵⁶

⁵³ Articolul 17 statueaza:

"Nimic din aceasta Conventie nu poate fi interpretat a implica pentru orice Stat, grup sau persoana vreun drept de a se angaja în vreo activitate sau de a efectua vreun act intentionat a distruge vreunul dintre drepturile sau libertatile stipulate în prezenta sau a le limita într-o masura mai mare decât este prevazut în Conventie."

⁵⁴ A se vedea în special hotarârea Jersild din data de 23 septembrie 1994, Seria A Nr. 298, § 35; Nr. 21128/92, U. Walendy vs. Germania, Decizia din data de 11 ianuarie 1995, D.R. 80, pagina 94; Nr. 25096/94, O.E.F.A. Remer vs. Germania, Decizia din data de 6 septembrie 1995, D.R. 82, pagina 117; Nr. 25062/94, G. Honsik vs. Austria, Decizia din data de 18 octombrie 1995, D.R. 83, pagina 77; Nr. 25992/94, N.P.D. Bezirksverband München-Oberbayern vs. Germania, Decizia din data de 29 noiembrie 1995, D.R. 84, pagina 149; Nr. 24398/94, F. Rebhandl vs. Austria, Decizia din data de 16 ianuarie 1996, nepublicata; Nr. 31159/96, P. Marais vs. Franta, Decizia din data de 24 iunie 1996, D.R. 86, pagina 184; Nr. 26551/95, D.I. vs. Germania, Decizia din data de 26 iunie 1996, nepublicata; Nr. 36773/97, H. Nachtman vs. Austria, decizia din data de 9 septembrie 1998; Nr. 41448/98, H.J. Witzsch vs. Germania, decizia Instantei din data de 20 aprilie 1999.

⁵⁵ Nr. 21861/93, P. Zihlmann vs. Elvetia, Decizia din data de 28 iunie 1995, D.R. 82, pagina 12.

⁵⁶ Nr. 20683/92, A. Neves vs. Portugalia, Decizia din data de 20 februarie 1995, nepublicata si Nr. 28236/95, F. Bocos Rodriguez vs. Spania, Decizia din data de 12 aprilie 1996, D.R. 85, pagina 141; nr. 35125/97 S. Panev vs. Bulgaria, decizia din data de 3 decembrie 1997; Nr. 28202/95 B.A. Midleburg, S. van der Zee si Het Parool vs. Olanda, decizia din data de 21 august 1998.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

48. Comisia a hotărât ca s-a comis o încălcare a articolului 10 în cazul *Wirtschafts-Trend Zeitschriften vs. Austria* în aprilie 1998. Plângerea se referea la obligarea unei reviste săptămânale, de a publica o hotărâre asupra naturii calomnioase a unuia dintre articolele sale, în care se critica politica austriacă referitoare la azil. Comisia a considerat ca faptele pe care se baza articolul în litigiu fuseseră stabilite în mod real, judecata de valoare nefiind susceptibil de a fi probat.⁵⁷

49. În octombrie 1998, Comisia a declarat inadmisibilă o plângere înaintată de către un ziarist care fusese condamnat pentru calomnie și pentru publicarea unui periodic ilegal. În speta, reclamantul publicase două articole calomnioase care conțineau declarații a căror corectitudine nu o putea dovedi, într-un periodic neînregistrat conform legislației italiene. În ceea ce privește articolele în discuție, Comisia a considerat ca *“o cercetare adecvată și amanuntită”*, a cărei efectuare reclamantul nu o putea dovedi, este unul dintre principiile etice fundamentale ale jurnalismului.⁵⁸ În ceea ce privește obligația de a înregistra un ziar sau o publicație periodică, Comisia a reținut faptul că scopul principal al formalității necesare a fost exact protecția persoanelor împotriva actelor calomnioase. În consecință, ingerința în dreptul reclamantului a fost *“necesară într-o societate democratică.”*

50. În octombrie 1998, Comisia a examinat o plângere referitoare la sechestrarea și confiscarea unei publicații în numeroase ocazii și diverse atacuri la adresa ziaristilor acesteia (omoruri, dispariții, vătămări și rele tratamente). Comisia a subliniat absența protecției corespunzătoare din partea autorităților, precum și absența unei anchete efective asupra incidentelor cărora ziaristii le erau victime. Aceasta a recunoscut că anumite măsuri luate împotriva respectivului ziar puteau fi, în principiu, justificate. Totuși în speta, având în vedere importanța ingerințelor în exercitiul libertății de exprimare al reclamantilor, bazele acestor măsuri au fost insuficiente. În consecință, Comisia a hotărât că era încălcat articolul 10 al Convenției.⁵⁹

⁵⁷ Nr. 26113/95, *Wirtschafts-Trend Zeitschriften m.b.H. vs. Austria*, raportul din data de 16 aprilie 1998; Comitetul Ministrilor, Hotărârea Provizorie DH (98) 378 din data de 12 noiembrie 1998.

⁵⁸ Nr. 18902/91, *H.N. vs Italia*, decizia din data de 27 octombrie 1998, D.R. 94, pagina 21.

⁵⁹ Nr. 23144/93, *G. Ersöz și alții vs. Turcia*, Raportul din data de 29 octombrie 1998; în curs de soluționare în Instanța.

**Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana
pentru Drepturile Omului**

51. În decembrie 1998, Comisia a judecat o plângere referitoare la refuzul de înregistrare a doua reviste, care prin aceasta nu au mai fost publicate. În primul rând, Comisia a reținut faptul ca prevederile referitoare la înregistrarea publicatiilor periodice dadeau instantelor puteri nelimitate de a hotărî soarta cererilor de înregistrare. În opinia Comisiei acest sistem se asemana cu un sistem de autorizare, pentru care existau prevederi numai în domeniul radiodifuziunii, televiziunii si cinematografiei. A considerat în consecinta ca aplicarea stricta a masurilor contestate nu a fost compatibila cu cerintele articolului 10 al Conventiei. În mod corespunzator, refuzul de înregistrare a revistelor a fost considerat o încălcare a libertatii de exprimare.⁶⁰

52. În martie si aprilie 1999, în doua cazuri împotriva Turciei, Comisia a sustinut faptul ca respectiva condamnare a reclamantilor (editori-sef ai unor ziare) pentru propaganda împotriva indivizibilitatii statului, urmare a publicarii de articole în care se analiza si chiar se critica situatia populatiei kurde a tarii, a fost disproportionata fata de scopurile legitime urmarite si a reprezentat o încălcare a articolului 10 al Conventiei. Comisia a reținut ca prin intermediul înputernicirilor si responsabilitatilor aferente exercitiului libertatii de exprimare, persoanele care au abordat chestiuni politice delicate ar trebui sa aiba grija sa nu sprijine violenta. Totusi, aceasta a reamintit faptul ca libertatea de exprimare include dreptul de a discuta probleme dificile precum cele pe care Turcia le cunostea la acea data. Comisia a confirmat faptul ca respectivul criteriu luat în considerare la aprecierea proportionalitatii interventiei nu a fost uzul exagerarii, ci daca s-a comis sau nu instigare la violenta. În acest caz articolele contestate nu au putut fi considerate instigare la violenta, iar condamnarea reclamantilor a fost considerata o forma de cenzura de natura a îi împiedica pe acestia sa publice anumite idei în viitor.⁶¹ Mai mult, s-a considerat ca posibilitatea de a suspenda sentinta cu conditia ca reclamantul sa nu comita nici o infractiune în calitate de editor sef de-a lungul a trei ani nu a facut ca interventia sa fie considerata proportionala. Conform Comisiei, scopul acestei masuri a fost de fapt sa restrângă capacitatea reclamantului de a expune public pareri care si-ar avea locul într-o dezbatere referitoare la un subiect de interes public.⁶²

⁶⁰ Nr. 26229/95, J. Gaweda vs. Polonia, Raportul din data de 4 decembrie 1998; în curs de solutionare în Instanta.

⁶¹ Nr. 25723/94, Ü. Erdogdu vs. Turcia, raportul din data de 1 martie 1999 si Nr. 26680/95, P. Sener vs. Turcia, raportul din data de 23 aprilie 1999; ambele în curs de solutionare în instantă. A se vedea de asemenea Nr. 25658/94, S. Aslantas vs. Turcia, raportul din data de 1 martie 1999, Comitetul Ministrilor, Hotărâre Provizorie DH (99) 560 din data de 8 octombrie 1999.

⁶² Nr. 26680/95, P. Sener vs. Turcia, Raportul din data de 23 aprilie 1999, § 85.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

53. În iunie 1999, **Curtea** a declarat admisibila o plângere referitoare la un ordin de interdicție prin care societatea reclamanta era împiedicată să publice fotografii ale unei persoane în cadrul procedurilor penale în curs împotriva acestei persoane.⁶³

54. În iunie 1999, Curtea a examinat o plângere referitoare la condamnarea a doi ziaristi pentru publicarea unui articol despre o plângere cu constituire de parte civilă. Reclamantii au susținut că impunerea unei confidențialități absolute presei era incompatibilă în mod evident cu informarea corectă a publicului într-o societate democratică. Plângerea acestora a fost declarată admisibilă.⁶⁴

55. În iunie 1999 Curtea a hotărât că în ce privește condamnarea reclamantilor la plata de daune interese pentru calomnie, urmare a publicării unei serii de articole referitoare la pacienții unui doctor specializat în chirurgie plastică, a ridicat probleme complexe în legătura cu Conventia, și a declarat plângerea admisibilă.⁶⁵

56. În octombrie 1999 Curtea a declarat admisibilă o plângere referitoare la condamnarea unui ziarist pentru insultarea unei persoane publice.⁶⁶

Libertatea de exprimare în domeniul radiodifuziunii

Hotărâri

57. Dreptul la libertatea de exprimare și la informare recunoscut în articolul 10 include, printre altele, libertatea de a primi și de a comunica informații și idei prin mijloace de radiodifuziune.⁶⁷ În materia de radiodifuziune, televiziune și cinema, a treia frază a articolului 10, paragraful 1, stipulează că *«prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.»*⁶⁸

⁶³ Nr. 31457/96, News VerlagsGmbH & CoKG vs. Austria, Decizia din data de 1 iunie 1999.

⁶⁴ Nr. 34000/96, A. Du Roy și G. Malaurie vs. Franța, Decizia din 15 iunie 1999.

⁶⁵ Nr. 26132/95, Bergens Tidende, E. Eriksen, B. Kvalheim vs. Norvegia, Decizia din data de 29 iunie 1999.

⁶⁶ Nr. 41205/98, E. Tammer vs. Estonia, Decizia din 19 octombrie 1999.

⁶⁷ Nr. 6452/74, Sacchi vs. Italia, Decizia din data de 12 martie 1976, D.R. 5, pagina 43.

⁶⁸ Nr. 18033/91, Cable Music Europe Ltd. vs. Olanda, Decizia din data de 29 noiembrie 1993, nepublicată; Nr. 21472/93, X. S.A. vs. Olanda, Decizia din data de 11 ianuarie 1994, D.R. 76, pagina 129.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

58. **Curtea** a pronuntat în martie 1990 pentru prima data o hotărâre referitoare la presa electronica, în cazul **Groppera Radio AG si altii**. A tras concluzia ca interdictia impusa de catre autoritatile elvetiene asupra operatorilor retelei de cablu elvetiene, cu privire la retransmiterea unor emisiuni radiodifuzate din Italia, nu încalcasе dreptul acestor societati de a comunica informatii si idei indiferent de limitele garantate prin articolul 10.

Curtea a hotărât în particular în acest caz ca interdictia nu depasise marja de apreciere lasata autoritatilor nationale pentru a interveni în exercitarea libertatii de exprimare, în masura în care nu reprezenta o forma de cenzura îndreptata împotriva continutului sau orientarii programelor, ci o masura luata împotriva unui post pe care autoritatile elvetiene îl puteau în mod rezonabil considera, în realitate, un post elvetian care opera de cealalta parte a granitei în scopul evitarii sistemului legal al telecomunicatiilor în vigoare în Elvetia.⁶⁹

59. În mai 1990, Curtea si-a pronuntat hotărârea în cazul **Autronic AG**, în care a decis ca se încalcasе articolul 10. Acest caz se referea la refuzul autoritatilor elvetiene de a autoriza o societate specializata în aparatura electrocasnica de a primi, prin intermediul unei antene de satelit, programe de televiziune necodate de la un satelit sovietic de telecomunicatii – refuz bazat pe lipsa consimtamântului statului din care se difuza.

În timp ce a retinut faptul ca acest refuz a urmarit un scop legitim, si anume prevenirea dezordinii în domeniul telecomunicatiilor si nevoia de a împiedica divulgarea de informatii confidentiale, Curtea a considerat ca actiunea autoritatilor elvetiene s-a situat în afara marjei de apreciere care le autoriza sa intervina în exercitarea libertatii de exprimare.

Curtea a retinut ca însasi natura emisiunilor în discutie excludea descrierea acestora ca nefiind destinate uzului public general, riscul obtinerii de informatii secrete prin antene de satelit fiind inexistent. Putem retine ca, cu aceasta ocazie, Curtea a facut referire la progresele tehnice si legale în domeniul radiodifuziunii prin satelit, si în mod special la Conventia Europeana privind Televiziunea Transfrontiera.⁷⁰

60. Într-o hotărâre pronuntata în noiembrie 1993, Curtea a examinat pentru prima data un monopol public asupra difuzarii în cazul **Informationsverein Lentia si altii**, care se referea la Austria. A descoperit o încalcare a articolului 10.

În acest caz, Curtea a acceptat faptul ca monopolul existent în Austria putea contribui la calitatea si echilibrul programelor, prin puterea de

⁶⁹ Hotărârea Groppera Radio AG si altii din data de 28 martie 1990, Seria A Nr. 173.

⁷⁰ Hotărârea Autronic AG din data de 22 mai 1990, Seria A Nr. 178.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

supraveghere asupra mijloacelor de comunicare în masa conferita autoritatilor nationale de reglementare; deci avea un scop consecvent cu cea de a treia fraza a articolului 10, paragraful 1. Totusi, Curtea a considerat ca ingerintele monopolului în ceea ce îi priveste pe reclamanti “*nu erau necesare într-o societate democratica*”:

- Curtea a reamintit mai întâi rolul fundamental al libertatii de exprimare într-o societate democratica, în mod special atunci când prin intermediul presei, aceasta serveste la comunicarea de informatii si idei de interes general, pe care, mai mult, publicul are dreptul de a le primi;
- apoi Curtea a facut referire la principiul pluralismului, al carui garant final este statul, si a observat ca acest principiu are o mare importanta în legatura cu mijloacele audiovizuale de comunicare în masa, ale caror programe sunt deseori difuzate pe o arie întinsa;
- în consecinta Curtea a considerat ca radicalitatea restrictiilor pe care un monopol public le impune asupra libertatii de exprimare implica faptul ca acestea pot fi justificate doar în masura în care corespund unei nevoi *presante*. În prezent, justificarea acestor restrictii nu mai poate fi gasita în considerente referitoare la numarul de frecvente si de canale disponibile. Curtea a facut referire în continuare la multiplicarea programelor straine destinate publicului austriac si la legalitatea retransmisiei acestora prin cablu în Austria. Mai mult, este indiscutabil faptul ca exista solutii echivalente mai putin restrictive, cum e demonstrat prin practica unor tari care fie emit licente pe baza unor caiete de sarcini cu continut variabil, fie prevad forme de participare privata la activitatile institutiei nationale. Orice temeri cum ca piata austriaca ar fi prea mica pentru a sustine un numar suficient de posturi pentru evitarea regruparilor si a “monopolurilor private” au fost considerate nefondate. Curtea a luat în considerare experienta altor state europene de marime comparabila cu cea a Austriei, unde posturi private si publice coexista în conformitate cu reguli nationale variabile, însoțite de masuri de prevenire a dezvoltarii monopolurilor private.⁷¹

61. Cazul **Telesystem Tyrol Kabeltelevision** a fost scos de pe rolul Curtii dupa ce s-a ajuns la o solutionare amiabila între guvern si reclamant. Comisia a redactat un raport în care stabilea încalcarea articolului 10. Originea acesteia se gasea în refuzul guvernului de a permite reclamantului, care capta programme de televiziune si le retransmitea prin cablu, sa difuzeze informatii în mod activ. De

⁷¹ Hotarârea Informationsverein Lentia si altii, din data de 24 noiembrie 1993, Seria A Nr. 276, §§ 32- 33 si 38- 42.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

la raportul Comisiei, Curtea constitutională a Austriei a legalizat aceasta forma de difuzare.⁷²

62. Cazul **Radio ABC**, pe care l-a instrumentat în octombrie 1997, a determinat încă o dată Curtea să ia în considerare monopolul de radiodifuzare din Austria, cum o facuse în cazul **Informationseverein Lentia**. Curtea a încheiat declarând “...cu satisfacție ca Austria a introdus legislația în scopul asigurării îndeplinirii obligațiilor sale internaționale”⁷³, și anume o lege referitoare la difuzarea regională, implementată în 1997, punând punct situației monopolului în Austria.

Decizii și rapoarte

63. Problema regimului de autorizare a fost discutată și în jurisprudența **Comisiei**. Într-o decizie din 1968, aceasta a declarat că termenul “autorizație” din articolul 10, paragraful 1, “nu poate fi înțeles ca excluzând în toate cazurile un monopol de serviciu public ca atare.”⁷⁴

64. În 1971, aceasta a declarat o plângere inadmisibilă, considerând că paragraful 1 nu împiedică statele implicate să interzică transmițerile private.⁷⁵

65. Totuși, într-o decizie luată în 1976 cu privire la un monopol național pe cablu în Italia, aceasta a exprimat dorința de a reconsidera poziția sa în legătura cu monopolurile naționale în domeniul mijloacelor electronice de comunicare în masă.⁷⁶

66. În decembrie 1978, într-un caz privind procedurile penale împotriva persoanelor care încercaseră, folosind autoadezive, să facă reclama la

⁷² Hotărârea Telesystem Tyrol Kabeltelevision din data de 9 iunie 1997, Rapoarte 1997-III.

⁷³ Hotărârea Radio ABC din data de 20 octombrie 1997, Rapoarte 1997-VI, § 37.

⁷⁴ Nr. 3071/67, X. vs. Suedia, Decizia din data de 7 februarie 1968, Rapoarte 26, pagina 71.

⁷⁵ Nr. 4515/70, Sc. X și Asociația Z. vs. Marea Britanie, Decizia din 12 iulie 1971, Anuarul 14, pagina 538.

⁷⁶ Nr. 6452/74, Sacchi vs. Italia (cazul *Telebiella*), Decizia din data de 12 martie 1976, D.R. 5, pagina 43.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

radiodifuzarii ilegale, Comisia a specificat ca un stat trebuie sa poata, conform Conventiei, sa adopte în mod legitim masuri împotriva acelor persoane care încearca sa evite cerintele pentru autorizare, la care se face referire în mod special în articolul 10, paragraful 1, in fine.⁷⁷

67. Într-o decizie din mai 1984, Comisia a considerat inadmisibila o plângere referitoare la interdictia impusa anumitor teledistributori, prin care acestia erau împiedicati a distribui programe produse de catre reclamant. În decizia sa, Comisia a declarat ca, deoarece articolul 10, paragraful 1, autorizeaza statul sa solicite autorizarea societatilor de radiodifuziune, este legal ca acel stat sa adopte masuri pentru a preveni evitarea conditiilor aferente unei anumite autorizari. Totusi, aceasta nu a stabilit în principiu ca *“dreptul de difuzare include libertatea de a se sustrage ngerintelor în receptionarea serviciilor difuzate.”*⁷⁸

68. În acelasi sens, Comisia a facut referire la regimul autorizarii în martie 1986, declarând inadmisibila o plângere a prezentatorilor unui post de radio care emisesse fara a obtine autorizarea necesara de la comunitatea flamanda din Belgia. Comisia a considerat ca:

*“Din moment ce un stat poate adopta legislatia prin care aupune societatile de radiodifuziune unui regim de autorizare, trebuie sa fie de asemenea legal pentru stat promulgarea unei legislatii prin care se asigura respectarea regimului respectiv, în mod special prin masuri de prevenire a evitarii conditiilor de autorizare.”*⁷⁹

69. Totusi, într-o decizie din octombrie 1986 - reclamatie referitoare la o interdictie de acordare a unei autorizatii de radiodifuzare locala unor posturi care îndeplinesc conditiile legale de obtinere a unei astfel de licente, Comisia a considerat ca:

“Statele nu au o marja de apreciere nelimitata cu privire la regimul de autorizare. Desi Coventia nu garanteaza societatilor de radiodifuzare un drept la licenta, respingerea de catre un stat a unei cereri de autorizare nu trebuie sa fie în mod manifest arbitrara sau partinitoare, si deci

⁷⁷ Nr. 8266/78, X. vs. Marea Britanie (*Radio Caroline*), Decizia din data de 4 decembrie 1978, D.R. 16, pagina 190.

⁷⁸ Nr. 10799/84, Radio 24 AG, S., W. si A. vs. Elvetia, Decizia din data de 17 mai 1984, D.R. 37, pagina 236.

⁷⁹ Nr. 10405/83, X. si altii vs. Belgia (*Radio Scorpio*), Decizia din data de 5 martie 1986, nepublicata, a se vedea de asemenea: Nr. 9675/82, Freie Rundfunk AG I GR împotriva Republicii Federale Germane, nepublicata

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

contrara principiilor prevazute în preambulul Conventiei, si drepturilor garantate prin acestea. Din acest motiv, un regim de autorizare care nu respecta cerintele pluralismului, ale tolerantei si ale unui spirit deschis, fara de care nu exista o societate democratica, ar încalca articolul 10, paragraful 1 al Conventiei.”⁸⁰

70. În mai 1989, Comisia a decis sa aduca la cunostinta guvernului elvetian o plângere referitoare la limitarea receptionarii anumitor posturi de radio locale în vederea retransmiterii ulterioare prin cablu.⁸¹

71. În iunie 1991, Comisia a declarat inadmisibila o alta plângere privind un distribuitor prin cablu caruia i s-a interzis retransmiterea unui program de radio.⁸²

72. În iulie 1991, cu privire la reclamatia facuta de o fundatie fara scop lucrativ care regrupa organisme olandeze de radiodifuzare sonora si televizuala, pentru faptul de a fi fost obligata de catre organizatorii meciurilor de fotbal, la plata unei compensatii financiare în schimbul acordarii autorizatiei de a difuza meciuri. Comisia a sustinut ca guvernul responsabil nu era obligat în baza articolului 10 sa asigure dreptul la libera difuzare a acestor meciuri, deoarece acestea erau sponsorizate în mare masura din taxele de intrare platite de publicul general si din dreptul de a difuza platit de radiodifuziuni. În consecinta plângerea a fost considerata inadmisibila.⁸³

73. În septembrie 1992, Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la difuzarea de programe radio fara autorizatie. Reclamantul se plîngea de interdictie si de confiscarea echipamentului.⁸⁴

⁸⁰ Nr. 10746/84, Verein Alternatives Lokalradio si Verein Radio Dreyeckland Basel vs. Elvetia, Decizia din data de 16 octombrie 1986, D.R. 49, Pagina 126. ⁸³ Nr. 13920/88, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, Decizia din data de 11 iulie 1991, D.R. 71, pagina 126.

⁸¹ Nr. 13252/87, Gemeinde Rothenthurm vs. Elvetia, Decizia din data de 14 decembrie 1988, D.R. 59, pagina 251.

⁸² Nr. 13253/87, Ebner vs. Elvetia, Decizia din data de 6 iunie 1991, nepublicata.

⁸³ Nr. 13920/88, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, Decizia din data de 11 iulie 1991, D.R. 71, pagina 126.

⁸⁴ Nr. 16956/90, Dumarché vs. Franta, Decizia din data de 2 septembrie 1992, nepublicata. A se vedea de asemenea Nr. 26335/95, Vereiniging Radio 100 si altii vs. Olanda, Decizia din data de 27 iunie 1996, nepublicata.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

74. În ianuarie 1993, doua plângeri au fost analizate de catre Comisie, care implicau refuzul acordarii de licente de difuzare de catre guvern. Prima se referea la refuzul autoritatilor de a elibera o licenta de difuzare în baza legislatiei care stipula ca nu i se poate acorda o astfel de licenta unei persoane fizice.⁸⁵ Cea de a doua, care se referea la retragerea unei licente de difuzare a asociatiilor non-profit motivând ca acestea aveau intentia sa difuzeze emisiuni comerciale. Ambele plângeri au fost considerate inadmisibile.⁸⁶

75. O plângere referitoare la refuzul de a aloca frecvente posturilor locale de televiziune cu putere mica a fost declarata inadmisibila de catre Comisie în iulie 1993. Masura a fost considerata necesara într-o societate democratica pentru apararea ordinii si pentru protectia drepturilor celorlalti. Comisia a dat o importanta aparte faptului ca reclamantul încerca de fapt sa obtina o serie de autorizatii de difuzare locala, urmarind în fapt operarea la nivel national.⁸⁷

76. În octombrie 1993, Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la amenzile aplicate pentru difuzarea de mesaje comerciale indirecte în cadrul programelor de televiziune informationale.⁸⁸

77. În noiembrie 1993 si ianuarie 1994, Comisia a declarat inadmisibile doua cazuri de interdictii impuse societatilor de radiodifuziune de a-si difuza programele prin reseaua de cablu olandeza. Ea a considerat ca interdictia se baza dorinta de a mentine unui sistem de difuzare pluralist si necomercial si de a proteja diversitatea în exprimarea opiniilor în cadrul acestui sistem. Asadar a urmarit un scop legitim al "protectiei drepturilor celorlalti". Societatilor reclamante nu li s-a permis sa-si difuzeze programele prin reseaua de cablu deoarece nu erau considerate "societati de radiodifuzare straine".⁸⁹

⁸⁵ Nr. 17505/90, C. Nydahl vs. Suedia, Decizia din data de 11 ianuarie 1993, nepublicata.

⁸⁶ Nr. 18424/91, Röda Korsets Ungdomsförbund si altii vs. Suedia, Decizia din data de 15 ianuarie 1993, nepublicata.

⁸⁷ Nr. 18353/91, M.N. vs. Spania, Decizia din data de 6 iulie 1993, nepublicata, a se vedea de asemenea Nr. 4750/71, M. vs. Marea Britanie, Decizia din data de 20 martie 1972, Rapoarte 40, pagina 29; Nr. 8262/80, X. si Y. vs. Belgia, Decizia din data de 13 mai 1982, D.R. 28, pagina 112; Nr. 9720/82, Barroud vs. Franta, Decizia din data de 7 mai 1984, nepublicata.

⁸⁸ Nr. 16844/90, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, Decizia din data de 13 octombrie 1993, nepublicata.

⁸⁹ Nr. 18033/91, Cable Music Europe Ltd. vs. Olanda, Decizia din data de 29 noiembrie 1993, nepublicata; Nr. 21472/93, X. S.A. vs. Olanda, Decizia din data de 11 ianuarie 1994, D.R. 76, pagina 129

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

78. Într-un caz declarat inadmisibil în mai 1994, Comisia a acceptat faptul ca interzicerea difuzarii de interviuri în direct sau de declaratii verbale ale unor persoane care reprezinta sau își exprima sprijinul pentru organizatii ce întretineau legaturi cu Sinn Fein a afectat modul în care reclamantul, un consilier local, avea posibilitatea de a comunica informatii. Interdictia constituia deci o ingeinta în drepturile stipulate în articolul 10.⁹⁰

79. În ianuarie 1997 Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la condamnarea unui canal de televiziune pentru difuzarea de imagini ale unor fresce de pe peretii unui teatru, fara a plati dreptul de autor avânzilor-cauza ai artistului.⁹¹

80. Comisia a considerat ca libertatea de a comunica informatii si idei, inclusa în dreptul la libertatea de exprimare garantat prin articolul 10, nu poate fi interpretata în sensul ca include un drept general si nereglementat al oricarui particular sau al oricarei organizatii, de a beneficia de timp de emisie la radio sau la televiziune pentru a-si exprima punctul de vedere. A indicat, totusi, ca refuzul acordarii de timp de emisie unuia sau mai multor grupuri specifice de persoane poate, în anumite situatii, sa ridice o problema conform articolului 10 (considerat independent sau în combinatie cu articolul 14 prin care se interzice discriminarea).⁹²

⁹⁰ Nr. 18714/91, Brind si altii vs. Marea Britanie, Decizia din data de 9 mai 1994, D.R. 77, pagina 42; Nr. 18759/91, McLaughlin vs. Marea Britanie, Decizia din data de 9 mai 1994, nepublicata. Pentru consecventa cu aceasta decizie anterioara, Comisia a declarat inacceptabila o cerere referitoare la un ordin de excludere prin care se interzicea Presedintelui organizatiei Sinn Fein sa intre pe teritoriul Angliei în urma unei invitatii de catre un numar de membri ai Parlamentului si ziaristi: Nr. 28979/95 si Nr. 30343/96, G. Adams si T. Benn vs. Marea Britanie, Decizia din data de 13 ianuarie 1997, D.R. 88, pagina 137.

⁹¹ Nr. 30262/96, Société Nationale de Programmes France 2 vs. Franta, Decizia din data de 15 ianuarie 1997, nepublicata.

⁹² A se vedea în acest sens Nr. 9297/81, Asociatia X. vs. Suedia, Decizia din data de 1 martie 1982, D.T. 28, pagina 204; în mod similar, Nr. 12439/86, Sundberg vs. Suedia, Decizia din data de 15 octombrie 1987 nepublicata; Nr. 23550/94, Association mondiale pour l'Ecole Instrument de Paris vs. Elvetia, Decizia din data de 24 februarie 1995, nepublicata si Nr. 25060/94, Haider ns. Austria, Decizia din data de 18 octombrie 1995, D.R. 83, pagina 66. A se vedea de asemenea Nr. 28079/95, L. De Angelis vs. Italia, Decizia din data de 17 ianuarie 1997, nepublicata.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

81. O astfel de problema ar putea, în principiu, să apară dacă, de exemplu, pe perioada alegerilor, un partid politic îi e refuzată orice posibilitate de a fi epost, în timp ce celelalte partide ar beneficia de timp de emisie.⁹³ Cu toate acestea timpul de emisie poate fi supus anumitor criterii care sunt stabilite de către societatea de difuzare în cadrul politicii sale editoriale.⁹⁴

82. În aprilie 1997 Comisia a declarat inadmisibil un caz referitor la refuzul de a acorda o licență de operare unui canal de televiziune, susținând că decizia a fost justificată prin numărul limitat de frecvențe disponibile, ea făcuse obiectul unei examinări atente și nu era irevocabilă.⁹⁵

83. Comisia a luat în considerare un număr de plângeri referitoare la instalatii private neautorizate de antene de recepție.⁹⁶ Aceste plângeri au fost declarate inadmisibile.

84. Este important să se sublinieze faptul că libertatea de a primi informații și ideile prin intermediul radioului și/sau al televizorului nu este supusă în sine regimului de autorizare la care se referă articolul 10, paragraful 1. Acordarea de licențe se referă numai la transmisiunea programelor. Acest lucru pare să fi fost confirmat în mod implicit de către Comisie într-un caz în care declara că *“dreptul de radiodifuzare prevăzut de articolul 10 trebuie înțeles în sensul că include dreptul neîngrădit al recepționării emisiunilor.”*⁹⁷ Comisia și-a confirmat recent poziția declarând că refuzul de a autoriza recepționarea și retransmiterea de programe comerciale de televiziune străine, în așteptarea deciziei organismului public regional de radiodifuziune - care s-a beneficiat de un drept de prioritate pe o durată limitată - referitoare la promovarea programelor regionale, a fost justificat prin cea de a treia frază a articolului 10, paragraful 1. În acest caz,

⁹³ Nr. 4515/70, Sc. X și Asociația Z. vs. Marea Britanie, Decizia din data de 12 iulie 1971, Anuarul 14, pagina 538.

⁹⁴ Nr. 24744/94, R.J. Huggett vs. Marea Britanie, Decizia din data de 28 iunie 1995, D.R. 82, pagina 98.

⁹⁵ Nr. 27388/95, N. Grauso vs. Polonia, Decizia din data de 9 aprilie 1997, nepublicată.

⁹⁶ În special, Nr. 10248/83, Aebi vs. Elveția, Decizia din data de 5 martie 1985, D.R. 41, pagina 141, Nr. 17713/91, Schindenwolf vs. Republica Federală Germană, Decizia din data de 2 septembrie 1992, nepublicată și Nr. 25183/94, L. Schartz vs. Luxemburg, Decizia din data de 12 aprilie 1996, nepublicată și Nr. 30401/96, J. Van Der Auwera vs. Belgia, decizia din data de 21 mai 1997, nepublicată.

⁹⁷ Nr. 10799/84, Radio 24 AG, S., W. și A. vs. Elveția, Decizia din data de 17 mai 1984, D.R. 37, pagina 236.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

accentul s-a pus pe retransmisie, care a fost analizata ca o activitate de difuzare supusa regimului autorizarii.⁹⁸

85. În octombrie 1997 Comisia a declarat admisibila o plângere referitoare la întreruperea, pentru o perioada de cinci zile, transmisiei unei societati private de televiziune⁹⁹. Sanctiunea urma difuzarii unei emisiuni în care se critica cenzurarea programelor în perioada electorala.¹⁰⁰

86. În mai 1999, **Curtea** a examinat o plângere referitoare la refuzul de a acorda o licenta de functionare unui canal privat de televiziune. Curtea a admis plângerea.¹⁰¹

Alte cazuri aferente libertatii de exprimare Accesul la informatii

Hotarâri

87. În cazul **Leander**, reclamantul a reclamat faptul ca autoritatile suedeze au tinut secrete informatii referitor la propria sa persoana, care nu i-au fost divulgate din motive de securitate nationala. În hotarârea sa din martie 1987, **Curtea** a hotarât ca nu s-a încălcat articolul 10.¹⁰²

88. Curtea a hotarât în iulie 1989 ca nu se comisese nici o încălcare a articolului 10 în cazul **Gaskin**. În speta este vorba despre o plângere împotriva refuzului de a comunica reclamantului un dosar personal întocmit pe perioada cât era minor de catre autoritatea locala careia îi fusese dat în grija.¹⁰³

⁹⁸ Nr. 25987/94, A.W. Hins si P.B. Hugenholtz vs. Olanda, Decizia din data de 7 martie 1996, D.R. 84, pagina 135.

⁹⁹ Nr. 25685/94, M.B.I. A.S. vs. Turcia, decizia din data de 21 octombrie 1997.

¹⁰⁰ Nr. 25685/94, M.B.I. A.S. vs. Turcia, raportul din data de 30 iunie 1998; Comisia nu a luat decizia pe fondul cauzei, deoarece societatea care a înaintat cererea a hotarât sa o retraga. Cazul a fost sters de pe lista.

¹⁰¹ Nr. 32240/96, Tele 1 Privatfernsehgesellschaft mbH vs. Austria, Decizia din data de 25 mai 1999.

¹⁰² Hotarârea Leander din data de 26 martie 1987, Seria A Nr. 116.

¹⁰³ Hotarârea Gaskin din data de 7 iulie 1989, Seria A Nr. 160.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

89. În februarie 1998, Curtea a hotărât ca articolul 10 nu era aplicabil în cazul **Guerra si altii**. Reclamantii s-au plâns împotriva statului pentru ca nu a informat populati asupra posibilelor riscuri si masurilor care trebuie luate în cazul unui accident la o uzina de produse chimica din apropiere.¹⁰⁴

Curtea a reamintit mai întâi jurisprudenta sa referitoare la limitarile aduse libertatii presei, prin care recunostea existenta dreptului publicului de a primi informatii, drept recunoscut ti în materie de acces la informatie în cazul **Leander** si care *“în esenta interzice unui guvern sa împiedice primirea de catre o persoana a unor informatii pe care alte persoane doresc sau sunt dispuse sa i le ofere”*¹⁰⁵. Curtea a subliniat în continuare ca *“circumstantele spetei se disting în mod clar de cele ale cazurilor mentionate mai sus, deoarece reclamantii s-au plâns împotriva unei disfunctionalitati a sistemului (...) [de a aborda] riscurile de accidente majore legate de anumite activitati industriale cu factor de risc pentru mediul înconjurator si pentru bunastarea populatiei locale.”* (§ 53). În aceste situatii, libertatea de a primi informatii nu impune obligatia pozitiva în sarcina statului de a aduna si de a distribui informatii.

Decizii

90. În ceea ce priveste limitarile aduse accesului la informatii, **Comisia** a examinat în martie 1987 doua plângeri referitoare la restrictiile impuse – în temeiul legii britanice din 1981 privind *« Contempt of Court »* – unui reportaj despre un proces penal realizat de catre reclamanti (si anume, un ziarist, o societate de productie, un sindicat al ziaristilor si un canal de televiziune). Comisia a declarat aceste plângeri inadmisibile conform articolului 10.¹⁰⁶

91. Pentru Comisie, daca articolul 10, paragraful 1, vizeaza întâi de toate accesul la surse generale de informatie, faptul de a supune anumitor conditii acreditarea unui ziarist pe lângă o instantă nu reprezintă în sine o ingerinta în dreptul de a primi si de a comunica informatii.¹⁰⁷

92. Adaugând la jurisprudenta Curtii referitoare la accesul la informatii, Comisia a sustinut în mai 1996 ca articolul 10 nu garanta indivizilor dreptul de a

¹⁰⁴ Hotărârea Guerra si altii din data de 19 februarie 1998, Rapoarte 1998-I.

¹⁰⁵ Hotărârea Leander din data de 26 martie 1987, Seria A Nr. 116, pagina 29 § 74.

¹⁰⁶ Nr. 11553/85 si Nr. 11658/85, G.M.T. Hodgson, D. Woolf Productions Ltd., National Union of Journalists si Channel 4 Television Co Ltd. vs. Marea Britanie, Decizia din data de 9 martie 1987, D.R. 51, pagina 136.

¹⁰⁷ Nr. 23868/94 si Nr. 23869/94, A. Loersch si Nouvelle Association du Courrier vs. Elvetia, Decizia din data de 23 februarie 1995, D.R. 80, pagina 162.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

fi informati de catre autoritatile publice cu privire la chestiuni de interes public într-un mod anume (în acest caz, informatii referitoare la aderarea Austriei si a Finlandei în Uniunea Europeană).¹⁰⁸

93. În aprilie 1997, Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la refuzul de a permite unei societati accesul liber la arhivele instantei în scopul obtinerii de informatii despre persoane care eventual cer credite, date pe care le-ar vinde unor institutii financiare. Pentru Comisie:

*“...articolul 10 al Conventiei nu da nici unei persoane sau societati dreptul absolut de a avea acces la arhive care contin informatii referitoare la situatia patrimoniala a unui tert, nici nu prevede obligatia autoritatilor de a comunica astfel de informatii oricarei persoane care solicita acest lucru.”*¹⁰⁹

94. Într-un context mai larg, numeroase plângeri depuse la Comisie au venit de la persoane în stare de arest, care au fost supuse unor restrictii sau interdictii, în special cu privire la accesul la publicatii sau la mijloacele de comunicare în masa. În majoritatea cazurilor, Comisia a considerat aceste restrictii ca fiind inerente starii privative de libertate si, în consecinta, nu contraveneau Conventiei.

Discurs comercial

Hotarâri

95. În cazul **Markt Intern Verlag GmbH si Klaus Beerman, Curtea** a hotarât în noiembrie 1989 ca nu s-a încalcat articolul 10. Încalcarea acestui articol a fost invocata de catre o editura germana si editorul sau sef împotriva unei hotarâri a Curtii Federale de Justitie care le interzisese, în baza legii privind concurenta neloiala, sa repete anumite declaratii aparute într-un buletin informativ specializat, criticând practicile comerciale ale unei societati care facea vânzari prin corespondenta. Dupa ce a retinut ca *“informatiile de natura comerciala nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al articolului 10,*

¹⁰⁸ Nr. 26633/95, E. Bader vs. Austria, Decizia din data de 15 mai 1996, nepublicata; Nr. 27881/95, E. Nurminen si altii vs. Finlanda, Decizia din data de 26 februarie 1997, nepublicata.

¹⁰⁹ Nr. 32849/96, Grupo Interpres S.A. vs. Spania, Decizia din 7 aprilie 1997, D.R. 89, pagina 150.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

*paragraful 1, care nu se aplica numai anumitor categorii de informatii, idei sau moduri de exprimare*¹¹⁰, Curtea a decis ca interdictia pronuntata de Curtea Federala de Justitie nu depasise marja de apreciere lasata la latitudinea autoritatilor nationale în impunerea formalitatilor, conditiilor, restrictiilor sau sanctiunilor asupra exercitarii libertatii de exprimare, în conformitate cu articolul 10, paragraful 2.

96. În februarie 1994, Curtea a reafirmat aplicabilitatea articolului 10 în materie de publicitate, în hotărârea **Casado Coca**. Curtea a apreciat ca sanctionarea disciplinara a unui avocat spaniol care a difuzat publicitate pentru serviciile sale profesionale, a fost considerata a nu încalca articolul 10. Curtea, luând în considerare faptul ca restrictiile referitoare la publicitate trebuie atent monitorizate, a notat ca normele referitoare la promovarea comerciala a prestatiilor avocatiale difera de la o tara la alta: majoritatea statelor tind spre modificarea acestei reguli ca rezultat al schimbarilor din societate, si în special al rolului tot mai important al presei. Întinsa gama de reglementari si abordarea diferita a chestiunii în statele membre arata complexitatea acesteia. Curtea a considerat ca autoritatea de reglementare si tribunalele nationale sunt mai în masura decât o instanta internationala sa stabileasca, la un moment dat, un echilibru optim între cerintele unei bune administrari a justitiei, ale demnitatii profesiei, ale dreptului fiecărei persoane de a primi informatii referitoare la asistenta juridica si la posibilitatea unui avocat de a face publicitate cabinetului sau. Curtea a statuat ca la acea data (1982/83), sanctiunea disciplinara nu putea fi considerata disproportionata fata de scopul urmarit.¹¹¹

97. În cazul **Jacobowski**, Curtea a avut o noua ocazie de a examina o plângere referitoare la legea germana privind concurenta neloiala (conform hotărârii Markt Intern Verlag GmbH si Klaus Beerman de mai sus). În hotărârea sa, pronuntata în iunie 1994, Curtea a decis ca ordinul prin care se restrictiona distribuirea de catre ziaristul reclamant a unei circulare care continea comentarii critice la adresa unei agentii germane de presa, nu încalcasa articolul 10. Curtea a notat ca respectiva circulara fusese destinata îndepartarii clientilor acelei agentii de presa si de a-i atrage catre noua agentie de presa pe care reclamantul intentiona sa o înfiinteze. Ordinul nu a facut mai mult decât sa interzica distributia circularei, permitându-i reclamantului sa se exprime prin alte

¹¹⁰ Hotărârea Markt Intern Verlag GmbH si Klaus Beerman din data de 20 noiembrie 1989, Seria A Nr. 165, § 26.

¹¹¹ Hotărârea Casado Coca dn data de 24 februarie 1994, Seria A Nr. 285 §§ 35-37 si 51-57. Confirmata de catre Comisie, a se vedea Nr. 21554/93, J. vs. Germania, decizia din data de 31 august 1994, nepublicata.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

mijloace. Curtea a ajuns la concluzia ca instantele germane nu au depasit deci marja lor de apreciere.¹¹²

Decizii

98. Din punctul sau de vedere, **Comisia** a considerat, în decembrie 1978, ca un stat poate lua masuri împotriva celor care încearca sa evite cerintele de autorizare, asa cum sunt ele prevazute în articolul 10, paragraful 1.¹¹³

99. În mai 1979, Comisia a declarat ca nu considera “discursul” comercial ca atare, ca fiind în afara domeniului de aplicare al protectiei acordate prin articolul 10, paragraful 1. Totusi, s-a considerat ca “*nivelul protectiei trebuie sa fie mai scazut decât cel acordat exprimarii ideilor “politice”, în cel mai larg sens al termenului, si care are în vedere valorile de la baza conceptului de libertate de exprimare la care Conventia se refera.*”¹¹⁴

100. În martie 1983, Comisia a exprimat în mod si mai clar parerea ca discursul comercial este protejat de Conventie. Ea retine ca “*îsi exprimase opinia conform careia publicitatea si campaniile publicitare sunt protejate, ca atare, de articolul 10, paragraful 1.*”¹¹⁵

101. În decembrie 1987, Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la restrictii stabilite în baza reglementarii franceze privind publicitatea pentru medicamente, chiar si atunci când aceasta se adreseaza profesionistilor din domeniul sanatatii publice.¹¹⁶

102. În iulie 1990, Comisia a declarat inadmisibil un caz care implica o interdictie aplicata unei scoli de dans în folosirea unui slogan publicitar

¹¹² Hotarârea Jacobowski din data de 23 iunie 1994, Seria A Nr. 291-A §§ 27-30.

¹¹³ Nr. 8266/78, X. vs. Marea Britanie (Radio Caroline), Decizia din data de 4 decembrie 1978, D.R. 16, pagina 190.

¹¹⁴ Nr. 7805/77, X. si Biserica Scientologica vs. Suedia, Decizia din data de 5 mai 1979, D.R. 16, pagina 68.

¹¹⁵ Nr 9664/82, Ingemar Liljenberg vs. Suedia, Decizia din data de 1 martie 1983, nepublicata.

¹¹⁶ Nr. 10267/83, Jean Alexandre si altii vs. Franta, Decizia din data de 10 decembrie 1987, D.R. 54, pagina 5.

deceptiv.¹¹⁷

103. În martie 1991, Comisia a declarat inadmisibil un caz referitor la o mustrare facuta unui avocat pentru publicitate neautorizata a serviciilor sale. Cazul a fost declarat inadmisibil.¹¹⁸

104. În ianuarie 1993, Comisia a considerat o plângere referitoare la refuzul Comisiei suedeze de radiodifuziune comunitara de a acorda licentelor de radiodifuziune unor asociatii cu scop nelucrative, motivând ca acestea aveau intentia de a difuza emisiuni comerciale. Comisia a declarat plângerea inadmisibila.¹¹⁹

105. În octombrie 1993, Comisia a declarat inadmisibila o plângere referitoare la amendarea unui organism de radiodifuziune pentru ca a difuzat mesaje comerciale indirecte în cadrul unor programe de televiziune informative. Comisia a considerat ca ingerinta, conforma articolului 10, nu a depasit marja de apreciere a statului. Ea a luat în considerare publicul vizat de programe(copii), pozitia reclamantului în sistemul audiovizual national si cuantumul sumelor care constituiau amenda.¹²⁰

106. În martie 1999, **Curtea** a examinat o plângere referitoare la sanctionarea disciplinara a unui avocat pentru ca a facut publicitate serviciilor sale. Curtea a reafirmat ca statutul special al avocatilor confera acestora o pozitie centrala în administrarea justitiei, ca intermediari între justitiabili si instante, fapt care justifica existenta codului deontologic caruia acestia i se supun. În conformitate cu jurisprudenta sa anterioara, Curtea a adaugat ca autoritatile de reglementare sau instantele nationale sunt mai în masura, decât o instanta internationala, sa determine, la un moment dat, echilibrul optim între diversele interese în joc. În acest caz Curtea a hotarât ca masurile luate împotriva reclamantului nu au fost disproportionale si a declarat plângerea inadmisibila.

¹¹⁷ Nr. 17006/90, K. vs. Republica Federala Germana, Decizia din data de 2 iulie 1991, nepublicata.

¹¹⁸ Nr. 14622/89, Hempfing vs. Republica Federala Germana, Decizia din data de 7 martie 1991, D.R. 69, pagina 272.

¹¹⁹ Nr. 18424/91, Röda Korsets Ungdomsförbund si altii vs. Suedia, Decizia din data de 15 ianuarie 1993, nepublicata.

¹²⁰ Nr. 16844/90, Nederlandse Omroepprogramma Stichting vs. Olanda, Decizia din data de 13 octombrie 1993, nepublicata.

¹²¹ Nr. 32813/96, K. Lindner vs. Germania, Decizia din data de 9 martie 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

Protejarea interesului general

Hotarâri

107. În cazul **Handyside, Curtea** a statuat în 1976, ca interdictia impusa de catre autoritatile britanice asupra unei carti intitulate “*Little Red School Book*” în baza legii privind publicatiile obscene, e conforma cu limitarile admise în articolul 10, paragraful 2, cu privire la protectia moralei. În respectiva hotarâre – ca si în hotarârea ulterioara referitoare la Sunday Times – Curtea a subliniat importanta libertatii de exprimare într-o societate democratica:

*“Libertatea de exprimare reprezinta una dintre bazele fundamentale ale unei astfel de societati, una dintre conditiile esentiale pentru progresul ei si pentru dezvoltarea oricarei persoane. Fiind supusa paragrafului 2 al articolului 10, aceasta se aplica nu numai “informatiilor” sau “ideilor” care sunt permise în mod favorabil sau considerate inofensive sau indifferente, dar si acelora care jignesc, socheaza sau deranjeaza statul ori o parte a populatiei. Acestea sunt cerintele celui pluralism, acelei tolerante si celor vederi largi fara de care nu exista o societate democratica.”*¹²²

108. În cazul **Müller si alții**, Curtea a decis în mai 1988 ca nu a fost încalcat articolul 10 prin confiscarea tablourilor expuse de catre un pictor, si condamnarea artistului si a altor reclamanti la plata unei amenzi pentru publicatii obscene, fapte care au reprezentat restrictii asupra exercitarii dreptului la libertatea de exprimare considerate “*necesare într-o societate democratica*”.

Precizând ca libertatea de exprimare include libertatea exprimarii artistice, chiar atunci când manifestarile acestei libertati “*jignesc, socheaza sau deranjeaza*”, Curtea a considerat ca “*date fiind conditiile spetei*” (accesul liber la expozitie, neperceperea unei taxe de intrare si inexistenta unei limite de vârstă) si “*având în vedere marja de apreciere*” în ce priveste gradul în care tablourile în litigiu erau ofensatoare din punct de vedere moral, autoritatile care au hotărât confiscarea si obligarea la plata unei amenzi au dreptul de a considera aceste masuri necesare în scopul protejarii moralei. În ceea ce priveste confiscarea, Curtea a considerat ca aceasta nu a fost disproportionata deoarece nu a fost pronuntata pe o durata nelimitata, ci numai pentru o perioada nedeterminata, proprietarul tablourilor putând sa ceara anularea sau modificarea ordinului de confiscare daca obiectele în discutie nu mai prezentau nici un pericol sau daca

¹²² Hotarârea Handyside din data de 7 decembrie 1976, Seria A Nr. 24, § 49.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

alte masuri, mai putin drastice, erau suficiente pentru protejarea moralei publice.¹²³

109. În octombrie 1992, cazul **Open Door Counselling Ltd. si Dublin Well Woman** a fost dezbatut de catre Curte, care a hotărât ca se încalcă articolul 10, cu privire la restrictii impuse societăților reclamante în furnizarea de informatii femeilor însărcinate, cu privire la locatia, identitatea sau metode de comunicare cu clinici de avort din Regatul Unit.

Societatile reclamante s-au plâns, între altele, de faptul ca restrictiile reprezentau o ingerinta nejustificata în dreptul lor de a comunica informatii, garantat prin articolul 10. Desi acestea erau “*prevazuta lege*” si urmaeau un scop legitim - protectia moralei, notiune care include, pe teritoriul Irlandei, ti protejarea vietii fetilor, Curtea a tras concluzia ca restrictia impusa reclamantilor a fost disproportionata.¹²⁴

110. În cazul **Hadjianastassiou** din decembrie 1992, cu privire la condamnarea reclamantului pentru divulgarea de secrete militare si respingerea unui recurs ca nefondat, desi reclamantul nu primise considerentele scrise ale hotărârii de condamnare a sa în termenul de 5 zile pentru introducerea recursului, Curtea a decis ca nu se încalcă articolul 10.¹²⁵

111. În hotărârea **Chorherr** din august 1993, Curtea a luat în considerare o plângere cu privire la arestarea reclamantului si detentia acestuia dupa ce refuzase sa înceteze distribuirea de brosure si purtlarea de pancarte la o parada militara. Curtea a considerat ca interventia a fost “*prevazuta de lege*” si ca au existat baze legale în conformitate cu articolul 10, paragraful 2 (apararea ordinii) pentru a considera interventia “*necesara într-o societate democratica*.”¹²⁶

112. În hotărârea pronuntata în septembrie 1994 în cazul **Otto-Preminger-Institut**, Curtea a sustinut ca hotărârile judecatoresti austriece prin care se ordona sechestrarea si confiscarea filmului “*Das Liebeskonzil*” de W. Schroeter nu au încalcat articolul 10. Masurile în discutie erau destinate protectiei dreptului cetatenilor de a nu fi insultati în convingerile lor religioase prin exprimarea publica a opiniilor altor persoane. Pentru Curte, date fiind conditiile în speta si

¹²³ Hotărârea Müller si altii din data de 24 mai 1988, Seria A Nr. 133.

¹²⁴ Hotărârea Open Door Counselling Ltd. si Dublin Well Woman din data de 29 octombrie 1992, Seria A Nr. 246.

¹²⁵ Hotărârea Hadjianastassiou din data de 16 decembrie 1992, Seria A nr. 252.

¹²⁶ Hotărârea Chorherr din data de 25 august 1993, Seria A Nr. 266-B §§ 30-34.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

marja mare de apreciere de care beneficiaza autoritatile austriece, nici sechestrarea si nici confiscarea nu au fost considerate a fi disproportionale fata de scopul urmarit.¹²⁷

113. În aprilie 1995, Curtea a hotărât ca articolul 10 fusese încălcat în cazul **Piermont**, care se referea la masura de expulzare din Polinezia Franceza si la interdictia de reintrare, si la interdictia intrarii în Noua Caledonie, luata împotriva unei cetatence germane membra german al Parlamentului European. În speta, Curtea a hotărât ca “ *nu s-a realizat un just echilibru, între, pe de o parte, interesul public care impune protejarea ordinii si respectul integritatii teritoriale si, pe de alta parte, libertatea de exprimare* [a reclamantei]”.¹²⁸

114. În septembrie 1995, Curtea a considerat ca articolul 10 a fost încălcat în cazul **Vogt**, care se referea la destituirea unei profesoare din functia publica detinuta din cauza activitatilor politice desfasurate de catre aceasta în cadrul Partidului Comunist German (DKP). Curtea a vazut o diferenta între acest caz si cazurile Glasenapp si Kosiek (conform celei de a doua pagini a acestui document) si a sustinut ca masura destituirii a reprezentat o ingerinta în exercitiul libertatii de exprimare. Data fiind gravitatea sanctiunii si comportamentul reclamantei în cursul desfasurarii obligatiilor sale profesionale, Curtea a considerat ca masura în discutie fusese disproportionata fata de scopul legitim urmarit. Deci, interventia nu putea fi “*necesara într-o societate democratica*”.¹²⁹

115. În noiembrie 1997 Curtea a considerat ca nu se încălcase articolul 10 în cazul **Zana**. În opinia Curtii condamnarea unui fost primar pentru exprimarea de catre acesta a sprijinului sau fata de acte de terorism într-un interviu ar putea fi justificata în temeiul articolului 10, paragraful 2. Curtea a considerat ca în acest caz ingerinta autoritatilor publice a fost urmarit garantarea securitatii nationale si sigurantei publice. În masura în care reclamantul nu s-a distantat în mod destul de clar de actele de violenta comise de catre PKK în sud-estul Turciei, sentinta pronuntata putea fi considerata proportionala cu scopul legitim urmarit si a servi ca raspuns la “*o nevoie sociala imperioasa*”.¹³⁰

¹²⁷ Hotărârea Otto-Preminger-Institut din data de 20 septembrie 1994, Seria A Nr. 295-A.

¹²⁸ Hotărârea Piermont din data de 27 aprilie 1995, Seria A Nr. 314, § 77.

¹²⁹ Hotărârea Vogt din data de 26 septembrie 1995, Seria A Nr. 323.

¹³⁰ Hotărârea Zana din data de 25 noiembrie 1997, Rapoarte 1997-VII.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

116. În noiembrie 1997 Curtea a sustinut ca se comisese o încălcare a articolului 10 în cazul **Grigoriades**, referitor la condamnarea unui recrutar pentru insulte aduse armatei printr-o scrisoare pe care a trimis-o ofiterilor sai superiori. Curtea a început prin a se referi la anumite principii consacrate în jurisprudenta sa, inclusiv faptul ca *“articolul 10 nu se opreste la portile cazarmilor”*¹³¹ si ca normele legale intentionate a preveni subminarea disciplinei militare nu puteau fi folosite de catre autoritatile nationale *“pentru a pune obstacole exprimarii opiniilor, chiar daca acestea sunt îndreptate împotriva armatei ca institutie”*. Este adevarat ca textul scrisorii în discutie includea câteva remarci incisive si extremiste referitoare la fortele armate. Totusi, Curtea a notat faptul ca *“respectivele remarci fusesera facute în contextul unui discurs general si lung, în care era criticata viata din armata si armata ca institutie”*. Scrisoarea nu era îndreptata în mod special împotriva destinatarilor si nici împotriva vreunei alte persoane. Pe acest fond, ingerinta în libertatea de exprimare nu poate fi justificata ca fiind prevazuta între cazurile din paragraful 2 al articolului 10.

117. În cazul **Incal**, Curtea a decis ca se comisese o încălcare a articolului 10. Reclamantul fusese condamnat pentru participarea la publicarea de brosure în care era criticata politica aplicata de catre autoritatile locale cu privire la mucitori, în special la cei de origine kurda. Curtea, reamintindu-si decizia sa din cazul **Castells**¹³², a observat ca *“ingerinta în libertatea de exprimare a unui om politic care este membru al unui partid al opozitiei, ca reclamantul, implica un control foarte strict.”*¹³³ Potrivit Curtii, apelurile facute în brosură *“nu pot, totusi, daca sunt citite în context, sa fie interpretate ca instigare la violenta, la ostilitati sau la ura între cetateni”* (§ 50). Luând în considerare faptul ca *“într-un sistem democratic actiunile sau omisiunile guvernului trebuie sa fie supuse unui control atent, nu numai din partea autoritatilor legislative si judiciare, ci si de catre opinia publica”* (§ 54), Curtea a retinut natura radicala a ingerintei în litigiu, care nu raspunde *“unei nevoi sociale imperioase”*. În concluzie, Curtea a considerat ca circumstantele spetei nu erau comparabile cu cele ale cazului **Zana**¹³⁴, deoarece nu existase nimic *“care sa justifice concluzia ca dl. Incal era în vreun fel responsabil pentru problemele terorismului din Turcia”* (§ 58).

118. În cazul **Steel si altii**, Curtea a considerat ca manifestatiile care au dus la arestarea reclamantilor ar trebui interpretate ca o exprimare a dezacorsului

¹³¹ Hotarârea Grigoriades din data de 25 noiembrie 1997, Rapoarte 1997-VII, § 45.

¹³² Hotarârea Castells din data de 23 aprilie 1992, Seria A Nr. 236, § 42.

¹³³ Hotarârea Incal din data de 9 iunie 1998 Rapoarte 1998-IV, § 46.

¹³⁴ Hotarârea Zana din data de 25 noiembrie 1997, Rapoarte 1997-VII.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

scestora cu anumite activitati. În consecinta, acestea au intrat în câmpul de aplicare al articolului 10. Pentru a judeca necesitatea limitarii exercitiului libertatii de exprimare a reclamantilor, Curtea a examinat circumstantele spetei si a tras concluzia ca nu se comisese nici o încălcare a articolului 10 în cazul primilor doi reclamanti. Obstructionarea fizica a activitatilor legale, în cazul de fata vânarea de cocosi de munte si construirea unei autostrazi, ar putea justifica înlaturarea reclamantilor de la locul faptei si arestarea acestora. Totusi, Curtea a considerat ca arestarea de catre autoritati a celor trei reclamanti în urma unei manifestatii total pasnica în timpul unei conferinte ce avea loc la bordul unui elicopter de lupta, a fost ilegala si disproportionata, si în consecinta a reprezentat o încălcare a articolului 10.¹³⁵

119. În hotarârea sa din cazul **Ahmed si altii** din septembrie 1998, Curtea a considerat ca restrictiile asupra activitatilor politice ale functionarilor colectivitatilor teritoriale, nu au reprezentat o încălcare a articolului 10. În speta era vorba despre restrictionarea exercitiului activitatilor politice ale functionarilor locali, pe cale reglementara, în aplicarea legii din 1989 privind colectivitatile nationale si locuinta (*Local Government and Housing Act*)¹³⁶

În opinia Curtii, adoptarea respectivei masuri în litigiu putea fi considerata o reactie a legiuitorului la necesitatea mentinerii impartialitatii functionarilor, iar masurile adoptate nu au depasit marja de apreciere a statului.

120. În mai 1999, în cazul **Rekvényi**, Curtea a hotarât asupra ordinului prin care li se interzicea membrilor politiei si ai fortelor armate sa devina membri ai partidelor politice si sa se angajeze în activitati politice.¹³⁷ Curtea a recunoscut ca restrictiile menite a asigura neutralitatea politica a politiei urmau scopuri legitime, si anume protejarea securitatii nationale si a sigurantei publice. Nu le-a considerat disproportionale fata de scopul urmarit deoarece membrii politiei aveau înca dreptul de a-si exprima opiniile politice si preferintele prin alte mijloace. De exemplu, acestia puteau comenta programe electorale, organiza întâlniri în campanii electorale, puteau vota si sprijini alegerile în Parlament si de asemenea puteau deveni membri de sindicat. În aceste conditii restrictiile nu pareau excesive. În consecinta articolul 10 al Conventiei nu a fost încălcat.

¹³⁵ Hotarârea Steel si altii din data de 23 septembrie 1998, Rapoarte 1998-VII.

¹³⁶ Hotarârea Ahmed si altii din data de 2 septembrie 1998, Rapoarte 1998- VI.

¹³⁷ Hotarârea Rekvényi din data de 20 mai 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

121. Curtea a decis în hotărârile sale din 8 iulie 1999 ca se comisese o încălcare a articolului 10 al Conventiei, în cazurile **Arslan**¹³⁸, **Polat**¹³⁹ și **Gerger**¹⁴⁰. Reclamantii au fost condamnați pentru propaganda împotriva integrității statului, după ce au criticat acțiunea statului în sud-estul Turciei în publicații și în declarații. Curtea a confirmat faptul că în cazul unei instigări la violență, autoritățile naționale beneficiază de o marja mai largă de apreciere atunci când se examinează necesitatea ingerinței în libertatea de exprimare. Totuși, a reamintit că *“articolul 10 din Conventie lasă puțin loc impunerii de limitări în domeniul libertății de exprimare”* și că limitele criticii permise sunt mai largi în ceea ce privește guvernul decât în legătura cu o persoană privată sau chiar cu un om politic.

În aceste trei cazuri, textele în litigiu nu au reprezentat o instigare la violență în ciuda conotației ostile a anumitor pasaje sau a folosirii unor cuvinte ca *“rezistentă”*, *“luptă”* și *“libertate”*. Curtea a observat faptul că difuzarea înscrisurilor incriminate în cursul unei ceremonii sau prin publicații cu vocație literară, mai degraba decât prin mijloace de comunicare în masă, limita în mod considerabil posibilul impact asupra *“securității naționale”* sau a *“integrității teritoriale”*. Ținând cont de aceste elemente și de gravitatea sancțiunilor impuse, Curtea a hotărât ca respectiva condamnare a reclamantilor a fost disproporționată față de scopul urmărit.

122. În hotărârea **Karatas** din 8 iulie 1999¹⁴¹ condamnarea reclamantului pentru propaganda împotriva indivizibilității statului în urma publicării unei culegeri de poeme, a fost considerată ca încalca articolul 10 al Conventiei. Referindu-se la jurisprudenta sa anterioară, Curtea a confirmat faptul că articolul 10 protejează libertatea de exprimare artistică și garantează nu numai esența ideilor, ci și modul de exprimare al acestora. Curtea a punctat faptul că poezia se adresează, prin definiție, unui public foarte restrâns, fapt care *“limitează posibilul sau impact asupra securității naționale, a ordinii publice sau a integrității teritoriale într-o măsură considerabilă”* (§ 52). În continuare a considerat că *“desi unele pasaje ale poemelor par foarte agresive din punct de vedere al tonului și par a instiga la violență, faptul că aveau o natură artistică și aveau un impact limitat le conferă într-o măsură mică caracterul de instigare la revoltă, și mai degraba caracterul unei expresii de adâncă durere în fața unei situații politice dificile”* (§ 52). În consecință, a hotărât ca respectiva condamnare

¹³⁸ Hotărârea Arslan din data 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

¹³⁹ Hotărârea Polat din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

¹⁴⁰ Hotărârea Gerger din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

¹⁴¹ Hotărârea Karatas din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

a reclamantului a fost disproporționată față de scopurile legitime urmărite.

123. În iulie 1999, în cazul **Baskaya si Okçuoglu**, Curtea a pronunțat o sentință cu privire la condamnarea reclamantilor pentru propagandă împotriva indivizibilității statului, în urma publicării unui studiu universitar în care se critica *“ideologia oficială a statului”*. În timp ce a demonstrat că este sensibilă la argumentele guvernului cu privire la lupta împotriva terorismului în Turcia, Curtea a reținut că autoritățile nu au luat în considerare libertatea de exprimare academică și dreptul publicului de a fi informat dintr-o perspectivă diferită în legătură cu situația din sud-estul țării. Publicația în litigiu nu constituia o instigare la violență. Reamintind faptul că limitele criticii permise sunt mai largi în ceea ce privește guvernul decât în ceea ce privește o persoană privată sau chiar un om politic, Curtea a tras concluzia că respectiva condamnare a reclamantilor a fost disproporționată față de scopurile legitime urmărite și astfel a încălcat articolul 10 din Convenție.¹⁴²

124. În octombrie 1999, în cazul **Wille**, Curtea a hotărât că anunțul făcut de către printul de Liechtenstein cu privire la intenția sa de a nu-l desemna pe reclamant într-o funcție publică în urma declarațiilor acestuia, constituia o încălcare a articolului 10 al Convenției.¹⁴³ Reclamantul își exprimase părerea cu privire la o chestiune de interpretare constituțională în cursul unei prelegeri.

În primul rând, Curtea a decis că se comisese o ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului. Hotărârea printului de a nu-l desemna pe reclamant în nici o funcție publică a reprezentat, în opinia Curții, *“o observatie la adresa modului în care reclamantul uzase ultima oară de dreptul sau la libertate de exprimare ; a avut un efect inhibitor asupra exercitiului acestui drept de către reclamant, de vreme ce era de natură să-l descurajeze pe reclamant să formuleze pe viitor declarații de acest fel.”* (§ 50).

Curtea a verificat apoi dacă măsura contestată era sau nu necesară într-o societate democratică. A reținut faptul că este de așteptat ca funcționarii publici acționând în cadrul sistemului judiciar (reclamantul era un judecător de înalt rang în acea perioadă) să manifeste reținere în exercitarea libertății de exprimare în toate cazurile în care este posibil ca autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare să fie puse în discuție. Totuși, faptul că respectiva prelegere avea implicații politice nu putea să-l împiedice pe reclamant în mod legitim să-și exprime părerea. Opinia exprimată de către reclamant nu poate fi considerată a fi nedezbatută, deoarece părerea erau împartite între un număr considerabil de

¹⁴² Hotărârea Baskaya si Okçuoglu din data de 8 iulie 1999, Rapoarte 1999.

¹⁴³ Hotărârea Wille din data de 28 octombrie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

persoane. Reclamantul nu a comentat cazuri în curs de solutionare, nu a criticat în mod sever persoane sau institutii publice si nu a insultat înaltii functionari oficiali sau pe print. Mai mult, nu exista nici o dovada ca parerile exprimate de catre reclamant în prelegerea sa au avut vreo repercusiune asupra îndeplinirii de catre acesta a îndatoririlor sale sau a oricaror cazuri în curs de solutionare sau iminente. Nu s-a dovedit nici ca reclamantul ar fi actionat în vreun mod reprobabil în cadrul sau în afara sferei functiilor sale judiciare. În consecinta Curtea a considerat ca ingerinta nu era necesara într-o societate democratica.

Decizii si rapoarte

125. În septembrie 1989, **Comisia** a declarat inadmisibila o plângere referitoare la demiterea unui doctor angajat într-un spital catolic din cauza declaratiilor pe care le facuse cu privire la avort. Reclamantul a pretins ca se comisese o încălcare a libertatii sale de exprimare, asa cum este aceasta garantata prin articolul 10.¹⁴⁴

126. În aprilie 1991, Comisia a examinat doua plângeri referitoare la condamnarea reclamantilor pentru închirierea sau vânzarea de filme video cu caracter obscen. Comisia a sustinut faptul ca ingerinta era justificata de protejarea moralei si era necesara într-o societate democratica.¹⁴⁵

127. În octombrie 1992, Comisia a declarat ca nu se comisese nici o încălcare a articolului 10 cu privire la limitarile impuse de catre organele de presa unui doctor pentru efectuarea de publicitate cabinetului sau medical, si ca acestea nu au fost disproportionale fata de scopul legitim de protejare a sanatatii pacientilor precum si a drepturilor altuia, în speta ale celorlalti doctori.¹⁴⁶

128. În raportul din aprilie 1995, Comisia a hotarât în unanimitate ca fapta în speta constituie o încălcare a articolului 10. Era vorba despre condamnarea pentru încălcarea ordinii publice de catre un lider politic al minoritatii musulmane din vestul Traciei care a distribuit, în timpul unei campanii electorale, brosure în care populatia musulmana din regiune era descrisa ca fiind turca. Comisia a retinut importanta libertatii de exprimare pentru reprezentantii

¹⁴⁴ Nr. 12242/86, *Rommelfanger vs. Republica Federala Germana*, Decizia din 6 septembrie 1989, D.R. 62, pagina 151.

¹⁴⁵ Nr. 16564/90, *W. si K. vs. Olanda*, Decizia din data de 8 aprilie 1991, nepublicata.

¹⁴⁶ Nr. 16632/90, *R. Colman vs. Marea Britanie*, Raportul din data de 19 octombrie 1992, Seria A Nr. 258-D, pagina 112, urmata de o solutionare amiabila în fata Instantei, hotărârea din 28 iunie 1993, Seria A Nr. 258-D.

**Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană
pentru Drepturile Omului**

poporului și a tras concluzia că ingerința nu a fost nici proporțională cu scopul urmărit, nici justificabilă în baza articolului 10, paragraful 2.¹⁴⁷

129. În aprilie 1999 Comisia a decis că sancțiunile disciplinare impuse liderului sindicatului profesorilor pentru declarațiile neautorizate date de către acesta presei, a reprezentat o încălcare a articolului 10 al Convenției. Comisia a confirmat dreptul statului de a impune o obligație de discreție funcționarilor publici, dat fiind statutul acestora. Totuși, simplul fapt de a exprima o critică la adresa poliției și a administrației nu a reprezentat o bază suficientă pentru sancțiunile disciplinare. În cazul de față declarațiile contestate se refereau la chestiuni de interes public, se bazau pe fapte și nu conțineau nimic provocator sau ofensator. În consecință reclamantul nu făcuse nici o greșală. În mod corespunzător, Comisia a considerat că sancțiunile aplicate nu au corespuns unei nevoi sociale prezente.¹⁴⁸

130. În raportul său din iunie 1999 Comisia s-a pronunțat o plângere referitoare la condițiile de trai ale cipriotilor greci în nordul Ciprului. Statul reclamant a contestat interdicția impusă asupra importului de ziare de limba greacă și cenzurarea anumitor manuale destinate învățământului primar.

Cu privire la prima afirmație, Comisia a descoperit că nu se comisese nici o încălcare a articolului 10 al Convenției, deoarece existența unor asemenea restricții nu a fost dovedită.

Cu privire la cea de a doua afirmație Comisia a tras concluzia că se încălcaseră articolul 10 al Convenției, deoarece nu se demonstrase că măsurile de cenzură erau necesare într-o societate democratică. Mai mult, Comisia a considerat că e aproape imposibil să îți imaginezi circumstanțe în care carti de matematică, de știință sau de creștinism ar putea constitui o amenințare la adresa ordinii publice.¹⁴⁹

131. În iunie 1999 Curtea a examinat o plângere referitoare la refuzul de a permite unui membru al Parlamentului de a-și îndeplini mandatul și de a-i acorda beneficiul anumitor drepturi în temeiul faptului că acesta refuzase să depună un

¹⁴⁷ Nr. 18877/91, S. Ahmet vs. Grecia, Raportul din data de 4 aprilie 1995. Instanța nu a pronunțat hotărârea pe fond, considerând că petentul nu a epuizat remediile locale.. A se vedea hotărârea Ahmet Sadik din 15 noiembrie 1996, Rapoarte 1996- V.

¹⁴⁸ Nr. 22947/93 și Nr. 22948/93, N. Akkoç vs. Turcia, Raportul din data de 23 aprilie 1999; în curs de soluționare în Instanța.

¹⁴⁹ Nr. 25781/94, Cipru vs. Turcia; Raportul din data de 4 iunie 1999; în curs de soluționare în Instanța.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

juramânt de loialitate fata de Regatul Unit. Curtea a decis mai întâi ca cerinta contestata avea un scop legitim, deoarece reprezenta o declaratie de loialitate fata de principiile constitutionale ale statului raspunzator. Apoi Curtea a hotarât ca masurile luate nu au fost disproportionale, deoarece juramântul contestat era o cerinta rezonabila prin raport cu sistemul constitutional al tarii. Mai mult, nu exista nimic care sa-l împiedice reclamantul sa-si exprime parerile într-un alt de context. În mod corespunzator, plângerea a fost declarata inadmisibila.¹⁵⁰

132. În iunie 1999 Curtea a declarat admisibila o plângere referitoare la condamnarea reclamantului pentru propaganda împotriva integritatii statului în urma publicarii scrierilor sale referitoare la cultura kurda.¹⁵¹

133. În septembrie 1999 Curtea a examinat doua plângeri referitoare la condamnarea reclamantilor pentru refuzul de a divulga informatii politiei pe perioada cât s-au aflat în detentie. Reclamantii au pretins ca dreptul lor de a nu vorbi, garantat în baza articolului 10 al Conventiei, nu a fost respectat. Curtea a declarat plângerile admisibile.¹⁵²

134. În raportul sau din octombrie 1999 Comisia a considerat ca în speta condamnarea reclamantului (un fost membru al unui partid politic dizolvat de catre Curtea Constitutionala) pentru propaganda separatista din cauza declaratiilor referitoare la situatia din sud-estul Turciei, ca fiind o încălcare a articolului 10 al Conventiei. Desi contineau termeni ca *“lupta”*, *“eliberare”* si *“dreptul la autodeterminare”*, Curtea a considerat ca declaratiile contestate nu reprezentau o instigare la violenta. Mai mult, simplul fapt ca reclamantul a criticat modul în care fortele de ordine combateau PKK nu îl transforma pe acesta într-un terorist. Nu i se putea atribui nici faptul ca a aparat, fara a tolera violenta, principii deja folosite de catre PKK, dar care nu erau prin însasi natura lor contrare valorilor unei societati democratice. Comisia a retinut de asemenea gravitatea sanctiunii. Tinând cont de toate aceste considerente, condamnarea reclamantului a fost considerata a fi disproportionata fata de scopurile legitime urmarite.¹⁵³

¹⁵⁰ Nr. 39511/96, M. McGuinness vs. Marea Britanie, Decizia din data de 8 iunie 1999.

¹⁵¹ Nr. 27307/95, M. Bayrack vs. Turcia, Decizia din data de 8 iunie 1999.

¹⁵² Nr. 34720/97, A. Heaney si W. McGuinness vs. Irlanda, Decizia din data de 21 septembrie si Nr. 36887/97, P. Quinn vs. Irlanda, Decizia din data de 21 septembrie 1999.

¹⁵³ Nr. 25143/94 si Nr. 27098/95, S. Yurttaş vs. Turcia, Raportul din data de 27 octombrie 1999; în curs de solutionare în instanta.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

Protecția altor drepturi individuale

Hotărâri

135. În septembrie 1994, **Curtea** a pronunțat o hotărâre în care a constatat o încălcare a articolului 10 în cazul **Jersild**, unde un ziarist fusese condamnat de către instanțele locale daneze pentru că a luat un interviu unui grup de tineri, în cursul cărui acestia au făcut remarci rasiste. Pentru Curte, scopul reportajului nu ar fi putut fi în mod obiectiv propagarea ideilor și opiniilor rasiste:

“...un reportaj obiectiv și echilibrat poate să utilizeze de cele mai diverse practici, în funcție, între altele, de mijlocul de comunicare de care este vorba. Nu aparține acestei Curți, și nici instanțelor naționale, de altfel, să se substituie presei pentru a spune ce tehnica ar trebui adoptată de către ziarist” (§ 31).

Conform Curții, *“sanționarea unui ziarist pentru că a ajutat la difuzarea unor declarații făcute de un tert într-un interviu, ar obstrucționa în mod grav contribuția presei la dezbateri privind chestiuni de interes public și nu ar trebui avută în vedere decât dacă există motive serioase”*.¹⁵⁴

136. În noiembrie 1996, Curtea a susținut că refuzul de către Oficiului britanic de clasificare filmografică de a acorda un certificat de clasificare filmului *“Viziuni ale Extazului”* (*“Visions of Ecstasy”*), scris și regizat de reclamant, pe motiv că este blasfemiator, nu a încălcat articolul 10. Conform Curții, în astfel de cazuri *“autoritățile statului sunt mai în măsură să se pronunțe asupra conținutului precis al cerinței”* protejării drepturilor altuia.¹⁵⁵

137. În cazul **Bowman** din februarie 1998, Curtea a considerat că procedurile inițiate pentru savârșirea unei infracțiuni la legea electorală, urmare a distribuirii de către reclamant – în perioada electorală – de broșuri în care se prezentau opiniile fiecărui candidat cu privire la avort și la experimentele pe embrioni, au constituit o încălcare a articolului 10. Conform Curții, dispoziția în litigiu nu

¹⁵⁰ Nr. 39511/96, M. McGuinness vs. Marea Britanie, Decizia din data de 8 iunie 1999.

¹⁵¹ Nr. 27307/95, M. Bayrack vs. Turcia, Decizia din data de 8 iunie 1999.

¹⁵² Nr. 34720/97, A. Heaney și W. McGuinness vs. Irlanda, Decizia din data de 21 septembrie și Nr. 36887/97, P. Quinn vs. Irlanda, Decizia din data de 21 septembrie 1999.

¹⁵³ Nr. 25143/94 și Nr. 27098/95, S. Yurttaş vs. Turcia, Raportul din data de 27 octombrie 1999; în curs de soluționare în instanță.

¹⁵⁴ Hotărârea Jersild din data de 23 septembrie 1994, Seria A Nr. 298, § 35.

¹⁵⁵ A se vedea hotărârea Wingrove din data de 25 noiembrie 1996, Rapoarte 1996-V, § 58. A se vedea decizia Comisiei cu privire la admisibilitate: D.R. 76, pagina 26.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

restrictiona în mod direct libertatea de exprimare, dar ducea la o limitare a acesteia. În ceea ce privește alegerile, articolul 10 trebuie interpretat în lumina drepturilor protejate prin articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Conventie¹⁵⁶, pentru ca în opinia Curtii, « *cele doua drepturi sunt interdependente* ». ¹⁵⁷ În ceea ce privește faptele în speta, Curtea a considerat ca dispozițiile legale naționale “*au constituit, ca finalitate, o bariera absoluta*” la publicarea anumitor informații care serveau scopului reclamantului (§ 47). În opinia Curtii:

“...libertatea individuala de exprimare, ca element esential al unei societati democratice, trebuie considerata a fi indisociabila alegerilor libere si nu poate fi exclusa fara o justificare convingatoare.”

138. În cazul **Janowski** judecat în ianuarie 1999, Curtea a considerat ca respectiva condamnare penală a reclamantului urmare a insultării a doi paznici municipali nu a constituit o încălcare a articolului 10. În acest sens, Curtea a subliniat “*functionarii publici trebuie sa beneficieze de încrederea populatiei în conditiile libere de orice perturbare nejustificata daca se doreste ca acestia sa-si poata îndeplini atributiile*”¹⁵⁸. Expusi unui control mai puțin atent decât cel al oamenilor politici, reputația funcționarilor publici este protejată împotriva atacurilor verbale injurioase sau insultatoare, care depășesc limitele criticii admisibile.

139. În noiembrie 1999 Curtea a constatat ca se comisese o încălcare a articolului 10 în cazul **Nilsen si Johnsen**.¹⁵⁹ Cei doi reclamanti (reprezentanti ai organizatiilor sindicale ale politiei norvegiene) au fost condamnați pentru calomnie urmare a declaratiilor pe care le-au dat ca raspuns la diverse carti scrise de catre un profesor cu privire la brutalitatea politiei din Bergen. Conform Curtii, una dintre afirmatiile litigioase putea fi considerata o informatie susceptibila de a fi dovedita, dar care în speta era lipsita de baza concreta si care nu putea fi justificata prin maniera în care s-a exprimat autorul cartilor. În consecinta prin faptul ca a fost declarata nula si neavenita nu s-a încălcat articolul 10 al Conventiei. În schimb celelalte declaratii, prin care atribuiau motive sau intentii dubioase profesorului, au fost considerate, având în vedere constructia si contextul acestora, ca fiind judecati de valoare. Curtea a retinut ca au existat la

156 Articolul 3 al Protocolului Nr. 1 prevede ca “Partile Înalte Contractante se obliga sa desfasoare alegeri libere la intervale rezonabile prin vot secret, conform conditiilor care vor asigura exprimarea libera a opiniei persoanelor în alegerea de catre acestia a organelor de guvernare.”

157 Hotărârea Bowman din data de 19 februarie 1998, Rapoarte 1998-I, § 42.

158 Hotărârea Janowski din data de 21 ianuarie 1999, Rapoarte 1999-I, § 33.

159 Hotărârea Nilsen si Johnsen din data de 25 noiembrie 1999, Rapoarte 1999.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

momentul respectiv anumiți factori obiectivi care sprijineau punerea în discuție de către reclamanti a investigațiilor desfășurate de către profesor. Mai mult, Curtea a confirmat dreptul reclamantilor de a “*riposta în aceeași manieră*” la criticile violente la adresa poliției (§ 52). De asemenea ea a punctat faptul că declarațiile contestate fuseseră emise în contextul unei dezbatere publice înfierbântate și susținute privind probleme de interes general, unde de ambele părți erau în joc reputații profesionale. În consecință un anumit grad de exagerare ar trebui tolerat. Curtea a hotărât că respectiva condamnare a reclamantilor a fost disproporționată față de scopul legitim urmărit.

Decizii și rapoarte

140. **Comisia** a declarat o plângere inadmisibilă în februarie 1995 și a constatat că un ordin prin care se interzicea unui militant împotriva avorturilor să distribuie broșuri în vecinătatea unei clinici unde se efectuează avorturi a fost necesar pentru protecția drepturilor altora.¹⁶⁰

141. Comisia și Curtea au avut ocazia de a sublinia importanța protecției reputației sau a drepturilor celorlalți. În cazurile în speta, Comisia și Curtea au cântărit interesele implicate și au analizat poziția victimei și circumstanțele în care remarcile jignitoare au fost emise de către reclamanti.¹⁶¹

¹⁶⁰ Nr. 22838/93, H.J. Van Den Dungen vs. Olanda, Decizia din data de 22 februarie 1995, D.R. 80, pagina 147.

¹⁶¹ A se vedea în special Nr. 19363/92, G. Hirmann vs. Austria, Decizia din data de 6 aprilie 1995, nepublicată; Nr. 20571/92, G.F. vs. Elveția, Decizia din data de 18 octombrie 1995, nepublicată; Nr. 25063/94, H. Trieflinger vs. Germania, Decizia din data de 6 septembrie 1995, nepublicată; Nr. 29364/95, D.P. vs. România, Decizia din data de 4 septembrie 1996, nepublicată; Nr. 31477/96, J.R. Lopez-Fando Raynaud și E. Pardo Unanua vs. Spania, Decizia din data de 15 ianuarie 1997, nepublicată; Nr. 26601/95, H.-C. Leinengen-Westerburg vs. Austria, Decizia din data de 20 ianuarie 1997, D.R. 88, pagina 85; Nr. 29473/95, L. Grech și A. Montanaro vs. Malta, Decizia din data de 21 ianuarie 1997, nepublicată. A se vedea de asemenea: Nr. 290445/95, H. Mahler vs. Germania, decizia din data de 14 ianuarie 1998, nepublicată; Nr. 18902/91, H.N. vs. Italia, decizia din data de 27 octombrie 1998, D.R. 94, pagina 21; Nr. 28202/95, B. Middleburg și alții vs. Olanda, decizia din data de 21 octombrie 1998, nepublicată; Nr. 34328/96, Peree vs. Olanda, Hotărârea Judecătorească din data de 17 noiembrie 1998; Nr. 34313/96, E. Immler vs. Germania, Hotărârea Judecătorească din data de 2 martie 1999; nr. 28871/95, M. Constantinescu vs. România, raportul din data de 19 aprilie 1999, în curs de soluționare în Instanța.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

142. În martie 1998, Comisia a constatat ca nu se comisesse nici o încălcare a articolului 10 într-un caz referitor la un om politic caruia i se interzisese sa repete expresia “*jurnalism nazist*”, pe care o folosisese în reactia sa la un articol despre propria sa persoana publicat într-un periodic.¹⁶² Comisia a considerat ca limitele criticii acceptabile sunt mai largi pentru oamenii politici atunci când acestia actioneaza într-o functie publica, decât pentru persoanele private. Oamenii politici erau obligati sa manifeste un grad mai ridicat de toleranta, în special atunci când ei însisi faceau declaratii publice care ar fi putut stârni critici.

143. Curtea a adoptat o hotarâre cu privire la concedierea unui realizator de programe pentru ca facuse declaratii considerate ofensatoare la adresa conducatorilor unui canal spaniol public de televiziune. Dupa ce a declarat ca respectivul caz ridica probleme complexe referitoare la articolul 10 al Conventiei, Curtea a declarat plângerea admisibila.¹⁶³

Protejarea autoritatii si impartialitatii puterii judiciare

Hotarâri

144. În cazul **Schöpfer** din mai 1998, Curtea a hotarât ca sanctionarea disciplinara a reclamantului de catre ordinul avocatilor, urmare a comentariilor pe care acesta le facuse în cadrul unei conferinte de presa cu privire la detentia unuia dintre clientii sai, nu a reprezentat o încălcare a articolului 10. În speta, reclamantul îsi exprimase mai întâi în mod public nemulțumirile cu privire la procedurile juridice în curs de solutionare în fata unei instante penale, într-un mod general si grav, si numai ulterior a înaintat un apel Curtii de apel nationale.

Curtea a reiterat statutul specific al avocatilor care, detinând o functie centrala în administrarea justitiei, servesc ca intermediari între public si instante. Conform jurisprudentei Curtii, avocatii joaca un “*rol cheie*”¹⁶⁴ în acest domeniu. În opinia Curtii, se asteapta ca avocatii “*sa contribuie la buna functionare a justitiei si, astfel, sa mentina încrederea publicului în aceasta. (...) Este de asemenea de la sine înțeles ca libertatea de exprimare este garantata si avocatilor care sunt desigur îndreptatiti sa comenteze în mod public functionarea justitiei, dar criticile acestora nu trebuie sa depaseasca anumite limite. În acest sens, trebuie luata în considerare nevoia de a se atinge un just echilibru între diversele interese implicate, care includ dreptul publicului de a primi informatii*

¹⁶² Nr. 24773/94, A. Wabl vs. Austria, raportul din data de 4 martie 1998, caz în curs de solutionare în Instanta.

¹⁶³ Nr. 39293/98, B. Fuentes Bobo vs. Spania, Decizia din data de 1 iunie 1999.

¹⁶⁴ Hotarârea Schöpfer din data de 20 mai 1998, Rapoarte 1998-III, § 29.

Jurisprudenta referitoare la articolul 10 din Conventia Europeana pentru Drepturile Omului

asupra chestiunilor legate de buna functionare a justitiei, imperativul unei bune administrari a justitiei si demnitatea profesiei de avocat” (§ 33). Luând în considerare aceste fapte, Curtea a considerat ca sanctionarea disciplinara a reclamantului era « necesara într-o societate democratica. »

Decizii

145. În ianuarie 1996, **Comisia** a constatat ca o hotarâre judecatoreasca prin care se ordona postului BBC sa puna la dispozitia avocailor apararii, în cadrul unei proceduri penale, filmele facute în timpul unei revolte, nu a constituit o încalcare a articolului 10. Comisia a subliniat în primul rând diferenta dintre acest caz si cazul **Goodwin**. În cel de-al doilea, informatiile solicitate erau confidentiale, în timp ce în acest caz informatiile se refereau doar la înregistrarea unor evenimente care avusesera loc în public, carora nu li se putea atribui nici o urma de confidentialitate. Mai mult, furnizarea de dovezi este o obligatie civica normala într-o societate democratica, ea fiind necesara mentinerii autoritatii si impartialitatii puterii judiciare, dat fiind faptul ca nu exista nici un indiciu al vreunui risc pentru ziaristi.¹⁶⁵

146. În septembrie 1999 **Curtea** a examinat doua cazuri referitoare la o interdictie de a divulga orice informatii cu privire la procedurile aferente acordarii custodiei unui copil, masura impusa reclamantilor. Curtea a declarat plângerile admisibile.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Nr. 25798/94, British Broadcasting Corporation vs. Marea Britanie, Decizia din 18 ianuarie 1996, D.R. 84-B, pagina 129.

¹⁶⁶ Nr. 36337/97, A. Bayram vs. Marea Britanie si Nr. 35974/97, M.J. Pelling vs. Marea Britanie, Decizia din data de 14 septembrie 1999.

Lingens versus Austria

LINGENS versus AUSTRIA

Hotarârea Curtii din 8 iulie 1986

[...] Curtea Europeana a Drepturilor Omului, hotărând în plen, în conformitate cu articolul 50 din Regulamentul Curtii, compusa din judecatorii: R. Ryssdal, presedinte, W. Ganshof van der Meersch, J. Cremona, G. Wiarda, Thor Vilhjalmsen, D. Bindschedler-Robert, G. Lagergren, F. Golcuklu, F. Matscher, J. Pinheiro Farinha, L.-E. Pettiti, B. Walsh, Vincent Evans, R. Macdonald, C. Russo, R. Bernhardt, J. Gersing, A. Spielmann si M.-A. Eissen, grefier, H. Petzold, grefier adjunct,

[...] Adopta prezenta hotarâre la data de [24 iunie 1986]:

PROCEDURA

1. Cazul a fost trimis Curtii la 13 decembrie 1984, în termenul de trei luni prevazut de articolele 32 paragraful 1 si 47 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului ("Conventia"), de catre Comisia Europeana a Drepturilor Omului ("Comisia") si, la 28 ianuarie 1985, de Guvernul Federal al Republicii Austria ("guvernul"). S-a întemeiat pe o plângere (nr. 9815/1982) formulata împotriva Austriei de cetateanul austriac Peter Lingens, care a fost trimisa Comisiei la 19 aprilie 1982 în conformitate cu articolul 25.

[...] Reclamantul si guvernul au cerut [*institutiilor Conventiei*] sa stabileasca daca faptele prezentate au constituit o încălcare, de catre statul chemat în judecata, a obligatiilor asumate conform articolului 10.

2.-7. [*Paragrafele 2-7 descriu procedurile în fata Curtii, inclusiv schimbul de memorii si de alte acte între parti, compozitia Camerei Curtii si numele persoanelor care au reprezentat partile*].

ÎN FAPT

8. Dl. Lingens, ziarist austriac nascut în 1931 locuieste în Viena si lucreaza ca redactor sef la revista "Profil".

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**I. ARTICOLELE SCRISE DE RECLAMANT SI CONTEXTUL PUBLICARII LOR**

9. La 9 octombrie 1975, patru zile după alegerile generale din Austria, în cursul unui interviu televizat, Simon Wiesenthal, președintele Centrului Evreiesc de Documentare, l-a acuzat pe Friedrich Peter, președintele Partidului Liberal Austriac, de apartenență, în timpul celui de-al doilea război mondial, la prima brigadă SS de infanterie. În mod repetat, aceasta brigadă a masacrat civili în spatele liniilor germane din Rusia. Dl Peter nu a negat calitatea de membru al acestei brigăzi, dar a afirmat că nu a participat la nici una din atrocitățile comise. În replica, dl Wiesenthal a menționat că nici nu a formulat acuzații de această natură.

10. În ziua următoare, Bruno Kreisky, cancelarul guvernului precedent și președinte al Partidului Socialist Austriac a fost întrebat despre aceste acuzații în cadrul unui interviu televizat.

Cu puțin timp înainte de interviu, la sediul Cancelariei Federale, liderii de partid Kreisky și Peter au avut convorbiri în scopul formării noului guvern; întâlnirea s-a bucurat de interes public pentru că în perioada preelectorală alegerilor din 5 octombrie se formulase ideea unei coaliții guvernamentale Kreisky-Peter.

În cursul interviului, dl Kreisky a exclus posibilitatea unei asemenea coaliții, întrucât partidul pe care-l conducea a câștigat o majoritate absolută la alegeri. În același timp, dl Kreisky a susținut poziția dlui Peter și, referindu-se la organizația și activitățile dlui Wiesenthal, le-a numit “mafie politică” și “metode mafioate”. Expresii similare au fost publicate a doua zi, într-un cotidian austriac, într-un interviu acordat de cancelarul Kreisky.

11. În acest context, reclamantul a publicat două articole în revista vieneză “Profil”.

12. Primul articol a apărut la 14 octombrie 1975 sub titlul “Cazul Peter”. Au fost relatate evenimentele sus menționate și, cu precădere, activitățile primei brigăzi SS de infanterie; de asemenea, articolul a atras atenția asupra rolului pe care l-a avut dl Peter în investigațiile penale declanșate în Graz (și abandonate ulterior) împotriva membrilor acelei brigăzi. În acest context, autorul articolului a admis că deși dl Peter este îndreptățit să beneficieze de prezumția de nevinovăție, trecutul său îl face incompatibil cu poziția de politician în Austria. Jurnalistul a continuat, criticând atitudinea dlui Kreisky, pe care l-a acuzat de protejare, din rațiuni politice, a dlui Peter și a altor membri ai fostelor brigăzi SS. Referindu-se

Lingens versus Austria

la criticile formulate de dl Kreisky la adresa dlui Wiesenthal, jurnalistul a precizat ca *“daca aceasta critica ar fi provenit de la oricare alta persoana, ar fi fost catalogata ca cel mai detestabil oportunism”*, dar a adaugat ca în circumstantele date situatia este complexa întrucât dl Kreisky crede în adevarul afirmatiilor sale.

13. Al doilea articol, publicat la 21 octombrie 1975, a fost intitulat *“Reconciliere cu nazistii, dar cum?”*. Redactat pe mai multe pagini, articolul cuprindea o introducere si sase sectiuni: *“<<Înca>> sau <<Prea curând>>”, “Toti suntem nevinovati”, “A fost necesar sa fie împuscati oameni lipsiti de aparare?”, “De ce este înca un subiect de discutie?”, “Helbich si Peter” si “Ignorant din punct de vedere politic”*.

14. În introducere, dl Lingens a reamintit faptele si a subliniat influenta afirmatiilor dlui Kreisky asupra opiniei publice. Jurnalistul l-a criticat pe cancelar nu numai pentru sustinerea dlui Peter, dar si pentru atitudinea concilianta exprimata fata de fostii nazisti care, recent, au participat în viata politica austriaca.

15. Sub titlul *“<<Înca>> sau <<Prea curând>>”*, jurnalistul a admis ca nu se poate protesta prin argumente de tipul *“Realpolitik”* împotriva unor astfel de atitudini. Potrivit afirmatiilor sale, *“au trecut vremurile când din motive electorale nu numai nazistii erau luati în considerare, ci si victimele lor ... ultimii au supravietuit celor dintâi ...”*. Cu toate acestea, Austria, care i-a produs pe Hitler si pe Eichmann si multi alti criminali de razboi, nu a reusit reconcilierea cu trecutul; pur si simplu l-a ignorat. Aceasta politica creeaza riscul preluarii tarii, în viitor, de o miscare fascista. Referindu-se la cancelar, jurnalistul a afirmat: *“Comportamentul dlui Kreisky nu poate fi judecat, de fapt, într-o maniera rationala, ci numai pe baze irationale: este imoral si lipsit de demnitate”*. Mai mult, un astfel de comportament nu era necesar pentru ca poporul austriac se poate reconcilia cu trecutul fara a apela la serviciile fostilor nazisti, ori minimalizând problema lagarelor de concentrare sau reproșându-i dlui Wiesenthal ca abuzeaza de anti-semitism.

Nu este surprinzator faptul ca treizeci de ani mai târziu se vorbeste *“înca”* de aceste lucruri, ci dimpotriva, ca atât de multi oameni sunt *“prea curând”* pregatiti sa închida ochii în fata mormanului de cadavre.

În final, reclamantul a criticat lipsa de tact manifestata de dl Kreisky fata de victimele nazismului.

16. A doua sectiune a comentat atitudinea societatii austriece, în general, cu privire la crimele nazismului si la fostii nazisti. În opinia autorului, prin

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

refugiarea în filozofia alternativa dintre vina colectiva si nevinovatia colectiva, austriecii au evitat sa se confrunte în mod direct cu o vinovatie reala, distincta si posibil de evaluat.

Dupa o lunga expunere a varietatii tipurilor de responsabilitate, jurnalistul a subliniat ca în perioada nazismului a existat posibilitatea alegerii între bine si rau, oferind exemple ale unor persoane care au refuzat colaborarea cu nazistii. Dl Lingens a mentionat în finalul acestei sectiuni ca *“daca Bruno Kreisky si-ar fi utilizat reputatia personala pentru a pune în evidenta aceasta Austrie diferita si mai buna, în felul în care a folosit-o pentru a-l proteja pe dl Peter, ar fi oferit acestei tari - dupa treizeci de ani - elementul de maxima necesitate pentru a se reconcilia cu trecutul: o mai mare încredere în sine”*.

17. Sectiunile trei si patru (care alcatuiau o treime din articol) au tratat nevoia de a birui ideea vinei colective, pentru a crea premisele determinarii vinovatiilor reale.

Sub titlul *“A fost necesar sa fie împuscati oameni lipsiti de aparare?”*, dl Lingens a distins între unitatile speciale si fortele militare aflate în mod curent în armata celui de-al treilea Reich; el a subliniat ca nimeni nu era înscris în mod fortat în unitatile speciale: membrii acestora au fost voluntari.

În sectiunea urmatoare, jurnalistul s-a referit la diferenta dintre persoanele vinovate de comiterea unor infractiuni si persoanele care, din punct de vedere moral, trebuie privite în calitate de complici; el a argumentat ideea potrivit careia Austria ar fi privit spre trecutul sau cu mai mult calm, fara complexe de vinovatie si cu mai multa încredere daca si-ar fi judecat nazistii mai devreme, mai repede si în profunzime. Dl Lingens a expus apoi motivele care au împiedicat o astfel de judecata, aparându-l pe dl Wiesenthal de învinuirea ca ar fi apartinut unei *“mafii”*. În final, jurnalistul a luat în considerare varianta clementei, dupa atât de mult timp, afirmând: *“Este dreptul fiecărei societati sa arate clementa, dar nu sa mentina o relatie nesanatoasa cu legea achitând crime clare, făcând concesii, camuflând si negând vinovatii evidente”*.

18. În a cincea sectiune, dl Lingens a comparat cazul Peter cu un alt caz de o natura predominant economica, referitor la dl Helbich, unul dintre conducatorii Partidului Poporului Austriac, si a examinat reactiile diferite ale premierului Kreisky în cele doua cazuri. Autorul a argumentat ca circumstantele primului caz au facut ca dl Peter sa fie considerat nepotrivit pentru calitatea de membru al parlamentului, politician si membru al guvernului, si în acest context a scris: *“Acesta este un minimum de etica politica”*. *“Monstruozitatea”* nu a constatat, în opinia jurnalistului, în faptul ca dl Wiesenthal a ridicat si discutat aceasta chestiune, ci în dorinta dlui Kreisky de a o trece sub tacere.

Lingens versus Austria

19. Sectiunea finala a articolului a criticat partidele politice, în general, din cauza prezentei unor fosti nazisti în functiile de conducere. În opinia jurnalistului, dl Peter ar trebui sa demisioneze, nu ca un semn al recunoasterii propriiei vinovatii, ci pentru a demonstra ca posedă acea calitate necunoscuta dlui Kreisky, si anume, tactul.

II. PLÂNGERILE PENALE FORMULATE DE DL KREISKY ÎN NUME PROPRIU

20. La 29 octombrie si 12 noiembrie 1975, cancelarul în functie la acea data a formulat doua plângeri în nume propriu împotriva dlui Lingens. El a considerat ca anumite pasaje din cuprinsul articolelor rezumate anterior au avut un caracter insultator, invocând articolul 111 din Codul penal austriac; acesta are urmatorul continut:

“1. Cel care, într-o maniera sesizabila de un tert, acuza pe cineva de o trasatura de caracter sau de o stare de spirit, ori de o atitudine contrara onoarei ori moralitatii, de natura sa atraga disprețul ori înjosirea publica, va fi pedepsit cu o pedeapsa de cel mult sase luni închisoare sau amenda.

2. Cel care comite aceasta infractiune într-un material tiparit, prin mijloace audiovizuale ori în orice alta modalitate prin care defaimarea devine accesibila unei largi sectiuni a publicului, va fi pedepsit cu o pedeapsa de cel mult un an închisoare sau amenda.

3. Autorul afirmatiei nu va fi pedepsit daca aceasta se dovedeste a fi adevarata. Raspunderea penala pentru infractiunea definita în primul paragraf va fi înlaturata si daca se dovedeste existenta unor circumstante de natura a-l fi convins pe autorul afirmatiei de adevarul acesteia.”

Articolul 112 prevede: *“Proba veritatii si a bunei credinte vor fi admisibile numai daca autorul afirmatiei cere instantei administrarea dovezii corectitudinii celor afirmate ori a bunei sale credinte...”*

A. Primul grup de proceduri judiciare

1. Sentinta Curtii Regionale Viena

21. La 26 martie 1979, Curtea Regionala Viena l-a declarat pe dl Lingens vinovat de insulta (articolul 111 paragraful 2) pentru folosirea expresiilor *“cel mai detestabil oportunism”*, *“imoral”* si *“lipsit de demnitate”*. Instanta a

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

constatat ca celelalte expresii nu aveau un continut insultator în contextul în care au fost folosite (*“minimum de etica politica”*, *“monstruozitate”*). Jurnalistul a fost condamnat la plata unei amenzi în cuantum de 20.000 silingi, instanta reținând ca circumstanțe atenuante împrejurarea ca acuzatul a intentionat sa formuleze critici politice, iar politicienii sunt presupusi a tolera insultele în masura mai mare decât ceilalți indivizi. Având în vedere buna credința a jurnalistului, instanta nu a acordat dlui Kreisky despăgubiri civile dar, la cererea acestuia, a dispus confiscarea articolelor în discuție și a obligat revista la publicarea sentinței judecătorești.

22. În sentința, care a fost argumentată pe larg, Curtea Regională a examinat mai întâi, în mod obiectiv, caracterul insultator al fiecărei expresii menționate în plângerea penală. Instanta a decis ca expresiile *“cel mai detestabil oportunism”*, *“imoral”* și *“lipsit de demnitate”* au avut un caracter insultator și au fost adresate, direct ori indirect, personal dlui Kreisky, în timp ce expresiile *“minimum de etica politica”* și *“monstruozitate”* nu au depășit limitele acceptabile ale criticii politice.

În opinia dlui Lingens, primele trei expresii au fost judecate de valoare și, în consecință, nu au fost contrare articolului 111 din Codul penal. Curtea Regională a considerat însă concluziile defavorabile desprinse cu privire la cancelar ca aparținând câmpului de aplicabilitate al dispozițiilor penale în discuție. De asemenea, instanta a constatat ca acuzatul nu poate invoca în favoarea sa dreptul la libera exprimare, întrucât prevederile constitutionale și articolul 10 din Convenție permit limitarea acestui drept: este necesar a se balansa dreptul la libera exprimare și dreptul la respectarea vieții intime și a reputației. În acest caz, acuzatul a depășit limitele permisibile.

23. În ceea ce privește utilizarea, de către dl Kreisky, a căii procedurale de a se plânge în nume propriu, Curtea Regională a menționat ca premierul a fost criticat în calitate sa de membru de marcă al partidului și de politician și nu în calitate de cancelar federal. Ca urmare, dispozițiile articolului 117 paragraful 2 din Codul penal nu sunt aplicabile în cauză: aceste prevederi legale pedepsesc defaimarea unui functionar public, iar investigațiile penale se efectuează de procuror numai în condițiile în care există consimțământul persoanei defaimate; aceasta din urmă se poate adresa instanței cu o plângere în nume propriu numai dacă procuratura a refuzat să investigheze cauza respectivă.

24. Curtea Regională a tratat apoi chestiunea probei verității (vezi paragraful 20). Instanta a decis ca acuzatul nu a administrat probe care să justifice expresia *“cel mai detestabil oportunism”*, fapt suficient pentru a justifica decizia condamnării.

Lingens versus Austria

Instanta a retinut ca expresiile “*imoral*” si “*lipsit de demnitate*” au fost folosite de acuzat în legatura cu atitudinea dlui Kreisky de minimalizare a atrocitatilor naziste, constând în aprecierea activitatilor dlui Wiesenthal ca fiind de tip mafiot si în insinuarea ca acesta ar fi colaborat cu Gestapoul. [...]

În ceea ce priveste exprimarea dlui Kreisky, constând în folosirea expresiilor “*metode mafiot*” si “*mafia*”, Curtea Regionala a argumentat ca acestea se folosesc de obicei pentru a desemna o forma organizata de criminalitate, dar uneori sunt întrebuintate într-un alt sens. Chiar daca argumentul premierului nu este acceptabil, conceptia sa referitoare la “mafie” poate fi diferita si trebuie examinata. Nu dl Kreisky a avut obligatia dovedirii adevarului afirmatiilor sale, ci dl Lingens, cu privire la propriile afirmatii. Dl Wiesenthal însusi a admis ca pentru a-si atinge scopurile s-a bazat pe o organizatie cu ramificatii numeroase. Mai mult, afirmatiile cancelarului (vezi paragraful 10) trebuie vazute în contextul unei lupte politice, între oponenti politici, fiecare folosind armele pe care le-a avut la dispozitie. Din aceasta perspectiva, afirmatiile respective nu au fost lipsite de moralitate ori de demnitate, ci au constituit o aparare posibila si nu au fost deloc neobisnuite în batalia înversunata din câmpul politic.

Este adevarat ca atitudinea dlui Kreisky fata de victimele nazismului si fata de colaborationisti a fost neclara si ambigua, dând nastere unor interpretari diferite. De aceea, acuzatului i-a fost logic imposibil sa decida ca singura interpretare posibila a fost cea pe care el i-a atribuit-o.

2. Apelul la Curtea de Apel Viena

25. Atât dl Kreisky, cât si dl Lingens au introdus apeluri la Curtea de Apel Viena. La 30 noiembrie 1979, Curtea de Apel a casat decizia fara a examina fondul cauzei, aratând ca instanța de fond nu s-a ocupat suficient de chestiunea admisibilitatii plângerii formulate de cancelar în nume propriu, în conditiile existentei articolului 117 al Codului penal (vezi paragraful 23).

B. Al doilea grup de proceduri judiciare**1. Decizia Curtii Regionale Viena**

26. Curtea Regionala Viena, careia Curtea de Apel i-a trimis cauza, a decis la data de 1 aprilie 1981.

Dupa examinarea circumstantelor în care cancelarul a facut acele afirmatii, instanța a ajuns la concluzia ca acesta nu a fost criticat în calitatea sa oficiala, ci în cea de conducator al partidului si ca persoana particulara care s-a simtit obligat sa protejeze un tert. A rezultat astfel ca dl Kreisky a avut dreptul de

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

a introduce o plângere personală.

Cu privire la definiția legală a faptelor imputate dlui Lingens, Curtea Regională a confirmat decizia din 26 martie 1979.

[...] În consecință, instanța a adoptat o hotărâre similară cu cea anterioară (vezi paragraful 21).

2. Apelul la Curtea de Apel Viena

27. Ambele părți au declarat apel la Curtea de Apel Viena, care a decis la 29 octombrie 1981: a redus amenda aplicată dlui Lingens la 15.000 silingi, menținând restul hotărârii Curtii Regionale.

28. Dl Kreisky a contestat afirmatia potrivit căreia vieții private și celei publice le sunt aplicabile criterii diferite. El a argumentat că politicienii și indivizii obișnuiți trebuie să fie tratați în mod egal din perspectiva protecției reputației lor.

Curtea de Apel a argumentat că articolul 111 din codul penal protejează numai respectul de care se bucură o persoană în mediul său social. În cazul politicienilor, acesta este întreaga opinie publică. Experiența a dovedit că folosirea frecventă a insultelor în dezbaterile politice (de multe ori, sub umbrela imunității parlamentare) a creat impresia că aceste afirmații nu pot fi judecate prin raportarea la criteriile aplicabile vieții private. În consecință, politicienii trebuie să arate un grad sporit de toleranță. [...] Apelul dlui Kreisky a fost respins.

29. Curtea de Apel a examinat apoi motivele de apel formulate de dl Lingens, începând prin examinarea probelor administrate în prima instanță, pentru a decide capacitatea în care dl Kreisky a fost criticat. Concluzia instanței de apel a fost similară cu cea a instanței de fond, în sensul implicării, în mod exclusiv, a calității de conducător de partid și de persoană particulară.

Expresia *“cel mai detestabil oportunism”* a însemnat că persoana careia i-a fost adresată a acționat pentru atingerea unui scop anume, ignorând total normele morale, înțeles care prin el însuși a constituit un atac la reputația dlui Kreisky. Cuvintele *“dacă aceasta critică ar fi provenit de la oricare altă persoană”* (vezi paragraful 12) nu pot anihila critica. Atât timp cât acuzatul nu a fost în măsură să probeze adevărul acestei afirmații, în mod temeinic și legal instanța de fond l-a găsit vinovat.

La rândul său, jurnalistul a argumentat că expresiile *“imoral”* și *“lipsit de demnitate”* au reprezentat propriile sale opinii cu privire la o conduită care nu a fost contestată, fiind deci judecați de valoare făcute în exercitarea libertății sale de exprimare garantată de articolul 10 al Convenției. Curtea de Apel nu a acceptat această motivatie; instanța a subliniat că legea austriacă nu conferă

Lingens versus Austria

indivizilor un drept nelimitat de a formula judecati de valoare, iar articolul 10 permite limitari în scopul protejarii, între altele, a reputatiei altora. În plus, sarcina presei este de a raspândi informatii a caror interpretare trebuie lasata, în principal, cititorului. Atunci când un jurnalist exprima o opinie, ea trebuie sa se situeze în limitele stabilite de legea penala, pentru a asigura protectia reputatiei altora. De altfel, nu aceasta a fost esenta cazului de fata. Dl Lingens a avut sarcina dovedirii adevarului afirmatiilor sale; iar jurnalistul nu a putut separa propriile judecati de valoare critice de faptele care au stat la baza acestora. Atâta timp cât dl Kreisky a avut convingerea ca dl Wiesenthal a folosit “*metode mafioate*”, el nu poate fi acuzat de a fi actionat imoral ori într-o maniera lipsita de demnitate.

30. Hotarârea instantei de apel a fost publicata în revista “Profil”, la 22 februarie 1982, în executarea pedepsei accesorii aplicate dlui Lingens si editurii.

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

31. Prin cererea adresata Comisiei la 19 aprilie 1982 (nr. 9815/1982), dl Lingens s-a plâns împotriva condamnarii pentru insulta prin presa (articolul 111 paragraful 2 din codul penal).

32. La 5 octombrie 1983, Comisia a declarat plângerea admisibila. În raportul din 11 octombrie 1984, Comisia a exprimat în unanimitate opinia încalcarii articolului 10. [...]

ARGUMENTATIA FINAL? ÎN FATA CURTII

33. La audierea din 25 noiembrie 1985, guvernul a cerut Curtii “sa constate ca dispozitiile articolului 10 din Conventia europeana pentru apararea drepturilor omului nu au fost încălcate în cauza”, iar reclamantul a cerut Curtii sa decida în favoarea sa.

ÎN DREPT

I. ÎNCALCAREA RECLAMATA A ARTICOLULUI 10

34. În conformitate cu articolul 10 al Conventiei,

“Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

a tine seama de frontiere. ...

Exercitarea acestor libertati ce comporta îndatoriri si responsabilitati poate fi supusa unor formalitati, conditii, restrângeri sau sanctiuni prevazute de lege, care constituie masuri necesare, într-o societate democratica, pentru securitatea nationala, integritatea teritoriala sau siguranta publica, apararea ordinii si prevenirea infractiunilor, protectia sanatatii sau a moralei, protectia reputatiei sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informatii confidentiale sau pentru a garanta autoritatea si impartialitatea puterii judecatoresti.”

DI Lingens a afirmat ca hotărârea împotriva careia s-a plâns i-a încălcat libertatea de exprimare într-o masura incompatibila cu principiile fundamentale ale unei societati democratice.

Aceasta a fost si concluzia Comisiei. Pe de alta parte, în documentatia submisa de guvern, se arata ca pedeapsa a fost necesara pentru protejarea reputatiei dlui Kreisky.

35. Partile nu au contestat ca în cauza a existat o *“interferenta din partea autoritatilor publice”* cu exercitiul libertatii de exprimare al reclamantului. Aceasta rezulta în mod clar din condamnarea jurnalistului, pentru insulta, de Curtea Regionala Viena, condamnare mentinuta de Curtea de Apel Viena la 29 octombrie 1981 (vezi paragrafele 26 si 27).

O astfel de interferenta contravine Conventiei daca nu satisface cerintele paragrafului 2 al articolului 10. În continuare, urmeaza sa stabilim daca interferenta a fost *“prevazuta de lege”*, a avut un scop legitim ori mai multe din cele prevazute de articolul 10 paragraful 2 si daca a fost *“necesara într-o societate democratica”* pentru realizarea aceluia scop (vezi hotărârea ... din cazul Barthold, ca cel mai recent punct de referinta).

36. Cu privire la primele doua chestiuni, Curtea este de acord cu opiniile Comisiei si ale guvernului, constatând ca respectiva condamnare s-a bazat indiscutabil pe articolul 111 din Codul penal austriac (vezi paragraful 21); de asemenea, a fost destinata protectiei *“reputatiei ori drepturilor altora”* si nu exista nici un motiv sa se creada ca a urmarit un alt scop (vezi articolul 18 din Conventie). Condamnarea a fost deci *“prevazuta de lege”* si a avut un scop legitim din perspectiva articolului 10 paragraful 2 al Conventiei.

37. În documentatia prezentata Curtii, guvernul si reclamantul s-au concentrat asupra întrebării daca interferenta a fost *“necesara într-o societate democratica”*

Lingens versus Austria

pentru atingerea scopului sus mentionat.

Reclamantul a invocat rolul de jurnalist politic într-o societate pluralistica; în aceasta calitate, el a apreciat ca are obligatia exprimarii propriilor opinii despre acuzatiile aduse dlui Wiesenthal de dl Kreisky (vezi paragraful 10). Jurnalistul, la fel si Comisia, au argumentat ca un politician obisnuit sa își atace oponentii trebuie sa se astepte la o critica mai aspra decât indivizii obisnuiti.

Guvernul a argumentat ca libertatea de exprimare nu poate împiedica instantele nationale sa își exercite puterea de a judeca si sa adopte deciziile necesare pentru a se asigura ca dezbaterele politice nu degeneraza în insulte personale. S-a sustinut ca unele expresii folosite de dl Lingens (vezi paragrafele 12 si 15) au depasit limitele. De altfel, reclamantul a fost în masura sa-si publice opiniile fara o cenzura prealabila; de aceea, pedeapsa dispusa nu a fost disproportionata cu scopul legitim urmarit.

În continuare, guvernul a aratat ca în acest caz a existat un conflict între doua drepturi protejate de Conventie - libertatea de exprimare (articolul 10) si dreptul la respectarea vietii private (articolul 8). S-a spus, de asemenea, ca prin interpretarea larga pe care Comisia a folosit-o cu privire la primul dintre aceste drepturi, nu s-a recunoscut, atât cât ar fi trebuit, nevoia de a proteja cel de-al doilea drept.

38. Referitor la aceasta din urma chestiune, Curtea a notat ca expresiile care i se reproseaza dlui Lingens s-au referit la unele acuzatii publice adresate dlui Wiesenthal de dl Kreisky (vezi paragraful 10) si la atitudinea adoptata de acesta din urma, în calitate de politician, fata de Socialismul Nationalist si fata de fostii nazisti (vezi paragraful 14). În consecinta, nu se impune examinarea, în aceasta instantă, a articolului 10 în relatie cu articolul 8.

39. Termenul “*necesar*”, în sensul folosit de articolul 10 paragraful 2, presupune existenta unei “*nevoi sociale presante*” (vezi hotărârea ... din cazul Barthfold, citata anterior). Statele contractante au o anumita marja de apreciere atunci când se decide daca o astfel de necesitate exista (ibid.), dar aceasta este însoțita de o supervizare europeana, exercitata atât asupra legislatiei, cât si asupra deciziilor prin care legile sunt aplicate, inclusiv asupra hotărârilor unor tribunale independente (vezi decizia ... în cazul Sunday Times). De aceea, sta în puterea Curtii sa adopte decizia finala în chestiunea concilierii “*restrictiei*” ori “*condamnarilor*” cu libertatea de exprimare asa cum aceasta este protejata de articolul 10 (ibid).

40. În exercitarea jurisdicției sale de control, Curtea nu se limiteaza la examinarea, în mod izolat, a hotărârilor judecatoresti contestate; Curtea le examineaza în lumina întregului caz, luând inclusiv în considerare articolele

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

care au constituit obiectul reproșului adus jurnalistului și contextul în care acestea au fost scrise (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea ... din cazul Handyside). Curtea trebuie să stabilească dacă interferența în discuție a fost “*proporțională cu scopul legitim urmărit*” și dacă motivele invocate de instanțele austriece pentru justificarea acestei interferențe au fost “*relevante și suficiente*” (vezi hotărârea ... din cazul Barthold, citată anterior).

41. Din această perspectivă, Curtea reafirmă că libertatea de exprimare, garantată de articolul 10 paragraful 1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din cerințele prioritare ale progresului societății și împlinirii personale. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acoperă nu numai “*informațiile*” și “*ideile*” primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, sochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există “*societate democratică*” (vezi hotărârea ... din cazul Handyside, citată anterior).

Principiile enumerate sunt cu atât mai importante atunci când în discuție este presa. Deși presa nu trebuie să depășească, între alte limite, și pe aceea a “*protecției reputației altora*”, este de datoria ei să transmită informații și idei cu privire la chestiunile de interes public. Obligației presei de a răspândi astfel de informații și idei, i se alătură dreptul publicului de a le primi (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea din cazul Sunday Times, citată anterior). În acest context, Curtea nu poate accepta opinia exprimată în hotărârea Curtii de Apel Viena, potrivit căreia obligația presei ar consta numai în răspândirea informațiilor, în timp ce interpretarea acestora ar fi atributul prioritar al cititorului (vezi paragraful 29).

42. Libertatea presei este unul din cele mai eficiente mijloace prin care publicul află și își formează opinii despre ideile și atitudinile conducătorilor politici. În sens larg, libertatea dezbaterii politice este esența conceptului de societate democratică, concept care domina Convenția în întregul său.

Limitele criticii acceptabile sunt mai largi cu privire la politicieni decât în raport cu indivizii obișnuiți. Spre deosebire de cei din urmă, politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și constient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și faptă, atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță. Indubitabil, articolul 10 paragraful 2 conferă reputației altora - cu alte cuvinte, tuturor persoanelor - dreptul de a fi protejată, iar această protecție include și politicienii, chiar și atunci când aceștia nu acționează în nume propriu; dar în astfel de cazuri, cerințele acestei protecții trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice.

Lingens versus Austria

43. Reclamantul a fost condamnat pentru ca în cuprinsul a doua articole publicate în revista vieneză “Profil”, la 14 și 21 octombrie 1975, a folosit anumite expresii (“*cel mai detestabil oportunism*”, “*imoral*” și “*lipsit de demnitate*”) în relație cu dl Kreisky, care la acea dată era cancelar federal (vezi paragrafele 12-19). Articolele tratau chestiuni politice de interes public pentru Austria, care provocasera multe dezbateri înfierbântate privind atitudinea austriecilor, în general - și a cancelarului în particular - fata de Socialismul Nationalist și fata de participarea foștilor nazisti la guvernarea țării. Continutul și tonul articolelor au fost, în ansamblu, echilibrate, dar expresiile sus menționate au fost de natură să rănească reputația dlui Kreisky.

Întrucât cauza îl privește pe dl Kreisky în capacitatea sa de politician, trebuie să acordăm atenție contextului în care au fost scrise articolele în discuție. Acestea au apărut la puțin timp după alegerile generale din octombrie 1975. Un mare număr de cetățeni austrieci au crezut că partidul dlui Kreisky va pierde majoritatea absolută și, pentru a guverna, va trebui să formeze o coaliție cu partidul dlui Peter. În momentul în care, ulterior alegerilor, dl Wiesenthal a făcut o serie de dezvăluiri despre trecutul nazist al dlui Peter, cancelarul l-a apărut pe acesta, atacându-l pe autorul dezvăluirilor, ale cărui activități le-a descris ca “*metode mafioate*”; în acest context s-a situat intervenția incisivă a dlui Lingens (vezi paragrafele 9 și 10).

Expresiile contestate trebuie astfel văzute pe fondul unei controverse politice post-electorale; așa cum și Curtea de Apel Viena a menționat în hotărârea din 26 martie 1979 (vezi paragraful 24), în această luptă, fiecare a folosit armele pe care le-a avut la îndemână; și acestea nu au fost deloc neobisnuite pentru bătăliile politice dure.

Aceste înprejurări nu trebuie omise atunci când se examinează, din perspectiva Convenției, condamnarea și motivele pentru care instanțele naționale au dispus-o.

44. În ultimul apel, Curtea de Apel Viena l-a condamnat pe dl Lingens la o amendă; a dispus, de asemenea, confiscarea publicațiilor respective ale revistei “Profil” și publicarea hotărârii judecătorești (vezi paragrafele 21, 26, 27 și 30).

Așa cum guvernul a subliniat, articolele disputate au fost răspândite pe scară largă la vremea respectivă, astfel încât desigur pedeapsa aplicată jurnalistului nu a fost de natură să-l oprească de la exprimarea opiniilor, a generat totuși un tip de cenzură aptă să-l descurajeze a mai emite critici similare în viitor; acest aspect a fost învederat în mod corect de reprezentantul Comisiei. Existența, în contextul dezbaterii politice, a unei astfel de condamnări, este de natură să descurajeze jurnalistii de a mai discuta public chestiunile care afectează viața comunității. Mai mult, o sancțiune de acest tip poartă răspunderea pentru îngrădirea presei în exercitarea rolului de furnizor de informații și de câine de pază public (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea ... în cazul Barthold).

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

45. Instancele austriece s-au preocupat să stabilească dacă expresiile folosite de dl Lingens aveau, în mod obiectiv, un caracter insultator; au decis că o parte din expresiile folosite aveau într-adevar un astfel de caracter - *“cel mai detestabil oportunism”, “imoral” și “lipsit de demnitate”* (vezi paragraful 21).

În opinia condamnatului însă, expresiile în discuție constituiau judecati de valoare emise în exercitarea dreptului său la liberă exprimare (vezi paragrafele 22 și 29). Curtea, ca și Comisia, împartășește acest punct de vedere. Criticile reclamantului au fost de fapt îndreptate împotriva atitudinii adoptate de dl Kreisky, care la acea dată era cancelar federal. Esența cauzei a constat nu în dreptul jurnalistului de a răspândi informații, ci în libertatea sa de a exprima opinii și în dreptul de a răspândi idei; restricțiile permise de paragraful 2 al articolului 10 sunt aplicabile și în acest context.

46. Instancele judecătorești naționale au examinat în continuare chestiunea dovedirii, de către acuzat, a adevărului afirmațiilor sale; articolul 111 paragraful 3 din Codul penal a constituit temeiul acestei examinări (vezi paragraful 20); în esență, instancele au reținut că au existat mai multe modalități de interpretare a comportamentului dlui Kreisky și nu se putea stabili, pe o cale logică, adevărul uneia din posibilele interpretări, în detrimentul celorlalte; în consecință, instancele judecătorești l-au găsit pe acuzat vinovat de insultă (vezi paragrafele 24, 26 și 29).

În opinia Curtii, este necesar a distinge cu atenție între fapte și judecati de valoare. Existența faptelor poate fi dovedită, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil de probațiune. În acest context, Curtea reține că faptele pe care dl Lingens și-a întemeiat judecățile de valoare nu au fost disputate și nici buna sau credința (vezi paragraful 21).

Din perspectiva paragrafului 3 al articolului 111 din Codul penal austriac, citit în corelație cu paragraful 2, jurnaliștii aflați în situații similare nu pot evita condamnările pentru faptele specificate în paragraful 1 decât dacă dovedesc adevărul afirmațiilor lor (vezi paragraful 20).

În cazul judecăților de valoare, proba verității este imposibilă, iar cererea administrării ei afectează conținutul libertății de opinie, care este unul din elementele fundamentale ale dreptului garantat de articolul 10 al Convenției.

Curtea Regională Viena a susținut că sarcina probei este consecința legii și nu stă în puterea instanțelor să facă această obligație mai puțin oneroasă, ci în puterea legislativului (hotărârea din 1 aprilie 1981; vezi paragraful 26). În acest context, Curtea arată că nu are obligația de a specifica autoritatea națională responsabilă de încălcarea Convenției; este esențială responsabilitatea internațională a statului (vezi, între altele, hotărârea ... din cazul Zimmermann și Steiner).

Lingens versus Austria

47. Din argumentatia multipla a Curtii rezulta ca interferenta cu exercitiul libertatii de exprimare al dlui Lingens nu a fost “*necesara într-o societate democratica ... pentru protectia reputatiei ... altora*”; a fost disproportionata în raport cu scopul legitim urmarit. În consecinta, articolul 10 al Conventiei a fost încălcat.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 50

48. Din perspectiva articolului 50 al Conventiei,

[*textul articolului 50 al Conventiei*]

49. Printr-o scrisoare primita de registratura la data de 18 noiembrie 1985, reclamantul a solicitat juste despagubiri sub forma pecuniara. La audierile din 25 noiembrie, guvernul, odata cu disputarea existentei unei încălcari, a fost de acord, în anumite limite, cu cererea de despagubiri a reclamantului, dar a solicitat detalii. Dl Lingens a raspuns acestei cerinte la 6 decembrie 1985 si 17 martie 1986, iar guvernul a trimis comentarii la 18 martie. Comisia si-a prezentat opiniile la 22 aprilie 1986.

În consecinta, Curtea poate decide aceasta chestiune (regula 53 paragraful 1 al Regulamentului Curtii).

50. Reclamantul a solicitat mai întâi restituirea amenzii în cuantum de 15.000 silingi si a sumei de 30.600 silingi reprezentând costul cheltuielilor de judecata ocazionate de dezbaterile în fata Curtii de Apel Viena (vezi paragraful 27). Reclamantul este îndreptatit sa recupereze sumele mentionate datorita legaturii directe dintre aceste cheltuieli si hotărârea judecatoreasca nationala care, potrivit deciziei Curtii, a încălcat dreptul la libera exprimare (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea ... din cazul Minelli). Guvernul nu a contestat aceste cereri.

51. Pentru cheltuielile ocazionate de pedeapsa accesorie a publicarii hotărârii judecatoresti în revista Profil (vezi paragraful 30, corelat cu paragraful 21), reclamantul a solicitat 40.860 silingi la cursul de atunci.

Guvernul a contestat ca aceasta suma ar include atât o pierdere de profit cât si cheltuieli financiare calculate la cursul actual; guvernul a sustinut ca numai cea de a doua cheltuiala ar trebui luata în considerare din perspectiva articolului 50.

Curtea nu poate face calcule aleatorii cu privire la cuantumul profitului pe care dl Lingens l-ar fi obtinut din folosirea acelui spatiu tipografic daca în locul hotărârii judecatoresti din 29 octombrie 1981 ar fi publicat reclame platite. În acelasi timp însa, Curtea nu poate omite faptul ca reclamantul a pierdut unele

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

ocazii de profit, aspect care trebuie luat în considerare. În plus, este indiscutabil ca publicarea hotărârii judecătorești în discuție a ocazionat cheltuieli.

Cheltuielile la care ne-am referit nu pot fi calculate cu exactitate. Evaluându-le în ansamblu, într-o manieră echitabilă, Curtea îi acorda dlui Lingens, la acest capitol, despăgubiri în cuantum de 25.000 silingi.

52. Reclamantul a cerut apoi 54.938,60 silingi reprezentând costurile și cheltuielile de judecată ocazionate de dezbaterile din fața Curtii Regionale și a Curtii de Apel Viena. Acest capăt de cerere trebuie luat în considerare întrucât acele dezbateri judecătorești au avut ca scop prevenirea ori repararea încălcării constatate de Curte (vezi hotărârea ... din cazul Minelli). Suma solicitată pare a fi rezonabilă și, în consecință, trebuie acordată reclamantului.

53. În ceea ce privește costurile și cheltuielile ocazionate de procedurile care au avut loc în fața instituțiilor Convenției, acestea au fost evaluate de dl Lingens - care nu a beneficiat de ajutor financiar - la suma de 197.033, 20 silingi. Guvernul a contestat atât cuantumul, pe care l-a considerat excesiv, cât și modul în care acesta a fost calculat. Ulterior, reprezentantul reclamantului a depus o notă de cheltuieli în valoare de 189.305,60 silingi.

Curtea reamintește că în această chestiune nu este legată de cursul național ori de criteriile financiare invocate de guvern și de reclamant în susținerea cererilor formulate, ci beneficiază de o putere discreționară care se exercită pe principiul echității (vezi, între altele, hotărârea ... din cazul Eckle). În cauza de față nu se contestă existența și necesitatea costurilor; singura problemă în discuție este măsura în care acestea sunt rezonabile sub aspectul cuantumului. Curtea împartășește rezervele guvernului și considera potrivit să acorde petitionerului 130.000 silingi pentru cheltuielile respective.

54. În final, dl Lingens a solicitat 29.000 silingi pentru recuperarea cheltuielilor de calatorie și întreținere ocazionate de prezentările în fața Comisiei și Curtii.

Reclamantii se pot prezenta personal în fața Comisiei (regula 26 paragraful 3 din Regulile de Procedură) și aceasta a fost situația în cazul de față. Cu toate că nu pot apărea în calitate de parti în fața Curtii, ei sunt totuși îndreptățiți, în temeiul regulilor 30 și 33 paragraful 3 (d) din Regulamentul Curtii, să ia parte la dezbateri în anumite condiții. Mai mult, prezenta lor în sala de judecată este fără îndoială un câștig: da posibilitatea Curtii să-și formeze opiniile cu privire la chestiunile care i-au afectat (regulile 39 și 44 din Regulamentul Curtii - vezi hotărârea ... din cazul König). În plus, suma solicitată de dl Lingens pentru recuperarea acestor cheltuieli nu pare nerezonabilă.

Lingens versus Austria

55. Totalul sumelor acordate dlui Lingens în temeiul articolului 50 se ridică la 284.538,60 silingi.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. Decide ca în cauza s-a încălcat articolul 10 al Convenției;
2. Decide ca Republica Austria trebuie să plătească reclamantului 284.538,60 silingi (două sute optzeci și patru de mii, cinci sute treizeci și opt și saizeci de silingi) cu titlu de “justa compensare”.

Redactată în engleză și franceză, și pronunțată public la 8 iulie 1986, în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnata: Rolv Ryssdal, președinte

Jonathan L. Sharpe, pentru grefier

[Este anexată o opinie concurentă]

Varianța originală a acestui caz, în limbile franceză și engleză poate fi găsită pe website-ul Curții Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

OBERSCHLICK versus AUSTRIA¹

Hotarârea Curtii din 23 mai 1991.

SITUATIA DE FAPT

Gerhard Oberschlick, ziarist austriac, este redactor la revista vieneză "Forum". La 29 martie 1983, în timpul campaniei electorale parlamentare, un program de televiziune a difuzat următoarea informație: Walter Grabher-Meyer, secretar general al Partidului Liberal Austriac, membru în fosta coaliție guvernamentală, a sugerat creșterea cu 50% a alocațiilor platite de stat femeilor cu naționalitate austriacă, în scopul reducerii avorturilor determinate de lipsuri financiare și, concomitent, scăderea cu 50% a alocațiilor destinate mamelor imigrante; justificând aceasta propunere, domnul Grabher-Meyer a afirmat că familiile de imigranți sunt discriminate și în celelalte state europene.

Domnul Oberschlick și alte câteva persoane au introdus o plângere penală împotriva autorului acestor declarații, învinuindu-l pe domnul Grabher-Meyer de comiterea a trei infracțiuni, și anume (i) instigare la ură, (ii) instigare la comiterea unor infracțiuni și aprobarea lor expresă și (iii) desfasurarea unor acțiuni contrare Legii privind interzicerea Partidului Național Socialist.

Argumentând aceste acuzații, domnul Oberschlick a scris, în continutul plângerii, că *"declarația publică a domnului Grabher-Meyer a fost de natură să ofenseze demnitatea umană și s-a referit la un grup de persoane identificabile prin apartenența la un popor, grup etnic sau stat; în acest caz, prin faptul că nu au cetățenie austriacă"*. Propunerea unui tratament diferentiat între mamele austriece și cele aparținând familiilor de imigranți a indus ideea *"inferiorității mamelor din familiile de muncitori imigranți și a copiilor lor nenascuți"*, a aprecierii acestora ca *"un segment de populație mai puțin valoros"*. Considerând că domnul Grabher-Meyer s-a referit la muncitorii imigranți ca la *"persoane nedorite, care nu merita respectul celorlalte ființe umane"*, ziaristul a tras concluzia că această declarație a constituit o *"instigare la ură și dispreț față de muncitorii imigranți din Austria"*. Domnul Oberschlick a considerat că prin propunerea modificării diferențiate a alocațiilor cuvenite mamelor, politicianul *"a îndemnat Parlamentul Austriac și Guvernul Federal la adoptarea și aplicarea unor măsuri care, prin continutul lor, constituie infracțiunile prevăzute în Legea privind interzicerea Partidului Național Socialist"*². Ziaristul s-a referit expres la unele texte, datând din 1920, inserate în programul Partidului Național Socialist,

¹ Cazul nr. 6/1990

² Adoptată în Austria la 8 mai 1985

Oberschlick versus Austria

mentionând articolele 7 și 8, care prevedeau expulzarea cetățenilor de alta naționalitate decât cea germană în măsura în care statul nu avea posibilitatea hrănirii întregii populații și necesitatea stopării imigrației străinilor în Germania. Domnul Oberschlick a caracterizat declarațiile politicianului ca fiind *“concordante cu filozofia și scopurile Partidului National Socialist”*, pentru ca *“propunerile sale au scopul, între altele, să îmbunătățească condițiile de viață ale cetățenilor (mamele austriece), prin înrautățirea condițiilor de viață ale muncitorilor imigranți și, în același timp, să prevină imigrarea viitoare a persoanelor cu alta cetățenie decât cea austriacă”*.

Plângerea domnului Oberschlick a fost examinată de âiurul Procuraturii din Viena care, la 1 iunie 1983, a decis să nu efectueze cercetări de natură penală. La data introducerii plângerii, textul integral al acesteia a fost publicat de domnul Oberschlick, în revista *“Forum”*, sub titlul *“Plângere penală împotriva Secretarului General al Partidului Liberal”*.

EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL

La 22 aprilie 1983, domnul Grabher-Meyer a introdus o plângere la Tribunalul Penal Regional Viena, prin care a solicitat judecarea ziaristului pentru defaimare (insultă), pe baza articolului 111 din codul penal austriac³, confiscarea exemplarelor respective ale publicației *“Forum”* și despăgubiri civile.

Afirmând că în cauză s-au exprimat numai judecăți de valoare, instanța a decis, la 22 aprilie 1983, că prin publicarea acelei plângeri penale nu s-au încălcat dispozițiile articolului 111 din codul penal, astfel încât a dispus a nu se efectua cercetări, respingând plângerea domnului Grabher-Meyer. Acesta a declarat recurs și, la 31 mai 1983, Curtea de Apel Viena a admis recursul, a casat hotărârea primei instanțe și a trimis cauza, pentru judecare, Tribunalului Penal Regional Viena.

În timpul audierilor, domnul Oberschlick a dovedit că plângerea penală, în forma publicată, a fost trimisă autorităților, considerând că astfel a administrat

³ Articolul 111: paragraful 1: *“Cel care, într-o manieră sesizabilă de un tert, acuză pe cineva de o trasatură de caracter sau de o stare de spirit, ori de o atitudine contrară onoarei ori moralității, de natură să atragă disprețul ori înjosirea publică, va fi pedepsit cu o pedeapsă de cel mult șase luni închisoare sau amendă”*; paragraful 2: *“Cel care comite această infracțiune într-un material tipărit, prin mijloace audiovizuale ori în orice alt modalitate prin care defaimarea devine accesibilă unei largi secțiuni a publicului, va fi pedepsit cu o pedeapsă de cel mult un an închisoare sau amendă”*; paragraful 3: *“Autorul afirmației nu va fi pedepsit dacă aceasta se dovedește a fi adevărată. Răspunderea penală pentru infracțiunea definită în primul paragraf va fi înlăturată și dacă se dovedește existența unor circumstanțe de natură a-l fi convins pe autorul afirmației de adevărul acesteia”*.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

proba veritatii; în paralel, a invocat obligatia legala a fiecărei persoane de a sesiza fapte de natura penala.

La 11 mai 1984, domnul Oberschlick a fost condamnat de Tribunalul Penal Regional Viena, pe baza articolului 111 paragrafele 1 si 2 din codul penal, la plata unei amenzi în cuantum de 4.000 schillingi sau, în cazul neachitarii, la 25 zile de închisoare. Instanta a dispus confiscarea exemplarelor revistei "Forum" în care a fost publicata plângerea penala, a obligat redactia sa publice hotărârea tribunalului si, în solidar cu ziaristul, sa plateasca domnului Grabher-Meyer despagubiri civile în cuantum de 5.000 schillingi.

În motivarea hotărârii, instanta a retinut ca ziaristul nu a dovedit adevarul acuzatiilor aduse politicianului prin plângerea penala. În opinia instantei, nu a fost suficienta, sub aspectul probei veritatii, dovedirea trimiterii acelei plângeri organelor de cercetare competente.

La 17 decembrie 1984, Curtea de Apel Viena a respins apelul ziaristului, argumentând ca în mod corect instanta de fond a solicitat proba veritatii acuzatiilor din plângerea penala publicata în presa.

La 25 septembrie 1985, condamnatul a solicitat Procurorului General sa declare recurs în interesul legii, dar la 9 ianuarie 1986 i s-a comunicat respingerea cererii.

COMISIA

La 16 iunie 1985, domnul Oberschlick s-a plâns Comisiei, invocând violarea, de autoritatile austriece, a articolelor 6 paragraful 1 si 10 din Conventie, care garanteaza dreptul la un proces echitabil administrat de un tribunal impartial, stabilit conform legii si, respectiv, dreptul la libera exprimare.

Comisia a declarat plângerea admisibila si, în raportul din 14 decembrie 1989, a exprimat opinia violarii exercitiului ambelor drepturi la care s-a referit reclamantul, trimittând cauza Curtii, spre judecare.

CURTEA (CU REFERIRE LA ARTICOLUL 10)⁴

Curtea a constatat ca prin condamnarea reclamantului s-a produs o interferenta cu exercitiul dreptului sau la libera exprimare. În consecinta, a examinat în continuare daca interferenta a corespuns cerintelor prevazute de articolul 10 paragraful 2, respectiv daca a fost prevazuta într-o lege nationala, daca a urmarit protejarea unuia din scopurile legitime enumerate de Conventie si daca a fost necesara într-o societate democratica.

⁴ Alaturi de articolul 10, Curtea a examinat cauza si din perspectiva articolului 6 paragraful 1, hotărând ca autoritatile austriece au violat ambele drepturi; argumentatia si decizia Curtii se limiteaza, în acest rezumat, la problematica articolului 10.

Oberschlick versus Austria

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Curtea, în acord cu partile, a constatat ca reclamantul a fost condamnat pe baza articolului 111 paragrafele 1 si 2 din codul penal austriac, considerând îndeplinita cerinta temeiului legal.

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

Stabilind ca interferenta, respectiv condamnarea reclamantului a urmarit “protejarea reputatiei si drepturilor altuia”, Curtea a decis în sensul existentei scopului legitim, fapt necontestat de parti.

C. A fost interferenta “necesara într-o societate democratica”?

Curtea s-a referit, în prima parte a argumentatiei, la principiile generale dezvoltate în propria practica judiciara, în materia libertatii de exprimare; în partea a doua, a aplicat aceste principii prezentei cauze.

Principii Generale:

Curtea “*reafirma ca libertatea de exprimare, garantata de articolul 10 paragraful 1, constituie unul din fundamentele esentiale ale unei societati democratice si una din cerintele prioritare ale progresului societatii si împlinirilor personale. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai informatiile si ideile primite favorabil sau cu indiferenta ori considerate inofensive, dar si pe acelea care ofenseaza, socheaza sau deranjeaza. Acestea sunt cerintele pluralismului, tolerantei si spiritului deschis, fara de care nu exista societate democratica.*

Articolul 10 protejeaza nu numai continutul ideilor si al informatiilor, ci si forma în care acestea sunt exprimate.” (paragraful 57)

Referindu-se explicit la presa, Curtea a continuat: “*principiile enumerate sunt cu atât mai importante atunci când în discutie este presa. Desi presa nu trebuie sa depaseasca, între alte limite, si pe aceea a protectiei reputatiei altora, este de datoria ei sa transmita informatii si idei cu privire la chestiunile de interes public.*

Libertatea presei constituie unul din cele mai eficiente mijloace prin care publicul afla si își formeaza opinii despre ideile si atitudinile conducatorilor politici. O dovedeste formularea articolului 10, care garanteaza expres dreptul publicului de a primi informatii si idei. In sens larg, libertatea dezbaterii politice este esenta conceptului de societate democratica, concept care domina Conventia în întregul sau.” (paragraful 58)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Continuând argumentarea, Curtea a afirmat ca *“limitele criticii acceptabile sunt mai largi cu privire la politicieni decât în raport cu indivizii obisnuiti. Spre deosebire de cei din urma, politicienii trebuie sa accepte în mod inevitabil si constient verificarea stricta a fiecarui cuvânt si fapta, atât din partea ziaristilor, cât si a marelui public si, în consecinta, trebuie sa dovedeasca un grad mai mare de toleranta, îndeosebi atunci când ei însisi fac afirmatii publice susceptibile de a fi criticate.*

Politicianul este si el îndreptatit la protectia reputatiei sale, chiar si atunci când actioneaza în calitate oficiala, dar cerinta acestei protectii trebuie cântarita în raport cu interesul dezbaterii libere a chestiunilor politice.” (paragraful 59)

Aplicarea în cauza a principiilor generale:

Dupa reluarea pe scurt a faptelor, Curtea a afirmat, în acord cu opinia exprimata de Comisie, ca *“reproducerea textului acelei plângeri penale, în revista ‘Forum’ a contribuit la o dezbatere publica cu privire la chestiuni politice de importanta generala. Problema tratamentului diferentiat între cetateni si straini în domeniul protectiei sociale a generat numeroase discutii atât în Austria cât si în alte state membre ale Consiliului Europei.*

Critica formulata de domnul Oberschlick, asa cum a subliniat si Comisia, a încercat, într-o maniera provocatoare, sa atraga atentia publicului asupra propunerii socante a unui politician.” (paragraful 61)

Cerinta, la nivelul instantelor nationale, a administrarii probei veritatii în raport cu alegatiile formulate în plângerea penala, a fost critica de Curte, care a constatat ca reclamantul a comentat afirmatii aparținând incontestabil domnului Grabher-Meyer. Comentariile reclamantului *“nu pot fi privite decât ca judecati de valoare, exprimând opinia autorilor cu privire la propunerea politicianului, opinie clar prezentata ca derivând exclusiv din comparatia cu textele programului Partidului National Socialist. Rezulta astfel ca domnul Oberschlick a relatat în mod corect faptele <afirmatiile politicianului>, exprimând apoi judecati de valoare cu privire la acele fapte...Administrarea probei veritatii în raport cu judecatile de valoare este o cerinta imposibil de îndeplinit si încalca, prin însusi continutul ei, libertatea de exprimare.”* (paragraful 63)

Forma aleasa de reclamant pentru exprimarea propriilor opinii, respectiv publicarea plângerii, a fost de natura sa creeze multor cititori impresia efectuării unor cercetari penale fata de domnul Grabher-Meyer. Aceasta împrejurare, invocata de instantele nationale în argumentarea vinovatiei reclamantului, a fost examinata de Curte. Exprimându-si *“acordul fata de opinia instantelor nationale, sub aspectul posibilului impact negativ asupra cititorului mediu”,*

Oberschlick versus Austria

Curtea a decis însă ca *“predomina importanta subiectului dezbătut, astfel încât nu se poate afirma ca prin alegerea acelei forme de publicare, domnul Oberschlick a depășit limitele libertății de exprimare.”* (paragraful 63)

Astfel argumentat, *“interferența cu exercitiul libertății de exprimare al domnului Oberschlick nu a fost necesară într-o societate democratică...pentru ‘protecția reputației... altora’.* Ca urmare, *articolul 10 al Convenției a fost violat.”* (paragraful 64)

Aplicând articolul 50 din Convenție, Curtea a obligat guvernul austriac la plata către reclamant, în termen de trei luni, a sumei de 85.285 schillingi, reprezentând valoarea amenzii achitate și cheltuielile de judecată. Cu privire la daunele morale solicitate de reclamant, Curtea a decis ca hotărârea însăși constituie o justă compensare.

Varianța originală a acestui caz, în limbile franceză și engleză poate fi găsită pe website-ul Curții Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

CASTELLS versus SPANIA¹

Hotărârea Curtii din 23 aprilie 1992.

SITUATIA DE FAPT

Miguel Castells este avocat, iar în 1979 reprezenta, în calitate de senator în Parlamentul Spaniei, o grupare politica favorabila independentei Tarii Bascilor. În editia din saptamâna 4-11 iunie 1979 revista “Punto y Hora de Euskalherria” a publicat articolul intitulat “*Impunitate criminala*”, semnat de dl. Castells.

În cuprinsul articolului, autorul a enumerat câteva din victimele gruparilor extremiste, indicând numele multora din cei ucisi în decursul ultimului an, toate crimele fiind comise în Tara Bascilor si împotriva populatiei basce, îndeosebi a sustinatorilor independentei. Dl. Castells a acuzat guvernul de neinvestigarea nici uneia din crimele comise în Tara Bascilor, afirmând ca “*autorii acestor crime continua sa munceasca si sa ocupe posturi de raspundere, beneficiind de o totala impunitate. Nu s-a emis nici un mandat în vederea arestarii lor...*”. In cuprinsul articolului, guvernul a fost acuzat de complicitate fata de aceste crime, justificându-se astfel nepedepsirea criminalilor, context în care dl. Castells a afirmat: “*aripa dreapta, care este acum la putere, detine toate mijloacele (politie, instante si închisori) de a investiga si pedepsi autorii acestor numeroase crime. Sa nu credeti însa ca dreapta o sa se autocerceteze...Cei responsabili pentru mentinerea ordinii publice si efectuarea investigatiilor penale sunt aceiasi cu cei din regimul anterior*”. Referindu-se la gruparile extremiste care au comis aceste crime, autorul le-a caracterizat ca “*detinatoare ale unor dosare complete si actuale, ale unor rezerve considerabile de arme si bani, având materiale si resurse nelimitate si operând cu totala impunitate...se poate chiar spune ca impunitatea legala le este garantata a priori comiterii crimelor*”. Acuzând guvernul, autorul a scris: “*în spatele acestor actiuni nu este altcineva decât Guvernul, partidul Guvernului si membrii acestuia. Stim ca vor folosi ca instrument politic vânarea disidentilor basci si eliminarea lor fizica...Dar pentru salvarea viitoarelor victime din rândul poporului nostru, responsabilii trebuie identificati de îndata si cu maxima publicitate*”.

¹ Cazul nr. 2/1991

Castells versus Spania

EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL

Din oficiu, la 3 iulie 1979, Parchetul a declansat cercetari penale împotriva dl. Castells, pentru infractiunea de ofensa adusa guvernului, prevazuta de articolul 161 din codul penal spaniol². Curtea Suprema, ca instanta competenta în investigarea cauzei, a solicitat Senatului ridicarea imunitatii parlamentare a dlui. Castells, cerere aprobata de Senat la 27 mai 1981.

La 7 iulie 1981, Curtea Suprema a formulat învinuirea formala si a dispus arestarea preventiva a acuzatului, eliberat apoi pe cautiune.

În timpul cercetarilor, acuzatul, prin aparatorii sai, a recuzat patru din cei cinci judecatori ai completului, argumentând ca functiile pe care le-au detinut în regimul precedent³ si convingerile politice îi descalficau de la judecarea unui caz rferitor la libertatea de opinie a unui opozant notoriu al regimului anterior. Fiind chemata sa exprime o opinie, în iulie 1982, Curtea Constitutionala a îndrumat Curtea Suprema sa admita cererea de recuzare, dar aceasta a respins-o, motivând ca singurul rol al judecatorilor, în regimul precedent, a constat în aplicarea legilor în vigoare la acea data. În februarie 1983, apelul declarat de acuzat la Curtea Constitutionala a fost respins, argumentându-se ca divergenta de convingeri politice dintre acuzat si judecatori nu are relevanta directa în cauza.

Cercetarile penale au continuat în paralel cu judecarea cererii de recuzare si s-au finalizat la 3 februarie 1982, când procurorul a decis ca faptele constituiau o ofensa grava adusa guvernului si a solicitat instantei aplicarea unei pedepse de sase ani si o zi închisoare.

În cursul procesului, acuzatul a solicitat proba veritatii, sugerând ca autoritatile competente sa prezinte instantei rapoarte ale cercetarilor efectuate de politie, dovezi ale arestarii si acuzarii unor persoane aparținând gruparilor de extrema dreapta responsabile pentru crimele la care s-a referit articolul incriminat. Acuzatul a solicitat si audierea a 52 martori, inclusiv parlamentari belgieni, italieni, francezi, englezi, irlandezi, danezi si din Parlamentul European, sub aspectul libertatii criticii politice.

Instanta nu a admis proba veritatii, motivând, pe de o parte, ca admisibilitatea acestuia se reduce la cazurile în care sunt ofensati functionari publici si nu

² Articolul 161: “*Se pedepsesc cu închisoare pe termen lung (de la 6 ani si o zi la 12 ani)...cei care insulta grav ori ameninta...Guvernul*”.

³. Dictatura instaurata si condusa de Franco.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

guvernul în întregul sau și, pe de altă parte, ca instituțiile statului se bucură de protecție sporită în domeniul acoperit de legislația penală.

La data de 31 octombrie 1983, Secția Penală a Curtii Supreme l-a condamnat pe Miguel Castells la un an și o zi închisoare, reținând că acesta este vinovat de ofensarea (mai puțin gravă) a guvernului, infracțiune prevăzută de articolul 162 din Codul penal spaniol⁴. Condamnatului i s-a aplicat și pedeapsa accesorie a interzicerii, pentru același interval de timp, a exercitării dreptului de a deține funcții publice.

Invocând dispozițiile constituționale spaniole referitoare la libertatea de opinie, dreptul de participare la viața publică și egalitatea în fața legii, condamnatul a sesizat Curtea Constituțională, care i-a respins apelul, la 10 aprilie 1985.

La 6 decembrie 1983, Curtea Supremă a amânat cu doi ani executarea pedepsei. Pedeapsa accesorie a fost și ea amânată, la 22 februarie 1984, printr-o decizie a Curtii Constituționale. Deși în fapt dl. Castells nu a fost încarcerat, la 1 aprilie 1986 Curtea Supremă a declarat pedeapsa executată și, în conformitate cu dispozițiile codului penal, cazierul judiciar al inculpatului a încetat să mai fie public, el putând fi prezentat numai la solicitarea unei instanțe de judecată în cazul comiterii unei noi infracțiuni.

COMISIA

Dl. Castells s-a plâns Comisiei, la data de 17 septembrie 1985, invocând violarea, de statul spaniol, a drepturilor la un proces echitabil (articolul 6), neretroactivitatea legii penale și a pedepsei (articolul 7) și libertatea de exprimare (articolul 10), menționând și clauza nediscriminării (articolul 14)⁵.

La 7 noiembrie 1989 Comisia a declarat plângerea admisibilă, iar prin raportul din 8 ianuarie 1991, a exprimat opinia violării articolului 10, care garantează libertatea de exprimare.

Cazul a fost înaintat Curtii la 8 martie 1991.

⁴ Articolul 162: *“Când insulta ori amenințarea la care se referă articolul precedent nu sunt grave, pedeapsa este închisoare pe termen scurt (de la șase luni și o zi la șase ani).*

⁵ Argumentația și decizia Curtii se limitează, în acest rezumat, la problematica articolului 10.

Castells versus Spania

CURTEA

Curtea a constatat ca restrictiile si pedepsele aplicate reclamantului Castells au constituit o interferenta cu exercitiul libertatii de exprimare. Pentru ca o astfel de interferenta sa nu violeze articolul 10, ea trebuie sa îndeplineasca cerintele paragrafului 2 al articolului 10, respectiv sa fie prevazuta de lege, realizata în scopul protejarii uneia din valorile legitime enumerate în Conventie si “*necesara într-o societate democratica*”.

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Partile nu au contestat ca cercetarea si condamnarea reclamantului au avut un temei legal, respectiv articolele 161 si 162 din codul penal spaniol.

Reclamantul a sustinut însa ca declararea, de catre instantele judecatoresti spaniole, a inadmisibilitatii probei veritatii s-a datorat lipsei de claritate a textului legal, aratând ca opiniile privind admisibilitatea au fost împartite chiar la nivelul judecatorilor si teoreticienilor spanioli. Guvernul a reiterat lipsa de echivoc a legii, al carui unic înteles ar fi admiterea probei veritatii numai în raport cu insultele adresate unor functionari publici în legatura cu serviciul si nu guvernului ca institutie.

Curtea a luat în considerare lipsa precedentelor judecatoresti spaniole în aceasta materie si împrejurarea ca textul, acoperind mai multe tipuri de insulta, avea capacitatea adaptarii la situatii de fapt noi, apreciind ca acceptabil gradul de previzibilitate al legii aplicate în cauza.

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

În opinia reclamantului, scopul legitim nu a existat, pentru ca prin condamnarea sa nu s-a urmarit protectia ordinii publice ori a securitatii nationale, ci numai prezervarea onoarei prezentului guvern, acesta din urma nefiind unul din scopurile legitime enumerate de articolul 10 paragraful 2 din Conventie.

Curtea a observat ca în opinia pronuntata în cauza de Curtea Constitutionala spaniola, încercările de discreditare a institutiilor democratice au constituit o amenintare fata de securitatea nationala. Discreditarea a constat în referirile articolului la inactivitatea autoritatilor, motivata de reclamant prin pactizarea guvernului cu criminalii si chiar implicarea executivului în activitatea criminala descrisa.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

În acest context și luând în considerare circumstanțele Spaniei anului 1979, Curtea a decis ca cercetările penale declanșate împotriva reclamantului și condamnarea acestuia au avut scopul *“aparării ordinii și prevenirii infracțiunilor”*, alături de cel al *“protecției reputației...altora”*, constatând deci îndeplinirea acestei cerințe.

C. A fost interferența “necesară într-o societate democratică”?

Curtea a reafirmat ca libertatea de exprimare *“constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din cerințele prioritare ale progresului. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai informațiile și ideile care sunt primite favorabil sau cu indiferență ori sunt considerate inofensive, dar și pe acelea care ofensează, sochează ori deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis fără de care nu există societate democratică.”* (paragraful 42)

Curtea a continuat, afirmând ca *“libertatea de exprimare este importantă pentru orice individ, ea este cu atât mai importantă pentru un reprezentant ales al poporului. El reprezintă electoratul, punctează problemele acestuia și îi apără interesele. În consecință, interferența cu libertatea de exprimare a unui membru al Parlamentului aparținând opoziției politice, așa cum este cazul reclamantului, cere din partea Curtii o examinare aprofundată.”* (paragraful 42)

În cauza, Curtea a constatat ca *“dl. Castells nu și-a exprimat opiniile de la tribuna Senatului, fapt care ar fi eliminat teama de sancțiuni, ci a ales presa scrisă. Aceasta nu înseamnă ca a pierdut dreptul de a critica guvernul”* (paragraful 43). După ce a subliniat rolul deosebit al presei într-o societate guvernată de regula statului de drept, Curtea a afirmat: *“libertatea presei oferă publicului unul din cele mai eficiente mijloace de a descoperi și forma opinii în legătură cu ideile și atitudinile conducătorilor politici. În particular, <libertatea presei> creează politicienilor ocazia înțelegerii și comentarii preocupărilor opiniei publice; <libertatea presei> oferă fiecărui individ capacitatea participării la dezbaterile politice libere, care reprezintă esența conceptului de societate democratică.”* (paragraful 43)

Curtea a constatat ca în hotărârea din 31 octombrie 1983 a Curtii Supreme, s-a reținut depășirea, de către reclamant, a limitei dintre critica politică și insultă, prin unii termeni folosiți în cuprinsul articolului.

Castells versus Spania

Reamintind faptele grave expuse și comentate în presa de reclamant, inclusiv afirmarea responsabilității guvernului, Curtea a observat că acestea reprezentau o chestiune de mare interes pentru opinia publică, dovada fiind și faptul că au fost vândute majoritatea exemplarelor aceluia periodic.

În continuare, Curtea a examinat chestiunea limitelor criticii politice, afirmând că *“limitele criticii permise sunt mai largi în raport cu Guvernul decât atunci când se refera la un individ oarecare sau chiar la un politician. Într-un sistem democratic, acțiunile sau omisiunile Guvernului trebuie să constituie obiectul unui control sever exercitat nu numai de autoritățile legislative și judiciare, dar și de presa și opinia publică. Mai mult, tocmai poziția dominantă pe care o ocupă în stat, cere Guvernului să dea dovada de retenție în a apela la soluții penale, mai ales atunci când există și alte mijloace de a replica unor atacuri și critici nejustificate venind de la adversarii politici ori mediile de informare. Cu toate acestea, rămâne la latitudinea autorităților statului, în calitatea lor de garant al ordinii publice, să adopte chiar și măsuri de natură penală, prin care să se reacționeze într-un mod potrivit și fără exces față de acuzațiile defaimatoare lipsite de suport ori făcute cu rea credință.”* (paragraful 46)

Din această perspectivă, Curtea a reținut că *“dl. Castells a solicitat de mai multe ori, în fața Curții Supreme și a celei Constitutionale, să i se permită să dovedească adevărul și notorietatea faptelor publicate, elemente care, în opinia lui, ar fi eliminat total efectul insultator al afirmațiilor sale”*, dar a fost refuzat, Curtea Supremă spaniolă declarând o astfel de solicitare ca *“inadmisibilă, cu motivatia că proba adevărului nu poate fi administrată în apărare atunci când insultele sunt adresate instituțiilor națiunii.”* (paragraful 47)

Curtea a conchis că reclamantul nu a avut posibilitatea de a se apăra, folosind probele verității și a bunei-credințe împotriva învinuirii penale, arătând că există posibilitatea administrării acestora dat fiind că *“multe din susținerile reclamantului erau susceptibile de a fi supuse probei verității, iar dl. Castells ar fi putut să-și demonstreze buna-credință.”* (paragraful 48)

În final, Curtea a decis că *“declararea ca inadmisibile a probelor solicitate de reclamant, în raport cu înfrângerea care a constituit obiectul învinuirii, prezintă o importanță decisivă. O astfel de interferență cu exercitiul libertății de*

⁶. Hotărârile Curții sunt însoțite, în mod frecvent, de opinii concurente ori divergente ale judecătorilor care au făcut parte din completul respectiv de judecată, prin care se exprimă fie argumente suplimentare în susținerea soluției Curții, fie argumente destinate a justifica o soluție diferită.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

exprimare a reclamantului nu a fost necesara într-o societate democratica.” (paragraful 48)

“În consecinta, articolul 10 a fost violat.” (paragraful 50)

Regatul Spaniei, fiind gasit în conflict cu prevederile Conventiei, pe baza articolului 50, a fost obligat sa plateasca reclamantului, în decurs de trei luni, suma de 3 milioane pesetas, reprezentând cheltuielile de judecata ocazionate atât de procedurile nationale cât si de înfatisarile în fata instantelor europene. Reclamantul a solicitat si daune morale, dar Curtea a apreciat ca hotarârea însasi are valoarea unei juste compensari.

OPINIA CONCURENTA A JUDECATORULUI DE MEYER⁶ - EXTRAS

Exprimându-si acordul fata de decizia Curtii, judecatorul De Meyer a comentat negativ protectia acordata guvernului prin articolele 161 si 162 din codul penal spaniol, afirmând ca reclamantul, prin prezentarea în presa a acelor acuzații, “*si-a exercitat dreptul la libertatea opiniei si expresiei. Acest drept a fost încalcat în cauza adusa în fata Curtii prin aceea ca domnul Castells a fost acuzat, cercetat si condamnat pentru ca a scris si publicat propriile opinii cu privire la o chestiune de interes general; într-o societate democratica, nu este acceptabil ca un cetatean sa fie pedepsit pentru ca a procedat astfel. In acest context, nu are nici o importanta daca dl. Castells a avut sau nu dreptate. Chestiunea probei veritatii nu este esentiala...Merita adaugat ca, atât timp cât discutam despre insulte, false acuzații si defaimare nu exista nici un motiv care sa justifice acordarea unei protectii mai mari institutiilor decât indivizilor, Guvernului decât opozitiei”*. In finalul opiniei sale, judecatorul a afirmat: “*Nu pot sa fiu de acord cu protectia acordata Guvernului de continutul articolelor 161 si 162 din codul penal spaniol*”.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**SUNDAY TIMES versus REGATUL UNIT AL MARII BRITANII si IRLANDEI DE NORD¹****Hotărârea Curtii din 26 noiembrie 1991.****SITUATIA DE FAPT // EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL²****I. INTRODUCERE.****A. Reclamantii.**

Reclamantii au fost Times Newspapers Ltd, editorul săptămânalului (duminical) national britanic “The Sunday Times” si Andrew Neil, redactorul sef. S-au contestat interdictiile provizorii dispuse de autoritatile judiciare britanice asupra publicarii unor fragmente din cartea “Spycatcher” (“Vânatorul de spioni”) si a unor informatii provenind de la autorul acesteia, Peter Wright.

B. Interdictiile provizorii.

Explicatie: în cursul unui proces în care reclamantul solicita instantei pronuntarea unei hotărâri de interdictie permanenta împotriva pârâtului, tribunalele engleze pot dispune o interdictie provizorie, menita sa protejeze interesele reclamantului pâna la judecarea în fond a cauzei.

C. “Spycatcher”.

Peter Wright a lucrat pentru guvern, ocupând o functie importanta în serviciile britanice de securitate (MI5) din 1955 pâna în 1976, an în care a demisionat. In perioada imediat urmatoare, fara a avea autorizatia guvernului, si-a scris memoriile, sub titlul “Spycatcher” si s-a ocupat de formalitatile publicarii acestora în Australia, unde locuia. Cartea a descris organizarea, metodele si personalul operativ din cadrul MI5, relatând si unele activitati ale serviciului secret britanic, apreciate de autor ca nelegale: contributia la slabirea guvernului laburist în perioada 1974-1979; intrarea prin efracție si instalarea de microfoane în ambasadele tarilor prietene si ostile; efectuarea unor actiuni ilegale si secrete

¹. Cazul nr. 50/1990

². Intrucât elementele de fapt alterneaza cu actiuni judiciare, acestea vor fi expuse împreuna, respectându-se structura hotărârii.

Sunday Times versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

atât în țara cât și în străinătate; faptul că Sir Roger Hollis, care a condus serviciile de securitate în ultima perioadă în care autorul a lucrat la MI5, era agent sovietic.

Anterior, dl. Wright încercase în zadar să convingă guvernul britanic să verifice aceste acuzații, prin declansarea unei anchete independente. Fără rezultat a rămas și demersul similar al unora din membrii marcanti ai guvernului laburist din perioada 1974-1979.

Unele informații din “Spycatcher” aparuseră deja în cartile lui Chapman Pincher care tratau problematica serviciilor de securitate. Mai mult, în iulie 1984, canalul britanic particular de televiziune “Granada Television” a transmis un lung interviu al dlui. Wright, despre serviciile britanice de securitate. Interviul a fost redifuzat în decembrie 1986. În aceeași perioadă, metodele și secretele serviciilor britanice de securitate au făcut obiectul altor scrieri și al unei emisiuni de televiziune, fără ca guvernul britanic să reacționeze în vreun fel.

D. Introducerea acțiunii în Australia.

În septembrie 1985, procurorul general al Regatului Unit³ a solicitat Curții Supreme a South New Wales (Australia), în numele guvernului britanic, pronunțarea unei hotărâri prin care să se interzică publicarea cărții “Spycatcher” și a oricărei informații provenită de la dl. Wright în legătură cu serviciile de securitate britanice. Acțiunea a fost motivată prin încălcarea de către dl. Wright a obligației de confidențialitate.

La termenul din 17 septembrie 1985, dl. Wright și editura “Heinemann Publishers Australia Pty Ltd” și-au luat angajamentul, în fața instanței australiene, de a nu publica nimic până la judecarea fondului cauzei, respectiv pronunțarea asupra cererii guvernului britanic.

II. MASURILE PROCESUALE PROVIZORII ADOPTATE ÎN ANGLIA ȘI FAPTELE CARE LE-AU DETERMINAT.

A. Articolele publicate în ziarele “Observer” și “The Guardian”. Masurile de interdicție adoptate împotriva acestora.

În timp ce în Australia se judeca acțiunea guvernului britanic, săptămânalul național “Observer” și cotidianul național “The Guardian” au publicat scurte articole, în zilele de 22 și 23 iunie 1986, în care au oferit unele detalii în legătură cu manuscrisul “Spycatcher” și au semnalat audierile ce urmau să aibă loc în Australia.

³. În sistemul judiciar englez, procurorul general <Attorney General> este membru al Baroului de Avocați, membru al Guvernului și aproape invariabil, membru al Parlamentului; este, de asemenea, consilierul legal al Casei Regale.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Cele doua publicatii tratasera si în trecut subiectul serviciilor de securitate, militând în favoarea unei anchete independente asupra functionarii acestora. Autorii acestor articole s-au bazat pe investigatii si surse confidentiale proprii.

În opinia autoritatilor britanice, informatiile obtinute de ziaristii celor doua publicatii proveneau fie de la editura australiana fie de la reprezentantii legali ai dlui. Wright.

Procurorul general britanic a actionat în judecata proprietarii, editorii si redactorii sefi ai celor doua publicatii, solicitând Inaltei Curti de Justitie pronuntarea unei hotarâri prin care sa se interzica, cu titlu permanent, publicarea oricarei informatii provenite din “Spycatcher”, cu motivarea caracterului confidential al datelor prezentate în memoriile autorului. În sustinerea cererii, procurorul general a prezentat doua declaratii semnate de secretarul Consiliului de Ministri britanic în septembrie 1985, depuse si în instanta australiana, în care se afirma ca dezvaluirea informatiilor la care a avut acces dl. Wright este de natura sa produca pagube incalculabile serviciilor secrete, agentilor si unor terti, ca urmare a identificarii agentilor, provocând, de asemenea, si deteriorarea relatiilor cu tarile prietene, cu alte organizatii si persoane, care si-ar putea pierde încrederea în serviciile secrete britanice. S-a invocat si riscul publicarii unor astfel de informatii si de alti agenti.

În cursul judecarii actiunii initiate de procurorul general, instanta a dispus, în raport cu fiecare publicatie/ziar, o interdictie provizorie - pâna la judecarea în fond a cauzei - asupra publicarii oricarei informatii referitoare la “Spycatcher”; publicatiilor li s-a acordat însa dreptul de a cere modificarea ori ridicarea interdictiei, dupa un preaviz de 24 ore. Masurile de interdictie, denumite “ordonantele Millett”⁴, au fost justificate prin prioritatea interesului reclamantului (guvernul) în raport cu interesul publicului de a fi informat, argumentându-se ca în absenta unei interdictii provizorii actiunea principala ar fi lipsita de obiect.

Interdictiile provizorii au fost mentinute de Curtea de Apel, prin hotarârea din 25 iulie 1986.

La 6 noiembrie 1986, comisia de recursuri a Camerei Lorzilor⁵ a aprobat celor doua publicatii recurarea, la instanta suprema, a hotarârii Curtii de Apel (decizia Camerei Lorzilor, la punctul G).

⁴. “Millett” este numele judecatorului care le-a dispus.

⁵. În acest context, Camera Lorzilor este instanta suprema, echivalentul Curtii Supreme de Justitie.

B. Australia: judecata în prima instanță.

Dezbaterile au avut loc în noiembrie și decembrie 1986 și au fost comentate detaliat de presa scrisă și vorbită, inclusiv în Anglia. La 13 martie 1987, instanța australiană a respins cererea procurorului general britanic, argumentând, între altele, că multe din informațiile oferite de carte nu mai sunt confidențiale, iar publicarea celor care mai sunt confidențiale nu va leza nici guvernul britanic, nici serviciile de securitate. S-a anulat obligația nepublicării cărții.

Procurorul general britanic a declarat apel împotriva acestei hotărâri. Cauza s-a judecat la 27 iulie 1987, la Curtea de Apel, care a amânat pronunțarea. Editorul și dl. Wright au făcut o nouă promisiune de nepublicare până la pronunțarea instanței de apel (decizia Curtii de Apel, la pct. H).

C. Articolele referitoare la “Spycatcher” aparute ulterior în presa. Cazul publicatiei “The Independent”.

La 27 aprilie 1987, cotidianul “The Independent” a publicat un rezumat al acuzațiilor aduse serviciilor britanice de securitate în “Spycatcher”, pretinzând că este în posesia unei copii a manuscrisului.

În cursul aceleiași zile, ziarele “London Evening Standard” și “London Daily News” au publicat articole referitoare la rezumatul apărut în “The Independent”.

A doua zi, procurorul general a solicitat Înaltei Curți de Justiție autorizatia de a acționa în judecata cele trei ziare pentru “împiedicarea înfaptuirii justiției”⁶, pe care a obținut-o la 29 aprilie 1987.

Articole similare cu cele publicate în “The Independent” au apărut în două cotidiane australiene, la 29 aprilie 1987, și în “Washington Post”, în S.U.A., la 3 mai 1987.

La 29 aprilie 1987, “Observer” și “The Guardian” au solicitat instanței ridicarea interdicției, invocând schimbarea circumstanțelor, prin mediatizarea în Anglia a datelor furnizate de manuscrisul cărții “Spycatcher”. Dezbaterile cererilor a fost suspendată până la rezolvarea unei chestiuni prealabile ridicate în cazul referitor la “The Independent”, unde s-a pus problema obligativității acestui cotidian de a respecta o interdicție aplicată unei alte publicații. La 2 iunie 1987, Înalta Curte de Justiție a decis că “The Independent”, “London Evening Standard” și “London Daily News” nu se fac vinovate de “împiedicarea înfaptuirii justiției”, întrucât interdicțiile nu au fost dispuse împotriva lor și deci nu le sunt opozabile. Procurorul general a declarat apel (decizia Curtii de Apel, la punctul F).

⁶ Legea privind împiedicarea înfaptuirii justiției a fost adoptată în 1981.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Între timp, la 14 mai 1987, editura americana “Viking Penguin Incorporated”, care cumparase drepturile de publicare de la editura australiana, a anunțat intenția de a tipări cartea.

“Observer” and “The Guardian” au solicitat punerea pe rol a cererii lor de suspendare a interdicției, invocând proiectul de publicare a cărții în S.U.A. Instanta a menținut suspendarea cauzei până la judecarea apelului procurorului general în cazul “The Independent”.

D. “The Sunday Times” începe publicarea, în foileton, a cărții “Spycatcher”.

“The Sunday Times” a cumpărat de la editorii australieni ai dlui. Wright dreptul de a publica “Spycatcher” în foileton în presa britanică și a obținut o copie a manuscrisului de la editura americană. La 12 iulie 1987, “The Sunday Times” a publicat un prim episod, explicând că operațiunea de publicare a fost programată astfel încât să coincidă cu apariția cărții în S.U.A., prevăzută pentru 14 iulie 1987.

La 13 iulie 1987, procurorul general a chemat “The Sunday Times” în judecată, sub acuzația de “*împiedicarea înfapturii justiției*”, invocând încălcarea “*ordonanțelor de interdicție Millett*”, dispuse cu un an în urma de Înalta Curte de Justiție împotriva publicațiilor “Observer” și “The Guardian”.

E. Publicarea “Spycatcher” în S.U.A.

La 14 iulie, “Spycatcher” a fost publicată în S.U.A., bucurându-se de un succes enorm. A devenit “*best-seller*” în S.U.A. și Canada.

Guvernul britanic, avizat că o încercare de interzicere a cărții în S.U.A. nu ar avea șanse de reușită, nu a întreprins nimic.

Un mare număr de exemplare ale cărții a fost introdus în Regatul Unit de cetățenii britanici care calatoreau în S.U.A. și prin intermediul comenzilor adresate telefonic sau postal librăriilor americane. Adresele și numerele de telefon ale acestor librării au fost intens mediatizate în presa britanică. Singura măsură luată de guvern a constat în interzicerea prezentei cărții în librăriile și bibliotecile publice.

F. Cazul publicației “The Independent”.

La 15 iulie 1987, Curtea de Apel a anunțat că va admite apelul declarat de procurorul general și va casa hotărârea Înaltei Curți de Justiție, prin care se afirmase că “The Independent”, “London Evening Standard” și “London Daily News” nu sunt vinovate de înfrângerea de “*împiedicarea înfapturii justiției*”. În motivele comunicate la 17 iulie 1987, instanța de apel, argumentându-și decizia,

Sunday Times versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

a afirmat ca “*ordonantele Millett*” au fost lipsite de eficienta prin publicarea acelorasi informatii în alte ziare, operatiune care a suprimat caracterul confidential al datelor respective.

Cauza a fost trimisa spre rejudecare Inaltei Curti de Justitie, sub aspectul infractiunii de “*împiedicarea înfaptuirii justitiei*”.

Hotarârea Curtii de Apel a statuat obligativitatea “*ordonantelor Millett*” pentru toate mijloacele de informare britanice, inclusiv “*The Sunday Times*”.

G. Rezultatul actiunilor judiciare provizorii în cazurile “*Observer*”, “*The Guardian*” si “*The Sunday Times*”; mentinerea “*ordonantelor Millett*”.

“*The Sunday Times*” a declarat ca, atât timp cât nu i se va interzice prin justitie, va publica al doilea episod din foiletonul “*Spycatcher*” la data de 19 iulie 1987.

La 16 iulie 1987, procurorul general a solicitat instantei pronuntarea unei hotarâri de interdictie a publicarii foiletonului, sub sanctiunea infractiunii de “*împiedicarea înfaptuirii justitiei*”, invocând decizia Curtii de Apel din cazul “*The Independent*”.

Interdictia publicarii a fost dispusa la 16 iulie 1987, cu valabilitate pâna la 21 iulie 1987, urmând ca la 20 iulie 1987 instanta sa discute cererile de ridicare a “*ordonantelor de interdictie Millett*”, formulate anterior de “*Observer*” si “*The Guardian*”, dezbateri la care “*The Sunday Times*” a primit permisiunea de a pleda. In plus, judecatorul a afirmat ca va examina interdictia dispusa la cererea procurorului general împotriva ziarului “*The Sunday Times*” si o va respinge în situatia în care va revoca “*ordonantele Millett*”.

In urma dezbaterilor din 20 si 22 iulie 1987, instanta a revocat “*ordonantele Millett*” si a respins cererea de interdictie formulata împotriva publicatiei “*The Sunday Times*”. In favoarea acestei decizii, judecatorul a mentionat, între altele: prin publicarea cartii în S.U.A., hotarârile de interdictie pronuntate la cererea procurorului general sunt lipsite de obiect; aparitia în presa a acuzatiilor privind activitati ilegale ale serviciilor de securitate nu trebuie interzisa decât în lipsa altor solutii; justitia îsi va pierde credibilitatea daca hotarârile sale nu-si ating scopul.

Procurorul general a atacat aceasta decizie. Pâna la judecarea recursului, interdictiile împotriva ziarelor “*Observer*” si “*The Guardian*” au ramas în vigoare, nu si cea împotriva publicatiei “*The Sunday Times*”.

Curtea de Apel a hotarât la 24 iulie 1987 ca decizia instantei de fond este nelegala, dar a afirmat ca prin publicarea cartii în S.U.A. forma initiala a “*ordonantelor Millett*” este inadecvata si a modificat-o în sensul interzicerii publicarii cartii în totalitate sau fragmentar, ori a afirmatiilor aparținând dlui. Wright sau atribuite acestuia, în legatura cu serviciile de securitate; a permis publicarea dezvaluirilor sale, sub forma unor rezumate formulate în termeni

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

generali. Curtea de Apel a motivat aceasta decizie prin necesitatea menținerii încrederii în serviciile de securitate, obținută prin interdicția de a publica memorii în absența autorizatiei guvernului și necesitatea protejării drepturilor procurorului general până la judecarea în fond a cauzei.

Publicațiile în cauză au declarat recurs la instanța supremă, iar prin hotărârea din 30 iulie 1987, Camera Lorzilor a decis menținerea “ordonanțelor Millett”. În fapt, ordonanțele de interdicție au rămas în vigoare până la 23 noiembrie 1987, când au demarat audierile în cauză de fond privind divulgarea de informații confidențiale.

H. Rezultatul acțiunii judiciare provizorii în Australia.

Curtea de Apel a New South Wales la 24 septembrie 1987 și Curtea Supremă a Australiei, la 2 iunie 1988, au respins recursurile declarate de procurorul general britanic, afirmând că în conformitate cu normele dreptului internațional instanțele australiene nu pot admite o acțiune destinată protejării intereselor guvernului britanic în domeniul serviciilor sale de securitate.

Înainte de a se pronunța, Curtea Supremă australiană a ridicat interdicția publicării cărții, invocându-se apariția acesteia în S.U.A. și în multe alte țări.

Între timp, “Spycatcher” fusese tradusă în 12 limbi, din care 10 europene; în numai câteva luni s-au vândut peste un milion de exemplare; s-au realizat, pe baza cărții, emisiuni de radio și de televiziune în limba engleză, difuzate în Suedia și Danemarca.

III. JUDECAREA CAUZEI ÎN FOND, ÎN ANGLIA.

A. Divulgarea de informații confidențiale.

La 27 octombrie 1987, procurorul general a chemat în judecată “The Sunday Times”, pentru divulgare de informații confidențiale, solicitând, pe lângă menținerea interdicțiilor provizorii, o hotărâre de interdicție permanentă și plata beneficiilor realizate din vânzarea exemplarelor în care a fost publicat primul episod al foiletonului “Spycatcher”.

Dezbaterile în această cauză și în cea referitoare la “Observer” și “The Guardian” au avut loc în noiembrie-decembrie 1987, la Înalta Curte de Justiție. Instanța a menținut interdicțiile provizorii și, prin hotărârea din 21 decembrie 1987, a constatat și dispus următoarele: “Observer” și “The Guardian” nu au încălcat obligația de confidențialitate pe care și-au asumat-o când au prezentat dezvăluirile neautorizate ale dlui. Wright; “The Sunday Times” a încălcat obligația de confidențialitate, prin publicarea, la 12 iulie 1987, a primului episod

Sunday Times versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

din “Spycatcher”, al carui continut nu justifica prioritatea interesului public asupra interesului securitatii nationale; “The Sunday Times” a fost obligat sa depuna beneficiile realizate prin publicarea acestui prim episod; în conditiile în care “Spycatcher” a fost publicata si difuzata la scara mondiala, începând cu iulie 1987, interdictia permanenta ceruta de procurorul general nu se mai justifica, astfel încât balansarea interesului securitatii nationale cu interesul public în libertatea presei conduce la prioritatea acestuia din urma; procurorul general nu are dreptul de a solicita o interdictie permanenta asupra publicarii informatiilor provenind de la dl. Wright sau de la oricare alt membru al serviciilor de securitate. Interdictiile provizorii au fost mentinute pâna la adoptarea unei hotarâri de catre Curtea de Apel.

Judecând recursurile formulate de procurorul general si “The Sunday Times”, prin hotarârea din 10 februarie 1988, Curtea de Apel a mentinut decizia Inaltei Curti de Justitie. Si acest moment procedural a fost urmat de mentinerea interdictiei publicarii, pâna la judecarea, în Camera Lorzilor, a recursurilor declarate de ambele parti.

Prin hotarârea din 13 octombrie 1988, Camera Lorzilor a respins recursurile, confirmând decizia Inaltei Curti de Justitie. In legatura cu “The Sunday Times”, Camera Lorzilor a afirmat: prin publicarea primului episod din “Spycatcher”, “The Sunday Times” a ignorat obligatia de confidentialitate; iminenta aparitiei cartii în S.U.A. nu este un argument în favoarea sa; prejudiciul adus interesului national nu mai poate fi agravat, atât timp cât dezvaluirile din “The Sunday Times” sunt de domeniul public si nu mai au un caracter secret, împrejurare în care interzicerea publicarii cartii, impusa ziarelor “Observer”, “The Guardian” si “The Sunday Times” nu mai este necesara. Saptamânalul britanic a fost obligat la plata beneficiilor obtinute din vânzarea publicatiei în care a difuzat primul episod din “Spycatcher”.

Referindu-se la interdictia permanenta ceruta de procurorul general, Camera Lorzilor a afirmat ca, atât timp cât agentii si fostii agenti au, pe timpul vietii, obligatia pastrarii confidentialitatii, iar majoritatea nu fac publice date confidentiale, nu trebuie impusa presei o interdictie permanenta de a publica informatii privind continutul cartii “Spycatcher”.

B. “Impiedicarea înfaptuirii justitiei”.

Procesul care a dezbatut acuzatiile de “împiedicarea înfaptuirii justitiei”, formulate de procurorul general împotriva ziarelor/publicatiilor “The Independent”, “The London Evening Standard”, “The London Daily News”, “The Sunday Times” si a altor publicatii, s-a desfasurat în aprilie 1989, în fata Inaltei Curti de Justitie.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

La 8 mai 1989, instanța a reținut săvârșirea acestei infracțiuni de “The Independent” și “The Sunday Times”, condamându-le, pe fiecare, la câte o amendă de 50.000 lire sterline.

Apelurile declarate de cele două publicații au fost respinse de Curtea de Apel la 27 februarie 1990, dar prin hotărârea acestei instanțe s-a apreciat ca este suficientă constatarea culpabilității, nefiind necesară și condamnarea la amenzi judiciare.

Recursurile introduse de “The Independent” și “The Sunday Times” au fost respinse de comisia de recurs a Camerei Lorzilor, la 11 aprilie 1991.

COMISIA

La 31 iulie 1987, “The Sunday Times” s-a adresat Comisiei, invocând violarea, prin interdicțiile provizorii adoptate de autoritățile judiciare britanice împotriva sa, a exercitiului libertății de exprimare.

Comisia a declarat plângerea admisibilă la 5 octombrie 1989, iar prin raportul din 12 iulie 1990 a exprimat opinia violării articolului 10, sesizând Curtea pentru judecarea cauzei.

La 2 februarie 1989, “The Sunday Times” a depus o a doua plângere la Comisie, împotriva deciziei prin care s-a constatat încălcarea obligației de confidențialitate, ca urmare a publicării, la 12 iulie 1987, a primului episod din “Spycatcher”, susținând ca astfel i-a fost violat exercitiul dreptului la liberă exprimare.

A treia plângere⁷ a fost depusă de “The Sunday Times” la 25 iunie 1991, când a invocat violarea articolului 10 în legătură cu constatarea infracțiunii de “împiedicarea îndeplinirii justiției”.

CURTEA

Curtea a constatat că prin interdicția de publicare dispusă față de “The Sunday Times” pentru intervalul 30 iulie 1987 - 13 octombrie 1988 s-a realizat o interferență cu exercitiul dreptului la liberă exprimare. Stabilind aceasta, Curtea a examinat interferența în raport cu cerințele articolului 10 paragraful 2, respectiv temeiul legal național, scopul legitim și necesitatea într-o societate democratică.

⁷ Comisia și Curtea au examinat în acest caz numai prima plângere; celelalte două plângeri au constituit obiectul unor cauze separate, examinate ulterior de Comisie.

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Partile nu au contestat temeiul legal al interferentei, iar Curtea, referindu-se la argumentatia din cazul “Observer si The Guardian versus Regatul Unit”, a constatat îndeplinita aceasta cerinta, afirmând: “*nu exista nici un element care sa conduca la ideea ca principiile de drept dezvoltate de teoria ‘împiedicarii înfaptuirii justitiei’, în virtutea carora s-au aplicat ‘ordonantele Millett’ fata de ‘The Sunday Times’, nu ar raspunde exigentelor expresiei ‘prevazuta de lege’.*” (paragraful 49)

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

Partile nu au contestat ca “ordonantele Millett” au intentionat, în primul rând “*garantarea autoritatii puterii judecatoresti*” si, în al doilea rând, protejarea “*securitatii nationale*”, ambele scopuri fiind dintre cele enumerate de paragraful 2 al articolului 10.

Referindu-se la argumentele dezvoltate în cazul “Observer si The Guardian versus Regatul Unit”, Curtea a constatat îndeplinita si aceasta cerinta.

C. A fost interferenta “*necesara într-o societate democratica*”?

În prima parte a argumentatiei, Curtea s-a referit la principiile generale dezvoltate în practica sa judiciara în materia libertatii de exprimare, iar în partea a doua, a aplicat aceste principii prezentei cauze.

1. Principii generale: Curtea a reafirmat:

a) “*libertatea de exprimare, garantata de articolul 10 paragraful 1, constituie unul din fundamentele esentiale ale unei societati democratice si una din cerintele prioritare ale progresului societatii si împlinirilor personale. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai informatiile si ideile primite favorabil sau cu indiferenta ori considerate inofensive, dar si pe acelea care ofenseaza, socheaza sau deranjeaza. Acestea sunt cerintele pluralismului, tolerantei si spiritului deschis, fara de care nu exista societate democratica.*” (paragraful 50)

b) “*Principiile enumerate sunt cu atât mai importante atunci când în discutie este presa. Desi presa nu trebuie sa depaseasca, între alte limite, si pe acelea care asigura protejarea ‘securitatii nationale’ si ‘garantarea autoritatii puterii judecatoresti’, este de datoria ei sa transmita informatii si idei cu privire la chestiunile de interes public. Obligatiei presei de a raspândi astfel de informatii si idei, i se adauga dreptul publicului de a le primi. Daca ar fi altfel, presa nu ar mai fi în stare sa joace rolul vital de ‘cîine de paza’ (public*

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

watchdog).” (paragraful 50)

c) *“Termenul ‘necesar’, în sensul folosit de paragraful 2 al articolului 10, presupune ‘o nevoie sociala imperioasa, de neînlaturat’. În examinarea existentei unei astfel de necesitati, statele semnatare au o anumita marja de apreciere, dar aceasta este dublata de controlul european exercitat asupra legislatiei si deciziilor prin care legile se aplica, inclusiv când acestea au fost adoptate de autoritati independente. Curtea are decizia finala în chestiunea compatibilitatii interferentei cu libertatea de exprimare protejata de articolul 10.”* (paragraful 50)

Comentând opinia formulata de “Articolul 19” - organizatie neguvernamentala internationala care a intervenit ca a treia parte în cauza -, Curtea a considerat ca este necesar sa mentioneze, în contextul discutarii principiilor generale, ca *“articolul 10 nu interzice, prin continutul lui, orice restrictie prealabila publicarii...Insa astfel de restrictii sunt atât de periculoase, încât cer un examen extrem de scrupulos din parte Curtii. Aceasta îndeosebi în cazul presei: informatia este un bun perisabil si întârzierea publicarii ei, chiar pentru o scurta perioada, creeaza riscul pierderii valorii si al interesului fata de acea informatie”* (paragraful 51).

2. Aplicarea, în cauza, a principiilor generale.

În fata Curtii, “The Sunday Times” a sustinut ca interferenta nu a fost *“necesara într-o societate democratica”*, subliniind ca *“din momentul difuzarii cartii în S.U.A., la 14 iulie 1987, aceasta si-a pierdut caracterul confidential. Mai mult, orice locuitor al Regatului Unit a avut posibilitatea procurarii cartii din strainatate, iar guvernul nu a încercat sa opreasca acest import.”* (paragraful 52)

În replica, guvernul a afirmat ca *“si dupa acest moment, în perioada 30 iulie 1987 - 13 octombrie 1988, interdictiile provizorii au continuat sa fie necesare, în sensul articolului 10, pentru mentinerea autoritatii judecatoresti si protejarea securitatii nationale.”* (paragraful 53)

Examinând motivele prezentate de autoritatile britanice pentru prelungirea interdictiilor, Curtea a afirmat ca existenta, pe rolul instantei, a cererii de aplicare a unei interdictii permanente, *“constituie, fara îndoiala, un mijloc ‘pertinent’ de prelungire a interdictiilor în scopul mentinerii autoritatii justitiei, dar ‘insuficient’ din perspectiva Curtii...interesul protejarii confidentialitatii a încetat sa mai existe din 30 iulie 1987.”* (paragraful 54)

Comentând argumentele invocate de procurorul general pentru justificarea interdictiilor provizorii, Curtea a constatat ca acestea au suferit o *“metamorfoza curioasa”*, reluând o expresie folosita de una din instantele nationale. Astfel, initial, interdictiile provizorii au fost cerute pentru *“protejarea*

Sunday Times versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

caracterului secret al informatiilor oferite de carte, dar acest interes a încetat sa existe la 30 iulie 1987, când informatiile au devenit publice". Ulterior acestui moment, cererile procurorului general au fost motivate prin "necesitatea asigurarii eficientei si reputatiei serviciilor de securitate britanice si a mentinerii convingerii fostilor membri ca nu li se permite publicarea memoriilor fara autorizatie, în scopul descurajarii celor care ar fi dorit sa îl imite pe domnul Wright." (paragraful 55)

Curtea nu a considerat aceste motive ca suficiente pentru justificarea interferentei în discutie, afirmând: *"Se ridica întrebarea daca actiunile declansate împotriva ziarului 'The Sunday Times' aveau capacitatea de a realiza scopul pe care masurile luate împotriva dlui. Wright nu l-au atins. Pe de alta parte, având în vedere posibilitatea obligarii la plata beneficiilor, Curtea se îndoieste...ca ar fi normal, pentru a-l pedepsi pe dl. Wright si a oferi celorlalti un exemplu, sa se adopte interdictii fata de persoane straine publicarii cartii 'Spycatcher', asa cum este 'The Sunday Times'. In plus, mentinerea restrictiilor dupa iulie 1987 a împiedicat publicatiile sa-si exercite dreptul si sa-si îndeplineasca obligatia de a oferi informatii - de acum accesibile - asupra unui subiect care este de interes public legitim." (paragraful 55)*

In consecinta, Curtea a decis ca *"interferenta nu a fost necesara într-o societate democratica si a violat articolul 10." (paragraful 56)*

Guvernul britanic, fiind gasit în conflict cu dispozitiile Conventiei, a fost obligat, în temeiul articolului 50, la plata, catre "The Sunday Times", în termen de trei luni, a sumei de 100.000 lire sterline reprezentând cheltuielile de judecata din fata instantelor nationale si europene.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**OBSERVER si GUARDIAN versus REGATUL UNIT AL MARII
BRITANII si IRLANDEI DE NORD¹****Hotărârea Curtii din 26 noiembrie 1991.****SITUATIA DE FAPT // EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL²****I. INTRODUCERE.****A. Reclamantii.**

Reclamantii au fost: a) The Observer Ltd., proprietar si editor al saptamânalului (duminical) national britanic "Observer", Donald Treford, redactor sef, David Leigh si Paul Lashmar, reporteri; b) Guardian Newspapers Ltd., proprietar si editor al cotidianului national britanic "The Guardian", Peter Preston, redactor sef si Richard Norton-Taylor, reporter.

S-au contestat interdictiile provizorii dispuse de autoritatile judiciare britanice asupra publicarii unor fragmente din cartea "Spycatcher" ("Vânatorul de spioni") si a unor informatii provenind de la autorul acesteia, Peter Wright.

B. Interdictiile provizorii.

Explicatie: în cursul unui proces în care reclamantul solicita instantei pronuntarea unei hotărâri de interdictie permanenta împotriva pârâtului, tribunalele engleze pot dispune o interdictie provizorie, menita sa protejeze interesele reclamantului pâna la judecarea în fond a cauzei.

C. "Spycatcher".

Peter Wright a lucrat pentru guvern, ocupând o functie importanta în serviciile britanice de securitate (MI5) din 1955 pâna în 1976, an în care a demisionat. În perioada imediat urmatoare, fara a avea autorizatia guvernului, si-a scris memoriile, sub titlul "Spycatcher" si s-a ocupat de formalitatile publicarii acestora în Australia, unde locuia. Cartea a descris organizarea, metodele si personalul operativ din cadrul MI5, relatând si unele activitati ale serviciului secret britanic, apreciate de autor ca nelegale: contributia la slabirea guvernului laburist în perioada 1974-1979; intrarea prin efracție si instalarea de microfoane

¹. Cazul nr. 51/1990

². Intrucât elementele de fapt alterneaza cu actiuni judiciare, acestea vor fi expuse împreuna, respectându-se structura hotărârii.

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

în ambasadale tarilor prietene si ostile; efectuarea unor actiuni ilegale si secrete atât în tara cât si în strainatate; faptul ca Sir Roger Hollis, care a condus serviciile de securitate în ultima perioada în care autorul a lucrat la MI5, era agent sovietic.

Anterior, dl. Wright încercase în zadar sa convinga guvernul britanic sa verifice aceste acuzatii, prin declansarea unei anchete independente. Fara rezultat a ramas si demersul similar al unora din membrii marcanti ai guvernului laburist din perioada 1974-1979.

Unele informatii din “Spycatcher” aparusera deja în cartile lui Chapman Pincher care tratau problematica serviciilor de securitate. Mai mult, în iulie 1984, canalul britanic particular de televiziune “Granada Television” a transmis un lung interviu al dlui. Wright, despre serviciile britanice de securitate. Interviul a fost redifuzat în decembrie 1986. În aceeasi perioada, metodele si secretele serviciilor britanice de securitate au facut obiectul altor scrieri si al unei emisiuni de televiziune, fara ca guvernul britanic sa reactioneze în vreun fel.

D. Introducerea actiunii în Australia.

În septembrie 1985, procurorul general al Regatului Unit³ a solicitat Curtii Supreme a Noii Galii de Sud (Australia), în numele guvernului britanic, pronuntarea unei hotarâri prin care sa se interzica publicarea cartii “Spycatcher” si a oricarei informatii provenita de la dl. Wright în legatura cu serviciile de securitate britanice. Actiunea a fost motivata prin încalcarea de catre dl. Wright a obligatiei de confidentialitate.

La termenul din 17 septembrie 1985, dl. Wright si editura “Heinemann Publishers Australia Pty Ltd” si-au luat angajamentul, în fata instantei australiene, de a nu publica nimic pâna la judecarea fondului cauzei, respectiv pronuntarea asupra cererii guvernului britanic.

II. MASURILE PROCESUALE PROVIZORII ADOPTATE ÎN ANGLIA SI FAPTELE CARE LE-AU DETERMINAT.

A. Articolele publicate în ziarele “Observer” si “The Guardian”. Masurile de interdictie adoptate împotriva acestora.

În timp ce în Australia se judeca actiunea guvernului britanic, saptamânalul national “Observer” si cotidianul national “The Guardian” au publicat scurte articole, în zilele de 22 si 23 iunie 1986, în care au oferit unele detalii în legatura

³. In sistemul judiciar englez, procurorul general <Attorney General> este membru al Baroului de Avocati, membru al Guvernului si aproape invariabil, membru al Parlamentului; este, de asemenea, consilierul legal al Casei Regale.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

cu manuscrisul “Spycatcher” si au semnalat audierile ce urmau sa aiba loc în Australia.

Cele doua publicatii tratasera si în trecut subiectul serviciilor de securitate, militând în favoarea unei anchete independente asupra functionarii acestora. Articolele din cele doua publicatii includeau, între altele, urmatoarele afirmatii în legatura cu actiunile neconstitutionale si ilegale ale agentilor MI5:

a) MI5 instalase microfoane clandestine cu ocazia tuturor conferintelor diplomatice organizate la Londra în anii ‘50 si ‘60 si negocierilor din 1979 privind independenta statului Zimbabwe;

b) MI5 facuse acelasi lucru în locuintele unor diplomati francezi, germani, greci si indonezieni, ca si în apartamentul de la hotelul în care a stat Hrusciiov în timpul vizitei sale în Marea Britanie; MI5 a comis spargeri si a instalat microfoane (în particular, patrunderi prin efracție) în consulatele sovietice;

c) MI5 a conspirat, fara succes, în vederea asasinarii presdintelui egiptean Nasser în perioada crizei Suez;

d) MI5 a complotat împotriva lui Harold Wilson în perioada 1974 - 1976 când acesta era prim ministru;

e) MI5 a deturnat o parte din fondurile sale pentru anchetarea unor grupari politice de stânga din Marea Britanie.

Autorii acestor articole au efectuat investigatii proprii si au folosit surse confidentiale.

În opinia autoritatilor britanice, informatiile obtinute de ziaristii celor doua publicatii proveneau fie de la editura australiana fie de la reprezentantii legali ai dlui. Wright.

Procurorul general britanic a actionat în judecata proprietarii, editorii si redactorii sefi ai celor doua publicatii, solicitând Inaltei Curti de Justitie pronuntarea unei hotarâri prin care sa se interzica, cu titlu permanent, publicarea oricarei informatii provenite din “Spycatcher”, cu motivarea caracterului confidential al datelor prezentate în memoriile autorului. In sustinerea cererii, procurorul general a prezentat doua declaratii semnate de secretarul Consiliului de Ministri britanic în septembrie 1985, depuse si în instanta australiana, în care se afirma ca dezvaluirea informatiilor la care a avut acces dl. Wright este de natura sa produca pagube incalculabile serviciilor secrete, agentilor si unor terti, ca urmare a identificarii agentilor, provocând, de asemenea, si deteriorarea relatiilor cu tarile prietene, cu alte organizatii si persoane care si-ar putea pierde încrederea în serviciile secrete britanice. S-a invocat si riscul publicarii unor astfel de informatii si de alti agenti ori fosti agenti.

În cursul judecarii actiunii initiate de procurorul general, instanta a dispus, în raport cu fiecare jurnal, o interdictie provizorie - pâna la judecarea în fond a cauzei - asupra publicarii oricarei informatii referitoare la “Spycatcher”;

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

publicatiilor li s-a acordat însa dreptul de a cere modificarea ori ridicarea interdictiei, dupa un preaviz de 24 ore. Masurile de interdictie, denumite “ordonantele Millett”⁴, au fost justificate prin prioritatea interesului reclamantului (guvernul) în raport cu interesul publicului de a fi informat, argumentându-se ca în absenta unei interdictii provizorii actiunea principala ar fi lipsita de obiect.

Interdictiile provizorii au fost mentinute de Curtea de Apel, prin hotarârea din 25 iulie 1986.

La 6 noiembrie 1986, comisia de recursuri a Camerei Lorzilor⁵ a aprobat celor doua publicatii recurarea, la instanta suprema, a hotarârii Curtii de Apel (decizia Camerei Lorzilor, la pct. G).

B. Australia: judecata în prima instanta.

Dezbaterile au avut loc în noiembrie si decembrie 1986 si au fost comentate detaliat de presa scrisa si vorbita, inclusiv în Anglia. La 13 martie 1987, instanta australiana a respins cererea procurorului general britanic, argumentând, între altele, ca multe din informatiile oferite de carte nu mai sunt confidentiale, iar publicarea celor care mai sunt confidentiale nu va leza nici guvernul britanic, nici serviciile de securitate. S-a anulat obligatia nepublicarii cartii.

Procurorul general britanic a declarat apel împotriva acestei hotarâri. Cauza s-a judecat la 27 iulie 1987 la Curtea de Apel, care a amânat pronuntarea. Editorul si dl. Wright au facut o noua promisiune de nepublicare pâna la pronuntarea instantei de apel (decizia Curtii de Apel, la pct. H).

C. Articolele referitoare la “Spycatcher” aparute ulterior în presa. Cazul publicatiei “The Independent”.

La 27 aprilie 1987, cotidianul “The Independent” a publicat un rezumat al acuzațiilor aduse serviciilor britanice de securitate în “Spycatcher”, pretinzând ca este în posesia unei copii a manuscrisului.

În cursul aceleiasi zile, ziarele “London Evening Standard” si “London Daily News” au publicat articole referitoare la rezumatul aparut în “The Independent”.

⁴. “Millett” este numele judecatorului care le-a dispus.

⁵. In acest context, Camera Lorzilor este instanta suprema, echivalentul Curtii Supreme de Justitie.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

A doua zi, procurorul general a solicitat Înaltei Curti de Justiție autorizatia de a acționa în judecata cele trei ziare pentru “împiedicarea înfaptuirii justiției”⁶, pe care a obținut-o la 29 aprilie 1987.

Articole similare cu cele publicate în “The Independent” au apărut în doua cotidiane australiene, la 29 aprilie 1987, și în “Washington Post”, în S.U.A., la 3 mai 1987.

La 29 aprilie 1987, “Observer” și “The Guardian” au solicitat instanței ridicarea interdicției, invocând schimbarea circumstanțelor prin mediatizarea, în Anglia, a datelor furnizate de manuscrisul cartii “Spycatcher”. Dezbaterrea cererilor a fost suspendată până la rezolvarea unei chestiuni prealabile ridicate în cazul referitor la “The Independent”, unde s-a pus problema obligativității acestui cotidian de a respecta o interdicție aplicată unei alte publicații. La 2 iunie 1987, Înalta Curte de Justiție a decis ca “The Independent”, “London Evening Standard” și “London Daily News” nu se fac vinovate de “împiedicarea înfaptuirii justiției”, întrucât interdicțiile nu au fost dispuse împotriva lor și deci nu le sunt opozabile. Procurorul general a declarat apel (decizia Curtii de Apel, la pct. F).

Între timp, la 14 mai 1987, editura americană “Viking Penguin Incorporated”, care cumparase drepturile de publicare de la editura australiană, a anunțat intenția de a tipări “Spycatcher”.

“Observer” și “The Guardian” au solicitat punerea pe rol a cererii lor de suspendare a interdicției, invocând proiectul de publicare a cartii în S.U.A. Instanța a menținut suspendarea cauzei până la judecarea apelului procurorului general în cazul “The Independent”.

D. “The Sunday Times” începe publicarea, în foileton, a cartii “Spycatcher”.

“The Sunday Times” a cumpărat de la editorii australieni ai dlui. Wright dreptul de a publica “Spycatcher” în foileton în presa britanică și a obținut o copie a manuscrisului de la editura americană. La 12 iulie 1987, “The Sunday Times” a publicat un prim episod, explicând că operațiunea de publicare a fost programată astfel încât să coincidă cu apariția cartii în S.U.A., prevăzută pentru 14 iulie 1987.

La 13 iulie 1987, procurorul general a chemat “The Sunday Times” în judecată, sub acuzația de “împiedicarea înfapturii justiției”, invocând încălcarea “ordonanțelor de interdicție Millett”, dispuse cu un an în urma de Înalta Curte de Justiție împotriva publicațiilor “Observer” și “The Guardian”.

6. Legea privind împiedicarea înfaptuirii justiției a fost adoptată în 1981.

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

E. Publicarea cartii “Spycatcher” în S.U.A.

La 14 iulie, “Spycatcher” a fost publicata în S.U.A., bucurându-se de un succes enorm. A devenit “best-seller” în S.U.A. si Canada.

Guvernul britanic, avizat ca o încercare de interzicere a cartii în S.U.A. nu ar avea sanse de reusita, nu a întreprins nimic.

Un mare numar de exemplare ale cartii a fost introdus în Regatul Unit de cetatenii britanici care calatoreau în S.U.A. si prin intermediul comenzilor adresate telefonic sau postal librariilor americane. Adresele si numerele de telefon ale acestor librarii au fost intens mediatizate în presa britanica. Singura masura luata de guvern a constat în interzicerea prezentei cartii în librariile si bibliotecile publice.

F. Cazul publicatiei “The Independent”.

La 15 iulie 1987, Curtea de Apel a anuntat ca va admite apelul declarat de procurorul general si va casa hotarârea Inaltei Curti de Justitie, prin care se afirmase ca “The Independent”, “London Evening Standard” si “London Daily News” nu sunt vinovate de infractiunea de “împiedicarea înfaptuirii justitiei”. În motivele comunicate la 17 iulie 1987, instanta de apel, argumentându-si decizia, a afirmat ca “ordonantele Millett” au fost lipsite de eficienta prin publicarea acelorasi informatii în alte ziare, operatiune care a suprimat caracterul confidential al datelor respective. Hotarârea Curtii de Apel a statuat obligativitatea “ordonantelor Millett” pentru toate mijloacele de informare britanice.

S-a dispus rejudecarea cauzei sub aspectul infractiunii de “împiedicare a înfapturii justitiei”, dar partile nu s-au mai adresat Inaltei Curti de Justitie, astfel încât “ordonantele Millett” au devenit obligatorii.

G. Rezultatul actiunilor judiciare provizorii în cazurile “Observer”, “The Guardian” si “The Sunday Times”; mentinerea “*ordonantelor Millett*”

“The Sunday Times” a declarat ca, atât timp cât nu i se va interzice prin justitie, va publica al doilea episod din foiletonul “Spycatcher” la data de 19 iulie 1987.

La 16 iulie 1987, procurorul general a solicitat instantei pronuntarea unei hotarâri de interdictie a publicarii foiletonului, sub sanctiunea infractiunii de “împiedicarea înfaptuirii justitiei”, invocând “*ordonantele Millett*” si decizia Curtii de Apel din cazul “The Independent”.

Interdictia publicarii a fost dispusa la 16 iulie 1987, cu valabilitate pâna la 21 iulie 1987, urmând ca la 20 iulie 1987 instanta sa discute cererile de ridicare a “*ordonantelor de interdictie Millett*”, formulate anterior de “Observer” si “The

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Guardian”, dezbateri la care “The Sunday Times” a primit permisiunea de a pleda. În plus, judecătorul a afirmat că va examina interdicția dispusă la cererea procurorului general împotriva jurnalului “The Sunday Times” și o va respinge în situația în care va revoca “ordonanțele Millett”.

În urma dezbaterilor din 20 și 22 iulie 1987, instanța a revocat “ordonanțele Millett” și a respins cererea de interdicție formulată împotriva publicației “The Sunday Times”. În favoarea acestei decizii, judecătorul a menționat, între altele: prin publicarea cărții în S.U.A., hotărârile de interdicție pronunțate la cererea procurorului general sunt lipsite de obiect; apariția în presa a acuzațiilor privind activități ilegale ale serviciilor de securitate nu trebuie interzisă decât în lipsa altor soluții; justiția își va pierde credibilitatea dacă hotărârile sale nu-și ating scopul.

Procurorul general a atacat această decizie. Până la judecarea recursului, interdicțiile împotriva ziarelor “Observer” și “The Guardian” au rămas în vigoare, nu și cea împotriva publicației “The Sunday Times”.

Curtea de Apel a hotărât la 24 iulie 1987 că decizia instanței de fond este nelegală, dar a afirmat că prin publicarea cărții în S.U.A. forma inițială a “ordonanțelor Millett” este inadecvată și a modificat-o în sensul interzicerii publicării cărții în totalitate sau fragmentar, ori a afirmațiilor aparținând dlui. Wright sau atribuite acestuia, în legătură cu serviciile de securitate; în schimb, a permis publicarea dezvaluirilor sale, sub forma unor rezumate formulate în termeni generali. Curtea de Apel a motivat această decizie prin necesitatea menținerii încrederii în serviciile de securitate, obținută prin interdicția de a publica memorii în absența autorizației guvernului și necesitatea protejării drepturilor procurorului general până la judecarea în fond a cauzei.

Publicațiile în cauză au declarat recurs la instanța supremă, iar prin hotărârea din 30 iulie 1987, Camera Lorzilor a decis menținerea “ordonanțelor Millett”. În fapt, ordonanțele de interdicție au rămas în vigoare până la 23 noiembrie 1987, când au demarat audierile în cauză de fond privind divulgarea de informații confidențiale.

H. Rezultatul acțiunii judiciare provizorii în Australia.

Curtea de Apel a Noii Galii de Sud, la 24 septembrie 1987 și Curtea Supremă a Australiei, la 2 iunie 1988, au respins recursurile declarate de procurorul general britanic, afirmând că în conformitate cu normele dreptului internațional instanțele australiene nu pot admite o acțiune destinată protejării intereselor guvernului britanic în domeniul serviciilor sale de securitate.

Înainte de a se pronunța, Curtea Supremă australiană a ridicat interdicția publicării cărții, invocându-se apariția acesteia în S.U.A. și în multe alte țări.

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

Între timp, “Spycatcher” fusese tradusa în 12 limbi, din care 10 europene; în numai câteva luni s-au vândut peste un milion de exemplare; s-au realizat, pe baza cartii, emisiuni de radio si televiziune în limba engleza, difuzate în Suedia si Danemarca.

III. JUDECAREA CAUZEI ÎN FOND. ÎN ANGLIA.**A. Divulgarea de informatii confidentiale.**

La 27 octombrie 1987, procurorul general a chemat în judecata “The Sunday Times”, pentru divulgare de informatii confidentiale, solicitând, pe lângă mentinerea interdictiilor provizorii, o hotărâre de interdictie permanenta si plata beneficiilor realizate din vânzarea exemplarelor în care a fost publicat primul episod al foiletonului “Spycatcher”.

Dezbaterile în aceasta cauza si în cea referitoare la “Observer” si “The Guardian” au avut loc în noiembrie-decembrie 1987, la Înalta Curte de Justitie. Instanta a mentinut interdictiile provizorii si, prin hotărârea din 21 decembrie 1987, a constatat si dispus urmatoarele: “Observer” si “The Guardian” nu au încalcat obligatia de confidentialitate pe care si-au asumat-o când au prezentat dezvaluirile neautorizate ale dlui. Wright; “The Sunday Times” a încalcat obligatia de confidentialitate, prin publicarea, la 12 iulie 1987, a primului episod din “Spycatcher”, al carui continut nu justifica prioritatea interesului public asupra interesului securitatii nationale; “The Sunday Times” a fost obligat sa depuna beneficiile realizate prin publicarea acestui prim episod; în conditiile în care “Spycatcher” a fost publicata si difuzata la scara mondiala, începând cu iulie 1987, interdictia permanenta ceruta de procurorul general nu se mai justifica, astfel încât balansarea interesului securitatii nationale cu interesul public în libertatea presei conduce la prioritatea acestuia din urma; procurorul general nu are dreptul de a solicita o interdictie permanenta asupra publicarii informatiilor provenind de la dl. Wright sau de la oricare alt membru al serviciilor de securitate. Interdictiile provizorii au fost mentinute pâna la adoptarea unei hotărâri de Curtea de Apel.

Judecând recursurile formulate de procurorul general si “The Sunday Times”, prin hotărârea din 10 februarie 1988, Curtea de Apel a mentinut decizia Înaltei Curti de Justitie. Si acest moment procedural a fost urmat de mentinerea interdictiei publicarii, pâna la judecarea, în Camera Lorzilor, a recursurilor declarate de ambele parti.

Prin hotărârea din 13 octombrie 1988, Camera Lorzilor a respins recursurile, confirmând decizia Inaltei Curti de Justitie. In legatura cu “The Sunday Times”, Camera Lorzilor a afirmat: prin publicarea primului episod din “Spycatcher”, “The Sunday Times” a ignorat obligatia de confidentialitate;

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

iminenta aparitiei cartii în S.U.A. nu este un argument în favoarea sa; prejudiciul adus interesului national nu mai poate fi agravat, atât timp cât dezvaluirile din “The Sunday Times” sunt de domeniul public si nu mai au un caracter secret, împrejurare în care interzicerea publicarii cartii, impusa ziarelor “Observer”, “The Guardian” si “The Sunday Times” nu mai este necesara. Saptamânalul britanic a fost obligat la plata beneficiilor obtinute din vânzarea publicatiei în care a difuzat primul episod din “Spycatcher”.

Referindu-se la interdictia permanenta ceruta de procurorul general, Camera Lorzilor a afirmat ca, atât timp cât agentii si fostii agenti au, pe timpul vietii, obligatia pastrarii confidentialitatii, iar majoritatea nu fac publice date confidentiale, nu trebuie impusa presei o interdictie permanenta de a publica informatii privind continutul cartii “Spycatcher”.

B. “Împiedicarea înfaptuirii justitiei”.

Procesul care a dezbatut acuuzatiile de “împiedicarea înfaptuirii justitiei”, formulate de procurorul general împotriva jurnalelor “The Independent”, “The London Evening Standard”, “The London Daily News”, “The Sunday Times” si a altor publicatii, s-a desfasurat în aprilie 1989, în fata Înaltei Curti de Justitie.

La 8 mai 1989, instanta a retinut savîrsirea acestei infractiuni de “The Independent” si “The Sunday Times”, condamnându-le, pe fiecare, la câte o amenda de 50.000 lire sterline.

Apelurile declarate de cele doua publicatii au fost respinse de Curtea de Apel la 27 februarie 1990, dar prin hotarârea acestei instante s-a apreciat ca este suficienta constatarea culpabilitatii, nefiind necesara si condamnarea la amenzi judiciare.

Recursurile introduse de “The Independent” si “The Sunday Times” au fost respinse de comisia de recurs a Camerei Lorzilor, la 11 aprilie 1991.

COMISIA

La 27 ianuarie 1988, “Observer” si “The Guardian” s-au plâns Comisiei, invocând violarea, prin interdictiile provizorii adoptate de autoritatile judiciare britanice împotriva lor, a exercitiului libertatii de exprimare.

Comisia a declarat plângerea admisibila la 5 octombrie 1989, iar prin raportul din 12 iulie 1990, a exprimat opinia violarii articolului 10 si a înaintat cazul Curtii, spre judecare.

Este important a se mentiona ca la nivelul Comisiei interdictiile provizorii au fost împartite în doua intervale distincte : 11 iulie 1986 - 30 iulie 1987 si 30 iulie 1987 - 13 octombrie 1988.

CURTEA

Curtea a constatat ca prin interdictiile de publicare dispuse fata de “Observer” si “The Guardian” s-a realizat o interferenta cu exercitiul dreptului la libera exprimare. Stabilind aceasta, Curtea a examinat interferenta în raport cu cerintele articolului 10 paragraful 2, respectiv temeiul legal national, scopul legitim si necesitatea într-o societate democratica.

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Cu privire la temeiul legal al interferentei, “Observer” si “The Guardian” au sustinut ca principiile juridice care au stat la baza pronuntarii interdictiilor nu au fost suficient de accesibile si previzibile.

Curtea a considerat însa ca principiile juridice respective au avut un grad de accesibilitate suficient pentru ca cele doua publicatii sa prevada riscul unor interdictii provizorii.

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

Partile nu au contestat ca “*ordonantele Millett*” au intentionat în primul rând “*mentinerea autoritatii puterii judecatoresti*” si, în al doilea rând, “*protejarea securitatii nationale*”, ambele scopuri fiind dintre cele enumerate de paragraful 2 al articolului 10.

Curtea a notat ca din lectura deciziilor interne rezulta scopul interdictiei impuse celor doua publicatii, si anume asigurarea judecarii litigiului dintre parti, fara ca drepturile reclamantului sa fie lezate prin îndeplinirea actului a carui interdictie era solicitata instantei.

Referindu-se la “*protejarea securitatii nationale*”, Curtea a observat ca interdictiile pronuntate de instantă au vizat indiscutabil acest scop. Cererile de interdictie formulate de procurorul general s-au bazat pe declaratiile unei persoane competente, care a descris prejudiciile pe care publicarea cartii “*Spycatcher*” le-ar fi adus serviciilor britanice de securitate. Notând ca instantele engleze au acordat o atentie deosebita considerentelor securitatii nationale, Curtea a remarcat însa ca natura acestor considerente a suferit variatii în timpul diverselor momente procedurale ale cauzei.

Curtea a decis ca interferenta în litigiu a urmarit scopuri legitime, conforme cu paragraful 2 al articolului 10.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

C. A fost interferenta “necesara într-o societate democratica”?

În prima parte a argumentatiei, Curtea s-a referit la principiile generale dezvoltate în practica sa judiciara în materia libertatii de exprimare, iar în partea a doua, a aplicat aceste principii prezentei cauze.

1. Principii generale: Curtea a reafirmat:

a) *“libertatea de exprimare, garantata de articolul 10 paragraful 1, constituie unul din fundamentele esentiale ale unei societati democratice. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai informatiile si ideile primite favorabil sau cu indiferenta ori considerate inofensive, dar si pe acelea care ofenseaza, socheaza sau deranjeaza.”* (paragraful 59)

b) *“Principiile enumerate sunt cu atât mai importante atunci când în discutie este presa. Desi presa nu trebuie sa depaseasca, între alte limite, si pe acelea care asigura protejarea ‘securitatii nationale’ si ‘garantarea autoritatii puterii judecatoresti’, este de datoria ei sa transmita informatii si idei cu privire la chestiunile de interes public. Obligatiei presei de a raspândi astfel de informatii si idei, i se adauga dreptul publicului de a le primi. Daca ar fi altfel, presa nu ar mai fi în stare sa joace rolul vital de ‘câine de paza’ (public watchdog).”* (paragraful 59)

c) *“Termenul ‘necesar’, în sensul folosit de paragraful 2 al articolului 10, presupune ‘o nevoie sociala imperioasa, de neânlaturat’. In examinarea existentei unei astfel de necesitati, statele semnatare au o anumita marja de apreciere, dar aceasta este dublata de controlul european exercitat asupra legislatiei si deciziilor prin care legile se aplica, inclusiv când acestea au fost adoptate de autoritati independente. Curtea are decizia finala în chestiunea compatibilitatii interferentei cu libertatea de exprimare protejata de articolul 10.”* (paragraful 59)

Comentând opinia formulata de “Articolul 19” - organizatie neguvernamentala internationala care a intervenit ca a treia parte în cauza -, Curtea a considerat ca este necesar sa mentioneze, în contextul discutarii principiilor generale, ca *“articolul 10 nu interzice, prin continutul lui, orice restrictie prealabila publicarii...Insa astfel de restrictii sunt atât de periculoase, încât cer un examen extrem de scrupulos din parte Curtii. Aceasta îndeosebi în cazul presei: informatia este un bun perisabil si întârzierea publicarii ei, chiar pentru a scurta perioada, creeaza riscul pierderii valorii si al interesului fata de acea informatie”* (paragraful 60).

2. Aplicarea, în cauza, a principiilor generale.

Cauza a fost examinata în raport cu doua perioade distincte în care au functionat interdictiile de publicare:

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

a) Perioada 11 iulie 1986 - 30 iulie 1987.

“Observer” si “The Guardian” au publicat initial numai doua articole despre procedura judiciara din Australia si unele activitati ilegale imputabile serviciilor britanice de securitate. În fata judecatorului Millett, ambele publicatii au admis ca intentionau sa publice si alte date si comentarii referitoare la acest subiect.

Curtea a examinat contextul adoptarii primelor interdictii, observând ca în iulie 1986 “Spycatcher” exista numai în manuscris si, desi existau indicii cu privire la continutul sau, autorul avea înca posibilitatea modificarii acestuia. La acea data exista riscul unor dezvaluiri de natura sa dauneze serviciilor britanice de securitate. În aceste împrejari, ratiunea “*ordonantelor Millett*” a fost urmatoarea: în lipsa interdictiei provizorii “Observer” si “The Guardian” ar fi publicat, înainte de judecarea cauzei în fond, date referitoare la serviciile de securitate, context în care actiunea procurorului general ar fi fost lipsita de obiect si sens si ar fi compromis scopul protejarii securitatii nationale. În consecinta, Curtea a considerat ca “*ordonantele Millett*” au raspuns pertinent, în aceasta perioada, “*scopului protejarii securitatii nationale*” si “*garantarii autoritatii justitiei*”.

În continuare, Curtea a examinat în ce masura interferenta, respectiv interdictia publicarii, a fost proportionala cu scopurile legitime. Curtea a notat caracterul limitat al interdictiei, care nu a împiedicat “Observer” si “The Guardian” sa continue campania în favoarea unei anchete independente asupra functionarii serviciilor secrete, ci a avut ca obiect numai publicarea informatiilor provenind de la dl Wright. În plus, ambele publicatii au avut posibilitatea, de care au si uzat, de a solicita în orice moment anulara ori modificarea ordonantelor.

Observând, pe de o parte, ca interdictiile au ramas în vigoare mai mult de un an, perioada îndelungata pentru un bun perisabil cum este informatia, Curtea a notat ca pe de alta parte, obiectul interdictiei nu a implicat urgenta, publicatiile referindu-se la evenimente petrecute cu multi ani în urma.

Corelând toate aceste elemente de fapt, Curtea a decis ca în perioada 11 iulie 1986 - 30 iulie 1987 autoritatile nationale au avut dreptul de a considera interferenta, respectiv restrictia asupra exercitiului libertatii de exprimare, ca necesara într-o societate democratica.

b) Perioada 30 iulie 1987 - 13 octombrie 1988.

Curtea a notat ca “Spycatcher” a aparut în S.U.A la 14 iulie 1987, dar guvernul britanic a mentinut interdictiile, invocând scopurile “*garantarii autoritatii justitiei*” si “*protejarii securitatii nationale*”. Prin publicarea cartii, informatiile si-au pierdut caracterul confidential, astfel încât a disparut si interesul protejarii confidentialitatii datelor dezvaluite în “Spycatcher”. In aceste conditii, prelungirea interdictiilor nu a constituit un mijloc “*suficient*” pentru a justifica interferenta.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Examinând argumentele invocate de procurorul general pentru justificarea interdicțiilor provizorii, Curtea a observat ca acestea au suferit o *“metamorfoza curioasă”*. Astfel, inițial s-a invocat necesitatea împiedicării răspândirii unor informații secrete, iar după ce acestea au devenit publice, procurorul general a invocat eficacitatea și reputația serviciilor britanice de securitate, alături de descurajarea agenților care ar fi dorit să-l imite pe dl. Wright.

Aceste din urma argumente au fost considerate de Curte ca *“insuficiente pentru mentinerea interferenței în discuție... interferența nu mai era ‘necesară într-o societate democratică’ după 30 iulie 1987.”* (paragrafele 69 și 70)

Fiind găsit în conflict cu prevederile Convenției, în temeiul articolului 50, guvernul britanic a fost obligat la plată, către reclamanti, în termen de trei luni, a sumei de 100.000 lire sterline, cu titlu de cheltuieli de judecată în fața instanțelor naționale și europene.

OPINIA DIVERGENTA A JUDECATORULUI PETTITI⁷ - EXTRAS

În opinia domnului Pettiti, *“ordonanțele Millett”* au lezată libertatea de exprimare pe întreaga perioadă a funcționării interdicțiilor de publicare, pentru ca *“în materie de presă orice întârziere face să scadă interesul față de articolul ziaristului”*.

Judecătorul a continuat: *“s-ar putea crede că asprimea deosebită a ordonanțelor Millett și inițiativa procurorului general aveau în vedere nu atât chestiunea datoriei de confidențialitate, cât teama că vor fi divulgate unele deviații de natură politică ale serviciilor secrete”*. Aceasta, în opinia judecătorului Pettiti, a constituit o atingere adusă dreptului de a primi informații pentru că *“a lipsi publicul de informații asupra funcționării serviciilor publice înseamnă a ignora un drept fundamental într-o democrație.”* Dl. Pettiti a notat că prelungirea interdicțiilor a constituit un mijloc indirect de a institui cenzura ori de a limita libertatea presei.

Criticând diferențierea operată de Curte cu privire la cele două perioade (înainte și după publicarea cărții în S.U.A.), judecătorul a afirmat: *“libertatea de exprimare nu poate fi subordonată publicării sau nepublicării ‘unor informații’ într-o altă țară. În epoca televiziunii prin cablu, gândirea și exprimarea nu pot*

⁷. Hotărârile Curtii sunt însoțite, în mod frecvent, de opinii concurente ori divergente ale judecătorilor care au făcut parte din completul respectiv de judecată, prin care se exprimă fie argumente suplimentare în susținerea soluției Curtii, fie argumente destinate motivării unei soluții diferite.

Observer si Guardian versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

fi închise între limite teritoriale ‘ale unei tari’ si nici nu poate fi restrâns dreptul la informatie al locuitorilor tarii în care ziarele sunt supuse unor restrictii.”

Judecatorul a încheiat afirmând ca instanta europeana ar fi trebuit sa urmeze linia propriei practici judiciare si sa decida în sensul violarii articolului 10 pentru întreaga perioada de functionare a interdictiilor de publicare.

OPINIA PARTIAL DIVERGENTA A JUDECATORULUI DE MEYER - EXTRAS

Judecatorul de Meyer si-a exprimat acordul cu opinia dlui. Pettiti si a adaugat: *“presa trebuie sa fie libera sa publice informatii indiferent din ce sursa provin, fara cenzura, interdictii sau restrictii prealabile: într-o societate libera si democratica nu este loc, în timp de pace, pentru astfel de restrictii, în special daca se recurge la ele în scopul suprimarii unor informatii sau idei care deranjeaza guvernul.”*

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

OTTO PREMINGER INSTITUTE versus AUSTRIA

Hotarârea Curtii din 23 august 1994

[...] Curtea Europeana a Drepturilor Omului, întrunita în conformitate cu articolul 43 al Conventiei Europene a Drepturilor Omului (Conventia) si cu normele Regulamentului Curtii, în Camera formata din judecatorii: R. Ryssdal, presedinte, F. Gulklu, F. Matscher, B. Walsh, R. Macdonald, E. Palm, R. Pekkanen, J. Makarczyk, D. Gotchev, si din M.-A. Eissen, grefier, si H. Petzold, grefier adjunct,

[...] Adopta la data de [23 august 1994] prezenta hotarâre:

PROCEDURA

1. Cazul a fost trimis Curtii de Comisia Europeana a Drepturilor Omului ("Comisia") la data de 7 aprilie 1993 si de guvernul Republicii Austria (guvernul) la data de 14 mai 1993 în termenul de trei luni prevazut de articolele 32 paragraful 1 si 47 din Conventie. Cazul se întemeiaza pe o plângere (nr. 13470/87) formulata împotriva Austriei si înaintata Comisiei pe baza articolului 25 la 6 octombrie 1987 de Otto-Preminger-Institut fur Audiovisuelle Mediengestaltung (OPI), asociatie particulara cu personalitate juridica în conformitate cu legislatia austriaca.

[...] Scopul plângerii si al cererii a fost obtinerea unei hotarâri prin care sa se stabileasca daca faptele prezentate constituie o încălcare a obligatiilor asumate conform articolului 10 al Conventiei de catre statul chemat în judecata.

2-8. *[Paragrafele 2-8 descriu procedurile în fata Curtii si, în particular, circulatia memoriilor si a altor documente între parti, compozitia Camerei Curtii si numele persoanelor care au reprezentat partile].*

ÎN FAPT

I. DATELE CAZULUI

9. Reclamantul, Otto-Preminger-Institut fur Audiovisuelle Mediengestaltung (OPI) este, conform legislatiei austriece, o asociatie particulara, cu sediul la Innsbruck. Asa cum rezulta din actele de asociere, este o organizatie non-profit, cu scopul general de a promova creativitatea, comunicarea si divertismentul prin mijloace audiovizuale. Activitatile sale includ administrarea unui cinematograf cu numele "Cinematograph", în Innsbruck.

Otto Preminger Institute versus Austria

10. Asociația reclamantă a anunțat o serie de șase spectacole accesibile publicului general, cu filmul *Das Liebeskonzil* (“Consiliu în rai”) de Werner Schroeter (vezi paragraful 22). Primul din aceste spectacole era programat pentru 13 mai 1985. Toate spectacolele urmau să aibă loc la ora 22:00, cu excepția unui spectacol matineu la data de 19 mai, programat la ora 16:00.

Anunțul a apărut într-un buletin informativ distribuit de OPI celor 2.700 membri ai săi și în diverse puncte de reclama din Innsbruck, inclusiv în vitrina Cinematograph-ului. Anunțul era formulat astfel:

“Tragedia satirică a lui Oskar Panizza, a cărei acțiune se petrece în rai, a fost filmată de Schroeter după un spectacol al teatrului Belli din Roma și a fost pusă în contextul reconstituirii procesului și a condamnării scriitorului în 1895, pentru blasfemie. Panizza pleacă de la presupunerea că sifilisul este pedeapsa lui Dumnezeu pentru destrăbălarea și pacatele omului în timpul Renasterii, în special la Curtea Papei Borgia Alexandru al VI-lea. În filmul lui Schroeter, reprezentanții lui Dumnezeu pe pământ, purtând însemnele puterii pământestii, se aseamănă foarte bine cu protagoniștii din rai.

Imaginile triviale și absurditățile religiei creștine sunt abordate într-o manieră caricaturală și analizează relația dintre credința religioasă și mecanismele de opresiune pământestii.”

În plus, buletinul informativ preciza că în conformitate cu legea tiroleză a cinematografelor, persoanelor sub șaptesprezece ani nu le era permisă vizionarea filmului.

Un ziar regional a anunțat și el titlul filmului, data și locul spectacolelor, fără a da detalii despre conținutul acestuia.

11. La cererea diocezei Bisericii Romano-Catolice din Innsbruck, la data de 10 mai 1985, biroul procurorului public a inițiat o anchetă penală împotriva directorului OPI, dl Dietmar Zingl. Acuzația era de “defaimare a doctrinelor religioase”, activitate interzisă de articolul 188 din Codul penal (vezi paragraful 25).

12. La 12 mai 1985, după ce filmul a fost prezentat într-o vizionare particulară în prezenta unui judecător de instrucție, procurorul a cerut sechestrarea filmului, în conformitate cu articolul 36 din legea presei (vezi paragraful 29). Cererea a fost aprobată în aceeași zi de Curtea Regională din Innsbruck. Drept urmare, spectacolele publice anunțate de OPI, din care primul era programat pentru ziua următoare, nu au putut avea loc.

Cei care au venit la ora fixată pentru primul spectacol au avut parte, în schimb, de citirea scenariului și de o discuție.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Deoarece dl Zingl returnase filmul companiei distribuitoare “Czerny” din Viena, filmul a fost în fapt sechestrat la sediul acesteia, la data de 11 iunie 1985.

13. Recursul dlui Zingl împotriva ordinului de sechestrare, înaintat Curtii de Apel din Innsbruck, a fost respins la 30 iulie 1985. Curtea de Apel a considerat ca libertatea artistica era în mod necesar limitata de dreptul altora la libertatea de religie si de datorita statului de a proteja o societate bazata pe ordine si toleranta. Instanta a sustinut în continuare ca indignarea era “justificata” în sensul sectiunii 188 din Codul penal numai daca prin continutul sau [*produsul artistic*] era în masura sa aduca atingere sentimentelor religioase ale omului de rând cu o sensibilitate religioasa normala. Aceasta conditie era îndeplinita în cazul de fata, iar confiscarea filmului a putut fi dispusa în principiu, cel puțin în “proceduri obiective” (vezi paragraful 28). Batjocura în bloc a sentimentelor religioase a cântărit mai greu decât orice drept la informatie pe care marele public l-ar fi putut avea, sau decât interesele financiare ale persoanelor care doreau sa prezinte filmul.

14. La data de 24 octombrie 1985, ancheta penala împotriva dlui Zingl a fost întrerupta, iar cazul a continuat în forma unor “proceduri obiective”, în conformitate cu articolul 33 paragraful 2 din legea presei, în scopul suprimării filmului.

15. La data de 10 octombrie 1986 a avut loc o înfatisare în fata Curtii Regionale din Innsbruck. Filmul a fost din nou vizionat într-o sesiune cu usile închise; continutul sau a fost descris în detaliu în documentele oficiale ale audierilor.

În documentele oficiale ale audierii, dl Zingl figureaza ca martor. El a declarat ca a returnat filmul distribuitorului, ca urmare a ordinului de sechestrare, pentru ca nu dorea sa mai aiba de a face cu aceasta chestiune.

Din hotarârea instantei - pronuntata în aceeasi zi - rezulta ca dl Zingl a fost considerat a fi “o parte interesata, potential pasibila de raspundere”.

Curtea Regionala a constatat ca distribuitorul filmului renuntase la dreptul de a fi audiat si acceptase distrugerea copiei filmului pe care o detinea.

16. Prin hotarârea adoptata, Curtea Regionala a dispus confiscarea filmului. Instanta a afirmat urmatoarele:

“Proiectia publica programata pentru data de 13 mai 1985 a filmului *Das Liebeskonzil*, în care Dumnezeu Tatal este prezentat deopotriva în text si imagini ca un idiot senil si impotent, Isus Cristos ca un cretin si Fecioara Maria, Maica Domnului, ca o destrabalata cu o maniera de exprimare pe masura, si în care se

Otto Preminger Institute versus Austria

ridiculizeaza Eucaristul, cade în sfera definitiei infractiunii de defaimare a preceptelor religioase, conform articolului 188 din Codul penal.”

Rationamentul Curtii includea urmatoarele:

“Cerintele articolului 188 din Codul penal sunt îndeplinite în mod obiectiv atât de portretul persoanelor divine - Dumnezeu Tatal, Fecioara Maria si Isus Cristos sunt figurile centrale în doctrina si practica religioasa romano-catolica, fiind de o importanta absolut esentiala si pentru înțelegerea religioasa a credinciosilor -, cât si de expresiile mentionate mai sus în privinta Eucaristului, care constituie unul dintre cele mai importante mistere ale religiei romano-catolice, având în vedere îndeosebi caracterul general al filmului, ca atac împotriva religiilor crestine ...

... Articolul 17a din Constitutie garanteaza libertatea creatiei artistice, precum si publicarea si predarea [în scoli] a artei. Sfera libertatii artistice a fost extinsa (prin introducerea acelui articol) într-o asemenea masura încât orice forma de exprimare artistica este protejata, iar limitările libertatii artistice nu mai sunt posibile pe baza unei dispozitii legale exprese, ci pot rezulta numai din limitările inerente acestei libertati ... Libertatea artistica nu poate fi nelimitata. Limitările libertatii artistice se regasesc în primul rând în continutul altor drepturi si libertati fundamentale garantate de Constitutie (cum ar fi libertatea de religie si de constiinta) apoi, în nevoia unei forme ordonate de coexistenta umana bazata pe toleranta si, în fine, în încălcarile flagrante si extreme ale altor interese protejate prin lege, iar circumstantele specifice trebuie cântarite si comparate în fiecare caz în parte, tinând seama de toate considerentele relevante [...]”

17. Dl Zingl a declarat recurs împotriva hotarârii Curtii Regionale, a înaintat o declaratie semnata de circa 350 de persoane care au protestat pentru ca fusesera împiedicate a avea acces liber la o creatie artistica, si a reclamat ca articolul 188 din Codul penal nu a fost interpretat în spiritul garantarii libertatii artei conform articolului 17a din Constitutie.

Curtea de Apel din Innsbruck a respins recursul, la 25 martie 1987. Instanta de apel a considerat ca dl Zingl nu avea calitate procesuala activa, întrucât nu era proprietarul drepturilor de autor ale filmului. Hotarârea a fost comunicata catre OPI la 7 aprilie 1987.

18. La sugestia avocatului asociatiei reclamante, ministrul de atunci al educatiei, artelor si sportului, dr Hilde Hawlicek, s-a adresat printr-o scrisoare particulara Procurorului General, sugerând înaintarea la Curtea Suprema a unei cereri de

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

recurs în interesul legii. Scrisoarea era datată 18 mai 1987 și menționa, între altele, articolul 10 din Convenție.

La 26 iulie 1988, Procurorul General a decis că nu existau motive pentru formularea unui recurs în interesul legii. Decizia acestuia menționa, între altele, că Procuratura Generală sprijină de mult timp poziția potrivit căreia libertatea artistică este limitată de alte drepturi fundamentale și s-a referit la decizia Curtii Supreme în cazul filmului *Das Gespenst* (“*Fantoma*” - vezi paragraful 26); în opinia Procurorului General, în acel caz, Curtea Supremă “cel puțin nu i-a dezaprobat” poziția.

19. În perioada următoare, în Austria au avut loc spectacole de teatru ale piesei originale: în noiembrie 1991 la Viena și în octombrie 1992 la Innsbruck. La Viena, autoritățile procuraturii nu au luat nici un fel de măsuri. La Innsbruck, câteva plângeri penale au fost înaintate de persoane particulare; s-au efectuat anchete preliminare, în urma cărora organele procuraturii au hotărât încetarea investigațiilor.

II. FILMUL “DAS LIEBESKONZIL” (“CONSILIU ÎN RAI”)

20. Piesa din care se inspiră filmul a fost scrisă de Oskar Panizza și publicată în 1894. În 1895, Panizza a fost găsit vinovat de Curtea Assize din Munchen de “crime împotriva religiei” și a fost condamnat la închisoare. Piesa a fost interzisă în Germania, deși a continuat să fie publicată în alte țări.

21. Piesa îl descrie pe Dumnezeu Tatăl ca fiind bătrân, infirm și lipsit de putere, pe Isus Cristos ca pe “baiatul mamei”, cu o inteligență scăzută, iar pe Fecioara Maria, care în mod evident este persoana care conduce totul, ca pe o destrăbălata fără principii. Ei decid împreună că omenirea trebuie pedepsită pentru imoralitate. Resping posibilitatea unei distrugerii directe în favoarea unei forme de pedeapsă care o va face deopotrivă “să aibă nevoie de salvare” și să fie “capabilă de reabilitare”. Nefiind în stare să conceapă singuri o astfel de pedeapsă, ei hotărăsc să apeleze la Diavol pentru ajutor.

Diavolul sugerează ideea unei boli transmise pe cale sexuală, astfel încât bărbații și femeile să se infecteze reciproc fără să-și dea seama; el procrează împreună cu Salomeea pentru a da naștere unei fiice care va răspîndi boala în rândurile omenirii. Simptomele descrise de Diavol sunt cele ale sifilisului.

Ca rasplată, Diavolul cere libertatea gândirii; Maria spune că “o să se mai gândească”. Diavolul își trimite apoi fiica să-și facă treaba, mai întâi printre cei care reprezintă puterea pamântească, apoi la Curtea Papei, printre episcopi, la mănăstiri și în fine, printre oamenii de rând.

Otto Preminger Institute versus Austria

22. Filmul, regizat de Werner Schroeter, a fost lansat în 1981. Începe și se termina cu scene sugerând a fi luate din procesul lui Panizza, din 1895. Între aceste scene se prezintă un spectacol al piesei pus în scena de Teatrul Belli din Roma. Filmul îl portretizează pe Dumnezeuul religiei iudaice, creștine și al celei islamice ca fiind un bătrân în aparență senil, care se prosternă în fața Diavolului, cu care se sărută îndelung și pe care îl numește prietenul său. Dumnezeu este portretizat, de asemenea, ca înjurând de Diavol. Alte scene o înfatisează pe Fecioara Maria permițând să i se citească o povestire obscenă, prezentând în același timp manifestarea unui anumit grad de tensiune erotică între Fecioara Maria și Diavol. Adultul Isus Cristos este portretizat ca un redus mintal și într-una din scene este arătat cum încearcă lasciv să mângâie și să sarute sânii mamei sale, care îi permite aceasta. Dumnezeu, Fecioara Maria și Cristos sunt prezentați în film aplaudându-l pe Diavol.

III. LEGISLATIA ȘI JURISPRUDENȚA INTERNE RELEVANTE

23. Libertatea religioasă este garantată de articolul 14 din Constituție, care prevede:

- “(1) Libertatea deplină a credinței și a conștiinței este garantată tuturor.*
- (2) Folosirea drepturilor civile și politice va fi independentă de apartenența religioasă; cu toate acestea, credința religioasă nu va sta în calea îndatoririlor civice.*
- (3) Nimeni nu va fi constrâns să aibă activități bisericești sau să participe la orice celebrare bisericească, cu excepția situației în care aceasta este cerută de puterea conferită prin lege unei alte persoane, sub a cărei autoritate se află.”*

24. Libertatea artistică este garantată de articolul 17a din Constituție, care prevede:

- “Libertatea creației artistice și a publicării și predării artei este garantată.”*

25. Articolul 188 din Codul penal prevede următoarele:

- “Orice persoană care, în circumstanțe în care comportamentul său este de natură să stârneasca indignare justificată, defaimă sau insultă o persoană sau un lucru care sunt obiectul venerației unui cult sau al unei comunități religioase acceptată în țară, sau al unei dogme, obicei legal sau al unei instituții legale aparținând unui asemenea cult sau comunitate religioasă, va fi pasibilă de o pedeapsă cu închisoare de până la șase luni sau cu o amendă corespunzătoare a maxim 360 de zile de închisoare.”*

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

26. Decizia principală a Curtii Supreme în privința legăturii dintre cele două prevederi menționate mai sus a fost adoptată pe baza unui recurs în interesul legii formulat de Procurorul General într-un caz referitor la confiscarea filmului *Das Gespenst* (“Fantoma”), de Herbert Achternbusch. Deși recursul a fost respins din motive exclusiv procedurale, fără a se adopta o decizie pe fond, din hotărârea Curtii Supreme rezultă indirect că stîrbirea libertății credinței religioase, garantată de articolul 14 din Constituție, de o lucrare artistică, poate constitui un abuz al libertății de exprimare artistică și poate fi astfel în contradicție cu legea (...).

27. Infractionea de presă este definită ca “un act pasibil de o pedeapsă judiciară, comis prin intermediul unui mediu publicistic, constând într-o comunicare sau spectacol adresate unui număr relativ mare de persoane” (articolul 1 paragraful 12 din legea presei). Răspunderea penală pentru astfel de delikte este stabilită în conformitate cu legea penală generală, în măsura în care nu există derogări sau completări în legea specială, respectiv în legea presei (articolul 28 din legea presei).

28. O sancțiune specifică prevăzută de legea presei este confiscarea publicației (articolul 33). Confiscarea poate fi hotărâtă suplimentar oricărei sancțiuni prevăzute de Codul penal (articolul 33 paragraful 1).

Dacă nu sunt posibile trimiterea în judecată sau condamnarea unei persoane pentru o infracțiune, confiscarea poate fi dispusă în așa numitele proceduri “obiective” de suprimare a unei publicații, potrivit prevederilor articolului 33 paragraful 2 din legea presei. [...]

29. Sechestrarea unei publicații în așteptarea hotărârii de confiscare poate fi efectuată pe baza articolului 36 din legea presei, care prevede următoarele:

“1. Instanta poate ordona sechestrarea exemplarelor unei lucrări publicate în presa destinate difuzării și dacă se poate presupune că o hotărâre de confiscare va fi adoptată ulterior, pe baza articolului 33 și dacă consecințele nefavorabile ale unei asemenea sechestrări nu sunt disproportionale față de interesele legitime astfel aparate. Sechestrarea nu poate fi efectuată dacă asemenea interese legitime pot fi servite și prin publicarea unei note privind procedurile penale instituite.

2. Sechestrarea presupune instituirea în avans sau simultan a procedurilor penale sau a procedurilor ‘obiective’ cu privire la o infracțiune de presă și o cerere expresă a procurorului public sau a reclamantului, decisă în proceduri separate.

3. Decizia de sechestrare va menționa pasajul sau partea din lucrarea publicată și infracțiunea presupusă care a determinat sechestrarea ...”

Otto Preminger Institute versus Austria

30. Dispozitiile generale de procedura penala sunt aplicabile atât trimerii în judecata pentru infractiunile de presa cât si procedurilor “obiective”. Desi în cazul procedurilor “obiective” proprietarul sau editorul lucrarii publicate nu este acuzat de comiterea vreunei infractiuni, el este tratat ca parte în cauza, conform articolului 41 paragraful 5, care prevede:

“[În procedurile penale sau în cele ‘obiective’ referitoare la o infractiune de presa] proprietarul (editorul) organizatiei de presa va fi citat pentru audiere. El va avea drepturile acuzatului; el va avea dreptul la aceeasi aparare ca si acuzatul si dreptul de a declara recurs pe fondul cauzei împotriva hotarârii.”

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

31. Asociatia reclamanta s-a plâns Comisiei la 6 octombrie 1987, reclamând încalcarea articolului 10 al Conventiei.

32. La 12 aprilie 1991, Comisia a declarat plângerea admisibila.

În raportul din 14 ianuarie 1993, Comisia a exprimat opinia încălcarii articolului 10:

- (a) în raport cu sechestrarea filmului (noua voturi la cinci);
- (b) în raport cu confiscarea filmului (treisprezece voturi la unu) [...]

ARGUMENTELE FINALE ÎN FATA CURTII

33. Guvernul, în memoriul sau, a cerut Curtii [sa respinga plângerea din motive procedurale, sau, alternativ, sa declare ca articolul 10 nu a fost încălcat].

34. Reclamantul a cerut Curtii sa [constate ca sechestrarea si confiscarea filmului constituie o încălcare a obligatiilor Austriei asumate pe baza articolului 10 si sa acorde o justa compensare].

ÎN DREPT

I. OBIECTIILE PRELIMINARE ALE GUVERNULUI

35. Guvernul a sustinut ca plângerea, care a fost introdusa la 6 octombrie 1987 (vezi paragraful 31), a fost înaintata Comisiei dupa expirarea termenului de sase luni prevazut de articolul 26 al Conventiei. [textul Articolului 26 al Conventiei]

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

A. DACA GUVERNUL ESTE ÎNDREPTATIT LA O CERERE ALTERNATIVA

36. Delegatul Comisiei a sugerat ca guvernului sa nu-i fie permisa cererea alternativa, întrucât aceasta nu fusese prezentata în fata Comisiei, în etapa de admisibilitate. [...]

37. Curtea ia în considerare acest tip de obiectii numai daca statul pârât le-a ridicat în fata Comisiei suficient de clar, atât cât au permis natura obiectiilor si circumstantele cauzei. Un astfel de demers are loc, de regula, în etapa examinarii initiale a admisibilitatii (vezi, între multe alte surse, hotărârea din cazul Bricmont v. Belgia ...).

Deși a invocat regula celor sase luni în fata Comisiei, guvernul s-a bazat numai pe hotărârea Curtii de Apel din Innsbruck, din 30 iulie 1985. Nimic nu a împiedicat guvernul sa invoce în acelasi timp si argumentul alternativ. De aceea, guvernului nu-i este permis sa ridice obiectia alternativa în fata Curtii (vezi, ca cea mai recenta sursa, cazul Papamichalopoulos si altii v. Grecia ...).

B. DACA CEREREA PRINCIPALA A GUVERNULUI ESTE ÎNTEMEIATA

38. Argumentul guvernului consta în faptul ca OPI [*este victima sechestrării filmului*] dar nu este “victima” confiscării acestuia.

39. O persoana poate pretinde în mod îndreptatit ca este “victima” unei interferente cu exercitarea drepturilor sale prevazute de Conventie daca a fost afectata în mod direct de chestiunile pretinse a constitui interferenta (a se vedea, *inter alia* si *mutatis mutandis*, cazul Norris v. Irlanda ... si Open Door si Dublin Well Woman v. Irlanda ...). Deși asociatia reclamanta nu era proprietara drepturilor de autor si nici a exemplarului confiscat al filmului, ea a fost direct afectata de hotărârea de confiscare, al carei efect a constat în imposibilitatea proiectării filmului la cinematograful sau din Innsbruck sau oriunde în Austria. În plus, sechestrarea a fost o masura provizorie a carei legalitate a fost confirmata de hotărârea de confiscare; cele doua nu pot fi separate. În fine, nu este lipsit de semnificatie faptul ca directorul asociatiei reclamante apare în hotărârea Curtii Regionale din 10 octombrie 1986, la procedurile de confiscare, ca “parte interesata, pasibila de raspundere” (vezi paragraful 15).

40. Asociatia reclamanta poate asadar pretinde pe buna dreptate ca este “victima” confiscării filmului, precum si a sechestrării acestuia.

Otto Preminger Institute versus Austria

41. Din cele mentionate mai sus rezulta ca “decizia finala” în sensul articolului 26 a fost hotarârea Curtii de Apel din Innsbruck, din 25 martie 1987, care a fost comunicata OPI la 7 aprilie (vezi paragraful 17). În conformitate cu practica sa uzuala, Comisia a hotarât ca plângerea, care fusese înaintata în termenul de sase luni de la ultima data mentionata, a fost depusa în termenul cerut. În consecinta, obiectia preliminara a guvernului trebuie respinsa.

II. ÎNCALCAREA RECLAMATA A ARTICOLULUI 10

42. Asociatia reclamanta a sustinut ca sechestrarea si apoi confiscarea filmului Das Liebeskonzil au constituit încălcari ale dreptului sau la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Conventiei, care prevede:

“1. Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedica statele sa supuna societatile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertati ce comporta îndatoriri si responsabilitati poate fi supusa unor formalitati, conditii, restrângeri sau sanctiuni prevazute de lege, care constituie masuri necesare, într-o societate democratica, pentru securitatea nationala, integritatea teritoriala sau siguranta publica, apararea ordinii si prevenirea infractiunilor, protectia sanatatii sau a moralei, protectia reputatiei sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informatii confidentiale sau pentru a garanta autoritatea si impartialitatea puterii judecatoresti.”

A. DACA AU EXISTAT “INTERFERENTE” CU LIBERTATEA DE EXPRIMARE A ASOCIATIEI RECLAMANTE

43. În fata Comisiei, guvernul a recunoscut existenta unei interferente cu exercitarea dreptului la libertatea de exprimare a asociatiei reclamante numai cu privire la sechestrarea filmului, iar în obiectia sa preliminara a sustinut aceeasi teza (vezi paragraful 35). În fata Curtii însa, atât timp cât obiectia preliminara a guvernului fusese respinsa, atât sechestrarea cât si confiscarea au fost considerate interferente, fara ca guvernul sa mai dispute acest aspect.

Astfel de interferente conduc la încălcarea articolului 10 daca nu satisfac cerintele paragrafului 2. Curtea trebuie asadar sa examineze pe rând daca interferentele au fost “*prevazute de lege*”, daca ele au urmarit un scop legitim în conformitate cu acel paragraf si daca au fost “*necesare într-o societate democratica*” pentru atingerea acelui scop.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

B. DACA INTERFERENȚELE AU FOST “PREVAZUTE DE LEGE”

44. Asociația reclamantă a negat că interferențele au fost “prevazute de lege”, susținând că articolul 188 din Codul penal austriac fusese gresit aplicat. În opinia reclamantei, era în primul rând discutabil dacă o operă de artă care tratează în mod satiric persoane sau lucruri ce fac obiectul venerației religioase ar putea fi vreodată considerată “defaimatoare sau insultatoare”. În al doilea rând, sentimentul de indignare nu era “justificat” în privința persoanelor, care au decis în mod liber dacă să vada sau nu filmul. În al treilea rând, nu s-a acordat suficientă greutate dreptului la libertate artistică, garantat de articolul 17a din Constituție.

45. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea legii naționale este în primul rând prerogativul autorităților naționale, îndeosebi al instanțelor de judecată (vezi, ca cea mai recentă sursă, cazul *Chorherr v. Austria* ...).

Instanțele din Innsbruck au trebuit să pună în balanță dreptul la libertatea artistică și dreptul la respectul credințelor religioase garantat de articolul 14 din Constituție. Curtea, ca și Comisia, consideră că în fața sa nu au fost prezentate motive din care să rezulte că legislația austriacă a fost gresit aplicată.

C. DACA INTERFERENȚELE AU AVUT UN “SCOP LEGITIM”

46. Guvernul a susținut că sechestrarea și confiscarea filmului au fost dispuse în scopul “protejării drepturilor altora”, în special a dreptului la respectarea sentimentelor religioase și în scopul “prevenirii dezordinii”.

47. Așa cum a subliniat Curtea în hotărârea sa din cazul *Kokkinakis v. Grecia* din 25 mai 1993 (...), libertatea de gândire, conștiința și credința religioasă, garantată de articolul 9 al Convenției, constituie unul din fundamentele unei “societăți democratice” în sensul Convenției. Acest drept este, în dimensiunea sa religioasă, unul dintre elementele vitale care formează identitatea credincioșilor și concepția lor despre viață.

Cei care optează să exercite dreptul de a-și manifesta religia, indiferent dacă fac acest lucru ca membri ai unei majorități religioase sau ai unei minorități, nu se pot aștepta, în limitele rezonabilului, să fie scutiți de orice critică. Ei trebuie să tolereze și să accepte negarea de către alții a convingerilor lor religioase și chiar propagarea de către alții a unor doctrine ostile credinței lor. Totuși, maniera în care credințele și doctrinele religioase sunt combătute sau negate este o chestiune care poate angaja responsabilitatea statului, în special pentru a asigura exercitarea pasnică a dreptului garantat de articolul 9 de către posesorii unor

Otto Preminger Institute versus Austria

credinte si doctrine. Într-adevar, în cazuri extreme, unele metode de contrazicere sau negare a credintelor religioase pot avea efecte a caror natura sa-i inhibe - pe cei care nutresc astfel de credinte - în exercitarea libertatii lor de a le avea si de a le exprima.

În hotărârea Kokkinakis, Curtea a sustinut, în contextul articolului 9, ca în mod legitim un stat poate considera necesar sa ia masuri destinate a reprima anumite forme de comportament, inclusiv raspândirea unor informatii si idei considerate incompatibile cu respectul pentru libertatea gândirii, conștiinței sau credinței religioase a altora (ibid...). Se poate considera în mod legitim ca respectarea sentimentelor religioase ale credinciosilor, garantata de articolul 9, a fost încălcată prin portretizarea provocatoare a obiectelor de veneratie religioasa si, de asemenea, ca astfel de portrete pot fi interpretate ca o violare malitioasa a spiritului de toleranta, care este, de asemenea, o caracteristica a societatii democratice. Conventia trebuie citita în întregul sau si de aceea, interpretarea si aplicarea articolului 10 în cazul de fata trebuie sa fie în armonie cu logica Conventiei (vezi, *mutatis mutandis*, cazul Klass si altii v. Germania ...).

48. Masurile reclamate se bazau pe articolul 188 din Codul penal austriac, care este menit a suprima comportamentul susceptibil a provoca o “îndignare justificata” îndreptat împotriva obiectelor de veneratie religioasa. Rezulta astfel ca scopul acestor masuri a fost de a proteja dreptul persoanelor de a nu li se insulta sentimentele religioase prin exprimarea publica a parerilor altor persoane. Luând în considerare si termenii în care au fost formulate hotărârile instantelor austriece, Curtea accepta ca masurile contestate au urmarit un scop legitim în conformitate cu articolul 10 paragraful 2, si anume, “protectia drepturilor altora”.

**D. DACA SECHESTRAREA SI CONFISCAREA AU FOST
“NECESARE ÎNTR-O SOCIETATE DEMOCRATICA”**

1. Principii generale

49. Dupa cum a sustinut pe buna dreptate Curtea, libertatea de exprimare constituie una din fundamentele esentiale ale unei societati democratice si una din cerintele prioritare ale progresului societatii si împlinirilor personale. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai “informatiile” sau “ideile” permise favorabil sau cu indiferenta ori considerate inofensive, dar si pe acelea care socheaza, ofenseaza sau deranjeaza statul sau orice segment al populatiei. Acestea sunt cerintele pluralismului, tolerantei si spiritului deschis fara de care nu exista “societate democratica” (a se vedea, în special, cazul Handyside v. Regatul Unit ...)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Cu toate acestea, așa cum rezulta din însași formularea articolului 10 paragraful 2, orice persoană care își exercită drepturile și libertățile consacrate de primul paragraf al articolului 10 își asumă și “obligatii și responsabilități”. Între acestea - în contextul opiniilor și credințelor religioase - poate fi inclusă în mod legitim obligația de a evita pe cât este posibil expresiile care sunt în mod gratuit ofensatoare față de alții, carora le încalca astfel drepturile; astfel de expresii nu contribuie la nici o formă de dezbatere publică de natură a favoriza progresul relațiilor interumane.

Așa stând lucrurile, în anumite societăți democratice, în principiu, sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor inadecvate împotriva obiectelor de venerație religioasă poate fi necesară, dar întotdeauna sub condiția ca orice “formalitate”, “condiție”, “restricție” sau “pedeapsă” să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (a se vedea hotărârea Handyside la care s-a făcut referire mai sus ...).

50. Ca și în cazul “moralei”, nu este posibilă delimitarea unei concepții uniforme în Europa cu privire la semnificația religiei în societate (vezi cazul Muller și alții v. Elveția ...); asemenea concepțe pot varia chiar în interiorul aceleiași țări. Din acest motiv, nu este posibilă definirea comprehensivă a ceea ce constituie o interferență permisibilă cu exercitarea dreptului la libertatea de exprimare, acolo unde o asemenea exprimare este direcționată împotriva sentimentelor religioase ale altora. De aceea, autorităților naționale le este conferită o anumită marja de apreciere cu privire la existența și gradul necesității unei asemenea interferențe.

Marja de apreciere a autorităților nu este însă nelimitată. Merge mâna în mâna cu supervizarea pe baza Convenției, a cărei amplitudine variază în funcție de circumstanțe. În cazuri precum cel de față, în care a existat o interferență cu exercitarea libertăților garantate în paragraful 1 al articolului 10, supravegherea trebuie să fie strictă, datorită importanței libertății în chestiune. Necesitatea oricărui restricții trebuie să fie stabilită în mod convingător (vezi, ca cea mai recentă sursă, Informationsverein Lentia și alții v. Austria ...).

2. Aplicarea principiilor de mai sus

51. Filmul sechestrat și confiscat prin hotărârea instanțelor austriece se bazează pe o piesă de teatru, dar Curtea este interesată numai de filmul în chestiune.

(a) Sechestrarea

52. Guvernul a justificat măsura sechestrării filmului prin caracterul său ofensiv la adresa religiei creștine, în special a celei romano-catolice. Guvernul a susținut că plasarea piesei originale pe fundalul procesului autorului, din 1895, a întărit

Otto Preminger Institute versus Austria

de fapt natura anti-religioasa a filmului, care se termina cu o denuntare violenta si abuziva a ceea ce era prezentat drept morala catolica.

Mai mult, guvernul a subliniat rolul religiei în viata de zi cu zi a oamenilor din Tirol. Credinciosii romano-catolici reprezinta deja un procent considerabil în cadrul populatiei austriece - 78% - iar printre tirolezi, pâna la 87%. În consecinta, în momentul respectiv cel putin, exista o necesitate sociala presanta în a pastra pacea religioasa; fusese necesar ca ordinea publica sa fie protejata împotriva acestui film si, din acest punct de vedere, instantele din Innsbruck nu si-au depasit marja de apreciere.

53. Asociatia reclamanta a pretins ca a actionat în mod responsabil, menit a preveni o ofensa nejustificata. A subliniat ca planuise sa prezinte filmul la cinematograful propriu, la care aveau acces membri ai publicului numai dupa plata biletului de intrare; mai mult, publicul sau era alcatuit în mare parte din persoane interesate de cultura progresiva. În fine, conform legislatiei tiroleze în vigoare, persoanele sub 17 ani nu erau admise. Nu exista asadar nici un pericol real ca vreo persoana sa fie expusa împotriva vointei sale unui material reprehensibil.

Comisia a fost de acord cu substanta acestei sustineri.

54. Curtea observa ca desi accesul în cinematograf pentru vizionarea filmului depindea de plata unei taxe de intrare si de vârsta, filmului i s-a facut multa reclama. Publicul stia suficient de mult despre subiectul si continutul de baza al filmului pentru avea o imagine clara a naturii sale; din aceste motive, proiectia filmului trebuie sa fie considerata ca fiind o expresie suficient de "publica" pentru a jigni.

55. Problema adusa în fata Curtii consta în cântarirea intereselor conflictuale privind exercitarea a doua libertati fundamentale garantate de Conventie, si anume dreptul reclamantului de a face cunoscute publicului opinii controversate si, implicit, dreptul celor interesati de a le cunoaste, pe de o parte, si dreptul altor persoane la respectarea adecvata a propriei libertati de gândire, constiinta si religie, pe de alta parte. În balansarea celor doua libertati, trebuie luata în considerare marja de apreciere a autoritatilor nationale, a caror obligatie într-o societate democratica este de a lua în considerare, în limitele jurisdicției lor, interesele societatii în ansamblu.

56. Instantele austriece, prin ordinul de sechestrare si apoi de confiscare a filmului, au sustinut ca filmul este un atac abuziv la adresa religiei romano-catolice luând în considerare conceptele publicului tirolez. Hotarârile lor

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

dovedesc ca au aratat o dreapta consideratie libertatii de exprimare artistica, care este garantata de articolul 10 al Conventiei (vezi cazul Muller si altii ...) si pentru care articolul 17a din Constitutia austriaca prevede o protectie speciala. Instantele au considerat ca meritele filmului, ca opera de arta sau ca o contributie la dezbaterile publice în societatea austriaca, nu cântareau mai greu decât acele caracteristici care îl faceau în esenta ofensator pentru publicul general din jurisdicția lor. După vizionarea filmului, instanțele de judecată au remarcat portretizarea provocatoare a lui Dumnezeu Tatăl, a Fecioarei Maria și a lui Isus Cristos (vezi paragraful 16). Conținutul filmului (vezi paragraful 22) nu poate fi considerat ca fiind incapabil de a justifica concluziile la care au ajuns instanțele austriece.

Curtea nu poate să nu ia în considerare faptul că religia romano-catolică este religia majorității covârșitoare a tirolezilor. Prin sechestrarea filmului, autoritățile austriece au acționat pentru asigurarea unei atmosfere de pace în regiunea respectivă și pentru prevenirea situațiilor în care unii oameni ar putea să simtă că sunt ținta unui atac într-o formă nejustificată și ofensatoare la adresa credințelor lor religioase. Este în primul rând datorită autorităților naționale, care sunt mai în măsură decât instanța internațională, să aprecieze necesitatea unui asemenea demers în lumina situației locale la un moment dat. Având în vedere toate circumstanțele cazului de față, Curtea nu consideră că autoritățile austriece și-au depășit mărja de apreciere. În consecință, nu se constată încălcarea articolului 10 în raport cu sechestrarea filmului.

(b) Confiscarea

57. Rationamentul de mai sus se aplică și în cazul confiscării, care a confirmat legalitatea sechestrării și a constituit o continuare normală a acesteia în conformitate cu legislația austriacă.

Articolul 10 nu poate fi interpretat ca interzicând confiscarea în interes public a unor obiecte al căror uz a fost considerat ilicit (vezi hotărârea Handyside ...). Deși confiscarea a făcut definitiv imposibilă proiectia filmului oriunde în Austria, Curtea consideră că mijloacele folosite nu au fost disproportionale față de scopul legitim urmărit și, de aceea, autoritățile naționale nu și-au depășit mărja de apreciere.

Prin urmare, articolul 10 nu a fost încălcat nici în raport cu confiscarea.

Otto Preminger Institute versus Austria

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. Hotaraste, în unanimitate, ca guvernul nu este îndreptatit la obiectia alternativa preliminară ridicată;
2. Respinge, în unanimitate, obiectia preliminară primară a guvernului;
3. Hotaraste, cu șase voturi pentru și trei împotriva, ca nu s-a încălcat articolul 10 al Convenției nici în privința sechestrării filmului și nici în cea a confiscării.

Redactată în engleză și în franceză, și pronunțată în ședința publică la 20 septembrie 1994 în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnata: Rolv RYSSDAL, președinte
 Herbert PETZOLD, grefier

OPINIA DIVERGENTĂ COMUNĂ A JUDECĂTORILOR PALM, PEKKANEN ȘI MAKARCZYK

1. Regretăm că nu putem fi de acord cu majoritatea, în sensul inexistenței unei încălcări a articolului 10.

2. Curtea a fost confruntată cu necesitatea de a compara două drepturi aflate aparent în conflict, ambele prevăzute de Convenție. În cazul de față acestea sunt dreptul la libertatea de religie (articolul 9), pe care se bazează poziția guvernului, și dreptul la libertatea de exprimare (articolul 10), pe care se bazează asociația reclamantă. Deoarece cauza privește restricții ale celui de-al doilea drept, discuția noastră se va concentra în jurul întrebării dacă acestea erau “necesare într-o societate democratică” și în consecința permise de al doilea paragraf al articolului 10.

3. Așa cum corect a afirmat majoritatea [*Curtii*], într-un ecou al vestitului pasaj din hotărârea *Handyside v. Regatul Unit* (...), libertatea de exprimare este o caracteristică fundamentală a unei “societăți democratice”; este aplicabilă nu numai “informațiilor” sau “ideilor” care sunt primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, ci în mod special acelor care sochează, ofensează sau deranjează statul ori un segment al populației. Garantarea acestei libertăți este lipsită de sens atât timp cât este conformă cu opinia acceptată.

Rezultă astfel că termenii articolului 10 paragraful 2, în limitele cărora interferența cu dreptul la libertatea de exprimare poate fi permisă în mod

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

exceptional, trebuie interpretați în sens restrâns; marja de apreciere a statului nu poate fi una largă.

În mod deosebit, nu trebuie lasată la latitudinea autorităților statului decizia dacă o anumită declarație poate “contribui la orice formă de dezbateră publică capabilă să sporească progresul relațiilor umane”; o asemenea decizie nu poate fi decât alterată de ideea de “progres” a autorităților.

4. Necesitatea unei anumite interferențe în scopul realizării unui interes legitim trebuie stabilită în mod convingător (vezi, ca cea mai recentă sursă, *Informationsverein Lentia și alții v. Austria...*). Aceasta este cu atât mai adevărat în cazuri precum cel de față, în care interferența în forma sechestrării a constituit o restricție prealabilă (vezi, *mutatis mutandis*, *Observer și Guardian v. Regatul Unit ...*). Dacă o asemenea restricție prealabilă este aplicată pentru a proteja interesele unui grup puternic în societate există pericolul ca această restricție să aducă prejudicii toleranței de care depinde democrația pluralistă.

5. Pe bună dreptate, Curtea a susținut că cei care creează, produc, distribuie sau expun opere de artă contribuie la schimbul de idei și opinii, și la împlinirea personală a indivizilor, care este esențială pentru o societate democratică; de aceea, statul are obligația de a nu uzurpa în mod ne-necesar libertatea acestora de exprimare (vezi *Muller și alții v. Elveția ...*). De asemenea, acceptăm ca indiferent dacă un material poate fi considerat în general o operă de artă sau nu, cei care îl pun la dispoziția publicului nu sunt scutiți de “obligatiile și responsabilitățile” accesorii [*dreptului*]; scopul și natura acestora depind de situație și de mijloacele folosite (vezi hotărârea *Muller și alții ...*).

6. În termenii săi, Convenția nu garantează dreptul la protecția sentimentelor religioase. Mai precis, un asemenea drept nu poate fi derivat din dreptul la libertatea de religie care, într-adevăr, include dreptul de a exprima opinii critice la adresa opiniilor religioase ale altora.

Cu toate acestea, trebuie acceptată ideea că protejarea sentimentelor religioase ale unora din membrii societății împotriva criticii și abuzului poate fi “legitimă” din perspectiva articolului 10; trebuie să existe toleranță de ambele părți, iar caracterul democratic al unei societăți va fi afectat dacă sunt permise atacuri violente și abuzive la adresa reputației unui grup religios. În consecință, trebuie de asemenea acceptată ideea că stabilirea unor limite ale exprimării publice a unor asemenea critici și abuzuri ar putea fi “necesară într-o societate democratică”. În această măsură, dar nu mai mult, putem fi de acord cu majoritatea.

Otto Preminger Institute versus Austria

7. Obligatia si responsabilitatea unei persoane care-si exercita libertatea de exprimare constau în limitarea, atât cât este de asteptat în mod rezonabil, a ofenselor pe care declaratia sa le poate cauza altora. Statul are voie sa intervina numai daca aceasta persoana nu reuseste sa ia masurile necesare, sau daca o asemenea actiune se dovedeste a fi insuficienta.

Chiar daca se demonstreaza nevoia de masuri represive, acestea trebuie sa fie “proportionale cu scopul legitim urmarit”; conform jurisprudentei Curtii, la care ne raliem, nu aceasta va fi solutia daca este la îndemâna o alta masura, mai putin restrictiva (vezi, ca cea mai recenta sursa, hotărârea în cazul Informationsverein Lentia si altii ...).

Necesitatea masurilor represive, care pot ajunge la prevenirea totala a exercitarii libertatii de exprimare, poate fi acceptata numai daca acel comportament atinge un nivel al abuzului atât de ridicat, si ajunge sa se confunde cu negarea libertatii de religie a altora, încât pierde dreptul de a fi tolerat de societate.

8. În ceea ce priveste necesitatea unei actiuni de orice fel din partea statului în cazul de fata, dorim sa subliniem distinctiile dintre acesta si cazul Muller, în care nu s-a constatat nici o încălcare a articolului 10. Picturile dlui Muller erau accesibile fara restrictii publicului larg, astfel încât ele puteau fi si au fost într-adevar vazute de persoane pentru care erau nepotrivite.

9. Spre deosebire de picturile dlui Muller, filmul urma sa fie vizionat de un public care platea o taxa de vizionare într-un cinematograful “de arta”, care acomoda un public relativ restrâns ce prefera filmul experimental. Este asadar putin probabil ca publicul respectiv sa includa persoane care nu erau anume interesate de acest film.

Mai mult, acest public a avut suficiente ocazii de a fi avertizat dinainte în privinta naturii filmului. Spre deosebire de majoritate, consideram ca prin anuntul dat, asociatia reclamanta intentiona sa ofere informatii despre modul critic în care filmul trata religia romano-catolica; de fapt, anuntul a facut acest lucru suficient de clar pentru a le permite celor sensibili din punct de vedere religios sa decida în cunostinta de cauza cu privire la vizionarea filmului.

De aceea, se pare ca în cazul de fata a existat numai o posibilitate redusa ca cineva sa fie confruntat cu materiale discutabile, fara a fi avertizat.

Concluzionam asadar ca asociatia reclamanta a actionat responsabil, astfel încât sa limiteze, atât cât era rezonabil de asteptat, posibilele efecte daunatoare ale proiectiei filmului.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

10. În fine, așa cum asociația reclamantă a afirmat, guvernul necontestând acest aspect, accesul la film al persoanelor sub șaptesprezece ani era ilegal, în conformitate cu legislația tiroleză, iar anunțul asociației reclamante conținea un avertisment în acest sens.

În aceste condiții, pericolul ca filmul să fie văzut de persoane de vârstă nepotrivită poate fi scos din discuție. Pentru a preveni orice ofensă, autoritățile austriece aveau posibilitatea, pe care chiar au folosit-o, de a acționa mai puțin restrictiv decât prin sechestrarea filmului.

11. Nu negăm faptul că proiectia filmului ar fi putut ofensa sentimentele religioase ale anumitor segmente ale populației tiroleze. Cu toate acestea, având în vedere măsurile luate în fapt de asociația reclamantă pentru a proteja pe aceia care ar putea fi ofensati și protecția oferită de legislația austriacă persoanelor sub șaptesprezece ani, suntem de părere că sechestrarea și confiscarea filmului în chestiune au fost disproportionale față de scopul legitim urmărit.

Muller s.a. versus Elvetia

MULLER s.a. versus ELVETIA¹

Hotarârea Curtii din 24 mai 1986

SITUATIA DE FAPT

Josef Felix Muller este pictor si locuieste în Saint-Gall, Elvetia. A expus tablouri în galerii particulare si în muzee din Elvetia, iar în 1984, cu aprobarea oficiului federal de cultura, a reprezentat Elvetia la expozitia de pictura din Sidney.

În 1981, cu ocazia celebrarii a 500 de ani de la intrarea cantonului Fribourg în Confederatie, s-a organizat o ampla manifestare culturala, care a inclus si o expozitie de arta contemporana, denumita “Fri-Art 81”. Artistii participanti au fost invitati sa-si creeze operele în spatiile destinate expozitiei, înainte de deschiderea acesteia.

Dl. Muller, unul dintre invitati, a pictat trei tablouri format mare (3m x 2,24m; 2,97m x 1,98m; 3,74m x 2,20m), în cursul a trei nopti. Acestea au fost expuse la deschiderea expozitiei, la data de 21 august 1981. Expozitia a fost accesibila oricarei persoane, în mod gratuit si a fost intens mediatizata.

Tablourile pictate de dl. Muller prezentau scene de sodomie, zoofilie, masturbare, homosexualitate, personajele si actele sexuale fiind extrem de numeroase în fiecare tablou.

EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL

La 4 septembrie 1981, referindu-se la tablourile pictate si prezentate public de dl. Muller, procurorul general al cantonului Fribourg a sesizat judecatorul de instructie despre posibila incidenta a articolului 204 din codul penal elvetian², care interzice publicatile obscene; au fost invocate si doua plângeri primite de la persoane particulare.

Dupa examinarea tablourilor, judecatorul de instructie le-a sechestrat. Recursul împotriva masurii de sechestrare a fost respins la 30 septembrie 1981.

Judecatorul de instructie i-a audiat pe dl. Muller si pe organizatorii expozitiei (noua persoane), sesizând apoi tribunalul corectional al arondismentului Sarine.

1. Cazul nr. 25/1986

2. Articolul 204 paragraful 1: “Persoana care produce sau detine texte, imagini, filme sau alte obiecte obscene, cu scopul de a le comercializa, distribui ori expune în public...va fi pedepsita cu închisoare sau amenda.”; paragraful 3: “Judecatorul va dispune distrugerea obiectelor.”

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

La 24 februarie 1982, dl. Muller si organizatorii expozitiei au fost condamnati la amenzi în cuantum de 300 franci elvetieni, în temeiul articolului 204 paragraful 1 din codul penal elvetian. Tablourile au fost confiscate si predate spre conservare muzeului de arta si istorie al cantonului Fribourg. Judecatorul a decis conservarea tablourilor si nu distrugerea lor efectiva, considerând suficienta scoaterea acestora din circuitul public, cu argumentele unei eventuale valori artistice si a mentinerii posibilitatii examinarii lor de catre experti.

Recursurile persoanelor condamnate au fost respinse de Tribunalul cantonului Fribourg la 26 aprilie 1982.

La 18 iulie 1982, condamnatii au solicitat Tribunalului federal admiterea unui recurs în anulare, solicitând achitarea si restituirea tablourilor confiscate. Recursul a fost respins la 26 ianuarie 1983.

La solicitarea dlui. Muller, tablourile au fost restituite prin hotarârea din 20 ianuarie 1988 a tribunalului corectional Sarine, care a afirmat ca masura confiscarii unei opere de arta poate fi ridicata ori modificata atunci când obiectul confiscat nu mai este periculos. In martie 1988 dl. Muller a intrat în posesia tablourilor.

COMISIA:

Reclamantii (Muller si cei noua organizatori ai expozitiei) s-au plâns Comisiei la 22 iulie 1983, afirmând ca decizia condamnarii lor si a confiscarii tablourilor, adoptata de instantele judecatoresti nationale, au violat articolul 10 al Conventiei.

Plângerea a fost declarata admisibila la 6 decembrie 1985, iar prin raportul din 8 octombrie 1986 Comisia a exprimat opinia violarii articolului 10 în raport cu masura confiscarii tablourilor, nu si în ceea ce priveste condamnarea la amenzi judiciare.

CURTEA:

Inlaturând sustinerea guvernului, care a afirmat ca deciziile condamnarii si confiscarii nu au limitat libertatea de exprimare a reclamantilor, Curtea a mentionat ca reclamantii si-au exercitat dreptul la libertatea de exprimare, dl. Muller prin crearea si expunerea tablourilor, iar organizatorii expozitiei, prin oferirea ocaziei de a le prezenta în public. In continuare, Curtea a afirmat ca textul articolului 10, prin garantarea libertatii de a primi si raspândi informatii si idei, protejeaza orice forma de exprimare, inclusiv pe cea artistica, despre care s-a afirmat ca *“permite participarea la schimbul public de informatii si idei culturale, politice si sociale de orice fel.”* (paragraful 27)

Muller s.a. versus Elvetia

Constatând astfel ca prin condamnarea la amenzi judiciare si confiscarea tablourilor s-a realizat o interferenta cu exercitiul dreptului la libera exprimare al reclamantilor, Curtea a examinat daca sunt îndeplinite în cauza cerintele paragrafului 2 al articolului 10, respectiv temeiul legal national, scopul legitim si necesitatea într-o societate democratica.

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Reclamantii au sustinut ca textul articolului 204 paragraful 1 din codul penal elvetian, cu precadere termenul “obsцен”, este vag formulat si nu permite reglarea conduitei individuale în raport cu legea.

Curtea a afirmat ca sunt domenii, iar obsценitatea este unul dintre ele, în care legea nu poate oferi exactitate, datorita schimbarilor evolutiei conceptiilor societatii, iar în astfel de situatii sunt de preferat formularile vagi, pentru a evita rigiditatea excesiva a legii si a-i da posibilitatea adaptarii la schimbarile din societate.

Luând în considerare si completarea legii cu jurisprudenta instantelor judecatoresti elvetiene, Curtea a decis ca a existat un temei legal al condamnarii reclamantilor.

În ceea ce priveste masura confiscarii tablourilor, dl. Muller a invocat lipsa bazei legale, aratând ca paragraful 3 al articolului 204 din codul penal prevede masura numai distrugerii, neexistând o dispozitie legala referitoare la confiscare.

Curtea a apreciat însa ca judecatorul national a avut dreptul sa decida confiscarea în locul distrugerii si, în acest sens, s-a referit la jurisprudenta elvetiana, potrivit careia un obiect poate fi numai scos din circuitul public, fara a fi distrus, daca prezinta un interes cultural si nu exista modalitati de a fi înlocuit. Curtea a apreciat în sens pozitiv orientarea instantelor judecatoresti elvetiene care, în mai multe cauze, au adoptat masuri de confiscare si nu de distrugere, atenuând astfel rigoarea textului din paragraful 3 al articolului 204 cod penal.

În consecinta, s-a considerat ca cerinta temeiului legal a fost realizata si în raport cu masura confiscarii tablourilor.

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

Curtea a fost de acord cu sustinerea guvernului, potrivit careia protejarea moralei a constituit scopul interferentei autoritatilor cu exercitiul liberei exprimari al reclamantilor, atât în ceea ce priveste condamnarea, cât si confiscarea tablourilor.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

C. A fost interferența “necesară într-o societate democratică”?

În aplicarea principiului proporționalității interferenței cu scopul urmărit și examinând dacă motivele invocate de autorități au fost “pertinente” și “suficiente”, Curtea a reafirmat că *“libertatea de exprimare consacrată de paragraful 1 al articolului 10 constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din cerințele prioritare ale progresului societății și împlinirii personale. Sub rezerva paragrafului 2 al articolului 10, ea acopera nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, sochează sau deranjează Statul sau un segment al populației. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică...Cei care creează, interpretează, difuzează sau expun o operă de artă contribuie la schimbul de idei și opinii, indispensabil unei societăți democratice. De aici rezultă obligația Statului de a nu încălca pe nedrept libertatea acestora de exprimare.”* (paragraful 33)

Precizând că și titularii dreptului la liberă exprimare au obligații și responsabilități, Curtea a examinat interferența din perspectiva scopului protejării moralei, afirmând: *“bazată pe articolul 204 din codul penal elvetian, condamnarea reclamantilor a urmărit protejarea moralei. Or, astăzi ca și la data adoptării deciziei în cazul Handyside vom cauta în zadar o noțiune uniformă <a moralei> în sistemele juridice și ordinea socială din Statele membre. Ideea care stă la baza exigentelor sale variază în timp și spațiu, mai ales în epoca noastră, caracterizată printr-o evoluție profundă a opiniilor în materie. Datorită contactelor directe și constante cu realitățile din țările lor, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai bine plasate decât judecătorul internațional pentru a se pronunța asupra conținutului exact al acestor exigente, și cu privire la ‘necesitatea’ unei ‘restricții’ ori a unei ‘sanțiuni’ destinate să răspundă exigentelor.”*

Curtea a continuat subliniind că *“tablourile incriminate prezentau într-un mod extrem de direct relații sexuale, în special între oameni și animale... publicul a avut acces liber: organizatorii nu au fixat nici condiții de intrare, nici limită de vârstă. A fost o expoziție deschisă fără restricții marelui public, pe care a cautat să-l atragă.”* Curtea a continuat, afirmând că argumentarea judecătorilor naționali, care au apreciat că imaginile pictate au fost *“de natura să ranească în mod brutal decența sexuală a persoanelor cu o sensibilitate normală, prin accentul pus pe sexualitatea în formele sale cele mai exagerate”* nu a fost nerezonabilă. În acest context, instanța europeană a considerat că autoritățile naționale au avut dreptul să considere amendarea reclamantilor ca o măsură necesară protejării moralei.

Muller s.a. versus Elvetia

Cu privire la confiscarea tablourilor, Curtea a decis ca aceasta masura a fost justificata de aceleasi considerente care au justificat condamnarea.

Referitor la consecinta confiscarii, si anume imposibilitatea dlui. Muller de a expune tablourile în locuri unde exigentele protectiei moralei erau mai putin stricte, Curtea a precizat ca proprietarul acestora a avut posibilitatea de a solicita instantei judecatoresti reexaminarea masurii confiscarii. În acest sens, Curtea a reamintit afirmatia instantei nationale, potrivit careia confiscarea **“nu a fost nelimitata, ci numai nedeterminata în timp, ceea ce a lasat posibilitatea unei cereri de reexaminare.”** Constatând ca timp de opt ani nimic nu l-a împiedicat pe reclamant sa solicite restituirea tablourilor si reamintind ca în 1985 guvernul elvetian a înaintat aceasta propunere dlui. Miller cu ocazia audierilor din fata Comisiei, Curtea a decis ca nici masura confiscarii nu a violat articolul 10 al Conventiei.

OPINIA DIVERGENTA A JUDECATORULUI SPIELMANN

În opinia judecatorului Spielann, atât condamnarea reclamantilor la amenzi judiciare, cât si confiscarea tablourilor au constituit încălcari ale articolului 10.

Argumentându-si aceasta opinie, judecatorul s-a referit la relativitatea notiunii de “obscenitate”, exemplificând prin celebrele cazuri ale lui Flaubert (“Madame Bovary”) si Baudelaire (“Les Fleurs de Mal”) care, la vremea lor, au provocat indignarea unor segmente ale populatiei si replica autoritatilor, în timp ce astazi ar fi departe de a fi considerate obscene.

În ceea ce priveste masura confiscarii, judecatorul a afirmat ca atât decizia de a confisca tablourile si nu de a le distruge, asa cum prevedea legea, cât si faptul restituirii lor ulterioare, dovedesc ca aceasta masura nu a fost necesara.

Acestei ultime opinii i s-a raliat si judecatorul De Meyer.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

DE HAES SI GIJSELS versus BELGIA

Hotărârea din 24 februarie 1997

[...] Curtea Europeană a Drepturilor Omului, întrunită în conformitate cu articolul 43 al Convenției pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (“Convenția”) și cu normele Regulamentului B al Curtii, în Camera formată din judecătorii R. Ryssdal, președinte, F. Matscher, J. De Meyer, I. Foighel, J.M. Morenilla, Sir John Freeland, A.B. Baka, K. Jungwiert, U. Lohmus și H. Petzold, grefier, precum și P.J. Mahoney, grefier adjunct,

[...] Adopta prezenta hotărâre la data de [27 ianuarie 1997].

PROCEDURA

1. Cazul a fost trimis Curtii de Comisia Europeană a Drepturilor Omului (“Comisia”), la 25 ianuarie 1996, în termenul de trei luni prevăzut în articolele 32 paragraful 1 și 47 ale Convenției. Cazul se întemeiază pe o plângere (nr. 19983/1992) formulată împotriva Regatului Belgiei și trimisă Comisiei la 12 martie 1992, în conformitate cu articolul 25, de Leo De Haes și Hugo Gijssels, cetățeni belgieni.

Obiectul cererii a fost obținerea unei hotărâri prin care să se stabilească dacă faptele au constituit o încălcare a obligațiilor asumate pe baza articolului 10, de statul chemat în judecată.

2.-5. *[Paragrafele 2-5 descriu procedura în fața Curtii și, în particular, schimbul de memorii între părți, compoziția Camerei și persoanele care au reprezentat părțile în fața Curtii].*

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANTELE PARTICULARE ALE CAUZEI

6. Domnii Leo de Haes și Hugo Gijssels locuiesc la Anvers și lucrează, primul ca redactor, iar al doilea, ca ziarist la săptămânalul Humo.

A. Acțiunea civilă introdusă împotriva reclamantilor

7. La 26 iunie, 17 iulie, 18 septembrie, precum și la 6 și 27 noiembrie 1986, reclamantii au publicat cinci articole în care au criticat îndelung și în termeni virulenti, judecătorii de la Curtea de Apel din Anvers, pentru că, în cadrul

De Haes si Gijssels versus Belgia

unei proceduri de divort, au încredintat copiii tatalui, domnul X, un notar belgian; în 1984, sotia si parintii acesteia formulara o plângere penala împotriva notarului, acuzându-l de incest si rele tratamente aplicate copiilor, dar la finalizarea cercetarilor s-a decis în sensul inexistentei unui caz penal.

8. La rândul sau, domnul X a introdus o plângere pentru calomnie împotriva autorilor plângerii initiale (sotia si parintii acesteia). La 4 octombrie 1985 si la 5 iunie 1986, Curtea Penala din Malines si apoi Curtea de Apel din Anvers i-au achitat pe inculpati. În motivarea deciziei, între altele, s-a afirmat:

“În prezent, deciziile potrivit carora nu exista o cauza penala arata ca acuzatiile nu au fost fondate din punct de vedere juridic.

Nu s-a demonstrat însa ca inculpatii au actionat cu rea credinta, respectiv cu intentia de a cauza un prejudiciu partii vatamate, si nu au avut motive serioase pentru a se îndoii de adevarul faptelor afirmate.

Într-adevar, nu numai inculpatii erau convinsi de adevarul faptelor respective, ci si profesori renumiti, între care profesorul [MA] ... si doctorul [MB], specialist în psihiatrie infantila, ambii numiti ca experti de judecatorul de instructie, domnul [YE]

La audierea din 6 septembrie 1985, în fata instantei penale ..., expertul [MB] a confirmat sub juramânt continutul raportului sau.

Expertul, despre care nu se poate spune ca nu are experienta în domeniul psihologiei infantile, si care a luat cunostinta de toate actele din dosarul penal, a ajuns la concluzia, la 28 august 1984, ca declaratiile minorilor erau credibile si a prezentat mai multe argumente în acest sens.”

La 20 ianuarie 1987, Curtea de Casatie a respins recursul introdus de domnul X.

1. Procedura în fata tribunalului de prima instanta din Bruxelles.

9. La 17 ianuarie 1987, trei judecatori si un procuror de la Curtea de Apel din Anvers, dna [YA], domnul [YB], domnul [YC] si domnul [YD], i-au chemat în judecata pe domnii De Haes si Gijssels si pe redactorul sef, editorul, editorul responsabil si distribuitorul revistei Humo, în fata tribunalului de prima instanta din Bruxelles. Invocând articolele 1382 si 1383 din codul civil (vezi paragraful 26), ei au cerut despagubiri pentru prejudiciile cauzate de afirmatiile, considerate ca fiind extrem de calomnioase si denigratoare, din articolele respective. Au cerut instantei sa-i oblige pe pârâti la plata simbolica a unui franc, cu titlu de despagubiri morale, sa dispuna publicarea hotarârii tribunalului în revista Humo si sa-i autorizeze pe reclamanti sa o publice în sase cotidiane, pe cheltuiala pârâtilor.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

10. În vederea asigurării principiului egalității armelor și a procesului echitabil, pârâtii au solicitat instanței, în concluziile suplimentare prezentate la 20 mai 1988, să ceară Procurorului Regal să prezinte documentele menționate de ei în articolele contestate sau, cel puțin, să analizeze opinia profesorilor [MA], [MC] și [MD] cu privire la starea medicală a copiilor domnului X, care a fost prezentată autorităților judiciare. Pârâtii și-au motivat cererea susținând, între altele, că *«atât timp cât întrebarea care se ridică este dacă pârâtii puteau să publice articolele în discuție pe baza informațiilor de care dispuneau, este indispensabil ca procurorul să producă în fața instanței argumentele citate în sprijinul afirmațiilor din acele articole, respectiv concluziile unor eminenti medici-profesori, care au constituit motivul determinant pentru care revista Humo a publicat cu atâtă convingere seria de articole. Acele documente se găsesc, la acea dată, în mai multe dosare judiciare. În continuare, pârâtii au invocat hotărârea Curtii Europene din cazul Lingens, unde Curtea a decis că afirmațiile litigioase trebuie analizate în lumina ansamblului cauzei, ținând seama de contextul în care au fost făcute»*.

11. La 29 septembrie 1988, instanța i-a obligat pe domnii De Haes și Gijssels la plata, către fiecare reclamant, a unui franc cu titlu de despăgubiri morale, obligându-i, de asemenea, să publice integral hotărârea în revista Humo. În plus, a autorizat reclamantii să publice hotărârea instanței, pe cheltuielile pârâților, în șase cotidiane. În final, a respins plângerea în raport cu ceilalți pârâți. În motivarea hotărârii s-a reținut ca:

«În mod evident, reclamantii nu au contestat libertatea de exprimare și cea a presei scrise, așa cum sunt garantate de articolele 14 și 18 din Constituție și 10 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului. Nici pârâtii nu pot susține că această libertate este nelimitată și că nu există limite care nu pot fi depășite. Așa cum deja s-a aratat ..., articolul 10 paragraful 2 din Convenție nu este un obstacol pentru intentarea, pe baza articolului 1382 din Codul civil, a unei acțiuni civile, atunci când presa a acționat greșit.

Articolul 10 paragraful 2 din Convenție prevede expres că libertatea presei 'poate fi supusă unor ... restricții ... prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare (...) pentru protecția reputației sau a drepturilor altuia (...) sau pentru garantarea autorității și imparțialității puterii judecătorești.' Necesitatea de a proteja viața privată a reclamantilor (articolul 8 paragraful 1 din Convenție), mai precis a onoarei și reputației lor, impune, în cazul unui articol de presă, ca presa trebuie 1) să urmărească respectarea adevărului, 2) să nu ranească în mod gratuit și 3) să respecte viața privată a individului. Aceste criterii sunt reluate în 'Declarația drepturilor și obligațiilor ziaristului'

De Haes si Gijssels versus Belgia

elaborata de Federatia Internationala a Jurnalistilor.

În articolele în discuție, pârâții fac referiri frecvente la faptul ca reclamantii au judecat gresit si nu au fost imparțiali. Pârâții au acceptat ca adevarate, fara a mai cerceta, afirmatiile fostei sotii a notarului X si ale expertului sau (profesorul [MA]), desi în motivarea celor patru hotărâri adoptate în cauza s-a aratat clar de ce acele afirmatii nu sunt demne de încredere. În plus, lucru si mai grav, în articolele respective, pârâții au exprimat opinia ca reclamantii trebuie sa fie priviti ca partinitori, opinie dedusa din afirmatia potrivit careia ei apartin cercului influent de cunostinte al notarului si al tatalui sau. În acelasi context, s-a mai afirmat ca unul dintre reclamanti este fiul unui general de jandarmi care a fost condamnat în 1948 pentru colaborationism, ca reclamantii au un trecut de extrema dreapta si ca ar fi prieteni între ei. Pârâții au atacat puternic comportamentul reclamantilor, folosind termeni si expresii deosebit de virulente, exprimând, în mod evident, intentia de a-i prezenta pe reclamanti într-o lumina defavorabila si a-i expune dispretului public. Pârâții au urmarit sa creeze cititorului impresia ca reclamantii au facut cauza comuna cu tatal copiilor si ca hotărârile adoptate au fost inspirate de anumite ideologii. În acest scop, pârâții au reamintit în mod inutil activitatile din perioada razboiului ale tatalui unuia dintre reclamanti.

Reclamantii arata în mod justificat ca ei nu pot fi tratati în acelasi fel cu membrii legislativului sau ai executivului. Într-adevar, oamenii politici sunt alesi iar opinia publica poate sa aiba sau nu încredere în ei. În plus, oamenii politici se pot apara prin intermediul mijloacelor de informare în masa, împotriva unor posibile atacuri. În schimb, magistratii trebuie sa-si exercite activitatea în mod independent si netulburat. Datoria de a fi rezervati si datoria de discretie nu le permite sa se apere în acelasi mod cu politicienii.

De aceea, pârâții sunt vinovati de a fi adus atingere onoarei si reputatiei reclamantilor prin acuzatii iresponsabile si insinuari ofensatoare. Masurile solicitate de reclamanti vor oferi o compensare adecvata pentru prejudiciul moral suferit de reclamanti...”

2. Procedura în fata Curtii de Apel din Bruxelles

12. Reclamantii au declarat apel împotriva acestei hotărâri. În sustinerile din 10 noiembrie 1989, ei au aratat, între altele, ca singurul scop al articolelor a fost acela de a critica functionarea justitiei, ca urmare a procedurilor judiciare conduse de judecatori si de procuror în cauza referitoare la posibilele rele

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

tratamente si acte incestuoase suferite de copii. Nu au atacat viata privata a reclamantilor fara referire la contributia lor în adoptarea deciziilor contestate. Domnii De Haes si Gijssels s-au oferit din nou sa dovedeasca faptele descrise în articole si au solicitat instantei sa ceara Procurorul Regal din Anvers documentele la care s-au referit, cel puțin pe cele ale profesorilor doctori ... si pe cele din dosarul de divort al lui X (...).

13. La rândul lor, intimatii au cerut mentinerea hotărârii pronuntate de prima instanta. În opinia lor, atitudinea jurnalistilor a fost extrem de culpabila si ofensatoare întrucât, în articolul publicat de Humo la data de 14 octombrie 1988, acestia nu numai ca au mentinut acuzațiile de partinire ... dar i-au si criticat nominal, folosind termeni umilitori, pe judecatorii care au pronuntat hotărârea din 29 septembrie 1988 (...).

14. La 5 februarie 1990, Curtea de Apel din Bruxelles a mentinut aceasta hotărâre, reținând, între altele, ca:

“[...] Recurentii trebuie sa admita ca au comentat o cauza judiciara si ca au patat onoarea magistratilor fara a fi în posesia tuturor informatiilor necesare, ceea ce face cu atât mai flagranta iresponsabilitatea totala a atacurilor lor malitioase. Reclamantii își agraveaza si mai mult situatia prin oferta de a ‘dovedi faptele la care s-au referit în articolele respective, prin orice mijloace de proba, inclusiv prin audierea unor martori anterior deciderii cauzei’, oferta care nu numai ca trebuie respinsa ca tardiva, dar care indica în mod clar - si aceasta este chestiunea esentiala - cu ce lipsa de grija si de informatii au fost scrise acele articole si au fost proferate acele acuzații, înainte de a avea probe suficiente ca ar fi adevarate. [...]”

Instanta dispune deja de toate datele necesare pentru a decide, în deplina cunoastere a faptelor, daca a fost cu adevarat calomnie. [...]”

Chiar daca apelantii au crezut ca pot imputa magistratilor anumite conceptii ideologice (desi nu au dovedit ca acestia ar avea asemenea conceptii), în nici un caz nu li se poate permite sa deduca pur si simplu din aceste conceptii (chiar daca le-ar fi dovedit existenta) lipsa de impartialitate a magistratilor si sa o critice public. [...]”

În speta, apelantii au îndraznit sa mearga cu un pas mai departe sustinând, fara cel mai mic început de proba, ca erau îndreptatiti sa deduca pretinsa partinire din chiar personalitatea acestor magistrati, amestecându-se astfel în viata lor privata, ceea ce este, fara nici un îndoiala, ilegal;

Obiectul prezentei cauze nu este de a stabili care este adevarul obiectiv în cauza pe care partile vatamate au solutionat-o la vremea respectiva

De Haes si Gijssels versus Belgia

printr-o hotărâre definitivă, ci doar de a stabili dacă afirmațiile și comentariile ziaristilor au un caracter calomnios, lucru asupra căruia nu exista nici o îndoială.[...]

Trebuie să se ia în considerare faptul, pe care apelanții refuza să îl recunoască, că magistrații nu pot fi asimilați total cu oamenii politici care se pot întotdeauna apăra în mod adecvat și imediat, prin viu grai sau prin scris, împotriva unor atacuri injuste care îi vizează personal, fiind astfel mai puțin vulnerabili decât un magistrat care nu are nici posibilitatea și nici dreptul de a acționa în acest fel. [...]"

3. Procedura în fața Curții de Casație

15. Domnii De Haes și Gijssels au sesizat Curtea de Casație, care le-a respins recursul la 13 septembrie 1991.

[...]

B. Articolele în litigiu

19. Condamnarea domnilor De Haes și Gijssels s-a bazat pe cinci articole aparute în ziarul Humo, care cuprindeau și următoarele pasaje:

“... Astăzi, joi, 26 iunie, se judeca la Anvers cauza, aflată de multă vreme pe rol, a unui bine cunoscut notar din Anvers care și-a abuzat sexual cei doi copii aflați la o vârstă fragedă. Notarul provine el însuși dintr-o distinsă familie flamandă, strâns legată de cercurile financiare cele mai selecte ale țării. Totul indică în aparență că reputația tatălui și a bunicului cântăresc mai greu decât sănătatea fizică și mentală a copiilor. Până în prezent, instanța a respins fără să ezite certificatele medicale și rapoartele psihiatrice care îi erau defavorabile notarului.

... În prezentarea noastră, nu vom menționa numele tatălui, și nici numele celor doi copii minori (îl vom numi Wim pe băiatul de trei ani, Jan pe cel de șase ani, iar prin X vom desemna numele de familie). În rest, avem de gând să menționăm toate celelalte nume implicate, pentru că nu este prima dată când justiția din Anvers adoptă o atitudine lipsită de independență și pronunță hotărâri extrem de ciudate.

Acest dosar nu se adresează firilor sensibile. Am prezentat faptele din dosar unui psiholog dintr-un centru de terapie psiho-medico-socială, unui magistrat, unui pediatru, și unor avocați, toți străini de cauză. Fiecare, și independent unul de celălalt, ne-a sfătuit să prezentăm cazul, în interesul copiilor.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

[...] Contactele aproape zilnice ale familiei X cu lumea justitiei nu sunt suficiente pentru a explica de ce [notarul] a ramas imun. Reteaua larga de contacte pe care familia a creat-o în cursul anilor se dovedeste folositoare acum, îndeosebi contactele cu cercurile extremei drepte si ale nationalistilor flamanzi.

[...] Majoritatea judecatorilor de la Sectia a treia a Curtii de Apel, care au decis custodia în favoarea notarului, apartin, de asemenea, cercului extremei drepte. Judecatorul [YB] este fiul unui grangur din Jandarmerie, care a fost condamnat pentru colaborationism în 1984: a restructurat Jandarmeria belgiana pe modelul celei germane. [YB] este controversat si ca magistrat. În timpul invetigatiilor judiciare cu privire la unitatile VMO de pregatire din Ardeni, [YB] a reusit, în ciuda tuturor probelor, sa sustina varianta potrivit careia fotografiile unitatilor de pregatire nu aveau nici o legatura cu VMO, ci proveneau de la neo-nazistii germani.

Un alt judecator din dosarul de incest este [YA]; ea este presedinta Curtii de Apel din Anvers. În timpul procesului VMO, pe care l-a prezidat, organizatia a fost achitata de învinuirea de a fi actionat ca o militie privata. Aceasta hotarâre a fost apoi desfiintata de Curtea de Apel din Ghent.

Si mai este Procurorul Regal Principal [YJ], pe care profesorul [MA] l-a bombardat cu rapoarte denuntând abuzarea sexuala a minorilor. Din întâmplare, Procurorul Regal Principal [YJ] are aceleasi simpatii politice cu ale familiei X. ... Este înca membru al Marnixring si al Ordinului Van de Prince în Malines, grupari care au legaturi extrem de speciale cu familia X.

Înca de la începutul cercetarilor, jandarmeria a jucat un rol dubios. Copiii abuzati si mama lor au fost tratati constant ca niste gunoaie, în timp ce notarul acuzat de incest si tatal lui au fost tratati cu cea mai mare consideratie. Este oare o coincidenta faptul ca familia X are contacte cu câtiva dintre grangurii (fosti si prezenti) din jandarmerie: [...]”

20. Domnii De Haes si Gijssels au publicat cel de al doilea articol la 17 iulie 1986. [...]

21. Reclamantii au publicat cel de al treilea articol la 18 septembrie. Cuprindea urmatoarele pasaje:

“[...] Aceasta hotarâre inexplicabila vorbeste de la sine. Dosarul devine tot mai voluminos si contine multe certificate medicale, desene îngrozitoare în care copiii au desenat cum erau violati de tatal lor, fotografii ale iritatiilor anale si semnelor de pe corpul copiilor De ce

De Haes si Gijssels versus Belgia

judecatorul [YL] refuza, în hotărârea sa, sa ia în considerare aceste probe solide? ... Are, într-adevar, familia domnului X atât de multa influenta si bani încât instanțele din Anvers sunt incapabile sa adopte o decizie independenta?

Nu este rolul presei sa uzurpe rolul justitiei, dar este imposibil si de neînchipuit sa tacem în acest caz atât de îngrozitor. Pâna acum, ne-am ocupat cât mai delicat posibil de chestiunea incestului. Acum, când instanțele au gresit în mod clar, ne simtim obligati, în interesul copiilor, sa dezvaluim noi detalii, oricât de oribile si dezgustatoare ar parea cititorului. [...]

22. Al patrulea articol scris de reclamanti a aparut la 6 noiembrie 1986:

“[...] Pentru public, este din ce în ce mai greu sa ‘înghita’ acest caz. Ministerul de Justitie este bombardat cu sute de scrisori de indignare. Demonstratia tacerii de pe treptele instantelor din Anvers continua, iar saptamâna trecuta ... în centrul orasului, au fost lipite afise dezvaluind numele numele si prenumele domnului X. Aceasta campanie, care a provocat sentimente amestecate în rândul jurnalistilor si al juristilor, aduce o noua dimensiune controversii care însoteste cazul X. ...”

23. La 27 noiembrie 1986, reclamantii au publicat cel de al cincilea articol:

“[...] Predictia pe care am facut-o acum doua saptamâni ... s-a împlinit. În ciuda tuturor evidentelor, Curtea de Casatie a decis ca justitia din Anvers nu poate fi acuzata de lipsa de independenta în cazul de incest si, ca urmare, acesta va fi solutionat în Anvers.

[...] Expertul numit de instanta, [MB], a afirmat: ‘...În interesul copiilor, este necesara o dispozitie imediata a instantei, prin care custodia acordata tatalui sa fie retrasa complet si permanent. Orice întârziere ar fi, din punct de vedere medical, de nejustificat.’

Este o rusine ca instanțele din Anvers au refuzat sa ia în considerare aceasta proba. [...]

24. Dupa hotărârea din 29 septembrie 1988 (vezi paragraful 11), domnii De Haes si Gijssels au publicat, la 14 octombrie 1988, un alt articol. [...]

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

II. LEGISLATIA NATIONALA RELEVANTA

25. Paragraful întâi al fostului articol 18 (acum, articolul 25) al Constituției prevede:

[...] “Presa este libera; cenzura este interzisa; nici un fel de garantii financiare nu pot fi cerute scriitorilor, redactorilor ori editurilor.”

26. Dispozițiile relevante din Codul civil sunt:

Articolul 1382

“Orice act al unei persoane, prin care se cauzează alteia un prejudiciu, atrage răspunderea pentru repararea acelui prejudiciu.”

Articolul 1383

“Orice persoană este răspunzătoare pentru prejudiciul pe care îl cauzează alteia prin acțiunea ori omisiunea de a acționa sau din neglijență”. ...

27. [...]

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

28. Domnii De Haes și Gijssels s-au adresat Comisiei la 12 martie 1992. Au afirmat că hotărârile pronunțate împotriva lor le-au încălcat dreptul la liberă exprimare, garantat de articolul 10 al Convenției, și s-au bazat pe interpretarea eronată a articolului 8. Reclamantii au invocat și încălcarea articolului 6, afirmând că nu au beneficiat de un proces echitabil în fața unei instanțe independente și imparțiale.

29. Comisia a declarat plângerea admisibilă la 24 februarie 1995. În raportul din 29 noiembrie 1995, a exprimat opinia încălcării articolelor 10 și 6 din Convenție, dar nu și a articolului 8. ...

ARGUMENTELE FINALE ÎN FATA CURTII

30. Guvernul a cerut Curtii să *“decida ca articolele 6 și 10 ale Convenției nu au fost încălcate”*.

31. Reclamantii au cerut Curtii să *“decida în sensul încălcării articolelor 10 și 6 ale Convenției”*.

De Haes si Gijssels versus Belgia

ÎN DREPT**I. ÎNCALCAREA RECLAMATAA ARTICOLULUI 10**

32. Reclamantii au susținut ca hotărârile instanței de fond din Bruxelles și Curții de Apel au încălcat articolul 10 din Convenție, care prevede:

“Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

33. Condamnarea a constituit, în mod incontestabil, o “interferență” cu exercitiul libertății de exprimare al reclamantilor. Partile nu au contestat ca interferența a fost “prevăzută de lege” și a urmărit cel puțin unul dintre scopurile legitime enumerate în articolul 10 paragraful 2: protecția reputației sau a drepturilor altora, în speța cea a magistraților care s-au plâns împotriva ziaristilor.

Curtea accepta această opinie. Urmează deci să analizeze dacă interferența a fost “necesară într-o societate democratică”, pentru atingerea acestui scop.

34. Domnii De Haes și Gijssels au arătat că articolele lor s-au înscris într-o dezbateră publică, susținută și de alte ziare, cu privire la incestul în Flandra și la modul în care justiția trata această problemă. Înainte de a scrie articolele, reclamantii au efectuat o cercetare suficientă și au cerut opinia mai multor experți, ceea ce le-a permis să-și bazeze articolele pe probe obiective. Motivul pentru care nu au prezentat aceste probe în instanța a fost dorința de a nu-și dezvălui sursele. Refuzul instanței de fond și al Curții de Apel din Bruxelles de a admite, ca probe, documentele pe care jurnaliștii le-au indicat este suficient pentru a argumenta încălcarea articolului 10.

În opinia reclamantului, criticile formulate împotriva judecătorilor și a procurorului nu justificau o sancțiune numai pentru că erau contrare hotărârii Curții de Apel din Anvers. Când se examinează exercitarea libertății presei,

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

faptul ca "adevarul judiciar" a fost stabilit printr-o decizie a unei instante nu trebuie sa însemne ca orice alta opinie trebuie privita ca neadevarata. Or, tocmai acest lucru s-a întâmplat în cauza, desi la baza articolelor au stat suficiente informatii obiective. Pe scurt, interferenta nu a fost necesara într-o societate democratica.

35. Comisia a acceptat substanta acestei argumentatii.

36. Guvernul a afirmat ca, departe de a stimula o dezbatere asupra functionarii justitiei în Belgia, articolele respective nu contineau decât insulte la adresa persoanei magistratilor din Anvers si, de aceea, nu merituau protectia sporita la care sunt îndreptatite opiniile politice. Nu se poate cere imunitate pentru opiniile exprimate de ziaristi numai pentru ca acuratetea acelor opinii nu a putut fi verificata. În cauza, autorii articolelor au fost sanctionati pentru ca au depasit limitele criticii acceptabile. Reclamantii ar fi putut contesta modalitatea în care instantele au instrumentat dosarele domnului X, fara ca, în acelasi timp, sa formuleze atacuri personale împotriva judecatorilor si a procurorilor, acuzându-i de lipsa de impartialitate si independenta. În acest context, trebuie sa se tina seama si de faptul ca obligatia de discretie a magistratilor îi împiedica sa reactioneze si sa se apere, asa cum, de exemplu, procedeaza politicienii.

37. Curtea reaminteste ca presa joaca un rol esential într-o societate democratica. Cu toate ca nu trebuie sa depaseasca anumite limite, în special cele referitoare la reputatia si drepturile altora, presa are însa datoria sa transmita - într-o maniera conforma cu obligatiile si drepturile care îi revin - informatii si idei referitoare la toate chestiunile de interes public, inclusiv la cele care privesc functionarea justitiei.

Instantele de judecata - garantii justitiei, care au rol fundamental într-un stat de drept - trebuie sa se bucure de încrederea opiniei publice. În consecinta, instantele trebuie sa fie protejate împotriva unor atacuri destructive lipsite de fundament, tinând mai ales seama de faptul ca judecatorii sunt obligati la discretie, ceea ce îi împiedica sa raspunda criticilor.

În acest domeniu, ca si în altele, competenta de a stabili necesitatea unei interferente cu exercitiul libertatii de exprimare revine în primul rând autoritatilor nationale. Cu toate acestea, decizia autoritatilor nationale este subiect al revizuirii europene, care se exercita atât asupra legii cât si asupra deciziilor prin care legea este aplicata, chiar daca acestea emana de la instante independente (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotarârea Prager si Oberschlick versus Austria, 26 aprilie 1995 ...).

De Haes si Gijssels versus Belgia

38. În primul rând, Curtea constata ca hotărârile pronunțate împotriva reclamantilor au avut ca obiect toate articolele publicate în perioada 26 iunie - 27 noiembrie 1986 referitoare la cazul notarului X.

Acest aspect trebuie luat în considerare în scopul aprecierii amplitudinii și necesității interferenței în discuție.

39. Aceste articole contin o multitudine de informații detaliate privind circumstanțele în care au fost luate deciziile prin care minorii au fost încredințați domnului X. Informațiile se bazează pe cercetări amanunțite ale acuzațiilor formulate împotriva domnului X și pe opiniile mai multor experți, despre care s-a afirmat că i-au sfătuit pe reclamanti să le divulge, în interesul copiilor.

Chiar și Curtea de Apel din Anvers a considerat că soția domnului X și părinții acesteia, care fuseseră acuzați de calomnie, “nu aveau motive temeinice pentru a se îndoii de adevărul acuzațiilor” respective (vezi paragraful 8).

În aceste condiții, reclamantilor nu li se poate reproșa că și-au încălcat obligațiile profesionale publicând ceea ce aflaseră despre caz. Este de datoria presei să transmită informații și idei cu privire la chestiunile de interes public. Obligației presei de a răspândi astfel de informații și idei, i se adaugă dreptul publicului de a le primi (vezi, între altele, hotărârile *Jersild versus Danemarca* din 23 septembrie 1994 ... și *Goodwin versus Regatul Unit* din 27 martie 1996 ...). Acest principiu este în mod deosebit valabil în cazul de față, ținând seama de gravitatea acuzațiilor care priveau atât soarta copiilor, aflați la o vârstă fragedă, cât și funcționarea justiției în Anvers. Mai mult, reclamantii au exprimat clar aceasta, atunci când, în articolul din 18 septembrie 1986, au scris: “*nu este rolul presei să uzurpe rolul justiției, dar este imposibil și de neînchipuit să tacem în acest caz atât de îngrozitor*” (vezi paragraful 21).

40. În plus, trebuie reținut că magistrații care s-au plâns împotriva reclamantilor nu au pus la îndoială, nici în cererea de chemare în judecată și nici în concluziile pe care le-au prezentat în fond și în apel, informațiile publicate în legătură cu soarta copiilor X, cu excepția celei conform căreia instanțele din Anvers li s-a retras dosarul (vezi paragrafele 22 și 23). Oricum, importanța [*redusa*] a acestei informații în raport cu ansamblul articolelor incriminate și cu faptul că reclamantii însși au corectat-o, nu pot compromite caracterul serios al muncii ziariștilor.

41. În principal, magistrații au invocat atacurile personale la care, în opinia lor, au fost supuși de ziariști în contextul comentariilor referitoare la desfasurarea procedurii de încredințare a copiilor X. Acuzându-i de lipsa gravă de imparțialitate și de lășitate, reclamantii au făcut afirmații calomnioase, care le-au

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

afectat onoarea. În plus, reclamantii i-au acuzat pe doi dintre magistrați de pronunțate simpatii de extrema dreapta, încălcând astfel grav dreptul acestora din urmă la respectarea vieții private.

Instancele din Bruxelles au acceptat în principiu susținerile magistratilor (vezi paragrafele 11 și 14). În esență, Curtea de Apel i-a găsit pe reclamanti vinovați de a fi făcut afirmații nedovedite privind viața privată a magistratilor și de a fi tras din acestea concluzii calomnioase, imputându-le celor în cauză participarea în instrumentarea cazului copiilor X. În hotărârea Curtii de Apel se afirma:

“În speta, apelantii au îndrăznit să meargă cu un pas mai departe susținând, fără cel mai mic început de probă, că erau îndreptățiți să deducă pretinsa participare din chiar personalitatea acestor magistrați, amestecându-se astfel în viața lor privată, ceea ce este, fără nici o îndoială, ilegal;

Obiectul prezentei cauze nu este de a stabili care este adevărul obiectiv în cauza pe care partile vătămate au soluționat-o la vremea respectivă printr-o hotărâre definitivă, ci doar de a stabili dacă afirmațiile și comentariile ziaristilor au un caracter calomnios, lucru asupra căruia nu exista nici o îndoială.” (vezi paragraful 14)

42. Curtea reamintește că trebuie făcută o atentă distincție între fapte și judecati de valoare. Existența faptelor poate fi dovedită, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil de probațiune (vezi hotărârea din cazul *Lingens versus Austria*, 8 iulie 1986).

43. Cu privire, în primul rând, la afirmațiile privind simpatiile politice ale acelor magistrați, Curtea notează că instanța de apel din Bruxelles a afirmat următoarele:

“Chiar dacă apelantii au crezut că pot imputa magistratilor anumite concepții ideologice (deși nu au dovedit că aceștia ar avea asemenea concepții), în nici un caz nu li se poate permite să deducă pur și simplu din aceste concepții (chiar dacă le-ar fi dovedit existența) lipsa de imparțialitate a magistratilor și să o critice public.” (vezi paragraful 14)

Din această afirmație rezultă că și în situația în care acuzațiile ar fi fost adevărate, reclamantii tot ar fi fost găsiți răspunzători, întrucât decizia instanței s-a bazat mai puțin pe acuzațiile imputate și mai mult pe comentariile pe care acestea le-au inspirat ziaristilor.

44. Adăugându-se informațiilor pe care reclamantii reușiseră să le adune referitor la comportamentul domnului X față de copiii săi, și care puteau prin ele însele să justifice criticarea deciziilor luate de sau cu ajutorul magistratilor în cauză,

De Haes si Gijssels versus Belgia

faptele pe care ei credeau ca le pot sustine în privinta simpatiilor politice ale acestora puteau fi considerate ca fiind de natura sa acrediteze ideea ca aceste simpatii nu erau straine de deciziile respective.

45. Una dintre aluziile la acele simpatii politice este inadmisibila: aceea care privea trecutul tatalui unuia dintre magistratii criticati de catre reclamanti. Într-adevar, nu se poate accepta ca o persoana sa fie supusa dispretului public datorita unor fapte care privesc un membru al familiei sale. Aceasta referire putea, prin ea însasi, sa justifice o sanctiune.

Cu toate acestea, aluzia respectiva nu este decât unul dintre elementele acestui caz. În contextul general al cauzei, reclamantii au fost condamnati pentru ansamblul acuzațiilor de lipsa de imparțialitate pe care le-au adus celor patru magistrati.

46. În aceasta privinta, Curtea reaminteste ca libertatea de exprimare protejeaza nu numai “informatiile” sau “ideile” primite favorabil sau cu indiferenta ori care sunt considerate inofensive, dar si pe acelea care ofenseaza, socheaza sau deranjeaza statul ori un anumit segment al populatiei. În plus, libertatea jurnalistica acopera si o posibila doza de exagerare, sau chiar de provocare (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea Prager si Oberschlick ...).

47. Privite în context, acuzațiile în discutie au condus la o opinie, al carei adevar, prin definitie, nu este susceptibil de probatiune. Cu toate acestea, o astfel de opinie poate fi privita ca excesiva, mai ales în absenta oricarui temei factual, ceea ce însa nu s-a întâmplat în cazul de fata; de aceea, acest caz se deosebeste de Prager si Oberschlick (...).

48. Desi comentariile domnilor De Haes si Gijssels contineau, fara îndoiala, critici foarte severe, acestea sunt considerate de Curte ca fiind pe masura emotiei si a indignarii cauzate de faptele prezentate în acele articole. În ceea ce priveste tonul polemic sau chiar agresiv al ziaristilor, pe care Curtea nu trebuie sa îl aprobe, trebuie reamintit ca articolul 10 nu protejeaza doar continutul ideilor si al informatiilor, ci si forma în care sunt exprimate (vezi hotărârea Jersild citata mai sus).

49. În concluzie, Curtea considera ca, tinând cont de gravitatea circumstantelor cauzei si de aspectele aflate în discutie, necesitatea interferentei cu exercitiul libertatii de exprimare al reclamantilor nu a fost demonstrata decât cu privire la trecutul tatalui unuia dintre magistratii în cauza.

A avut deci loc o încălcare a articolului 10.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

II. ÎNCALCAREA RECLAMATA A ARTICOLULUI 6 PARAGRAFUL 1

50. Reclamantii au invocat și încălcarea articolului 6 paragraful 1, care prevede:
“Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...] imparțială ...care va hotărî [...] asupra [...] drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”.

Mai întâi, reclamantii au criticat instanța de fond și de apel din Bruxelles pentru că a refuzat să admită, ca probă, documentele pe care ei le-au menționat în cuprinsul articolelor ori, cel puțin, audierea unor martori (vezi paragrafele 10 și 12). În opinia reclamantilor, refuzul instanței a încălcat principiul egalității armelor dintre magistratii reclamanti pe de o parte, care erau familiari cu actele dosarului și jurnaliști, pe de altă parte, care au fost nevoiți să probeze adevărul cu resurse limitate. [...]

51. Comisia a fost de acord, pe fond, cu opinia reclamantilor [...].

52. Guvernul a afirmat că probele propuse de jurnaliști au fost calculate astfel încât să pună în discuție deciziile luate în litigiul dintre domnul X și soția sa, care erau însă *res judicata*. De aceea, instanțele din Bruxelles erau îndreptățite să respingă probele propuse, observând că “adevărul judiciar” rezulta suficient de clar din hotărârile adoptate în cauzele referitoare la domnul X. Pe scurt, administrarea acelor dovezi nu a fost privită ca un factor decisiv, fapt confirmat de instanța de apel. [...]

53. Curtea reafirmă că principiul egalității armelor - o componentă a conceptului larg de proces echitabil - cere ca fiecare parte să beneficieze, în mod rezonabil, de posibilitatea de a-și prezenta cauza în circumstanțe care să nu o situeze pe o poziție substanțial dezavantajată în raport cu partea adversă.

54. Curtea observă că cei patru magistrați în discuție au susținut în fața instanțelor de fond și de apel din Bruxelles că afirmațiile critice publicate în *Humo* nu aveau suport nici în faptele cazului respectiv și nici în cele patru hotărâri la care au participat ori contribuit. Rezulta astfel că magistratii, în scopul de a nega temeinicia argumentelor ziaristilor, s-au referit la conținutul cauzei pe care ei însșiși au instrumentat-o și la hotărârile judecătorești pe care le-au adoptat.

Venind de la judecătorii și procurorul care au instrumentat cauza, această afirmație avea un asemenea grad de credibilitate încât cu greu putea fi contrazisă în fața instanțelor dacă ziaristii nu puteau prezenta cel puțin documentația relevantă ori marturii.

De Haes si Gijssels versus Belgia

55. Curtea nu împartășește opinia Curtii de Apel Bruxelles, în sensul ca solicitarea documentelor de către reclamanti ar fi demonstrat lipsa de grijă cu care aceștia și-au scris articolele. Curtea considera ca atitudinea jurnalistilor de a nu risca să-și compromită sursele a fost legitimă (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea din cazul Goodwin ...). De asemenea, articolele conțineau așa o bogăție de detalii despre soarta copiilor X și rezultatele examenelor medicale, încât nu se putea presupune, în mod rezonabil și fără alte investigații, ca autorii articolelor nu au avut la dispoziție informații relevante.

56. Curtea notează, de asemenea, ca argumentele ziaristilor cu greu puteau fi considerate ca total nefondate, întrucât chiar înainte ca cei patru magistrați să declanșeze proceduri judiciare împotriva ziaristilor, instanțele de fond și apel din Anvers hotărâseră ca soția și socrul domnului X au avut motive întemeiate să nu se îndoiască de adevărul acuzațiilor formulate împotriva domnului X (vezi paragraful 8).

57. Oricum, acțiunea introdusă de cei patru magistrați împotriva ziaristilor nu a avut ca obiect fondul hotărârii pronunțate în cazul X, ci numai dreptul ziaristilor de a se exprima, așa cum au făcut-o în circumstanțele date. Pentru a se stabili acest aspect, nu era necesară procurarea întregului dosar referitor la domnul X, ci numai documentele care puteau confirma ori infirma adevărul acuzațiilor formulate de jurnaliști.

58. Cererea domnilor De Haes și Gijssels a fost formulată în acești termeni. Ei au cerut instanței de fond și de apel din Bruxelles să studieze cel puțin opinia celor trei profesori, care i-a determinat pe ziaristi să scrie acele articole (vezi paragraful 10). Respingerea categorică a acestei cereri le-a creat ziaristilor un dezavantaj substanțial în raport cu partea adversă. În consecință, principiul egalității armelor a fost încălcat.

59. Constatarea Curtii indică, prin ea însăși, o încălcare a articolului 6 paragraful 1. [...]

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

III. APLICAREA ARTICOLULUI 50

60. În conformitate cu articolul 50,

[textul articolului 50 al Convenției]

A. Daune materiale

61. Reclamantii au solicitat 113.101 franci belgieni cu titlu de daune materiale. Aceasta suma corespunde costului publicării hotărârii Curtii de Apel din Bruxelles, în Humo, la data de 5 februarie 1990 plus “un franc în contul” publicării aceleiași hotărâri în alte șase ziare, operațiune care încă nu s-a efectuat.

62. Nici guvernul și nici delegatul Comisiei nu au făcut observații.

63. Întrucât publicarea hotărârii a fost o consecință directă a deciziilor gresite adoptate împotriva domnilor De Haes și Gijssels, Curtea consideră cererea întemeiată.

B. Daune morale

64. Jurnaliștii au cerut și 500.000 franci belgieni pentru fiecare, cu titlu de daune morale cauzate de publicitatea negativă și suferințele morale pricinuite de decizia instanțelor naționale.

65. Guvernul consideră că hotărârea Curtii constituie un remediu suficient. Delegatul Comisiei nu a exprimat nici o opinie.

66. În opinia Curtii, deciziile pronunțate de instanțele belgiene împotriva reclamantilor le-au cauzat acestora anumite neplăceri. Cu toate acestea, constatarea Curtii, în sensul încălcării Convenției, reprezintă o justă compensare.

C. Cheltuieli de judecată

67. Domnii De Haes și Gijssels au cerut 851.697 franci belgieni pentru cheltuielile de judecată referitoare la reprezentarea lor juridică, împartite astfel: 332.131 franci belgieni pentru procedurile în fața instanțelor naționale și 519.666 franci belgieni pentru procedurile în fața instituțiilor Convenției, suma care include și cheltuielile de traducere.

68. Nici guvernul și nici delegatul Comisiei nu au făcut observații.

De Haes si Gijssels versus Belgia

69. În consecința, Curtea accepta cererea.

D. Dobânzile de întârziere

70. În conformitate cu informațiile pe care Curtea le are la dispoziție, rata dobânzii aplicabilă în Belgia la data adoptării prezentei hotărâri este de 7% pe an.

PENTRU ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA

1. Hotărâste, cu șapte voturi la două, ca articolul 10 al Convenției a fost încălcat;
2. Hotărâste, în unanimitate, ca articolul 6 paragraful 1 al Convenției a fost încălcat;
3. Hotărâste, în unanimitate, ca statul chemat în judecată va plăti reclamantilor, în termen de trei luni de la adoptarea acestei hotărâri, sumele de 113.101 franci belgieni cu titlu de daune materiale și 851.697 franci belgieni cu titlu de cheltuieli de judecată, la care se aplică o dobândă de 7% începând cu data expirării termenului de trei luni și până la plată;
4. Hotărâste în unanimitate ca această hotărâre constituie în sine o justă satisfacție pentru daunele morale.

Redactată în engleză și franceză și pronunțată public la 24 februarie 1997 în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnata:

Rolv Ryssdal,
presedinte
Herbert Petzold,
grefier

Varianța originală a acestui caz, în limbile franceză și engleză poate fi găsită pe website-ul Curții Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**JERSILD versus DANEMARCA****Hotărârea din 23 septembrie 1994**

[...] Curtea Europeana a Drepturilor Omului, întrunită în Marea Camera în conformitate cu regula 51 din Regulamentul Curtii, compusă din următorii judecatori: R. Rysdøl, președinte, R. Bernhardt, F. Gölçüklü, R. Macdonald, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, S.K. Martens, E. Palm, R. Pekkanen, A.N. Loizou, J.M. Morenilla, M.A. Lopes Rocha, L. Wildhaber, G. Mifsud Bonnici, J. Makarczyk, D. Gotchev, B. Repik, A. Philip, judecător ad-hoc, și din H. Petzold, grefier suplینitor,

[...] Adoptă prezenta hotărâre, la [22 august 1994]:

PROCEDURA

1. Cazul a fost trimis Curtii de Comisia Europeana a Drepturilor Omului ("Comisia") la 9 septembrie 1993 și de Guvernul Regatului Danemarcei ("guvernul"), la 11 octombrie 1993, în termenul de trei luni prevăzut de articolele 32 paragraful 1 și 47 din Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"). Cazul se întemeiază pe o cerere (nr. 15890/89) formulată împotriva Danemarcei, care a fost trimisă Comisiei, în conformitate cu articolul 25, de cetățeanul danez Jens Olaf Jersild, la 25 iulie 1989.

[...] Scopul plângerii și al cererii guvernului a fost obținerea unei hotărâri prin care să se stabilească dacă faptele prezentate constituie o încălcare a obligațiilor asumate potrivit articolului 10, de către statul chemat în judecată.

2.-8. *[Paragrafele 2-8 descriu procedurile în fața Curtii și, în particular, schimbul de memorii și de alte documente între părți, compoziția Camerei Curtii și numele persoanelor care au reprezentat părțile].*

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANTELE PARTICULARE ALE CAZULUI**

9. Jens Olaf Jersild, de naționalitate daneză, este jurnalist și locuiește în Copenhaga. La data evenimentelor care au stat la baza acestui caz și în prezent, dl Jersild este angajat la Radio Danemarca (Corporatie Daneză de Difuzare, care înregistrează și difuzează nu numai programe radio, dar și de televiziune), fiind

Jersild versus Danemarca

desemnat sa realizeze emisiunea “Magazinul Informativ Duminical”. Acesta este cunoscut ca un program de televiziune serios, care se adreseaza unui public bine informat si care trateaza o arie larga de chestiuni sociale si politice, inclusiv xenofobia, imigratia si refugiatii.

A. Subiectul “*Jachetele Verzi*”

10. La 31 mai 1985, ziarul Informatia a publicat un articol despre atitudinea rasista a membrilor unui grup de tineri, care se autodenumeau “Jachetele Verzi” si care traiau la Osterbo, în Copenhaga. Urmare acestui articol, editorii Magazinului Informativ Duminical au decis sa realizeze un documentar cu privire la gruparea Jachetele Verzi. Reclamantul a contactat reprezentantii gruparii, invitând trei dintre ei si pe dl Per Axholt, asistent social, la centrul local de tineret, pentru a participa la un interviu televizat. În timpul interviului, care a fost condus de reclamant, cei trei membri ai gruparii Jachetele Verzi au facut afirmatii injurioase si discriminatorii despre imigranti si grupurile etnice din Danemarca. Interviul a durat între cinci si sase ore, din care doua ore, doua ore si jumatate au fost înregistrate. Radio Danemarca a platit interviuatilor onorarii, potrivit practicilor sale uzuale.

11. Reclamantul a editat si redus apoi înregistrarea interviului la câteva minute. La 21 iulie 1985, acesta a fost transmis de Radio Danemarca, în cuprinsul Magazinului Informativ Duminical. Emisiunea cuprindea o varietate de subiecte, ca de pilda legea martiala în Africa de Sud, repartizarea profitului în Danemarca si scriitorul german Heinrich Boll. Transcrierea subiectului televizat cu privire la Jachetele Verzi este urmatoarea: [(I): prezentatorul TV; (A): reclamantul; (G) oricare din membrii gruparii Jachetele Verzi]:

“(I) În ultimii ani s-a vorbit mult despre rasism în Danemarca. Ziarele publica în mod frecvent cazuri în care minoritatile sunt întâmpinate cu neîncredere si resentimente. Cine sunt cei care urasc minoritatile? De unde vin? Cum gândesc? Jens Olaf Jersild a vizitat o grupare de tineri extremisti la Osterbro, în Copenhaga.

(A) Steagul de pe perete este steagul Statelor Sudice din timpul razboiului civil american, dar în prezent reprezinta simbolul rasismului, al miscarii americane Ku Klux Klan si arata cine sunt Lille Steen, Henrik si Nisse. Esti rasist?

(G) Da, asa ma consider. Este bine sa fii rasist. Noi credem ca Danemarca este numai pentru danezi.

(A) Henrik, Lille Steen si toti ceilalti sunt membrii unui grup de tineri, care traiesc în Studsgardsgade, numit STUDSEN, în Osterbro, Copenhaga. Stau

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

în locuințe sociale, mulți dintre locuitori sunt someri ori trăiesc din asistența socială; rata criminalității este mare. Unii din tinerii care trăiesc în zona au suferit deja condamnări penale.

(G) A fost un furt înarmat obisnuit, comis la o stație de benzină.

(A) Tu ce-ai făcut?

(G) Nimic. Doar am dat buzna într-o stație de benzină cu o ... arma și i-am determinat să-mi dea niște bani. Apoi am fugit afara. Asta-i tot.

(A) Cu tine ce s-a întâmplat?

(G) Nu vreau să mai vorbesc despre asta.

(A) Dar, asta a fost violentă?

(G) Da.

(A) Tocmai ai ieșit din ... ai fost arestat, pentru ce ai fost arestat?

(G) Violentă de stradă.

(A) Ce s-a întâmplat?

(G) Eu și niște prieteni ne-am încaierat puțin cu poliția.

(A) Asta se întâmplă des?

(G) Da, acolo se întâmplă des.

(A) În total, sunt 20-25 tineri din STUDSEN care aparțin aceluiași grup. Se întâlnesc în apropierea zonei de locuințe sociale, lângă niște case vechi care urmează să fie demolate. Se întâlnesc în acest loc pentru a-și exprima, între altele, opiniile răsiste, ura împotriva imigranților și sprijinul pentru Ku Klux Klan.

(G) Ku Klux Klan, asta este ceva ce vine din State, din zilele bune ale - stii - războiului civil și chestii de-astea, pentru că Statele Nordice vroiau să facă din negri ființe umane libere, dar, înțelegi, ei nu sunt ființe umane, ei sunt animale, da, este complet gresit, înțelegi, că lucrurile alea s-au întâmplat. Oamenilor ar trebui să li se permită să țină sclavi, eu așa cred.

(A) De ce, pentru că negrii nu sunt ființe umane?

(G) Nu sunt, și asta poți să-o vezi și din structura corpului, înțelegi, nas mare și lat, cu urechi de conopidă, etc., înțelegi. Capete mari și corpuri foarte mari, înțelegi, parosi, este ca și cum te uiti la o gorilă și o compari cu o maimuță, înțelegi, și o să constati aceeași comportare, înțelegi, au aceleași miscări, brate lungi, înțelegi, degete lungi etc., picioare lungi.

(A) Multa lume afirmă altceva. Sunt mulți care susțin ... (G) Ia o fotografie a gorilei, înțelegi, și apoi privește un negrotei, este aceeași structura a corpului și toate celelalte, înțelegi, frunte plată și tot felul de lucruri.

(A) Sunt mulți negri, de pilda în SUA, care au slujbe importante.

(G) Sigur, se găsește totdeauna cineva care vrea să facă pe grozavu', ca și cum ei ar fi mai buni decât alții, dar în perspectiva alții sunt mai buni.

(A) Ce înseamnă Ku Klux Klan pentru tine?

(G) Înseamnă mult, pentru că eu cred că ce fac ei este corect. Un

Jersild versus Danemarca

negrotei nu este o fiinta umana, este un animal, asta este valabil si pentru ceilalti muncitori straini, cum ar fi turcii, iugoslavii si cum or mai fi numiti.

(A) Henrik are 19 ani si este instarit. Traieste într-o camera închiriată în Studsgardsgade. Henrik este unul din cei mai puternici suporteri ai Klan-lui si uraste muncitorii straini, “Perkere” (un apelativ jignitor, în daneza, pentru muncitorii straini).

(G) Ei vin aici sus, înțelegi, si paraziteaza pe societatea noastra. Dar noi, noi avem destule probleme în obtinerea ajutorului social, înțelegi, iar ei ni-l iau. La dracu, noi ne certam cu idiotii astia de la serviciul de asigurari sociale ca sa ne luam banii, înțelegi, iar ei îi iau usor, înțelegi, ei sunt primii pe listele de locuinte, obtin apartamente mai bune decât noi, înțelegi, si unii din prietenii nostri care au copii, înțelegi, traiesc în cea mai proasta mahala, înțelegi, nici macar nu-si pot procura un dus în apartament, înțelegi, iar familiile “Perkere”, înțelegi, se prezinta cu sapte copii, înțelegi, si obtin pe loc un apartament scump. Lor li se plateste totul, si alte avantaje de astea, care nu sunt corecte, înțelegi, Danemarca este a danezilor, nu-i asa?

Ce nu ne place la ei este ca sunt “Perkere” si nu ne place mentalitatea lor - vreau sa spun ca pot sa se duca la dracu, adica ... cum se numeste ... adica daca vor sa vorbeasca ruseste acasa, este în regula, dar nu ne place când se plimba îmbracati în hainele alea tip Zimbabwe si vorbesc pe strada limba aia hula-hula si daca îi întrebi ceva sau nimeresti într-unul din taxiurile lor, nu stii decât sa spuna ‘nu stiu unde este, spune-mi tu pe unde sa merg’.

(A) Poate sunteti un pic invidiosi pe acesti “Perkere” cum îi numiti voi, pentru ca au magazine, masini si pot pleca în week-end

(G) Ei fac trafic cu droguri, înțelegi, jumatate din detinutii închisorii “Vestre” sunt acolo din cauza drogurilor, înțelegi, jumatate din cei aflati la “Vestre” sunt oameni care executa pedepse pentru trafic cu droguri ori ceva similar.

Ei sunt acolo, toti “Perkere”, din cauza drogurilor, da. Asta ar trebui sa fie destul, cum se numeste, nu ar trebui sa fie droguri în tara asta, dar daca chiar trebuie sa fie introduse prin contrabanda, cred ca noi ar trebui sa facem asta, adica, cred ca nu este cinstit ca strainii aia sa vina aici sa ... cum îi zice ... sa faca Danemarca mai dependenta de droguri si alte chestii de astea.

Le-am vopsit usile si speram ca s-au saturat, asa încât o sa plece curând, si am sarit pe masinile lor si le-am aruncat vopsea pe fete în timp ce dormeau în pat.

(A) Ce-ai facut cu vopseaua - de ce vopsea?

(G) Era vopsea alba si cred ca li s-a potrivit, asta a fost efectul scontat.

(A) Ai aruncat cu vopsea prin geamurile unei familii de imigranti?

(G) Da.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

(A) Ce s-a întâmplat?

(G) A primit-o în fata, asta-i tot. Cred ca s-a trezit și atunci a iesit afara și a strigat ceva în limba lui hula-hula.

(A) A anunțat poliția?

(G) Nu știu și oricum nu rezolva nimic cu asta.

(A) De ce nu?

(G) Nu știu, astea sunt chestii copilărești, așa cum unii arunca apa în fata altora, lui i s-a aruncat vopsea. Nu pot să scoată nimic din asta.

...

(A) Dl Axholt, cunoscut sub numele de 'Pax' lucrează de câțiva ani la centrul de tineret din Studgardsgade. Multi renunță repede datorită mediului dur. Dl Axholt crede că tinerii îi persecută pe imigranți deoarece sunt ei însși lipsiți de putere și dezamăgiți. Care credeți că va fi răspunsul lor dacă îi întrebați ce vor?

(P) Exact ceea ce tu și eu vrem. Să-și controleze propriile vieți, o muncă decentă care să le placă, o situație economică rezonabilă, o familie în care lucrurile să meargă relativ bine, o soție ori un sot și copii, o viață tipică clasei de mijloc, așa cum tu și eu avem.

(A) Fac multe lucruri care îi împiedică să obțină toate acestea.

(P) Asta-i adevărat.

(A) De ce crezi că procedează așa?

(P) Pentru că nu au altceva mai bun de făcut. Li s-a spus tot timpul că banii sunt mijlocul prin care se obține succesul. Nu sunt în stare să obțină bani în mod legal, așa încât încearcă deseori să-i obțină prin activități infracționale. Uneori reușesc, alteori nu, și din acest motiv vedem atât de mulți tineri la închisoare, pentru că de fapt chestia asta nu merge.

...

(A) Ce vârstă aveai când ai început să comiți infracțiuni?

(G) Nu știu exact, probabil 14 ani.

(A) Ce ai făcut?

(G) Prima oară nu-mi amintesc, nu știu, poate o spargere.

(A) Ai ceea ce se numește o activitate infracțională?

(G) Nu știu dacă se poate numi așa.

(A) Dar ai comis prima infracțiune când aveai 14 ani.

(G) Da, poți să-o pui așa, vreau să spun, dacă asta înseamnă cariera infracțională. Dacă de la 15 ani începi să fii amestecat în infracțiuni și continuu așa, atunci probabil se poate spune că am o carieră infracțională.

(A) Poti să-mi spui câteva din lucrurile pe care le-ai făcut?

(G) Nu, nu prea. A fost cam acelasi lucru mereu. Furturi de aparate video de la "Perkere", fiindcă ei au bani. Dacă oamenii vor să vină aici, să se simtă bine și să fie rasisti și să bea bere și să se distreze, atunci este evident că

Jersild versus Danemarca

nu ai vrea sa stai la pârnaie.

(A) Crezi ca spectrul închisorii îi retine pe oameni sa comita ilegalitati?

(G) Nu, nu închisoarea. Asta nu sperie oamenii.

(A) Acesta este motivul pentru care auzim tot felul de povesti despre cei de aici care se bat cu cutitele etc., noapte de noapte. Asta-i pentru ca nu le este teama ca politia îi prinde?

(G) Da, de fapt nu se întâmpla nimic, adica nu sunt urmari rele, acestai motivul. De exemplu, lupte si înjunghieri si distrugeri ... daca chiar intri în încurcatura, primești o pedeapsa ridicol de mica, asa ca va fi, adica ... de obicei suntem eliberati a doua zi. Ultima oara când am provocat scandal la cârciuma, ne-au eliberat în dimineata urmatoare. Nu se întâmpla nimic serios. Asta nu ne descurajeaza, cinci dintre noi abia am iesit si recent l-am sarbatorit pe un tip care s-a eliberat ieri, toti vor probabil sa nu mai intre la puscarie pentru un timp, asa încât probabil ca nu vor comite din nou infractiuni grave.

(A) Probabil ca ti-ar place sa te muti înapoi în Studsgardsgade unde ai crescut, dar se stie ca acolo este o zona cu o rata mare de criminalitate. Ce zici, ti-ar place sa-ti cresti copiii cum ai fost si tu crescut?

(G) Nu, si nu cred ca ei i-ar place. În primul rând pentru ca este fata si statisticile arata ca riscul nu este asa de mare, adica, probabil ca ele n-o fac, dar nu trebuie sa fii un infractor fiindca traiesti într-un mediu cu un grad mare de criminalitate. Nu voi accepta ca ea sa palmuiasca femeii batrâne si sa le fure gentile.

(A) Dar daca ea ar fi fost între cei care-i bat pe imigranti, etc. Ce ai spune atunci?

(G) Asta ar fi în ordine. Nu as avea nimic împotriva.

...

(I) Va trebui sa urmarim daca mentalitatea acestei familii se va schimba o data cu noua generatie. În final, dorim sa mai spunem ca astfel de grupuri de tineri ca cele din STUDBEN - Osterbro exista si în alte zone din Copenhaga."

B. Procedurile în fata Curtii Orasenesti Copenhaga

12. Ulterior difuzarii emisiunii, nu au fost adresate plângeri Consiliului Radio, competent în astfel de chestiuni si nici catre Radio Danemarca, dar episcopul de Alborg s-a plâns Ministrului Justitiei. Dupa efectuarea cercetarilor, procurorul public a sesizat Curtea Oraseneasca Copenhaga pentru judecarea celor trei persoane intervievate, acuzate de încălcarea articolului 266 (b) din Codul penal (vezi paragraful 19), pentru afirmatiile cuprinse în urmatoarele pasaje:

"... Statele Nordice vroiau sa faca din negri fiinte umane libere, dar, înțelegi, ei nu sunt fiinte umane, ei sunt animale."

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

“Ia o fotografie a gorilei, înțelege, și apoi privește un negrotei, este aceeași structura a corpului și toate celelalte, înțelege, frunte plata și tot restul”.

“Un negrotei nu este o ființă umană, este un animal, asta este valabil și pentru ceilalți muncitori străini, cum ar fi turcii, iugoslavii și cum or mai fi numiți”.

“Ce nu ne place la ei este că sunt ‘Perkere’ și nu ne place mentalitatea lor ... nu ne place când se plimba îmbracați în hainele alea tip Zimbabwe și vorbesc pe strada limba aia hula-hula ...”.

“Ei fac trafic cu droguri, înțelege, jumătate din deținuții închisoării ‘Vestre’ sunt acolo din cauza drogurilor ... sunt oameni care execută pedepse pentru trafic cu droguri ...”.

“Ei sunt acolo, toți ‘Perkere’, din cauza drogurilor ...”.

Reclamantul a fost învinuit pe baza articolului 266 (b) coroborat cu Articolul 23 (vezi paragraful 19), pentru sprijinirea și instigarea celor trei tineri; aceeași învinuire a fost adusă dlui Lasse Jensen, șeful secției de știri de la Radio Danemarca.

13. La Curtea Orasenească, avocatul reclamantului și al dlui Jensen a solicitat achitarea. A arătat instanței că nu poate fi în nici un fel comparat comportamentul reclamantului și al dlui Jensen cu comportamentul celorlalți trei inculpați, ale căror opinii nu sunt împărtășite de cei dintâi. Intenția lor a fost de a prezenta o imagine reală a unei probleme sociale; de fapt, emisiunea a provocat resentimente și compasiune față de ceilalți trei inculpați, care, prin propriile afirmații, s-au expus ridicolului. În consecință, nu exista nici o îndoială că intenția Radio Danemarca nu a fost de a-i convinge pe alții să împărtășească opiniile grupării Jachetele Verzi, ci contrariul. Aplicând dispozițiile legale relevante în cauză, trebuie făcută o distincție între autorii afirmațiilor și editorii emisiunii, cei din urmă beneficiind de o libertate de exprimare specială. Deținând la acea dată monopolul difuzării, Radio Danemarca avea obligația de a răspândi toate opiniile de interes public într-o manieră care să reflecte propriul mod de exprimare al vorbitorului. Opinia publică avea, de asemenea, interesul de a fi informată cu privire la atitudinile sociale negative notorii, inclusiv cele neplăcute. Emisiunea a fost transmisă în contextul unei dezbateri publice transpusă în comentarii de presă, exemplu ziarul Informația, și a fost doar un raport onest asupra realității tinerilor în discuție. Referindu-se, între altele, la articolul din Informația, avocatul a subliniat și faptul că nu s-a aplicat o politică constantă de acuzare în cazuri de acest fel

Jersild versus Danemarca

14. La 24 aprilie 1987, Curtea Oraseneasca i-a condamnat pe cei trei tineri, pe unul pentru afirmatia potrivit careia “negroteii” si “muncitorii straini” sunt “animale”, iar pe ceilalti doi pentru comentariile în legatura cu drogurile si “Perkere”. Reclamantul a fost condamnat pentru sprijinirea si instigarea lor, la fel dl Jensen, în calitatea sa de supervisor de program; au fost condamnati la plata unor amenzi calculate pe zi, totalizând 1000 si respectiv 2000 coroane daneze ori, alternativ, cinci zile de închisoare.

În ceea ce-l priveste pe reclamant, Curtea Oraseneasca a constatat ca dupa aparitia articolului din Informatia, la 31 mai 1985, el a vizitat gruparea Jachetele Verzi si dupa o conversatie, între altii, cu dl Axholt a decis ca cei trei tineri sa participe la o emisiune televizata. Subiectul emisiunii era de a demonstra atitudinea Jachetelor Verzi fata de rasism la Osterbro, mentionata în articolul din Informatia si sa arate mediul social din care acestia provin. Prin urmare, a sustinut Curtea Oraseneasca, reclamantul însusi a avut initiativa realizarii emisiunii si, mai mult, a cunoscut anterior emisiunii continutul discriminatoriu, de natura rasista, a raspunsurilor care urmau sa fie date în cursul interviului de cei intervievati. Interviul a durat câteva ore, timp în care s-a consumat bere, platita partial de Radio Danemarca. În acest conext, reclamantul i-a încurajat pe membrii gruparii Jachetele Verzi sa-si exprime opiniile rasiste si însasi difuzarea televizata a acestora a încalcat articolul 266 (b) din Codul penal. Dupa editarea înregistrarilor de catre reclamant, afirmatiile au fost difuzate fara nici un comentariu critic din partea realizatorului emisiunii, de natura sa contracareze afirmatiile rasiste. Prin urmare, reclamantul s-a facut vinovat de sprijinire si instigare la încalcarea articolului 266 (b).

C. Procedurile în fata Înaltei Curti a Danemarcei de Est

15. Reclamantul si dl Jensen, nu si cei trei membri ai gruparii Jachetele Verzi, au declarat apel la Înalta Curtea a Danemarcei de Est împotriva hotarârii Curtii Orasenesti. În esenta, ei au reluat sustinerile din fata instantei de fond si, în plus, reclamantul a explicat ca, desi a banuit ca afirmatiile membrilor Jachetele Verzi sunt pasibile de a fi pedepsite, nu le-a taiat din program, considerând crucial sa prezinte atitudinea actuala a acelor tineri. Nu i-a avertizat pe cei trei tineri despre posibilele consecinte penale ale afirmatiilor lor, presupunând ca acestia erau constienti de eventualitatea raspunderii penale.

16. Prin hotarârea din 16 iunie 1988, Înalta Curte, cu cinci voturi la unul, a respins apelul.

Judecatorul care a facut opinie separata a fost de parere ca, desi afirmatiile membrilor Jachetele Verzi constituiau infractiuni în conformitate cu

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

dispozitiile articolului 266 (b) din Codul penal, reclamantul si dl Jensen nu au depasit granitele libertatii de exprimare pe care o are televiziunea si alte forme media, întrucât scopul emisiunii a fost de a informa si a anima discutia publica cu privire la atitudinile rasiste si mediul social de provenienta a membrilor acelei grupari de tineret.

D. Dezbaterile în fata Curtii Supreme

17. Obținând permisiunea, reclamantul si dl Jensen au recurat hotarârea adoptata de Înalta Curte, iar la 13 februarie 1989, cu patru voturi la unul, Curtea Suprema a respins recursul. Majoritatea a sustinut urmatoarele:

“[...] (Noi) nu gasim ca achitarea inculpatilor ar putea fi justificata de argumentul libertatii de exprimare în chestiunile de interes public, ca opus interesului în protejarea împotriva discriminarii rasiale. De aceea, (noi) votam pentru mentinerea hotarârii (recurate).”

În motivarea opiniei separate, judecatorul Pontoppidan a afirmat:

“Scopul programului a fost sa contribuie la informatiile asupra unui subiect - atitudinea fata de straini - care era obiectul unor dezbateri publice extinse, uneori chiar emotionale. [...] Desi se referea la un grup relativ mic de persoane cu opinii extremiste, emisiunea a reflectat un nivel corect al stirilor si al valorii informatiilor. Faptul ca inculpatii au avut initiativa de a raspândi astfel de opinii nu este de importanta majora pentru evaluarea comportamentului lor. În aceste circumstante si independent de faptul ca acele afirmatii au fost considerate ca încalcând articolul 266 (b), pun sub semnul îndoielii oportunitatea gasirii inculpatilor vinovati de sprijinire si instigare pentru încalcarea acelor prevederi legale. De aceea, votez pentru achitarea inculpatilor.”

18. Se obisnuieste, atunci când Curtea Suprema decide într-un caz care ridica chestiuni de principiu importante, ca unul dintre judecatori sa publice o expunere detaliata, cu valoare de autoritate, a argumentatiei instantei. Pentru a urma aceasta uzanta, judecatorul Hermann a publicat o astfel de expunere, la 20 ianuarie 1990, în Revista saptamânala de Drept.

Cu privire la condamnarea reclamantului si a dlui Jensen, majoritatea Curtii Supreme a acordat o deosebita importanta faptului ca acestia au determinat intrarea în spatiul public a afirmatiilor rasiste. [...] Afirmatiile [...] au devenit clar pedepsibile atunci când au fost difuzate prin televiziune, din initiativa reclamantului si cu acordul dlui Jensen. Prin urmare, este dincolo de orice dubiu ca acestia au ajutat si instigat la diseminarea acelor afirmatii. [...]

Jersild versus Danemarca

În procesul balansării diferitelor interese implicate în cauză, majoritatea a luat în considerare faptul că afirmațiile, aduse la cunoștința unui cerc larg de persoane, au constatat într-o serie de remarci inarticulate și defaimatoare și de insulte provenind de la membrii unei grupări insignifiante, ale cărei opinii nu prezentau nici un fel de interes pentru cea mai mare parte a opiniei publice. Valoarea de stiri ori de informații nu avea un nivel care să justifice răspândirea lor și, prin urmare, nu constituie un argument pentru achitarea inculpaților. Aceasta nu înseamnă că opiniile extremiste nu pot fi discutate în presă, dar astfel de prezentări trebuie realizate într-o manieră mai echilibrată și comprehensivă decât a făcut-o programul televizat în discuție. Reportaje directe de la adunări care sunt de interes public trebuie, de asemenea, permise.

Pe de altă parte, opinia minoritară a considerat că dreptul la informație depășește interesele protejate de articolul 266 (b) din Codul penal.

În final, judecătorul Hermann a menționat că în cursul procesului nu s-a ridicat chestiunea compatibilității articolului 10 al Convenției cu măsurile adoptate în cauză.

II. LEGISLATIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

A. Codul penal

La acea dată, articolul 266 (b) din Codul penal avea următorul conținut:

“Cel care, în public ori cu intenția răspândirii într-un cerc larg de persoane, face o afirmație sau folosește orice altă formă de comunicare prin care amenință, insultă ori umilește un grup de persoane, pe motive de rasă, culoare, naționalitate sau origine etnică, ori opinie, va fi amendat sau obligat la detenție simplă ori închisoare care nu va putea depăși doi ani.”

Articolul 23 paragraful 1 prevede:

“Dispozițiile legale care definesc infracțiunile vor fi aplicabile oricărei persoane care ajută la comiterea faptei penale prin instigare, sfaturi sau acțiune. Pedepsa poate fi redusă dacă persoana respectivă a intenționat să acorde un ajutor minor ori numai să consolideze o hotărâre deja luată sau dacă infracțiunea nu a fost finalizată ori ajutorul dat nu a avut urmări.”

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

B. Legea din 1991 privind responsabilitatea mass-media

20. Legea din 1991 referitoare la responsabilitatea mass-media, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1992, respectiv după evenimentele care au stat la baza acestui caz, stabilește reguli referitoare la răspunderea penală în cazul emisiunilor difuzate. *[Se citează din articolele 18 și 22 ale legii, care prevăd că, în principiu, numai autorul unei afirmații pedepsibile poate fi făcut răspunzător].*

III. DOCUMENTELE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE

21. Dispoziții legale referitoare la interdicția discriminării rasiale și a propagandei opiniilor și ideilor rasiste sunt inserate în mai multe documente internaționale, cum sunt Carta Națiunilor Unite din 1945 (paragraful 2 din Preambul, articolele 1 paragraful 3, 13 paragraful 1 (b), 55 (c) și 76 (c)), Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 (articolele 1, 3 și 7) și Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (articolele 2 paragraful 1, 20 paragraful 2 și 26). Documentul internațional relevant în cel mai direct mod este Convenția Internațională pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (“Convenția ONU”), care a fost ratificată de o mare majoritate a statelor contractante ale Convenției Europene, inclusiv de Danemarca (9 decembrie 1971). Articolele 4 și 5 ale acelei Convenții prevăd:

[textul articolelor 4 și 5 din Convenția ONU]

[...] Cazul în discuție a fost prezentat Comitetului ONU într-un raport întocmit de guvernul olandez. În timp ce unii membri ai Comitetului l-au apreciat ca “cea mai clară dovadă de până acum, din toate țările, că dreptul de a fi protejat împotriva discriminării a fost mai puternic decât dreptul la liberă exprimare”, alți membri au considerat că “în astfel de cazuri, faptele trebuie evaluate din perspectiva ambelor drepturi (Raportul Comitetului către Adunarea Generală, ...).

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

22. În plângerea (nr. 15890/89) din 25 iulie 1989 adresată Comisiei, reclamantul a susținut că prin condamnare i s-a încălcat dreptul la liberă exprimare prevăzut de articolul 10 al Convenției.

23. La 8 septembrie 1992, Comisia a declarat plângerea admisibilă. În raportul din 8 iulie 1983, Comisia a exprimat opinia încălcării articolului 10 (cu douăsprezece voturi la patru).

Jersild versus Danemarca

[...]

ARGUMENTELE FINALE ALE GUVERNULUI ÎN FATA CURTII

24. La audierile din 20 Aprilie 1994, guvernul a invitat Curtea sa decida, conform celor solicitate în memoriile scrise, ca articolul 10 al Conventiei nu a fost încălcat.

ÎN DREPT

I. ÎNCALCAREA RECLAMATA A ARTICOLULUI 10

25. Reclamantul a susținut ca prin condamnarea și pedepsirea sa pentru a fi sprijinit și instigat răspândirea remarcilor rasiste, i s-a încălcat dreptul la libertatea de exprimare, în sensul conferit de articolul 10 al Conventiei:

“Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

26. Guvernul a contestat această afirmație, în timp ce Comisia a susținut-o.

27. Partile sunt de acord ca măsurile luate în cazul reclamantului au constituit o interferență cu dreptul sau la liberă exprimare.

De asemenea, nu este contestat ca această interferență a fost “prevăzută de lege”, întrucât condamnarea reclamantului s-a întemeiat pe articolele 266 (b) și 23 (1) din Codul penal. În acest context, guvernul a subliniat ca aceste dispoziții legale au fost adoptate cu scopul alinierii la Convențiile ONU. Argumentul guvernului, în înțelegerea Curtii, este ca, aplicând articolul 10 al Conventiei și referindu-se la paragraful 2, Curtea trebuie să ia în considerare ca dispozițiile relevante cauzei din Codul penal trebuie interpretate și aplicate

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

într-o maniera larga, în concordanta cu scopul Conventiei ONU (vezi paragraful 21). Cu alte cuvinte, articolul 10 nu trebuie interpretat astfel încât sa limiteze, sa deroge de la, ori sa distruga dreptul de a fi protejat împotriva discriminarii rasiale prevazute în Conventia ONU.

Finalmente, nu se contesta ca interferenta a urmarit un scop legitim, acela de a “proteja reputatia sau drepturile altora”.

Singura chestiune disputata este daca masurile luate au fost “necesare într-o societate democratica”.

28. Reclamantul si Comisia au împartasit opinia potrivit careia, luând în considerare obligatiile Danemarcei ca parte la Conventia ONU, trebuie construita o balanta justa între “protectia reputatiei sau drepturilor altora” si dreptul reclamantului de a raspândi informatii. Potrivit reclamantului, o astfel de balanta a fost avuta în vedere de o clauza din articolul 4 al Conventiei ONU, potrivit careia, trebuie acordata “*atentia cuvenita*” “*principiilor înscrise în Declaratia Universala a Drepturilor Omului ... si în articolul 5 al Conventiei (ONU)*”. Clauza a fost introdusa în stadiul redactarii, datorita îngrijorarii manifestate de unele state, în sensul ca cerintele articolului 4 (a), potrivit caruia “*(statele parti) vor incrimina si pedepsi prin lege toate raspândirile de idei bazate pe superioritatea rasiala ori ura*” sunt prea largi si ar putea crea dificultati cu privire la alte drepturi ale omului, în special cel la libera exprimare si informatie. În sustinerile sale ulterioare, reclamantul a explicat de ce Comitetul de Ministri al Consiliului Europei, când a îndemnat statele membre sa ratifice Conventia ONU, a propus adaugarea unei prevederi interpretative instrumentelor de ratificare, care, între altele, ar sublinia ca se acorda respect si drepturilor prevazute în Conventia Europeana (Rezolutia (68) 30 adoptata de adjunctii ministrilor la 31 octombrie 1968).

Reclamantul si Comisia au subliniat ca, luata în contextul procesului radiodifuziunii ca întreg, remarcile ofensatoare au avut efectul ridicularizarii autorilor lor si nu cel al promovarii opiniilor lor rasiste. Impresia generala a emisiunii a fost ca a intentionat sa atraga atentia publica asupra unei chestiuni de mare interes public, aceea a rasismului si xenofobiei. Reclamantul a inclus în mod deliberat afirmatiile ofensatoare în emisiune, dar nu cu intentia diseminarii opiniilor rasiste, ci pentru a li se opune prin expunerea lor publica. Reclamantul a subliniat ca a încercat sa arate, analizeze si explice telespectatorilor un nou fenomen aparut în Danemarca, acela al rasismului violent, practicat de tineri incoerenti, provenind din grupuri sociale dezavantajate. Reclamantul a considerat, iar Comisia a fost de aceeasi parere, ca difuzarea televizata nu putea avea nici un fel de efect detrimental important asupra “reputatiei sau drepturilor altora”. Interesul în protejarea celor din urma a fost astfel contracarat de protejarea libertatii de exprimare a reclamantului.

Jersild versus Danemarca

În plus, reclamantul a susținut ca dacă Legea din 1991 privind responsabilitatea mass-media ar fi fost în vigoare la acea dată, el nu ar fi fost învinuit, întrucât, potrivit acelei legi, în principiu, numai autorul unei afirmații pedepsibile poate fi tras la răspundere. Aceasta a subminat argumentul guvernului, potrivit căruia condamnarea sa ar fi fost cerută de Convenția ONU și a fost “necesară” în sensul articolului 10.

29. Guvernul a contestat ca reclamantul a editat subiectul Jachetele Verzi într-o manieră de senzație, ci mai degraba într-una informativă și ca valoarea sa ca sursă de informație a fost minimă. Televiziunea a fost un mediu puternic și o mare parte a danezilor vizionează, de obicei, emisiunea de știri în care s-a difuzat acest reportaj. Cu toate acestea, reclamantul, știind că vor suporta rigorile legii penale, i-a încurajat pe membrii grupării Jachetele Verzi să facă afirmații rasiste și nu a criticat aceste afirmații în cuprinsul emisiunii. A fost prea subtil să se prezume că telespectatorii nu vor primi acele afirmații la valoarea lor de suprafață. Nu poate fi acordată greutate faptului că emisiunea a provocat doar câteva plângeri, întrucât, datorită lipsei de informare și cunoașterii insuficiente a limbii daneze și chiar a fricii de represalii din partea rasistilor violenți, victimele comentariilor insultatoare sunt probabil avertizate să nu se plângă. În acest mod, reclamantul nu a respectat “îndatoririle și responsabilitățile” pe care le are în calitate de jurnalist de televiziune. Pedepsa care i-a fost aplicată s-a situat la limita inferioară a scalei sancțiunilor prevăzute de articolul 266 (b), nefiind astfel de natură să oprească jurnaliștii de a contribui la discutarea publică a rasismului și xenofobiei; a avut doar efectul de a reaminti publicului că expresiile rasiste trebuie luate în serios și nu pot fi tolerate.

Mai mult, guvernul a pus sub semnul întrebării soluționarea diferită a acestei chestiuni dacă Legea din 1991 privind responsabilitatea mass-media ar fi fost în vigoare la acea dată. Regula potrivit căreia numai autorul unei afirmații pedepsibile poate fi tras la răspundere este limitată prin existența unor excepții (vezi paragraful 20); modalitatea în care cauza reclamantului ar fi fost soluționată sub imperiul Legii din 1991 este doar o speculație.

Guvernul a subliniat că la toate cele trei nivele de jurisdicție ale instanțelor daneze, care se afla, în principiu, pe o poziție mai potrivită decât Curtea Europeană să evalueze efectele emisiunii, s-au balansat cu grijă interesele implicate în cauză. Reexaminarea efectuată de acele instanțe a fost similară celei efectuate sub imperiul articolului 10; deciziile lor s-au încadrat în marja de apreciere lăsată autorităților naționale și au corespuns unei nevoi sociale prezente.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

30. Curtea arată, în final, ca este în mod special constienta de importanta combaterii discriminării rasiale în toate formele și modurile ei de manifestare. Poate fi adevărat, așa cum s-a sugerat de reclamant, ca înțelegerea pericolelor discriminării rasiale este mai acută astăzi decât era cu zece ani în urmă, la data acestor fapte, ca urmare a unor evenimente recente. Cu toate acestea, chestiunea a prezentat și atunci o importantă de ordin general, fapt ilustrat, de pildă, de adoptarea Convenției ONU în 1965. În consecință, scopul și telul urmărit de Convenția ONU sunt de mare importanță pentru a stabili dacă condamnarea reclamantului, întemeiată pe o dispoziție legală adoptată pentru ca Danemarca să se alinieze la Convenția ONU - potrivit sublinierii guvernului - a fost “necesară” în sensul articolului 10 paragraful 2.

În al doilea rând, obligațiile Danemarcei din perspectiva articolului 10 trebuie interpretate, în măsura în care aceasta este posibil, astfel încât să fie reconciliabile cu obligațiile asumate sub Convenția ONU. În această privință, nu este rolul Curtii să interpreteze clauza “atenția cuvenită” din articolul 4 al Convenției ONU, care este deschisă mai multor variante. Oricum, Curtea este de părere că propria interpretare a articolului 10 al Convenției Europene în acest caz este compatibilă cu obligațiile Danemarcei sub Convenția ONU.

31. O trasatură importantă a acestui caz este că reclamantul nu este autorul afirmațiilor incriminate, activitatea lui fiind aceea de sprijinire a răspândirii acestora, prin folosirea calității de jurnalist de televiziune, responsabil cu un program de știri la Radio Danemarca (vezi paragrafele 9-11). Pentru a stabili dacă condamnarea și pedepsirea lui erau “necesare”, Curtea va examina principiile formulate în practică sa judiciară în materia rolului presei (rezumată, de exemplu, în *Observer și Guardian v. Regatul Unit* ...).

Curtea reafirmă că libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția care trebuie acordată presei este deosebit de importantă (ibid.). Deși presa nu trebuie să depășească, între alte limite, și pe aceea a ‘protecției reputației și drepturilor altora’, este de datoria presei să transmită informații și idei cu privire la chestiunile de interes public. Obligației presei de a răspândi astfel de informații și idei i se adaugă dreptul publicului de a le primi. Dacă ar fi altfel, presa nu ar fi în stare să joace rolul vital de ‘câine de pază public’ (ibid.). Deși formulate în principal pentru presa scrisă, aceste principii sunt, neîndoiește, aplicabile și mijloacelor audio-vizuale.

Examinând ‘îndatoririle și responsabilitățile’ unui ziarist, Curtea a subliniat că impactul potențial al mijlocului de comunicare este un element important și este de notorietate că mijloacele de comunicare audio-vizuale au, de regulă, efecte imediate și puternice într-o măsură mai mare decât presa scrisă (vezi *Purcell și Alții v. Irlanda*, ...). Mijloacele audio-vizuale au posibilitatea

Jersild versus Danemarca

exprimării în imagini a unor înțelesuri pe care presa scrisă nu este capabilă să le răspândească.

În același timp, metodele expunerii obiective și echilibrate pot diferi, în funcție, între altele, și de mijlocul de comunicare. Nu este rolul acestei Curți și nici al instanțelor naționale să se substituie presei în alegerea tehnicilor de expunere pe care ar trebui să le utilizeze ziariștii. În acest context, Curtea reafirmă că articolul 10 protejează nu numai conținutul ideilor și informațiilor exprimate, dar și forma în care acestea sunt comunicate (vezi hotărârea din cazul *Oberschlick v. Austria*, ...).

Curtea va examina interferența care constituie obiectul plângerii din perspectiva cauzei în întregul ei, pentru a stabili dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru justificarea interferenței au fost relevante și suficiente și dacă mijloacele folosite au fost proporționale scopului legitim urmărit (vezi cazul sus menționat *Observer și Guardian*, ...). Procedând astfel, Curtea trebuie să verifice dacă autoritățile naționale au aplicat standarde conforme cu principiile formulate în articolul 10 și, în plus, dacă și-au întemeiat deciziile pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante în cauză (vezi, de pildă, hotărârea din cazul *Schwabe v. Austria*, ...).

Examinarea Curții continuă sub aspectul modului în care a fost pregătită emisiunea *Jachetele Verzi*, conținutul acesteia, contextul în care a fost difuzată și scopul programului. Având în minte obligațiile statelor decurgând din Convenția ONU și din alte instrumente internaționale, de a adopta măsuri efective pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și prevenirea și combaterea doctrinelor și practicilor rasiste (vezi paragraful 21), un factor important în examinarea cauzei de către Curte este dacă emisiunea în discuție, privită în întregul ei, apare dintr-un punct de vedere obiectiv ca ar fi avut scopul propagării unor opinii și idei rasiste.

32. Instanțele naționale au acordat importanța faptului că reclamantul a avut inițiativa realizării emisiunii despre gruparea *Jachetele Verzi* și nu numai că a cunoscut în avans afirmațiile rasiste pe care membrii grupării urmau, cu mare probabilitate, să le facă, dar i-a și încurajat în acest sens. Reclamantul a editat programul astfel încât să includă afirmațiile ofensatoare. Fără implicarea sa, acele afirmații nu ar fi fost răspândite într-un cerc larg de persoane și astfel nu ar fi fost pedepsibile (vezi paragrafele 14 și 18).

Curtea consideră că acestea au fost motive relevante din perspectiva paragrafului 2 al articolului 10.

Pe de altă parte, în ceea ce privește conținutul emisiunii despre *Jachetele Verzi*, trebuie observat că prezentatorul emisiunii s-a referit, în introducere, la recenta discuție publică și la comentariile presei cu privire la rasism în

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Danemarca, invitând astfel spectatorii să privească emisiunea în acest context. A continuat prin a anunța că scopul emisiunii este să indice problemele tipice discriminării, prin identificarea unor persoane cu vederi rasiste și creionarea mentalității și a mediului social în care acestea trăiesc. Fără îndoială, interviurile care au urmat au atins acest scop. În ansamblu, emisiunea nu a lăsat să se creadă că și-a propus propagarea opiniilor și ideilor rasiste. Dimpotrivă, a încercat în mod evident, prin metoda interviului, să expună public, să analizeze și să explice grupul respectiv format din tineri limitați și frustrați de situația lor socială, cu antecedente penale și comportări violente, tratând astfel problematica specifică discriminării, aflată deja în atenția opiniei publice.

Curtea Supremă a decis că valoarea de știre sau informație a emisiunii nu poate justifica răspândirea afirmațiilor ofensatoare (vezi paragraful 18). Oricum, având în vedere principiile afirmate în paragraful 31, Curtea nu vede nici un motiv de a-i întreba pe angajații Magazinului Informativ Duminical despre opinia lor cu privire la valoarea de știre sau informație a acelei emisiuni, ca temei al deciziei de realizare și difuzare a emisiunii.

34. În continuare, trebuie luat în considerare faptul că emisiunea a fost difuzată ca o parte a unui program danez de știri serios, care s-a adresat unui public bine informat (vezi paragraful 9).

Curtea nu este convinsă de argumentul instanțelor naționale (vezi paragrafele 14 și 18) în sensul difuzării emisiunii fără încercarea de a contrabalansa opiniile extremiste exprimate. Atât introducerea făcută de prezentatorul emisiunii, cât și atitudinea reclamantului în timpul interviurilor l-au disociat pe acesta, în mod clar, de persoanele intervievate, de exemplu, prin descrierea lor ca membri ai unei “grupări de tineri extremiști”, care susțineau Ku Klux Klan și prin referirea la cazierul judiciar al unora dintre ei. De asemenea, reclamantul a ripostat la unele din afirmațiile rasiste prin faptul că a amintit, de exemplu, că existau persoane de culoare în posturi importante. În final, nu trebuie uitat că portretele filmate au exprimat ideea integrării afirmațiilor rasiste în comportamentul general antisocial al grupării Jachetele Verzi.

Este evident pentru toată lumea că emisiunea nu a reamintit în mod explicit lipsa de moralitate, pericolele și nelegalitatea promovării urii rasiale și a ideilor privind superioritatea unei singure rase. Cu toate acestea, având în vedere elementele de contracarare menționate mai sus și limitările firești ale prezentării unor astfel de elemente în cuprinsul unei emisiuni scurte, în cadrul unui program mai lung, cât și discreția jurnalistului cu privire la forma exprimării folosite, Curtea nu considera relevantă absența unui astfel de memento cu titlu de precauție.

Informațiile exprimate pe baza unor interviuri, editate sau nu, constituie unul din cele mai importante mijloace prin care presa poate să-și joace rolul vital

Jersild versus Danemarca

de ‘câine de paza’ (vezi, de exemplu, hotărârea mentionata anterior din cazul Observer si Guardian ...). Pedepsirea unui ziarist pentru ca sprijina raspândirea afirmatiilor facute de o alta persoana într-un interviu ar stânjeni serios contributia presei la discutarea chestiunilor de interes public si nu trebuie acceptata decât daca este justificata de motive puternice legate de acea situatie particulara. În acest context, Curtea nu accepta argumentul guvernului, referitor la cuantumul redus al amenzii aplicate; ceea ce conteaza este condamnarea ziaristului.

Nu exista nici un dubiu ca afirmatiile pentru care au fost condamnati membrii gruparii Jachetele Verzi (vezi paragraful 14) au fost mai mult decât insultatoare fata de membrii grupurilor carora le erau adresate si nu beneficiaza de protectia oferita de articolul 10 (vezi, de exemplu, decizia de admisibilitate a Comisiei în cazul Glimmerveen si Hagenbeek v. Olanda, ...; si Kunen v. Germania, ...). Oricum, chiar privind la maniera în care reclamantul a pregatit reportajul despre Jachetele Verzi (vezi paragraful 32), nu s-a demonstrat ca emisiunea, în întregul ei, a fost astfel realizata astfel încât sa justifice condamnarea si pedepsirea pentru o infractiune prevazuta în Codul penal.

36. Mai mult, faptul ca scopul reclamantului în realizarea emisiunii televizate nu a fost unul rasist nu este disputat în cauza. Desi reclamantul a invocat acest aspect în instantele nationale, din argumentatiile hotărârilor respective nu rezulta ca instantele au luat în considerare acest element (vezi paragrafele 14, 17 si 18).

37. Pe baza celor mentionate anterior, argumentele aduse în sprijinul condamnarii reclamantului nu au fost suficiente pentru a motiva în mod convingator ca interferenta cu exercitiul dreptului la libera exprimare al reclamantului a fost “necesara într-o societate democratica”; în particular, mijlocul nu a fost proportional cu scopul protejarii “reputatiei si drepturilor altora”. În consecinta, masurile [uate de autoritatile nationale] au încălcat articolul 10 al Conventiei.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 50

38. Dl Jersild a cerut juste despagubiri, conform articolului 50 al Conventiei, potrivit caruia:

[*textul articolului 50 al Conventiei*]

39. Guvernul a fost de acord cu o parte a cererii. Comisia nu a facut comentarii.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

A. Prejudiciul material

40. Reclamantul a solicitat 1000 coroane reprezentând amenda aplicata, pentru a restitui aceasta suma catre Radio Danemarca, care-i platise, în mod provizoriu, amenda.

41. Guvernul nu a contestat aceasta cerere, iar Curtea considera ca aceasta suma trebuie acordata.

B. Prejudiciul moral

42. Reclamantul a solicitat 20.000 coroane pentru compensarea daunelor morale. A sustinut ca reputatia sa profesionala a fost prejudiciata si ca a suferit urmare condamnarii.

43. Curtea observa ca reclamantul lucreaza în continuare în cadrul programului Magazin Duminical Informativ la Radio Danemarca, iar institutia respectiva l-a sustinut pe tot timpul procedurilor, între altele, platindu-i amenda (vezi paragrafele 9 si 40) si cheltuielile de judecata (vezi paragraful 44). Curtea este de acord cu guvernul, în sensul ca decizia încalcarii articolului 10 constituie în sine o justa compensare adecvata.

C. Costuri si cheltuieli

44. Reclamantul a cerut, cu titlu de costuri si cheltuieli:

(a) 45.000 coroane pentru activitatea avocatului care l-a asistat în cursul procedurilor nationale, dl J. Stockholm;

(b) pentru cheltuielile de judecata ocazionate de procedurile din Strasbourg, sumele de 13.126,80 coroane pentru dna Johannessen, 6.900 lire sterline pentru dl Boyle si 50.000 coroane (exclusiv 25% taxele la valoarea-adaugata) pentru dl Trier;

(c) 20.169,20 coroane pentru acoperirea costurilor ocazionate de traducere, interpretare si opinia expertului;

(d) 25.080 coroane, 965,40 lire sterline si 4.075 franci francezi pentru cheltuielile de calatorie si subzistenta ocazionate de audierile din fata Comisiei si a Curtii si pentru cheltuieli diverse.

O parte din aceste costuri si cheltuieli au fost platite provizoriu de Radio Danemarca.

Jersild versus Danemarca

45. Guvernul nu a obiectat fata de aceste cereri. Curtea considera ca reclamantul este îndreptatit sa recupereze sumele mentionate în totalitate. Ele vor fi marite prin adaugarea oricaror taxe percepute la valoarea adaugata.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA

1. Decide cu douasprezece voturi la sapte ca s-a încălcat articolul 10 din Conventie;

2. Decide cu saptesprezece voturi la doua ca Danemarca va plati reclamantului, în termen de trei luni, 1000 (o mie) coroane daneze cu titlu de despagubiri pentru daunele materiale; si, cu titlu de costuri si cheltuieli, sumele rezultând prin calcularea care se va face potrivit paragrafului 45 al hotarârii;

3. Respinge în unanimitate restul cererii pentru justa satisfactie.

Redactata în engleza si franceza, si pronuntata public la 23 septembrie 1994 în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnata:
Rolv Ryssdal,
presedinte
Herbert Petzold,
grefier suplinator

[Sunt anexate opiniile divergente]

Varianța originală a acestui caz, în limbile franceză și engleză poate fi găsită pe website-ul Curții Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

GOODWIN versus REGATUL UNIT AL MARII BRITANII SI IRLANDEI DE NORD

Hotarârea din 27 martie 1996

[...] Curtea Europeana a Drepturilor Omului, întrunita în conformitate cu regula 51 a Regulamentului A al Curtii, în Marea Camera formata din judecatorii: R. Ryssdal, presedinte, R. Bernhardt, Thor Vilhjilmsson, F. Matscher, B. Walsh, C. Russo, A. Spielman, J. De Meyer, N. Valticos, E. Palm, F. Bigi, Sir John Freeland, A.B. Baka, D. Gotchev, B. Repik, P. Jambrek, P. Kuris, U. Lohmus si H. Petzold, grefier si P.J. Mahoney, grefier adjunct,

[...] Adopta prezenta hotarâre la [27 martie 1996].

PROCEDURA

1. Cazul a fost trimis Curtii de Comisia Europeana a Drepturilor Omului ("Comisia") la 20 mai 1994, în termenul de trei luni prevazut de articolul 32 paragraful 1 si de articolul 47 din Conventia Europeana pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale ("Conventia"). Cazul s-a întemeiat pe o plângere (nr. 17488/90) formulata împotriva Regatului Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord, trimisa Comisiei în conformitate cu articolul 25, la data de 27 septembrie 1990 de William Goodwin, cetatean britanic. [...]

2-9. *[Paragrafele 2-9 descriu procedurile în fata Curtii si, în particular, schimbul de memorii si de alte documente între parti, acordarea dreptului de a depune observatii cu privire la legislatia nationala catre organizatiile neguvernamentale internationale Articolul XIX si Interights, compozitia Camerei Curtii si numele persoanelor care au reprezentat partile în proces].*

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANTELE PARTICULARE ALE CAZULUI

10. William Goodwin, cetatean britanic, este jurnalist si locuieste în Londra.

11. La 3 august 1989, reclamantul s-a alaturat personalului publicatiei "Inginerul", editata de Morgan-Grampian Ltd ("editorii"). A fost angajat ca jurnalist asistent de Morgan Grampian PLC ("patronul").

La 2 noiembrie 1989, reclamantul a primit un telefon de la o persoana care, conform afirmatiilor reclamantului, îi oferise anterior informatii despre activitatea mai multor companii. Sursa i-a dat informatii despre compania Tetra Ltd (“Tetra”), din al caror continut rezulta ca Tetra era pe cale sa obtina un împrumut de 5 milioane lire sterline si ca avea probleme financiare majore ca rezultat al unor pierderi previzibile, în anul 1989, de 2,1 milioane lire sterline, la o cifra de afaceri de 20,3 milioane lire sterline. Informatia nu fusese solicitata si nu a fost oferita contra plata. A fost oferita fara a se cere ceva în schimb. Reclamantul a sustinut ca nu avea nici un motiv sa creada ca informatia provenea dintr-un document furat sau confidential. La 6 si 7 noiembrie 1989, intentionând sa scrie un articol despre Tetra, reclamantul a telefonat companiei, pentru a verifica faptele si a obtine comentarii.

Informatia provenea dintr-o schita care facea parte din planul confidential de dezvoltare a corporatiei. La data de 1 noiembrie 1989 existau opt exemplare numerotate ale celei mai recente versiuni a planului. Cinci exemplare se aflau în posesia unor vechi angajati ai Companiei, unul la contabili, unul la o banca si unul la un consultant extern. Fiecare exemplar era marcat “strict confidential”. Exemplarul contabililor a fost vazut pentru ultima oara în jurul orei 15:00, în ziua de 1 noiembrie, într-o camera pe care acestia o foloseau în incinta companiei. Între orele 15:00 si 16:00, camera nu a fost frecventata si în acest interval dosarul respectiv a disparut.

A. Hotarârile judecatoresti de interdictie si de dezvaluire a surselor si documentelor

12. La 7 noiembrie 1989, judecatorul Hoffman de la Înalta Curte de Justitie a admis cererea formulata de Tetra în aceeasi zi, prin care aceasta solicitase pronuntarea unei hotarâri provizorii de interdictie, prin care editorii revistei Inginerul sa fie opriti de la publicarea informatiilor care proveneau din planul de dezvoltare al companiei. La 16 noiembrie, compania a informat toate ziarile nationale si revistele importante despre hotarârea de interdictie a publicarii.

13. Printr-o declaratie data sub juramânt în fata Înaltei Curti, la data de 8 noiembrie 1989, Tetra a afirmat ca publicarea planului ar avea drept consecinta pierderea totala a încrederii creditorilor actuali si potentiali în companie, a clientilor si, în special, a furnizorilor, existând riscul pierderii comenzilor si al refuzului de a aproviziona compania cu bunuri si servicii. În acest fel, în mod inevitabil, vor aparea greutati la negocierile de refinantare a companiei Tetra. Lichidarea companiei ar duce la aproximativ patru sute de concedieri.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

14. La 14 noiembrie 1989, la cererea companiei Tetra si pe baza articolului 10 al Legii privind împiedicarea înfaptuirii justitiei ("Legea din 1981" - vezi paragraful 20), judecatorul Hoffman a obligat editorii ca pâna la 15 noiembrie ora 15.00 sa dezvalui notele luate de reclamant cu ocazia convorbirii telefonice, prin care se dezvaluia identitatea sursei. La 15 noiembrie, întrucât editorii nu au respectat dispozitia instantei, judecatorul Hoffman a acordat companiei Tetra permisiunea de a se alatura patronului reclamantului si reclamantului la dezbaterile de a doua zi, obligându-i pe acestia din urma sa prezinte notele pâna în ziua urmatoare, la ora 15:00. La 17 noiembrie, Înalta Curte de Justitie a emis o noua dispozitie, prin care a constatat ca jurnalistul reprezenta toate persoanele care primisera fara autorizatie planul companiei ori informatii decurgând din acesta si a obligat persoanele respective sa puna la dispozitia instantei orice copie a planului aflata în posesia lor. Cauza a fost apoi amânata, pentru ca reclamantul sa aduca la cunostinta sursei aceasta dispozitie a instantei. Reclamantul a refuzat sa aduca la îndeplinire decizia instantei.

15. La 22 noiembrie 1989, judecatorul Hoffman a ordonat reclamantului sa dezvalui pâna la 23 noiembrie ora 15:00 continutul notelor, motivând ca acest lucru este necesar "în interesul justitiei", conform articolului 10 al Legii din 1981 (vezi paragraful 20); instantă a argumentat ca dezvaluirea identitatii sursei era necesara pentru a permite companiei sa declanseze actiuni judecatoresti împotriva sursei în scopul recuperarii documentului, sa obtina o hotarâre de interdictie care sa împiedice publicarea acestuia si sa solicite despagubiri pentru cheltuielile pe care a trebuit sa le suporte. Judecatorul a conchis:

*"Exista dovezi **prima-facie** puternice în sensul prejudiciului suferit de companie prin sustragerea dosarului confidential. Dovezi similare arata ca prin publicarea, în viitorul apropiat, a informatiilor din dosar, compania va suferi pagube comerciale serioase. Este adevarat ca sursa ar putea sa nu fie persoana care a sustras dosarul. Desi este putin probabil, sursa ar putea detine informatii la a doua mâna. Însa oricare ar fi situatia, sursa încearca sa asigure publicarea cu efecte daunatoare a unor informatii despre care a stiut ca sunt senzitive si confidentiale. Potrivit afirmatiilor jurnalistului, dupa ce i-a oferit informatiile, sursa a telefonat dupa câteva zile, întrebând cum merge cu articolul. Petentii vor sa cheme în judecata sursa pentru a-si recupera documentul, a obtine o hotarâre de interdictie a publicarii si despagubiri pentru cheltuielile facute. Nu pot obtine însa nici unul dintre aceste remedii, pentru ca nu stiu pe cine sa cheme în judecata. În circumstantele acestui caz, ... cred ca dezvaluirea este necesara în interesul justitiei. ...*

[...]

Jurnalistul a declarat sub jurământ ca, în opinia lui, interesul public cere publicarea informatiilor comerciale confidentiale ale initiatorului actiunii judecatoresti. Avocatul sau a afirmat ca articolele anterioare ale jurnalistului prezentau Tetra ca o companie prospera, în curs de extindere si de aceea publicul este îndreptatit sa cunoasca împrejurarea ca în prezent întâmpina greutati. Resping aceasta argumentatie. Nimic nu sugereaza ca informatia din planul de afaceri falsifica vreun aspect care fusese facut public anterior sau ca jurnalistul se afla sub vreo obligatie, legala sau tinând de moralitatea comerciala, de a pune informatia la îndemâna clientilor, furnizorilor si competitorilor companiei. Dimpotriva, mi se pare ca afacerile nu se pot desfasura în mod corespunzator daca nu se poate pastra confidentialitatea unor astfel de informatii.”

16. În aceeași zi, Curtea de Apel a respins cererea prin care reclamantul solicita întreruperea executarii hotărârii Înaltei Curti de Justitie si a emis un ordin prin care cerea reclamantului fie sa prezinte companiei Tetra notele, fie sa le predea Curtii de Apel într-un plic închis, sub jurământ. Reclamantul nu s-a conformat acestui ordin.

B. Recursurile la Curtea de Apel si la Camera Lorzilor

17. La 23 noiembrie 1989, reclamantul a contestat ordinul judecatorului Hoffman, declarând recurs la Curtea de Apel. El a argumentat ca dezvaluirea notelor sale nu era “necesara în interesul justitiei” în sensul articolului 10 al Legii din 1981; interesul public în publicarea informatiei cântarea mai greu decât interesul în mentinerea confidentialitatii; si, întrucât el nu a facilitat nici o încălcare a confidentialitatii, ordinul de dezvaluire pronuntat împotriva lui nu este valabil.

Curtea de Apel a respins recursul la 12 decembrie 1989. Lordul Donaldson a afirmat:

“Existenta unei persoane cu acces la informatii strict confidentiale aparținând companiei reclamante, care era pregatita sa-si încalce obligatiile de confidentialitate, constituie o amenintare permanenta la adresa companiei reclamante, iar eliminarea amenintarii se poate realiza numai prin aflarea identitatii acelei persoane. Fara nici o îndoiala, hotărârile de interdictie a publicarii vor împiedica publicarea în presa, dar nu vor putea împiedica comunicarea lor catre clienti si competitori. ...

[...] Compania a ajuns la un punct în care trebuie sa se refinanteze si sa

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

*se extinda ori sa dispara, pierzându-se nu numai bani, ci si un numar important de slujbe. Aceasta nu este o situatie în care instanta ar trebui sa fie ori sa se arate neputincioasa, în absenta unor motive presante. [...] [...] ... trebuie sa fac un exercitiu de cântarire. Pe de o parte, este interesul public general în mentinerea confidentialitatii surselor jurnalistice, acesta fiind motivul pentru care a fost adoptat articolul 10. Pe de alta parte, în opinia mea, acesta este un caz concret în care dezvaluirea este necesara în interesul general al administrarii justitiei. Daca aceste doua aspecte nu ar fi însoțite de factori suplimentari, obligarea la dezvaluire s-ar rezolva simplu, întrucât intentia legiuitorului trebuie sa fi fost în sensul necesitatii dezvaluirii sursei atunci când unul din cele patru motive **[prevazute în lege]** sunt îndeplinite si cele doua elemente comparate sunt pe pozitii de egalitate. [...] Dar aceasta pozitie de egalitate nu ar exista daca, având în vedere faptele cazului, ar exista motive suplimentare pentru mentinerea confidentialitatii sursei jurnalistice. S-ar fi putut, de exemplu, ca informatiile sa dezvaluie ceva ce autoritatile numesc “inechitate”. Sau ar fi putut fi vorba despre o companie publica ai carei actionari sunt tinuti în ignoranta, în mod nejustificat, în raport cu informatii vitale pentru luarea unei decizii privind vânzarea ori pastrarea actiunilor detinute. O astfel de situatie ar eroda interesul în mentinerea confidentialitatii unei informatii obtinute prin scurgere si ar întari interesul public în mentinerea confidentialitatii surselor jurnalistice. [...] În acest caz însa, nimic nu poate fi adaugat în sprijinul oricarui din termenii ecuatiei. [...] Interesul public general în mentinerea confidentialitatii surselor jurnalistice exista, dar faptele acestui caz particular nu adauga absolut nimic la ele. [...] Într-adevar, publicul nu are nici un interes legitim în afacerile companiei reclamante care, desi corporatie în forma, trebuie considerata ca fiind alcatuita din persoane particulare. De fapt, acesta este un exemplu de încalcare nejustificata a sferei private.*

În consecinta, nu am nici o îndoiala ca, respectând cerinta generala de a proteja sursele jurnalistice, totusi, în acest caz balanta este în favoarea divulgarii. [...] “

Lordul judecator Mc Cowan a afirmat ca reclamantul trebuie sa fi fost “uimitor de naiv” daca nu si-a dat seama ca sursa era cel putin vinovata de încalcarea obligatiei de confidentialitate.

Curtea de Apel a permis reclamantului sa se adreseze cu recurs Camerei Lorzilor.

Goodwin versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

18. Camera Lorzilor a mentinut hotarârea din 4 aprilie 1990 a Curtii de Apel, aplicând principiul expus de lordul Reid în cazul Norwich Pharmacal Co. v. Customs si Excise Commissioners [1974], ..., unul din precedentele de frunte în materie:

“Daca, fara a avea vreo vina, o persoana se trezeste amestecata în activitatile nelegale ale altora prin facilitarea prejudiciului produs de ei, nu va fi responsabila, dar are obligatia de a sprijini persoana careia i s-a provocat prejudiciul prin oferirea tuturor informatiilor si dezvaluirea identitatii raufacatorilor.”

Lordul Bridge, în primul din cele cinci discursuri tinute în cauza, a subliniat ca în aplicarea articolului 10 este necesar un exercitiu de cântarire între nevoia de a proteja sursele si, între altele, “interesul justitiei”. [...] El a continuat, afirmând:

“[...] În cursul acestui exercitiu de cântarire, solutia testului necesitatii va fi gasita numai daca judecatorul este pe deplin convins ca divulgarea în interesul justitiei este de o importanta preponderenta si întrece privilegiul legal de nedivulgare.

Stabilirea necesitatii divulgarii este o chestiune de fapt mai degraba decât una care sa se bazeze pe exercitarea discretiei judecatorului, dar, ca multe alte chestiuni de fapt, cum ar fi daca cineva a actionat rezonabil în circumstantele date, necesita judecati de valoare discriminatorii si uneori dificile. (...)

Ar fi o nebulie sa încerc a oferi un ghid complet cu privire la cum ar trebui efectuat exercitiul de cântarire. Nu ar fi, însa, nepotrivit sa indic tipul de factori care trebuie luati în considerare. [...] Daca partea care solicita divulgarea arata, de exemplu, ca însasi existenta lui materiala depinde de divulgare, cauza se va plasa într-una din extremele spectrului. Daca, însa, doar demonstreaza ca ceea ce cauta sa protejeze este un interes minor în proprietate, cauza se va situa la, sau aproape de cealalta extrema. Pe de alta parte, si importanta protejarii sursei împotriva divulgarii, în realizarea unuia din scopurile mentionate în lege, variaza în limitele unui spectru. Natura informatiei obtinute de la sursa este un factor important. Cu cât interesul legitim în informatia oferita de sursa editorului ori celui care intentioneaza sa o publice este mai mare, cu atât va creste importanta protejarii sursei. Dar un alt element, poate chiar mai important, care afecteaza masura protejarii sursei, este maniera în care informatia a fost obtinuta de sursa. Daca în fata instantei rezulta ca informatia a fost obtinuta în mod legitim, necesitatea protejarii sursei va creste. Daca, dimpotriva, rezulta ca informatia a fost obtinuta ilegal, se va diminua importanta protejarii

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

sursei, cu exceptia situatiei în care, desigur, acest factor este contracarat de un interes public clar în publicarea acelei informatii, asa cum ar fi clasicul exemplu în care sursa a actionat cu scopul expunerii unei inechitati. Ofer aceste consideratii numai cu titlu de exemplu si arat înca o data ca nu trebuie citite ca un cod ...

În circumstantele acestui caz, nu am nici o îndoiala ca [Înalta Curte] si Curtea de Apel au avut dreptate când au constatat ca necesitatea divulgarii notelor dlui Goodwin este ceruta de interesul realizarii justitiei. Importanta, pentru companie, a dezvaluirii, sta în amenintarea cu pagubirea serioasa a afacerilor si, implicit, a mijloacelor de existenta ale angajatilor, pagubire care s-ar produce prin divulgarea, în timpul negocierilor de refinantare, a informatiilor din planul de dezvoltare. Aceasta amenintare ... poate fi înlaturata numai daca Tetra poate identifica sursa, care este însasi persoana care a furat documentul sau o veriga intermediara care poate duce la identificarea hotului, ceea ce ar da posibilitatea companiei sa declanseze actiuni pentru recuperarea documentului pierdut. Pe de alta parte, importanta protejarii sursei este mult diminuata de complicitatea sursei, care, cel putin a încalcat grav obligatia confidentialitatii, fapt ce nu este contracarat de nici un interes legitim pe care publicarea informatiei a calculat a-l servi. Divulgarea în interesul justitiei este, din aceasta perspectiva a balantei, clar preponderenta, astfel încât întrece ... protectia legala a surselor si testul necesitatii divulgarii este satisfacut ...”.

Lordul Templeman a adaugat ca reclamantul ar fi trebuit “sa recunoasca faptul ca [informatia] a fost atât confidentiala, cât si pagubitoare”.

C. Amenda pentru împiedicarea înfaptuirii justitiei

19. Între timp, la 23 noiembrie 1989, fata de reclamant s-a declansat o actiune pentru “împiedicarea înfaptuirii justitiei”, infractiune sanctionata cu amenda sau închisoare pâna la doi ani (articolul 14 al Legii din 1981). La 24 noiembrie, cu ocazia audierii din fata Înaltei Curti de Justitie, avocatul reclamantului a admis ca acesta a împiedicat înfaptuirea justitiei, dar judecarea actiunii s-a suspendat pâna la solutionarea recursului.

În urma respingerii recursului în Camera Lorzilor, la 10 aprilie 1990, Înalta Curte de Justitie l-a amendat pe reclamant cu 5.000 lire sterline pentru împiedicarea înfaptuirii justitiei.

II. LEGISLATIA NATIONALA RELEVANTA

20. Articolul 10 al Legii privind împiedicarea justitiei prevede:

“Nici o instanta nu poate cere unei persoane sa dezvaluie si nici o persoana nu va fi gasita vinovata de împiedicarea înfaptuirii justitiei daca refuza divulgarea sursei unei informatii publicate de a carei aparitie este responsabila, decât atunci când divulgarea sursei este necesara în interesul justitiei ori al securitatii nationale sau pentru prevenirea dezordinii ori a infractiunilor”.

21. Articolul 14 (1) prevede:

“În orice cauza în care instanta are puterea sa condamne la închisoare o persoana pentru împiedicarea înfaptuirii justitiei si nu se prevad limite ale pedepsei, perioada de detentie va fi stabilita la o perioada determinata (fara ca aceasta sa împiedice instanta sa dispuna eliberarea mai devreme), iar aceasta nu poate depasi doi ani, atunci când este dispusa de o instanta superioara si o luna, în cazul în care este dispusa de o instanta inferioara”.

22. În cazul Secretarul de Stat pentru Aparare v. Guardian Newspapers, lordul Diplock a examinat expresia “interesul justitiei” din articolul 10 al Legii din 1981:

“În formularea exceptiilor nu se face nici o referire la ‘interesul public’ în general si as adauga ca, în opinia mea, expresia ‘justitie’, ale carei interese sunt îndreptatite a fi protejate, nu este folosita în general, ca opusul ‘injustitiei’, ci într-un sens tehnic, cel al administrarii justitiei în cursul unor dezbateri în fata unei instante judecatoresti. [...]”

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

23. În plângerea (nr. 17488/1990) din 27 septembrie 1990 adresata Comisiei, reclamantul s-a plâns ca ordinul prin care a fost obligat la divulgarea identitatii sursei i-a încălcat dreptul la libertatea de exprimare, prevazut de articolul 10 al Conventiei.

24. La 7 septembrie 1993 Comisia a declarat plângerea admisibila. În raportul din 1 martie 1994, Comisia a exprimat opinia încălcarii articolului 10 (cu unsprezece voturi la sase). (...)

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

ARGUMENTELE FINALE PREZENTATE ÎN FATA CURTII

25. La audierea din 24 aprilie 1995, guvernul a invitat Curtea sa constate ca articolului 10 al Conventiei nu a fost încălcat, fapt pe care l-a susținut și în memoriile sale.

26. Cu aceeași ocazie, reclamantul a reiterat cererea menționată în memoriile sale, prin care solicita Curtii sa constate încălcarea articolului 10 și sa-i acorde juste despagubiri, potrivit articolului 50 al Conventiei.

ÎN DREPT

I. ÎNCALCAREA RECLAMATA A ARTICOLULUI 10 AL CONVENTIEI

27. Reclamantul a afirmat ca ordinul prin care i s-a cerut divulgarea identității sursei și amenda aplicată în urma refuzului au constituit o încălcare a articolului 10 al Conventiei, care prevede:

“Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

28. Partile nu au contestat faptul că măsurile respective au constituit o interferență cu dreptul reclamantului la libertatea de exprimare garantată de paragraful 1 al articolului 10, iar Curtea nu vede nici un motiv să decida altfel. De aceea, trebuie să examineze dacă interferența a fost justificată în lumina paragrafului 2 al articolului 10.

A. A fost interferență “prevăzută de lege”?

29. Curtea observă că dispoziția de divulgare și amenda au avut temei în legislația națională, bazându-se pe articolele 10 și 14 ale Legii din 1981 (vezi paragrafele 20 și 21), fapt necontestat de parti. Pe de altă parte, reclamantul a

Goodwin versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

sustinut ca, în ceea ce privește dispoziția de divulgare, legislația națională nu satisface cerința previzibilității care decurge din expresia “prevăzută de lege”.

30. Guvernul a contestat această afirmație, în timp ce Comisia nu a considerat necesar să ajungă la o concluzie în această chestiune.

31. Curtea a reafirmat că, potrivit jurisprudenței sale, legea națională trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanelor interesate - dacă este nevoie, beneficiind de un sfat legal - să prevadă, în limite rezonabile, consecințele legale ale unei anumite activități. O lege care oferă interpretări discreționare nu este în sine în dezacord cu această cerință dacă scopul puterii discreționare și modalitatea în care se exercită sunt indicate cu suficientă claritate, din perspectiva scopului legitim în discuție, astfel încât să acorde indivizilor o protecție adecvată împotriva interferențelor arbitrare (vezi, de exemplu, hotărârea din cazul *Tolstoi Miloslavsky v. Regatul Unit*).

32. Reclamantul a argumentat că expresia “*interesul justiției*”, ca excepție de la regula protecției surselor, nu este suficient de precisă pentru a permite jurnaliștilor să prevadă circumstanțele în care un astfel de ordin ar putea fi emis împotriva lor în scopul protejării unei companii private. Prin aplicarea acestor prevederi legale în cazul de față, Lordul Bridge a schimbat complet interpretarea făcută de Lordul Diplock în cazul *Secretarul de Stat al Apărării v. Guardian Newspapers*. Exercițiul de balansare introdus de Lordul Bridge a dus la o evaluare judiciară subiectivă, bazată pe dovezile retrospective prezentate de partea care încerca să descopere identitatea sursei (vezi paragraful 18). La data când sursa a oferit informația, jurnalistul nu avea posibilitatea să știe dacă mijloacele de existență ale celeilalte părți depind de această descoperire și nu putea evalua cu certitudine interesul public în acea informație. Jurnalistul este de obicei în poziția de a judeca dacă informația a fost obținută prin mijloace legitime, dar nu poate să prevadă modalitatea în care instanțele vor privi această chestiune. Legea, în forma actuală, nu este decât un mandat dat instanțelor judecătorești de a ordona jurnaliștilor să divulge sursele dacă au fost “*miscate*” de plângerea vreunei părți ofensate.

33. Curtea admite că în domeniul examinat poate fi dificil să formulezi legi cu absolută precizie, iar un anumit grad de flexibilitate este chiar de dorit pentru a da posibilitatea instanțelor naționale să dezvolte legea în lumina propriei evaluări a măsurilor necesare pentru interesul justiției.

Contrar celor sugerate de reclamant, legea relevantă nu conferă instanțelor engleze o putere discreționară în a stabili dacă un ordin de divulgare

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

este necesar în interesul justitiei. Limitari importante decurg, în primul rând, din termenii articolului 10 al Legii din 1981, potrivit carora un ordin de divulgare poate fi emis daca s-a “stabilit, pâna la satisfacerea instantei, ca divulgarea a fost necesara în interesul justitiei” (vezi paragraful 20).

În plus, la data când reclamantul a primit informatia, exista nu numai interpretarea expresiei “în interesul justitiei” oferita de lordul Diplock în cazul Secretarul de Stat al Apararii v. Guardian Newspapers, dar si o decizie a lordului Reid în cazul Norwich Pharmacal Co. v. Customs and Excise Commissioners (1973), potrivit careia o persoana care, fara a comite vreun rau, este implicata în activitatile nelegale ale altora, poate fi obligata la divulgarea identitatii raufacatorului (vezi paragrafele 15, 18 si 22).

În opinia Curtii, interpretarea legislatiei relevante oferita de Camera Lorzilor în cazul reclamantului nu a mers dincolo de ceea ce putea fi rezonabil prevazut în acele circumstante (vezi, *mutatis mutandis*, hotarârea recenta din cazul S.W. v. Regatul Unit). Curtea nu gaseste nici alte indicii care sa conduca la o protectie inadecvata a jurnalistului, din perspectiva legii, împotriva unei interferente arbitrare.

34. În consecinta, Curtea conchide ca masurile luate au fost “*prevazute de lege*”.

B. A urmarit interferenta un scop legitim?

35. În fata institutiilor Conventiei nu s-a contestat ca scopul masurilor respective a fost de a proteja interesele companiei Tetra, iar interferenta a urmarit realizarea unui scop legitim. Guvernul a sustinut ca acele masuri au urmarit si prevenirea infractiunilor.

36. Curtea, fiind satisfacuta ca interferenta a urmarit primul scop mentionat, nu gaseste necesar sa stabileasca daca l-a avut în vedere si pe cel de-al doilea.

C. A fost interferenta “necesara într-o societate democratica”?

37. Reclamantul si Comisia au împartasit opinia ca articolul 10 al Conventiei cere ca orice obligatie impusa unui jurnalist de a-si dezvalui sursa trebuie limitata la împrejurari exceptionale, atunci când sunt în joc interese vitale publice ori individuale. Acest test nu a fost satisfacut în cazul de fata. Reclamantul si Comisia au invocat faptul ca Tetra obtinuse deja o hotarâre de interdictie a publicarii (vezi paragraful 12), iar acea hotarâre nu a fost încalcata. Deoarece informatia în discutie era una obisnuita în presa economica, reclamantul si Comisia au apreciat ca riscul pagubirii, prin publicarea acelei informatii, nu a fost dovedit de Tetra, care nu a suferit nici una din consecintele

Goodwin versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

pagubitoare pe care le-a mentionat.

Reclamantul a adaugat ca informatia prezenta interes mediatic chiar daca nu scotea la iveala chestiuni de interes public vital, cum ar fi crima ori abuzul. Informatia despre proasta conducere, pierderile si cautarea de fonduri ale companiei Tetra era reala, actuala si de un interes direct pentru clientii si furnizorii de pe piata de software. În orice caz, gradul de interes public în acea informatie nu putea fi un test care sa decida daca exista o nevoie sociala presanta pentru a justifica ordinul de divulgare. O sursa poate oferi informatii de mica valoare într-o zi si de mare valoare în alta; ceea ce conteaza este ca relatia dintre jurnalist si sursa sa genereze acel tip de informatii cu potential legitim de stare. Aceasta nu înseamna negarea dreptului companiei Tetra de a-si pastra operatiile secrete, daca poate sa o faca, dar nici nu se poate sustine ca exista o nevoie sociala presanta în pedepsirea reclamantului pentru refuzul de a divulga sursa informatiei pe care Tetra nu a fost în stare sa o tina secreta.

38. Guvernul a sustinut ca ordinul de divulgare a fost necesar într-o societate democratica pentru protectia "drepturilor" companiei Tetra. Instantele nationale au avut atât rolul de a stabili faptele, cât si pe acela de stabili consecintele legale decurgând din fapte. În opinia guvernului, competenta de supervizare a institutiilor Conventiei acopera numai ultimul aspect. Aceste limite ale supervizarii pe baza Conventiei sunt importante în acest caz întrucât instantele nationale au plecat de la faptul ca reclamantul primise informatia fara a-i cunoaste caracterul confidential, desi, de fapt, el ar fi trebuit sa-si dea seama de natura confidentiala a informatiei. Mai mult, sursa era probabil cea care furase planul de afaceri confidential si avea motive incorecte de divulgare a informatiei. În plus, compania ar fi suferit daune comerciale serioase din publicarea acelor informatii. Aceste constatari ale instantelor nationale s-au bazat pe dovezile care le-au fost prezentate.

S-a sustinut, în continuare, ca nu exista un interes public important în publicarea informatiilor confidentiale primite de reclamant. Desi exista un interes public general în libera circulatie a informatiilor catre jurnalisti, atât sursele, cât si jurnalistii trebuie sa admita ca promisiunea expresa de confidentialitate a unui jurnalist sau promisiunea implicita de a nu atribui unei anumite persoane informatia pot ceda în fata unui interes public mai mare. Privilegiul jurnalistului nu trebuie extins asupra protectiei unei surse care s-a comportat cu rea credinta ori, cel putin, iresponsabil, cu scopul de a-i da posibilitatea sa transmita, în conditii de impunitate informatii care nu prezinta interes public. Sursa din acest caz nu s-a comportat cu responsabilitatea ceruta de articolul 10 al Conventiei. Informatia în discutie nu avea un continut de interes public care sa justifice interferenta cu drepturile unei companii private, cum este Tetra.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Este adevarat ca s-au obtinut interdictii de publicare eficiente, dar atât timp cât hotul si sursa nu au fost descoperiti, exista riscul raspândirii ulterioare a informatiilor si, ca efect, cel al pagubirii afacerilor si al nivelului de trai al angajatilor. Nu existau alte mijloace de protejare a confidentialitatii afacerilor companiei Tetra.

Potrivit guvernului, în aceste împrejurari, hotarârea prin care i se cerea reclamantului sa divulge sursa si hotarârea prin care a fost amendat pentru refuzul de a proceda astfel nu au încalcat drepturile reclamantului din perspectiva articolului 10 al Conventiei.

39. Curtea reafirma ca libertatea de exprimare este unul din fundamentele esentiale ale unei societati democratice, iar protectia care trebuie acordata presei este de o importanta deosebita (vezi, ca autoritate recenta, hotarârea din cazul Jersild v. Danemarca).

Protectia surselor jurnalistice este una din conditiile esentiale ale libertatii presei, idee regasita în legislatia si codurile profesionale adoptate de unele state membre si reafirmata în mai multe instrumente internationale referitoare la libertatile jurnalistice (vezi, între altele, Rezolutia cu privire la libertatile jurnalistice si drepturile omului, adoptata la a 4-a Conferinta Ministeriala Europeana asupra politicii în domeniul mass media (Praga, 7-8 decembrie 1994) si Rezolutia cu privire la confidentialitatea surselor jurnalistilor, adoptata de Parlamentul European la 18 ianuarie 1994, în Jurnalul Oficial al Comunitatii Europene nr. C 44/34). Lipsa unei astfel de protectii ar împiedica sursele sa sprijine presa, respectiv activitatea de informare a publicului cu privire la chestiunile de interes public. Aceasta ar submina rolul vital al presei, de câine de paza si ar afecta posibilitatea presei de a oferi informatii corecte si demne de încredere. Odata examinata importanta, pentru libertatea presei într-o societate democratica, a necesitatii protectiei surselor jurnalistice si a posibilului efect distructiv pe care dispozitia de divulgare a surselor l-ar avea asupra exercitarii acestei libertati, este evident ca o astfel de masura nu este compatibila cu articolul 10 al Conventiei decât în masura în care se justifica printr-o cerinta imperioasa de protejare a interesului public.

Aceste chestiuni vor fi luate în considerare la aplicarea, în cauza, a testului necesitatii într-o societate democratica.

40. În principiu, “necesitatea” oricarei restrictii a libertatii de exprimare trebuie sa fie stabilita în mod convingator (vezi hotarârea din cazul Sunday Times v. Regatul Unit nr. 2 în care se mentioneaza principiile care guverneaza testul “necesitatii”). Este evident ca instantele nationale sunt primele chemate sa stabileasca existenta unei “*nevoi sociale presante*” care sa justifice restrictia si, în cursul acestui proces, instantele nationale au o anumita marja de apreciere.

Goodwin versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

Oricum, în acest caz, marja nationala de apreciere este circumscrisa de interesul societatii democratice în asigurarea si mentinerea unei prese libere. În mod similar, acest interes va cântari greu în balanta care stabileste daca restrictia a fost proportionala cu scopul legitim urmarit, asa cum trebuie procedat în temeiul paragrafului 2 al articolului 10. Rezumând, limitarile confidentialitatii surselor jurnalistice cer cea mai atenta examinare din partea Curtii.

Sarcina Curtii, în exercitarea functiei de supervizare, nu este aceea de a lua locul instantelor nationale, ci de a revizui, din perspectiva articolului 10, deciziile nationale luate în virtutea competentei lor. În realizarea acestei atributii, Curtea trebuie sa priveasca plângerea referitoare la *“interferenta”* în lumina cazului în întregul sau si sa determine daca argumentele prin care autoritatile nationale justifica masurile luate sunt *“relevante si suficiente”*.

41. În cazul de fata, asa cum rezulta din discursul lordului Bridge din Camera Lorzilor, decizia de divulgare a sursei a fost motivata în primul rând de amenintarea cu producerea unor pagube economice serioase si, ca efect, a prejudicierii traiului angajatilor, consecinte care s-ar produce prin divulgarea, în timpul negocierilor de refinantare, a informatiilor din planul de dezvoltare (vezi paragraful 18). Aceasta *“amenintare”* putea fi înlaturata, în opinia lordului Bridge, numai daca compania ar fi putut identifica sursa, care este fie însasi persoana care a furat documentul, fie o veriga intermediara care poate duce la identificarea hotului, ceea ce ar da posibilitatea companiei sa declanseze actiuni pentru recuperarea documentului pierdut. Importanta protejarii sursei, a conchis lordul Bridge, este mult diminuata de complicitatea sursei, care cel puțin a încalcat grav obligatia confidentialitatii, fapt ce nu este contracarat de nici un interes legitim în publicarea acelei informatiei (vezi paragraful 18).

42. În opinia Curtii, argumentele hotarârii de obligare la divulgarea sursei trebuie privite într-un context larg, care include si satisfacerea interesului companiei Tetra prin dispozitia judecatoreasca anterioara, care a interzis atât reclamantului, cât si editorilor ziarului Inginerul sa publice informatii provenite din planul corporatiei. Interdictia a fost adusa la cunostinta tuturor ziarelor nationale si a jurnalelor importante (vezi paragraful 12). Scopul hotarârii de obligare la divulgarea sursei a fost, în mare masura, acelasi cu cel obtinut deja prin hotarârea de interdictie a publicarii, si anume, acela de a împiedica raspândirea informatiilor confidentiale incluse în plan. Nu s-a pus la îndoiala, potrivit lordului Donaldson de la Curtea de Apel, faptul ca hotarârea de interdictie a fost eficace în oprirea raspândirii de catre presa a informatiilor confidentiale (vezi paragraful 17). Creditorii, clientii, furnizorii si concurentii companiei Tetra nu au aflat informatiile respective din presa. Astfel, interdictia publicarii a neutralizat o

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

componenta vitala a starii de amenintare reclamata de companie. Asa fiind, în opinia Curtii, atât timp cât dispozitia de divulgare a sursei a avut ca scop doar reimplementarea interdictiei de publicare a informatiilor, restrictia aplicata suplimentar libertatii de exprimare, prin obligarea la divulgare, nu este suficient justificata din perspectiva paragrafului 2 al articolului 10.

43. Curtea urmeaza sa stabileasca în continuare daca celelalte scopuri servite de hotarârea de divulgare au constituit o justificare suficienta.

44. În aceasta privinta, asa cum lordul Donaldson a aratat, este adevarat ca hotarârea de interdictie a publicarii “nu putea preveni în mod eficient transmiterea informatiilor catre clientii ori competitorii companiei Tetra” de catre sursa jurnalistului, în mod direct ori de catre sursa sursei (vezi paragraful 17). Tetra ar fi putut opri raspândirea, în viitor, a continutului planului numai daca ar fi cunoscut identitatea sursei, prin actionarea acesteia în judecata pentru recuperarea documentului pierdut sau pentru a obtine o hotarâre de interdictie a raspândirii informatiilor si pentru obtinerea unor despagubiri.

Tetra avea si un motiv legitim, în calitate de întreprindere comerciala, de a demasca un angajat ori colaborator neloial, care ar fi putut continua sa frecventeze compania, prin încetarea asocierii cu acesta.

45. Acestea sunt, fara îndoiala, motive relevante. Oricum, asa cum au admis si instantele nationale, pentru a stabili necesitatea divulgarii unei surse, nu este suficient pentru partea care o solicita sa arate ca, în absenta divulgarii sursei, nu poate sa-si exercite dreptul legal ori sa evite prejudiciul cu care este amenintat si care constituie baza cererii (vezi paragraful 18). În acest context, Curtea reafirma ca argumentele care trebuie luate în considerare de institutiile Conventiei, atunci când revizuiesc deciziile nationale pe baza paragrafului 2 al articolului 10, înclina balanta intereselor concurente în favoarea interesului societatii democratice de a garanta o presa libera (vezi paragrafele 39 si 40). În contextul faptelor acestui caz, Curtea nu poate ajunge la concluzia potrivit careia interesul public vital al protectiei surselor jurnalistului reclamant ar fi contracarat de interesele companiei Tetra de a elimina, prin actionarea în judecata a sursei, pericolul producerii unor pagube ca urmare a raspândirii informatiilor confidentiale altfel decât prin presa, de a obtine despagubiri si de a demasca un angajat ori colaborator neloial, chiar daca aceste interese ar fi luate în considerare în mod cumulativ. De aceea, Curtea nu crede ca celelalte scopuri servite de hotarârea de divulgare, masurate la standardele Conventiei, constituie o cerinta prioritara în interesul public.

46. Rezumând, în opinia Curtii, în cauza nu a existat o relatie rezonabila de proportionalitate între scopul legitim al dispozitiei judecatoresti de divulgare a sursei si mijloacele folosite pentru realizarea acestui scop. Restrictia aplicata exercitiului libertatii de exprimare al reclamantului, constând în obligarea la dezvaluirea sursei, nu poate fi considerata necesara într-o societate democratica, în întelesul paragrafului 2 al articolului 10, pentru protejarea drepturilor companiei Tetra garantate de legislatia engleza, luând în considerare marja de apreciere aflata la dispozitia autoritatilor nationale.

În consecinta, Curtea a decis ca atât hotarârea judecatoreasca prin care i s-a cerut reclamantului sa dezvaluiie sursa, cât si amendarea sa pentru refuzul divulgarii acesteia au încalcat dreptul la libera exprimare, prevazut în articolul 10.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 50 AL CONVENTIEI

47. William Goodwin a cerut justa satisfactie, în temeiul articolului 50 al Conventiei, care prevede:

[textul articolului 50 al Conventiei]

A. Daune morale

48. Reclamantul a solicitat 15.000 lire sterline cu titlu de despagubiri morale, invocând suferinta morala, socul, panica si anxietatea pe care le-a simtit ca rezultat al procedurilor judecatoresti îndreptate împotriva sa. Timp de cinci luni s-a aflat în pericolul de a fi trimis la închisoare pentru o perioada de pâna la doi ani, ca pedeapsa pentru ca si-a ascultat constiinta si pentru ca a respectat obligatiile etice ale unui jurnalist. Va trai în continuare având cazier judiciar, întrucât condamnarea pentru infractiunea de împiedicare a înfaptuirii justitiei nu va fi eliminata prin hotarârea Curtii care a constatat încalcarea Conventiei. A fost hartuit de personalul instantelor si de patronii sai pentru a se supune hotarârii instantei; la aceasta se adauga presiunea exercitata asupra sa prin amenintarea cu concedierea, daca nu dezvaluiie identitatea sursei.

49. Guvernul a obiectat la cererea reclamantului, aratând ca toate consecintele pretinse au fost urmare a faptului ca a dispretuit si nu a respectat legea. Chiar daca o considera o lege proasta, reclamantul ar fi trebuit sa se supuna hotarârii de a oferi instantei informatii într-un plic închis sau, cel putin, ar fi trebuit sa admita obligatia de a se supune hotarârii de divulgare a sursei în momentul în care a pierdut procesul în Camera Lorzilor. Daca ar fi procedat astfel, guvernului i-ar fi fost imposibil sa se opuna cererii de despagubiri.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

50. Curtea nu este convinsă de argumentele guvernului. Din perspectiva articolului 50, sunt importante pagubele morale cauzate prin faptele apreciate ca o încălcare [a *Convenției*]. În cazul de față, Curtea constată că există o legătură cauzală între anxietatea și suferința reclamantului și încălcarea constatată de Curte. Oricum, în circumstanțele concrete ale cauzei, Curtea consideră că decizia Curtii constituie o justă satisfacție, adecvată în raport cu daunele solicitate în acest capăt de cerere.

B. Costuri și cheltuieli

51. Reclamantul a cerut rambursarea costurilor și cheltuielilor totalizând 49.500 lire sterline, reprezentând următoarele (...):

a) 19.500 lire sterline pentru onorariul avocatului consilier care a redactat plângerea către Comisie, observațiile scrise către Comisie și Curte și care a pregătit și prezentat cazul Comisiei și Curtii;

b) 30.000 lire sterline pentru munca depusă de avocații reclamantului în legătură cu procedurile în fața Comisiei și a Curtii.

La sumele menționate trebuie adăugată valoarea taxelor (VAT).

52. Printr-o scrisoare din 11 aprilie 1995, guvernul a invitat reclamantul să detalieze costurile.

53. Printr-o scrisoare din 25 iulie 1995, reclamantul a afirmat că munca avocaților în fața Comisiei și Curtii a totalizat 136 ore, al căror cost este, în medie, de 250 lire sterline pe ora pentru avocatul principal și de 150 lire sterline pe ora pentru un avocat asistent.

54. La 30 august 1995, guvernul a prezentat comentarii asupra cheltuielilor detaliate precizate de reclamant. Fără a prejudicia decizia Curtii privind întârzierea cu care reclamantul a depus desfasurarea costurilor, guvernul a afirmat că suma de 19.500 lire sterline reprezentând onorariul avocatului consilier este nerezonabil de mare, precizând că 16.000 lire sterline ar fi o sumă rezonabilă.

În ceea ce privește onorariile celorlalți avocați, guvernul a apreciat că excesive tarifele și orele de muncă precizate de reclamant. În opinia sa, 110 ore cu un tarif mediu de 160 lire sterline pe ora pentru un avocat principal și de 100 lire sterline pe ora pentru un avocat asistent ar fi rezonabil.

Conform calculelor guvernului, ar fi rezonabil ca reclamantului să i se acorde suma de 37.595,50 lire sterline (inclusiv VAT) cu titlu de cheltuieli de judecată.

Goodwin versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

55. Printr-o scrisoare din 1 septembrie 1995, reclamantul [...] a afirmat ca este pregatit sa accepte o suma totala situata între sumele totale mentionate de cele doua parti.

56. Curtea apreciaza ca suma indicata de guvern este adecvata circumstantelor cazului. Prin urmare, Curtea acorda reclamantului suma de 37.595,50 lire sterline (inclusiv VAT) cu titlu de costuri si cheltuieli, mai putin 9.300 franci francezi platiti deja ca ajutor legal de Consiliul Europei.

C. Dobânda

57. În conformitate cu informatiile primite de Curte, rata dobânzii legale aplicabile în Regatul Unit la data adoptarii prezentei hotarâri este de 8% pe an.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA

1. Decide cu unsprezece voturi la sapte ca articolul 10 al Conventiei a fost încalcat;

2. Decide în unanimitate ca hotarârea Curtii constituie o satisfactie justa adecvata pentru repararea daunelor morale suferite de reclamant;

3. Decide în unanimitate ca:

(a) Statul pârât va plati reclamantului, în curs de trei luni, suma de 37.595,50 lire sterline cu titlu de costuri si cheltuieli, mai putin 9.300 franci francezi care vor fi convertiti în lire sterline la cursul din data pronuntarii publice a hotarârii;

(b) dobânda simpla la rata anuala de 8% va fi platita de la expirarea termenului de trei luni sus mentionat;

4. Respinge în unanimitate restul cererilor pentru justa satisfactie.

Redactata în engleza si în franceza si pronuntata public la 27 martie 1996, în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnat: Rolv Ryssdal, presedinte
Herbert Petzold, grefier

[Sunt anexate opiniile divergente si concurente]

Varianta originala a acestui caz, în limbile franceza si engleza poate fi gasita pe website-ul Curtii Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

SCHWABE versus AUSTRIA¹

Hotărârea Curtii din 28 august 1992

SITUATIA DE FAPT

În 1984, Karl Schwabe îndeplinea funcția de președinte al filialei Wolfsberg (Carinthia - Austria) a Partidului Tineretului Popular Austriac și reprezenta acest partid în consiliul municipal al orașului St. Andra.

În decembrie 1984, dl. Tomaschitz, primar al localității Maria Rain din Carinthia și membru al partidului Tineretului Popular Austriac, a fost condamnat la o pedeapsă de patru luni închisoare pentru vatamare corporală din culpa și neacordarea ajutorului medical persoanei ranite, în urma unui accident de circulație pe care l-a comis în timp ce conducea autoturismul în stare de ebrietate (cu o alcoolemie de 1,75 %).

Chestiunea demisiei primarului Tomaschitz, urmare a condamnării sale penale, a fost dezbătută de mediile politice și presa.

La data de 13 august 1985, ziarul „Kleine Zeitung” a publicat un interviu al dlui. Wagner, președinte al guvernului regional și al federației carinthiene a Partidului Socialist Austriac, care a afirmat *“Nu intenționez să particip la o vânătoare de vrăjitoare, dar după o perioadă de gândire, <Tomaschitz> va înțelege că trebuie să demisioneze”*, adăugând că, în caz contrar, sarcina demiterii lui revine conducerii partidului Tineretului Popular Austriac. Interviul a fost publicat într-un articol intitulat *“Dacă Tomaschitz nu face ce trebuie, vom face noi”*.

Dl. Schwabe a transmis un comunicat de presă ziarului „Kleine Zeitung”, al cărui rezumat a fost publicat la 20 august 1985, sub titlul *“În căutarea moralității Partidului Socialist Austriac”*. Publicat integral în „Neue Volkszeitung”, cotidian al partidului Tineretului Popular Austriac, sub titlul *“Standarde diferite?”*, comunicatul de presă a avut următorul conținut:

“Consilierul municipal Karl Schwabe, președintele filialei Wolfsberg a Partidului Tineretului Austriac a declarat: este de la sine înțeles că Josef Tomaschitz, primarul localității Maria Rain din partea OVP <Partidul Tineretului Popular Austriac> trebuie să se retraga în urma condamnării penale.

Dl. Wagner însă, președintele guvernului regiunii Carinthia, nu are nici cel mai mic drept, din punct de vedere moral, să-i reproșeze primarului Tomaschitz refuzul de a demisiona. El <Wagner> știe, de mulți ani, că adjunctul sau Erwin Fruhbauer a provocat un accident de circulație, la 10 iulie 1966,

¹. Cazul nr. 46/1991

Schwabe versus Austria

aproape de Scheifling în Styrie, în timp ce conducea sub influența alcoolului, în urma căruia doi copii și-au pierdut tatăl. Nu ne putem împiedica să ne gândim că dl. Wagner aplică unui 'mic primar de țară', membru al unui alt partid, criterii mult mai stricte decât lui Fruhbauer, colegul de partid și adjunctul său. Credibilitatea sa va avea de câștigat dacă se va preocupa de instaurarea, în interiorul partidului său, a moralei politice pe care o cere altora."

În redactarea comunicatului, dl. Schwabe s-a bazat pe informațiile publicate la 9 martie 1984 de revista vieneză "Profil". Articolul respectiv relatează împrejurările în care dl. Fruhbauer a comis accidentul de circulație în 1966, conținutul hotărârii judecătorești de condamnare și comentează numirea sa într-o funcție publică, în condițiile în care avea antecedente penale. În articol s-a afirmat că deși dl. Fruhbauer avea, în momentul comiterii accidentului, o alcoolemie de 0,80 ‰, limita de la care conducerea sub influența alcoolului era considerată infracțiune, nu a fost condamnat și pentru această faptă, primind numai o pedeapsă de șase luni închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă, cu suspendarea condiționată a executării, pe timp de trei ani. Autorul articolului a precizat însă că scopul său nu a fost cel de a comenta condamnarea, ci de a reproșa, sub aspect politic, numirea dlui. Fruhbauer în funcția de ministru al transporturilor, la 21 aprilie 1970, înainte de împlinirea termenului de trei ani, deci la o dată la care acesta avea antecedente penale², pe care, de altfel, nici nu le-a declarat; articolul sublinia că dl. Fruhbauer a fost singurul ministru al cărui cazier judiciar nu a fost curat.

Dl. Schwabe a telefonat autorului acestui articol, verificând conținutul celor publicate. În plus, a consultat hotărârea tribunalului din Leoben, adoptată la 31 mai 1967, în care, la argumentarea pedepsei aplicate dlui. Fruhbauer, se menționa reținerea circumstanței agravante a conducerii unui autovehicul sub influența alcoolului.

² În dreptul penal austriac, condamnarea la o pedeapsă cu suspendarea executării este reabilitată de drept la împlinirea termenului de suspendare stabilit de judecător, în speta trei ani. Anterior acestui moment, condamnatul posedă antecedente penale.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL

La 4 septembrie 1985, dl. Fruhbauer l-a chemat pe Karl Schwabe la tribunalul regional din Klagebfurt, solicitând instanței efectuarea unei anchete preliminare împotriva acestuia. La finalizarea acesteia, dl. Fruhbauer a introdus o acțiune, în nume propriu, solicitând judecarea dlui. Schwabe pentru infracțiunile de defaimare, prevăzute de articolele 111 paragrafele 1 și 2³ și 113⁴ din codul penal austriac.

Tribunalul regional l-a condamnat pe dl. Schwabe, prin sentința din 26 septembrie 1986, pe baza textelor de lege menționate, la o amendă de 3000 schillingi ori, în cazul neachitării acesteia, la 30 de zile de închisoare. Additional, instanța a dispus confiscarea numărului respectiv din ziarul „Neue Volkszeitung” și publicarea hotărârii de condamnare. Proprietarii ziarului au fost obligați la plata sumei de 50.000 schillingi, către dl. Fruhbauer, cu titlu de despăgubiri civile și au fost declarați răspunzători, în solidar cu cel condamnat, pentru plata amenzii și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea condamnării, instanța a reținut că acuzatul nu a dovedit adevărul afirmațiilor sale cu privire la conducerea autoturismului sub influența alcoolului, de dl. Fruhbauer. Argumentând că limita de 0,80 ‰ este tolerată de lege, împrejurare dovedită de inexistența unei condamnări în legătură cu această faptă, instanța a imputat dlui. Schwabe lipsa unei mențiuni exacte în acest sens, dublată de comparația cu accidentul provocat de dl. Tomaschitz, care avea o alcoolemie superioară limitei legale, creând astfel cititorilor impresia unor situații similare sub acest aspect.

Instanța a respins apărarea acuzatului, care a invocat dispozițiile articolului 29 din legea presei, potrivit căreia autorul unor calomnii nu este

³ Articolul 111: paragraful 1: „Cel care, într-o manieră sesizabilă de un tert, acuză pe cineva de o trasatură de caracter sau de o stare de spirit, ori de o atitudine contrară onoarei ori moralității, de natură să atragă disprețul ori înjosirea publică, va fi pedepsit cu o pedeapsă de cel mult șase luni închisoare sau amendă”; paragraful 2: „Cel care comite această infracțiune într-un material tipărit, prin mijloace audiovizuale ori în orice altă modalitate prin care defaimarea devine accesibilă unei largi secțiuni a publicului, va fi pedepsit cu o pedeapsă de cel mult un an închisoare sau amendă”; paragraful 3: „Autorul afirmației nu va fi pedepsit dacă aceasta se dovedește a fi adevărată. Răspunderea penală pentru infracțiunea definită în primul paragraf va fi înlăturată și dacă se dovedește existența unor circumstanțe de natură a-l fi convins pe autorul afirmației de adevărul acesteia”.

⁴ Articolul 113: „Se pedepsește cu o pedeapsă privativă de libertate de cel mult trei luni sau cu amendă cel care, într-o manieră sesizabilă de un tert, repropune altuia o infracțiune pentru care pedeapsa a fost executată ori a făcut obiectul suspendării totale sau parțiale, chiar condiționate, ori în care pronunțarea s-a amânat provizoriu.”

Schwabe versus Austria

pedepsit chiar daca faptele imputate nu sunt adevarate, atunci când a existat un interes public în aducerea lor la cunostinta opiniei publice, iar cel în cauza dovedeste ca a avut motive suficiente sa creada în adevarul faptelor publicate. Instanta de fond a motivat respingerea acestei aparari prin invocarea împrejurarii ca acuzatul nu lucra în presa, nefiindu-i deci aplicabil acest text.

La 5 februarie 1987, dl. Schwabe a atacat condamnarea la Curtea de Apel din Graz, invocând, între altele, contextul dezbaterii politice în care a aparut comunicatul de presa si exactitatea afirmatiei sale cu privire la conducerea autoturismului sub influenta alcoolului de dl. Fruhbauer, raportându-se la continutul si formularea hotărârii din 31 mai 1967.

Apelul a fost respins la 29 aprilie 1987, instanta argumentând ca între reclamantul Fruhbauer si condamnatul Schwabe nu a existat un dialog anterior care sa justifice replici critice în contextul dezbaterii politice.

La 4 septembrie 1987, dl. Schwabe a cerut procurorului general sa declare recurs în interesul legii, invocând dreptul la libera exprimare garantat de articolul 10 al Conventiei. La 27 octombrie 1987, cererea condamnatului a fost refuzata.

COMISIA

Dl. Schwabe s-a plâns Comisiei la 1 februarie 1988, invocând violarea articolului 10 din Conventie. Comisia a declarat plângerea admisibila la 11 octombrie 1989 si prin raportul din 8 ianuarie 1991 a exprimat opinia violarii articolului 10, sesizând Curtea, pentru judecarea cauzei.

CURTEA

Curtea a constatat ca prin condamnarea dlui. Schwabe s-a realizat o interferenta cu exercitiul dreptului la libera exprimare, fapt necontestat de partile în cauza. Curtea a examinat interferenta în raport cu cerintele articolului 10 paragraful 2, respectiv temeiul legal national, scopul legitim si necesitatea într-o societate democratica.

A. A fost interferenta prevazuta într-o lege nationala?

Partile nu au contestat ca articolele 111 si 113 din codul penal austriac au constituit un temei legal al condamnarii reclamantului Schwabe, iar Curtea, împartasind aceeasi opinie, a constatat îndeplinirea acestei cerinte.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

“*Protectia reputatiei si a drepturilor altora*” a fost scopul legitim urmarit de autoritatile austriece prin condamnarea reclamantului, fapt necontestat de parti si admis de Curte.

C. A fost interferenta “necesara într-o societate democratica”?

Curtea a examinat aceasta chestiune din perspectiva principiilor dezvoltate în practica sa anterioara, referindu-se în mod expres la cazurile “*Lingens v. Austria*”, “*Oberschlick v. Austria*”, “*Castells v. Spania*”, “*Handyside v. UK*”, “*Sunday Times v. UK*”, “*Observer si Guardian v. UK*”, sub aspectul protectiei deosebite a discursului politic, limitelor largi ale criticii acceptabile, tolerantei politicianilor, imposibilitatii administrarii probei veritatii în legatura cu judecatile de valoare.

Dupa reluarea pe scurt a faptelor, Curtea a constatat ca “***desi reclamantul <Schwabe> si dl. Fruhbauer nu au dialogat în mod direct asupra chestiunii politice referitoare la primar si la presedintele guvernului regional, interventia dlui. Schwabe a avut scopul declansarii unei dezbatere publice privind etica politica între cele doua partide rivale***” (paragraful 31). Oricum, în opinia Curtii, antecedentele penale de felul celor în cauza sunt relevante atunci când se încredinteaza unui politician functii politice (paragraful 32).

Examinând comportamentul reclamantului Schwabe, Curtea a constatat ca acesta si-a întemeiat afirmatiile pe informatiile oferite de articolul aparut anterior într-o publicatie vieneza, a verificat faptele prin discutarea lor cu autorul articolului si a folosit în mare masura formularile hotărârii prin care a fost condamnat dl. Fruhbauer (paragraful 33).

Comentând solicitarea instantelor austriece referitoare la administrarea probei veritatii si decizia prin care s-a constatat insuccesul reclamantului în dovedirea adevarului afirmatiilor sale, Curtea a decis ca proba veritatii a fost inaplicabila în cauza. Dl. Schwabe “***nu a comparat cele doua accidente de circulatie: ele au fost mentionate doar pentru a puncta atitudinea diferentiata a dlui. Wagner. Accidentele au fost descrise în termeni diferiti. Reclamantul a prezentat însa unele trasaturi comune celor doua cazuri, suficiente pentru a justifica demisia ambilor politicieni***”. In concluzie, “***comparatia incriminata este o judecata de valoare, iar judecatile de valoare nu suporta proba veritatii. Curtea constata ca dl. Schwabe nu a depasit limitele libertatii de exprimare: faptele pe care s-au întemeiat comentariile au fost corecte si nu exista îndoieli serioase cu privire la buna lui credinta.***” (paragraful 34)

Schwabe versus Austria

În consecința, ***“interferența a cărui victimă a fost dl. Schwabe nu a fost necesară într-o societate democratică...pentru protecția reputației...altuia”*** (paragraful 35). Curtea a constatat violarea articolului 10 al Convenției.

Fiind găsit în conflict cu prevederile Convenției, în temeiul articolului 50, guvernul Austriei a fost obligat la plată, către reclamant, în termen de trei luni, a sumei de 35.242, 42 schillingi cu titlu de despăgubiri civile și 130.402, 20 schillingi, cu titlu de cheltuieli de judecată.

Varianța originală a acestui caz, în limbile franceză și engleză poate fi găsită pe website-ul Curții Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**HOTARÂRE
din 27 iunie 2000****în cauza Constantinescu împotriva României**

EMITENT: CURTEA EUROPEANA A DREPTURILOR OMULUI - Sectia I
PUBLICATA ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 279 din 30 mai 2001

HOTARÂREA CURTII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI
în cauza Constantinescu împotriva României
(Plângerea nr. 28.871/1995)

În cauza Constantinescu împotriva României,
Curtea Europeana a Drepturilor Omului (sectia I), constituita în Camera
formata din urmatoarii judecatori:

doamna	W. Thomassen, presedinte,
domnul	L. Ferrari Bravo,
domnul	Gaukur Jorundsson,
domnul	R. Turmen,
domnul	J. Casadevall,
domnul	B. Zupancic, judecatori,
domnul	S. Beligradeanu, judecator ad-hoc,
si domnul	M. O'Boyle, grefier al sectiei,

dupa ce a deliberat în Camera de Consiliu, în zilele de 21 martie si 6 iunie
2000, a pronuntat urmatoarea hotarâre, adoptata azi, 27 iunie 2000:

PROCEDURA

1. La 27 iulie 1999 si la 11 septembrie 1999 cetateanul român Mihail Constantinescu (reclamantul) si Comisia Europeana a Drepturilor Omului (Comisia) au sesizat Curtea, în termenul de trei luni prevazut de fostele articole 32 alin. 1 si 47 din conventie.

2. La originea cauzei se afla plângerea (nr. 28.871/1995) formulata împotriva României la 4 aprilie 1995 de catre domnul Constantinescu, Comisia fiind sesizata în temeiul fostului articol 25 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale (conventia). Reclamantul a invocat încălcarea dreptului la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din conventie, încălcare datorata condamnarii pentru savârsirea infractiunii de calomnie. A mai invocat lipsa unui proces echitabil si deci o încălcare a art. 6 alin. 1 din conventie, precum si încălcarea dreptului la libertatea de asociere, garantat de art. 11 din conventie.

Constantinescu versus România

La 23 octombrie 1997 Comisia a declarat cererea admisibila numai cu privire la încălcarea dreptului la libertatea de exprimare si la lipsa unui proces echitabil. În raportul din 19 aprilie 1999 (fostul articol 31 din conventie) Comisia a constatat în unanimitate ca a existat o încălcare a art. 6 alin. 1 si ca nu a existat o încălcare a art. 10 (21 de voturi împotriva a 7 voturi).

3. Reclamantul, care a beneficiat de ajutor judiciar, este reprezentat în fata Curtii de catre domnul Dinu, avocat în Baroul Bucuresti (România). Guvernul român (Guvernul) este reprezentat de agentul sau care functioneaza în cadrul Ministerului Justitiei, doamna Rizioiu.

4. În urma intrarii în vigoare a Protocolului nr. 11 la data de 1 noiembrie 1998 si conform art. 5 alin. 4 din protocol, coroborat cu art. 100 alin. 1 si art. 24 alin. 6 din regulamentul Curtii (regulamentul), Marea Camera a hotărât la 7 iulie 1999 trimiterea cauzei spre examinare uneia dintre camerele constituite în cadrul sectiilor Curtii.

5. Conform art. 52 alin. 1 din regulament, presedintele Curtii, domnul L. Wildhaber, a repartizat ulterior cauza sectiei I. Camera, constituita în cadrul sectiei mentionate mai sus, îi includea cu drepturi depline pe domnul C. Bîrsan, judecator ales pentru România [art. 27 alin. 2 din conventie si art. 26 alin. 1 lit. a) din regulament], si pe domnul J. Casadevall, care a preluat presedintia sectiei în cadrul deliberarilor din data de 21 martie 2000, si implicit presedintia Camerei [art. 12 si art. 26 alin. 1 lit. a) din regulament]. Ceilalti membri desemnati au fost domnul L. Ferrari Bravo, domnul G. Jorundsson, domnul R. Turmen, doamna W. Thomassen si domnul R. Maruste [art. 26 alin. 1 lit. b) din regulament].

Ulterior, domnul Bîrsan a formulat cerere de abtinere, deoarece participase la examinarea cauzei în cadrul Comisiei (art. 28 din regulament). În consecinta, Guvernul l-a desemnat în calitate de judecator ad-hoc pe domnul Serban Beligradeanu (art. 27 alin. 2 din conventie si art. 29 alin. 1 din regulament). La data de 6 iunie 2000 doamna W. Thomassen a preluat presedintia sectiei si implicit a Camerei [art. 12 si art. 26 alin. 1 lit. a) din regulament]. Domnul Maruste, din motive personale, a fost înlocuit de domnul M. Zupancic [art. 24 alin. 5 lit. b) si art. 28 din regulament].

6. Reclamantul si Guvernul au depus câte un memoriu la data de 6 si, respectiv, la data de 9 noiembrie 1999.

7. Asa cum a decis Camera, la data de 21 martie 2000 a avut loc audierea în sedinta publica la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Au fost prezenti la audiere:

din partea Guvernului:

- doamna R. Rizoïu, agent,
- doamna C. Tarcea, Ministerul Justitiei,
- domnul T. Corlatean, Ministerul Afacerilor Externe, consilieri;

din partea reclamantului:

- domnul C. Dinu, avocat în Baroul Bucuresti, avocat.

Domnul Dinu si doamnele Rizoïu si Tarcea au prezentat concluzii orale în fata Curtii.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANTELE CAUZEI

8. La data de 8 iunie 1992 adunarea generala a Sindicatului Învatamântului Preuniversitar din Sectorul 2 Bucuresti (în continuare, sindicatul) a procedat la alegerea noii conduceri. Reclamantul a fost ales presedinte.

9. La data de 29 iunie 1992 sindicatul a introdus o plângere împotriva cadrelor didactice A.P. si R.V., foste casiere, si M.M., fosta lidera a sindicatului, învinuindu-le pentru savârsirea infractiunilor de delapidare, înselaciune si furt în paguba avutului obstesc. Sindicatul a aratat ca la preluarea functiilor de catre noua conducere persoanele mentionate mai sus au refuzat sa restituie bunurile si documentele contabile ale sindicatului, folosindu-le pentru înfiintarea unei noi organizatii sindicale.

10. Printr-o adresa din data de 2 octombrie 1992 reclamantul a solicitat, în numele sindicatului, informatii de la Parchetul Municipiului Bucuresti cu privire la desfasurarea anchetei, dar nu a primit nici un raspuns. Printr-o noua scrisoare din data de 9 decembrie 1992 reclamantul si-a reînnoit demersul pe lânga parchet, plângându-se si de ritmul lent de desfasurare a anchetei penale. Si aceasta scrisoare a ramas fara raspuns.

11. La data de 8 februarie 1993 procurorul a dispus scoaterea de sub urmarire penala a lui A.P., R.V. si M.M. Solutia a fost comunicata la data de 18 ianuarie 1994 doar partilor vatamate.

12. În anul 1993 reclamantul, în calitate de lider al sindicatului, a chemat-o în judecata pe R.V. la Judecatoria Sectorului 2 Bucuresti, solicitând obligarea acesteia, în temeiul art. 998 si 999 din Codul civil, privind raspunderea civila delictuala, sa restituie sindicatului suma de 170.000 lei, reprezentând cotizatii sindicale.

13. La o data neprecizata reclamantul a avut o discutie cu un ziarist, discutie în cursul careia si-a exprimat nemulțumirea cu privire la desfasurarea greoaie a cercetarilor penale. La data de 23 martie 1993 în ziarul "Tineretul

Constantinescu versus România

Liber” a fost publicat urmatorul articol:

Sindicatul Învatamântului Preuniversitar din Sectorul 2, afiliat la Federatia Sindicatelor Autonome ale Învatamântului Preuniversitar din România, este cel mai “rau” sindicat, fiindca se bate cu toata lumea pentru respectarea legii si pentru drepturile cadrelor didactice. Asa sustine presedintele sau, prof. Mihail Constantinescu, de la liceul “Mihail Sadoveanu”, explicând: “Am dat în judecata Inspectoratul Scolar al Municipiului Bucuresti pentru nerespectarea contractului colectiv de munca; procesul este fixat pentru 29 aprilie. Pregatim darea în judecata a politiei si a procuraturii, implicate în actiuni antisindicale, de tergiversare a cercetarii penale în cazul unor delapidatori - V.R., P.A., M.M., profesoare în sectorul 2, împotriva carora avem marturii scrise si recunoasterea a doua dintre ele ca au asupra lor bani ai sindicatului pe care nu i-au predat. Actiunile antisindicale sunt premeditate (...).

14. La data de 22 aprilie 1993 A.P., R.V. si M.M. au sesizat Judecatoria Sectorului 3 Bucuresti cu o plângere penală prin care reclamantul era acuzat de savârsirea infractiunii de calomnie.

15. Dezbaterile au avut loc la data de 25 februarie 1994. Instanta, în complet de judecator unic, a pronuntat hotarârea la data de 18 martie 1994.

16. Dupa ce a audiat reclamantul, partile vatamate, pe cei 6 martori propusi de acuzare si 3 propusi de aparare, judecatorul a hotarât achitarea reclamantului. S-a constatat ca la data aparitiei articolului în discutie cele 3 cadre didactice erau cercetate penal pentru savârsirea infractiunii de furt în dauna avutului public si ca solutia de scoatere de sub urmarirea penală nu le-a fost comunicata decât dupa aparitia articolului, adica la 18 ianuarie 1994. În plus, judecatorul a aratat ca au existat anumite sume de bani aparținând sindicatului care nu au fost predate la timp de partile vatamate, din diferite motive. Prin urmare, instanta a considerat ca reclamantul nu avusese intentia de a calomnia pe cele 3 cadre didactice, ci a adus la cunostinta publicului ca sindicatul urma sa cheme în judecata politia si procuratura, acuzate de tergiversarea cercetarilor.

17. A.P., R.V. si M.M. au declarat recurs. Tribunalul Bucuresti a admis recursul, a casat hotarârea din 18 martie 1994 si a retinut cauza spre re judecare.

18. Dezbaterile au avut loc la data de 26 septembrie 1994. Din totalitatea documentelor puse la dispozitie Curtea nu a putut sa stabileasca cu certitudine daca instanta a permis avocatului reclamantului sa pledeze. Totusi în concluziile scrise a aratat ca reclamantul actionase în numele sindicatului, ca scopul urmarit era acela de a reconstitui patrimoniul sindicatului si ca noua organizatie sindicala creata de cadrele didactice fusese declarata ilegala de justitie. A facut referire la declaratiile martorilor audiati la fond, din care se puteau deduce neglijenta celor 3 cadre didactice în administrarea patrimoniului sindicatului, precum si refuzul

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

lor de a restitui anumite sume de bani si documente. A subliniat ca, desi articolul nu a relatat în mod fidel declaratiile facute ziaristului, reclamantul nu dorea sa se angajeze într-un proces împotriva presei.

19. Reclamantul, desi a fost prezent, nu a fost audiat de instanta. Nu a fost administrata nici o alta proba. Încheierea de sedinta nu mentiona participarea la dezbateri a procurorului, care se pare ca ar fi cerut achitarea reclamantului, ci consemna doar faptul ca s-a dat cuvântul avocailor partilor.

20. Pronuntarea deciziei s-a amânat la data de 3 octombrie 1994 si apoi la 10 octombrie 1994. Pronuntarea a avut loc la aceasta din urma data, în absenta reclamantului si a avocatului sau. Instanta a constatat ca reclamantul a avut intentia sa aduca atingere onoarei si reputatiei celor 3 cadre didactice, încalcând astfel art. 206 din Codul penal, deoarece si-a exprimat punctul de vedere în presa dupa ce procuratura a dispus scoaterea de sub urmarire penala la 8 februarie 1993. Tribunalul a mai retinut ca dupa aceasta data reclamantul s-a deplasat la institutiile în care erau angajate A.P., R.V. si M.M., acuzându-le ca au fugit cu banii sindicatului.

21. Reclamantul a fost condamnat pentru savârșirea infractiunii de calomnie la o amenda penala de 50.000 lei si la plata sumei de 500.000 lei catre fiecare dintre cele 3 cadre didactice, cu titlu de despagubiri pentru prejudiciul moral cauzat.

22. La data de 19 octombrie 1994 reclamantul a declarat apel împotriva deciziei tribunalului. Curtea de Apel Bucuresti, prin decizia din 18 noiembrie 1994, a respins apelul ca inadmisibil, constatând ca hotarârea atacata nu era susceptibila de a fi atacata cu apel.

23. La o data neprecizata reclamantul a platit celor 3 cadre didactice sumele la care fusese condamnat. La 28 martie 1995 a achitat amenda penala în cuantum de 50.000 lei.

24. La o data necunoscuta reclamantul a formulat un memoriu prin care a solicitat procurorului general de pe lângă Curtea Suprema de Justitie sa introduca recurs în anulare împotriva hotarârii din 10 octombrie 1994.

25. La data de 26 mai 1995 reclamantului i s-a comunicat faptul ca solutia este legala si temeinica si ca nu este cazul sa se declare recurs în anulare.

26. Prin încheierea de sedinta din 28 ianuarie 1997 Tribunalul Bucuresti, examinând cauza din oficiu în camera de consiliu, a îndreptat erorile materiale strecurate în încheierea din 26 septembrie 1994 si în hotarârea din 10 octombrie 1994.

27. În ceea ce priveste încheierea de sedinta din 26 septembrie 1994 tribunalul a dispus mentionarea faptului ca la dezbateri a participat procurorul L.S. care, prin concluziile scrise depuse la dosar, a solicitat admiterea recursului declarat de partile vatamate si condamnarea reclamantului la o pedeapsa cu

Constantinescu versus România

amenda penala pentru savârsirea infractiunii de calomnie, precum si obligarea acestuia la plata despagubirilor civile pentru prejudiciul moral cauzat. S-a mai consemnat faptul ca la termenul din 26 septembrie 1994 inculpatului i s-a acordat ultimul cuvânt.

28. Instanta a decis, de asemenea, rectificarea hotarârii din 10 octombrie 1994, în sensul ca pronuntarea a fost amânata de la 3 octombrie la 10 octombrie 1994, cu participarea procurorului de sedinta L.S.

29. Partile nu au fost citate si nu au fost prezente la sedinta din camera de consiliu din 28 ianuarie 1997.

30. Printr-o sentinta din 12 martie 1997, Judecatoria Bucuresti a admis cererea de acordare de despagubiri civile, introdusa în anul 1993 de catre sindicat împotriva lui R.V., si l-a obligat pe acesta din urma sa restituie suma de 170.000 lei, precum si dobânzile legale aferente sumei. Instanta a retinut ca între 1990 si 1992 R.V. fusese trezorerierul sindicatului si ca, în aceasta calitate, a încasat suma de 170.000 lei reprezentând cotizatiile membrilor sindicatului. Instanta a aratat, de asemenea, ca dupa plecarea sa din functie R.V. a refuzat sa restituie sindicatului documentele ce dovedeau depunerea în banca a sumei mentionate, suma neputând fi recuperata.

31. La data de 6 ianuarie 1998, la cererea Comisiei, Guvernul a transmis o copie de pe condica de sedinte din 3 si 10 octombrie 1994. Acest document mentioneaza numai amânarea pronuntarilor pentru 3 si 10 octombrie 1994, precum si solutia pronuntata.

32. Prin scrisoarea din 14 decembrie 1998 Guvernul a informat Comisia ca nu se putea transmite si o copie de pe caietul grefierului cuprinzând mentiunile din sedinta publica din data de 26 septembrie 1994, deoarece, în aplicarea Ordinului ministrului justitiei nr. 991/C/1993, acestea sunt pastrate doar pe o perioada de 3 ani.

33. La data de 11 decembrie 1998, procurorul general de pe lângă Curtea Suprema de Justitie a introdus recurs în anulare împotriva deciziei din 10 octombrie 1994. El a cerut achitarea reclamantului, motivând ca în speta nu erau întrunite elementele constitutive ale infractiunii de calomnie.

34. La audierea din 21 martie 2000, Guvernul a prezentat Curtii decizia din 4 februarie 2000 a Curtii Supreme de Justitie, prin care s-a admis recursul în anulare introdus de procurorul general împotriva deciziei din 10 octombrie 1994. Curtea Suprema de Justitie a casat decizia Tribunalului Bucuresti si, dupa rejudecare, a respins recursurile declarate de cele 3 parti vatamate, constatând ca nu sunt întrunite elementele constitutive ale infractiunii de calomnie.

35. Guvernul a prezentat de asemenea Curtii copia de pe o adresa din 6 martie 2000 prin care Judecatoria Sectorului 3 Bucuresti a solicitat Administratiei financiare a sectorului 3 restituirea catre reclamant a sumei de

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

50.000 lei, reprezentând amenda achitata de reclamant în urma condamnării sale din 10 octombrie 1994.

II. LEGEA INTERNA APLICABILA

A. Codul penal

36. Dispozitiile aplicabile din Codul penal sunt urmatoarele:

ART. 206

“Afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoana, care, daca ar fi adevarata, ar expune acea persoana la o sanctiune penala, administrativa sau disciplinara, ori dispretului public, se pedepseste cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amenda.(...).”

ART. 207

“Proba veritatii celor afirmate sau imputate este admisibila, daca afirmarea sau imputarea a fost savârșita pentru apararea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a facut proba veritatii nu constituie infractiunea de insulta sau calomnie.”

37. Dispozitiile aplicabile din Codul de procedura penala sunt urmatoarele:

ART. 385⁶ ALIN. 2

“Instanta de recurs examineaza cauza numai în limitele motivelor de casare prevazute (...).”

ART. 385⁹

“Hotarârile sunt supuse casarii în urmatoarele cazuri:

(...)

10. instanta nu s-a pronuntat asupra unei fapte retinute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare sau cu privire la unele probe administrate ori asupra unor cereri esentiale pentru parti, de natura sa garanteze drepturile lor si sa influenteze solutia procesului;

(...).”

ART. 385¹⁵

“Instanta, judecând recursul, pronunta una din urmatoarele solutii:

(...)

2. admite recursul, casând hotarârea atacata si (...)

d) dispune rejudecarea de catre instanta de recurs (...).”

Constantinescu versus România

ART. 385¹⁶

“Când instanța de recurs casează hotărârea și retine cauza spre rejudecare potrivit art. 385¹⁵ pct. 2 lit. d), se pronunță și asupra probelor ce urmează a fi administrate, fixând termen pentru rejudecare. (...)”

ART. 385¹⁹

“Rejudecarea cauzei după casarea hotărârii atacate se desfășoară potrivit dispozițiilor cuprinse în partea specială, titlul II, capitolele I și II, care se aplică în mod corespunzător.”

ÎN DREPT**I. CU PRIVIRE LA EXCEPTIA PRELIMINARĂ A GUVERNULUI**

38. La ședința publică din 21 martie 2000 Guvernul a susținut că hotărârea din 4 februarie 2000 a Curții Supreme de Justiție prin care reclamantul a fost achitat constituie o recunoaștere “în substanța a unei eventuale încălcări a convenției”. În consecință, a solicitat Curții să respingă plângerea, deoarece reclamantul a pierdut calitatea de “victimă”.

39. Reclamantul nu a formulat observații cu privire la această excepție.

40. Curtea reamintește că “o hotărâre sau o măsură favorabilă, în principiu, nu este suficientă pentru ca reclamantul să piardă calitatea de victimă decât atunci când autoritățile naționale au recunoscut în mod explicit și apoi au reparat pentru încălcarea unui drept garantat de convenție” (Hotărârea Dalban împotriva României [GC] nr. 28.114/95, alin. 44, CEDO 1999 - VI).

41. În speta Curtea observă că la 4 februarie 2000 Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare introdus de parchet și a anulat hotărârea de condamnare pe care a invocat-o reclamantul în susținerea cererii privind încălcarea art. 6 și 10 (paragraful 34 de mai sus).

42. Curtea constată că prin hotărârea de achitare, pronunțată în urma redeschiderii procedurii, la mai mult de 5 ani de la condamnarea reclamantului printr-o hotărâre definitivă, s-a apreciat că faptei îi lipsește unul dintre elementele constitutive ale infracțiunii de calomnie, respectiv intenția. Această hotărâre nu conține nici o referire la modul în care s-a desfășurat procedura de judecată la Tribunalul București și nici la criticile reclamantului referitoare la aceasta.

În opinia Curții, decizia din 4 februarie 2000 a Curții Supreme de Justiție nu reprezintă o recunoaștere explicită sau în substanța a unei încălcări a art. 6 alin. 1 din convenție și, în orice caz, nu oferă o reparare în sensul jurisprudenței Curții.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

43. În ceea ce privește invocată încălcare a art. 10, chiar presupunând ca hotărârea Curtii Supreme de Justiție ar constitui o recunoaștere în substanță, Curtea apreciază ca aceasta nu oferă o reparație adecvată în sensul jurisprudenței sale. Astfel, reclamantului nu i-a fost acordată nici o despăgubire pentru condamnare, iar sumele plătite de reclamant celor 3 cadre didactice, cu titlu de daune morale, nu i-au fost restituite. Cât despre amenda penală, Curtea reține că, deși de la achitarea acestora de către reclamant au trecut 5 ani, adresa din 6 martie 2000, trimisă de Judecătoria Sectorului 3 București Administrației financiare a sectorului 3 București, prin care se solicită restituirea sumei respective (paragraful 35 de mai sus), nu are în vedere inflația din ultimii ani.

44. În concluzie, Curtea apreciază ca reclamantul se poate considera “victima” în sensul art. 34 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCALCARE A ART. 6 ALIN. 1 DIN CONVENȚIE

45. Reclamantul susține că nu a beneficiat de un proces echitabil în fața Tribunalului București, fiind încălcat art. 6 alin. 1 din convenție, care prevede:

“1. Orice persoană are dreptul la judecare în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. (...)”.

46. Reclamantul a criticat faptul că a fost condamnat de Tribunalul București fără ca instanța să îl audieze. A arătat că tribunalul s-a pronunțat doar în baza pieselor din dosarul judecătoriei, și anume depozitiile martorilor și declarația sa, rezumată “în 5 rânduri”. În ședința publică din 26 septembrie 1994, care ar fi durat “cel mult 4 minute”, nici el și nici avocatul sau nu au putut lua cuvântul. Reclamantul mai susține că mențiunile din încheierea de ședință din 26 septembrie 1994 nu sunt reale, deoarece avocatul sau nu a putut pleda, permițându-i-se doar să prezinte concluzii scrise.

47. Reclamantul contestă și adevărul mențiunilor făcute în încheierea de rectificare a erorilor materiale din 28 ianuarie 1997, arătând că nu a luat cuvântul la ședința publică din 26 septembrie 1994, iar procurorul ar fi cerut achitarea, și nu condamnarea sa, așa cum susține Guvernul pârât. Mai arată că încheierea din 28 ianuarie 1997 nu i-a fost niciodată comunicată, luând cunoștința de aceasta numai atunci când i-a fost comunicată de Comisie.

48. În sfârșit, reclamantul se plânge de faptul că decizia din 10 octombrie 1994 a Tribunalului București face referire numai la declarațiile martorilor partilor vătămate, trecând sub tăcere depozitiile celor 4 martori propuși în apărare, esențiale de altfel, în măsura în care aceștia au afirmat că cele 3 cadre didactice nu au restituit sindicatului banii și documentele și că reclamantul fusese

Constantinescu versus România

împuternicit de catre sindicat sa le recupereze.

49. Guvernul apreciaza ca hotarârea de condamnare a reclamantului, pronuntata numai pe baza probelor administrate în prima instanta, nu încalca exigentele unui proces echitabil în sensul art. 6 alin. 1 din conventie. Acest articol nu impune ca acuzatul sa fie audiat nemijlocit de catre instanta de recurs atunci când aceasta trebuie sa examineze doar chestiuni de drept. Desi Tribunalul Bucuresti, în mod teoretic, avea competenta sa examineze atât chestiuni de fapt, cât si chestiuni de drept, totusi în cauza de fata nu trebuia sa dispuna cu privire la chestiuni de fapt, deoarece situatia de fapt stabilita de judecatorie nu a fost contestata de parti. Prin urmare, tribunalul trebuia sa se pronunte numai asupra problemei de drept privind elementele constitutive ale infractiunii, respectiv existenta intentiei de a calomnia. Or, pentru a stabili existenta acestui element tribunalul nu avea nevoie sa îl audieze pe reclamant.

50. În orice caz, sustine Guvernul, reclamantului i s-a acordat ultimul cuvânt, aspect consemnat în încheierea din 28 ianuarie 1997, data în urma solutionarii cererii de îndreptare a erorilor materiale.

51. De altfel Guvernul contesta afirmatia reclamantului, în sensul ca procurorul a cerut respingerea recursului invocând mentiunile din încheierea din 28 ianuarie 1997, în sensul ca procurorul a cerut admiterea recursului si condamnarea reclamantului. Guvernul apreciaza ca judecatorii sunt independenti, iar pozitia procurorului în timpul procesului nu poate influenta judecatorul.

52. În sfârșit, Guvernul dezmente faptul ca avocatul reclamantului nu ar fi luat cuvântul în sedinta publica din 26 septembrie 1994 si arata ca, în orice caz, avocatul a depus concluzii scrise.

53. Curtea reaminteste ca aplicarea art. 6 într-o cale de atac ordinara difera în functie de specificul procedurii în discutie; se vor avea în vedere, astfel, întreaga procedura interna si rolul pe care îl are instanta de control judiciar în sistemul national de drept. Daca a avut loc o dezbatere publica în prima instanta, lipsa acesteia într-o cale de atac poate fi justificata prin particularitatile procedurii în cauza, avându-se în vedere natura sistemului intern de atac, limitele competentelor atribuite instantei de control judiciar, modul în care drepturile reclamantului au fost expuse si aparate efectiv si, în special, natura chestiunilor care trebuie solutionate (Hotarârea Botten împotriva Norvegiei din 19 februarie 1996, Culegere de hotarâri si decizii, 1996-I, nr. 2, pag. 141, alin. 39).

54. În fata unei instante de control judiciar care se bucura de plenitudine de jurisdicție, art. 6 nu garanteaza neaparat dreptul la o sedinta publica, iar în cazul în care o astfel de sedinta publica a avut loc, nici dreptul de a participa personal la dezbateri (a se vedea, de exemplu, Hotarârea Fejde împotriva Suediei din 29 octombrie 1991, Seria A, nr. 212 - C, pag. 69, alin. 33).

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

55. În schimb, Curtea a hotărât ca atunci când o instanța de control judiciar este competentă să analizeze atât situația de fapt, cât și chestiunile de drept și să studieze în ansamblu problema vinovăției, ea nu poate, din motive ce țin de echitatea procedurii, să tranșeze asupra chestiunilor respective fără o apreciere nemijlocită a declarațiilor persoanei care susține că nu a comis actul considerat ca infracțiune (Hotărârea Ekbatani împotriva Suediei din 26 mai 1988, Seria A, nr. 134, pag. 14, alin. 32).

56. Prin urmare, pentru a stabili dacă a existat o încălcare a art. 6 în speta, Curtea va examina competențele Tribunalului București și natura problemelor asupra cărora acesta trebuia să se pronunțe.

57. Curtea reamintește că în speta competențele Tribunalului București, ca instanța de recurs, sunt stabilite prin art. 385¹⁵ și 385¹⁶ din Codul de procedură penală. Conform art. 385¹⁵, tribunalul, ca instanța de recurs, nu era obligat să pronunțe o nouă hotărâre pe fond, dar avea această posibilitate. La 10 octombrie 1994 Tribunalul București a casat hotărârea din 18 martie 1994 și a pronunțat o nouă hotărâre pe fond. Fata de dispozițiile legale citate mai sus procedura desfasurată la Tribunalul București a fost o procedură complexă, asemanătoare unei proceduri de fond, instanța analizând atât situația de fapt, cât și problemele de drept. Tribunalul putea fie să confirme achitarea reclamantului, fie să îl condamne, după o examinare completă a problemei vinovăției sau a nevinovăției, administrând la nevoie noi mijloace de probă (paragraful 37 de mai sus).

58. Curtea constată că în cauză, după ce a casat hotărârea prin care s-a dispus achitarea, Tribunalul București s-a pronunțat cu privire la temeinicia acuzației, constatând că inculpatul se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de calomnie, fără să îl audieze nemijlocit. Curtea nu poate accepta punctul de vedere al Guvernului, conform căruia este suficient faptul că inculpatului i s-a acordat ultimul cuvânt. Pe de altă parte, Curtea subliniază că există diferențe între susținerile reclamantului și ale Guvernului referitoare la faptul acordării cuvântului. Se mai reține că dreptul acuzatului de a avea ultimul cuvânt are o importanță semnificativă, dar acest drept nu poate fi confundat cu dreptul de a fi audiat în timpul dezbaterilor de către o instanță.

59. Prin urmare, Curtea constată că Tribunalul București s-a pronunțat cu privire la temeinicia acuzației și l-a condamnat pe reclamant pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie fără ca acesta să fi fost audiat și fără a i se permite să aducă probe în apărare. Curtea apreciază că tribunalul trebuia să îl audieze pe reclamant având în vedere mai ales faptul că a dispus pentru prima dată condamnarea.

60. Această cerință nu a fost satisfăcută, motiv pentru care Curtea constată că a existat o încălcare a art. 6 alin. 1. În aceste condiții ea nu considera utilă o examinare suplimentară care să stabilească dacă alte elemente ale

Constantinescu versus România

procedurii din fata Tribunalului Bucuresti erau conforme sau nu cu aceasta prevedere.

61. A existat, deci, o încălcare a art. 6 alin. 1 din conventie.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCALCARE A ART. 10 DIN CONVENTIE

62. Reclamantul sustine ca prin condamnarea sa pentru savârșirea infractiunii de calomnie s-a adus atingere dreptului la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din conventie, care prevede urmatoarele:

1. Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedica statele sa supuna societatile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertati ce comporta îndatoriri si responsabilitati poate fi supusa unor formalitati, conditii, restrângeri sau sanctiuni prevazute de lege, care constituie masuri necesare, într-o societate democratica, pentru securitatea nationala, integritatea teritoriala sau siguranta publica, apararea ordinii si prevenirea infractiunilor, protectia sanatatii sau a moralei, protectia reputatiei sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informatii confidentiale sau pentru a garanta autoritatea si impartialitatea puterii judecatoresti.

63. Din punctul de vedere al reclamantului, condamnarea sa nu a fost conforma dispozitiilor art. 10 din conventie. Pe de o parte, Tribunalul Bucuresti nu i-a permis sa dovedeasca adevarul afirmatiilor sale. Pe de alta parte, neînceperea urmaririi penale dispuse de parchet fata de cele 3 cadre didactice si care nu i-a fost comunicata nu dovedeste ca acestea au restituit banii sindicatului.

64. Guvernul apreciaza ca hotarârea de condamnare a reclamantului este conforma cerintelor alin. 2 al art. 10 din conventie. În primul rând, s-a urmarit protejarea reputatiei si drepturilor altor persoane, deoarece reclamantul afirmase ca cele 3 cadre didactice sunt “delapidatoare”, desi nu au fost condamnate pentru savârșirea acestei fapte. În ceea ce priveste pedeapsa aplicata, aceasta nu era deloc excesiva, avându-se în vedere suma rezonabila a amenzii aplicate si a despagubirilor acordate.

65. Comisia a apreciat ca atingerea adusa dreptului la libertatea de exprimare a fost “necesara într-o societate democratica”, deoarece era de preferat ca reclamantul sa gaseasca o alta modalitate de a-si exprima parerea decât

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

afirmând despre partile vatamate ca sunt “delapidatoare”, desi nu au fost condamnate pentru comiterea acestei fapte.

66. Curtea ia act de faptul ca partile au fost de acord ca hotărârea de condamnare pentru savârșirea infracțiunii de calomnie a reprezentat o atingere adusa libertatii de exprimare a reclamantului, în sensul art. 10 din conventie.

67. Urmeaza deci sa se determine masura în care o asemenea atingere se justifica fata de prevederile alin. 2 al art. 10, si anume daca era “prevazuta de lege”, urmarea un scop legitim si era “necesara” “într-o societate democratica” (Hotărârea Lingens împotriva Austriei din 8 iulie 1986, Seria A, nr. 103, pag. 24 - 25, alin. 34 - 37).

68. Curtea apreciaza ca atingerea era “prevazuta de lege”, aspect necontestat de nimeni din moment ce condamnarea reclamantului se întemeia pe dispozitiile art. 206 din Codul penal (paragraful 36 de mai sus). Aceasta limitare a urmarit un scop legitim, prevazut de alin. 2 al art. 10, si anume protejarea reputatiei si drepturilor altor persoane. Ramâne sa se examineze daca limitarea critica a fost “necesara într-o societate democratica” pentru atingerea unui astfel de scop.

69. În lumina jurisprudentei constante a Curtii se va analiza daca limitarea dreptului la libertatea de exprimare corespundea unei nevoi sociale imperioase, daca era proportionala cu scopul legitim urmarit si daca justificarile prezentate de autoritatile nationale sunt pertinente si suficiente. Curtea nu are sarcina de a se substitui instantelor nationale, ci de a verifica din punctul de vedere al art. 10, fata de toate circumstantele cauzei, hotărârile care au fost pronuntate (a se vedea Hotărârea Dalban împotriva României citata mai sus, paragraful 47). Prin urmare, Curtea va examina afirmatiile ce au constituit obiectul acuzarii, având în vedere toate circumstantele cauzei.

70. Curtea observa ca declaratiile reclamantului contineau doua elemente: criticarea activitatii politiei si parchetului, în sensul ca nu au vrut sa finalizeze plângerea depusa împotriva lui A.P., R.V. si M.M., si afirmatia ca aceste persoane au “delapidat” fondurile sindicatului.

71. Curtea arata ca încălcarea dreptului la libertatea de exprimare se refera doar la al doilea element. Tribunalul Bucuresti a avut în vedere atunci când a dispus condamnarea, doar termenul folosit de domnul Constantinescu pentru a caracteriza actiunile celor 3 cadre didactice, termen considerat calomnios, nu si faptul ca reclamantul a facut unele aprecieri critice cu privire la functionarea justitiei în materie de conflicte sindicale.

72. Chiar daca aprecierile reclamantului au fost puse în contextul unei dezbateri asupra independentei sindicatelor si asupra functionarii administratiei justitiei, vizând deci un interes public, exista totusi anumite limite în exercitarea dreptului sau la libertatea de exprimare. În ciuda rolului special pe care l-a avut reclamantul în calitate de reprezentant al unui sindicat, trebuia sa actioneze în

Constantinescu versus România

limitele stabilite, mai ales cu scopul “protejării reputației sau drepturilor altor persoane”, inclusiv a dreptului la prezumția de nevinovăție. Prin urmare, trebuie stabilit în ce măsură reclamantul a depășit limitele admise pentru exprimarea unei opinii critice.

73. În opinia Curții expresia delapidator desemnează acele persoane care au fost condamnate pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare și era de natură să le ofenseze pe cele 3 părți vătămate, deoarece nu fuseseră condamnate de nici o instanță.

74. Curtea apreciază că reclamantul putea să își formuleze opiniile critice și astfel să contribuie la o discuție publică liberă asupra problemelor sindicale fără a folosi cuvântul “delapidator”.

75. În acel moment interesul legitim al statului de a proteja reputația celor 3 cadre didactice nu ar fi intrat în conflict cu interesul reclamantului de a contribui la dezbaterile menționate mai sus.

76. Prin urmare, Curtea este convinsă că motivele invocate de autoritățile naționale erau “pertinente și suficiente” în sensul alin. 2 al art. 10.

77. În plus, Curtea constată că, date fiind circumstanțele cauzei, atingerea adusă dreptului la libertatea de exprimare a fost proporțională cu scopul legitim urmărit. Într-adevăr, pedeapsa aplicată de 50.000 de lei amendă penală și obligarea reclamantului la plată a câte 500.000 lei pentru fiecare cadru didactic, cu titlu de despăgubiri, pentru prejudiciul moral, nu sunt exagerate.

78. Prin urmare, Tribunalul București nu a depășit mărja de apreciere permisă autorităților naționale și se constată că art. 10 nu a fost încălcat.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

79. Conform art. 41 din convenție:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor la aceasta și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acorda părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Daune

80. Reclamantul solicită acordarea a 100 milioane dolari S.U.A., cu titlu de despăgubiri, pentru prejudiciul moral cauzat prin condamnarea sa. În ceea ce privește despăgubirile materiale reclamantul solicită restituirea amenzii penale, precum și a despăgubirilor civile plătite celor 3 cadre didactice. Mai pretinde și un alt fel de prejudiciu, arătând că, datorită stresului și angoasei provocate de procedurile judiciare diverse în care a fost implicat, nu a putut publica o carte pe

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

care o scrisese si care fusese acceptata de o editura. În concluzie, solicita 2 miliarde lei (ROL) cu titlu de despagubiri materiale.

81. Guvernul arata ca hotarârea pe care o va pronunta Curtea constituie prin ea însasi o satisfactie echitabila.

82. În primul rând Curtea constata ca sustinerile reclamantului privitoare la câstigul nerealizat nu au fost în nici un fel dovedite. Singurul temei care trebuie avut în vedere pentru acordarea unei satisfactii echitabile consta în faptul ca reclamantul nu a beneficiat de un proces echitabil în fata Tribunalului Bucuresti. În mod cert Curtea nu poate prevedea ce s-ar fi întâmplat daca procedura ar fi fost echitabila, dar apreciaza ca este rezonabil sa se considere ca reclamantul a pierdut o sansa reala. (Hotarârea Pelissier si Sassi împotriva Frantei [GC], nr. 25.444/94, alin. 80 CEDO 1999 - II). Judecând în echitate, în conformitate cu exigentele art. 41, Curtea acorda reclamantului suma de 15.000 FRF convertibili în lei românesti la cursul de schimb aplicabil în ziua efectuarii platii.

B. Cheltuieli de judecata

83. Reclamantul solicita restituirile tuturor cheltuielilor de judecata efectuate în cadrul procedurilor nationale, adica echivalentul a 200.000 ROL la nivelul anului 1994.

84. Guvernul nu a formulat un punct de vedere cu privire la aceasta problema.

85. Curtea observa ca reclamantul si-a sustinut singur cauza la Comisie si ca a fost asistat de un avocat doar la sedinta publica ce a avut loc în fata Curtii. Curtea mai constata ca domnul Constantinescu a beneficiat de ajutor judiciar acordat de Consiliul Europei în cuantum de 10.806 FRF. Având în vedere constatarea încalcarii art. 6 alin. 1 din conventie, Curtea, judecând în echitate, acorda reclamantului 20.000 FRF, din care se va scadea suma deja platita de Consiliul Europei cu titlu de ajutor judiciar. Suma este convertibila în lei românesti la cursul de schimb în vigoare la data efectuării platii.

C. Dobânzi

86. Curtea considera ca trebuie avute în vedere dobânzile legale practicate în Franta la data adoptarii prezentei hotarâri, adica 2,47% pe an.

Constantinescu versus România

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. hotaraste, în unanimitate, ca reclamantul se poate considera “victima” unei încălcări a art. 6 alin. 1 din convenție în sensul art. 34 din convenție;

2. hotaraste, cu 5 voturi pentru și 2 împotriva, ca reclamantul se poate considera “victima” unei încălcări a art. 10 din convenție în sensul art. 34 din convenție;

3. hotaraste, în unanimitate, ca a existat o încălcare a art. 6 alin. 1 din convenție;

4. hotaraste, cu 6 voturi pentru și 1 vot împotriva, ca nu a existat o încălcare a art. 10 din convenție;

5. hotaraste, în unanimitate:

a) ca statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni, 15.000 (cincisprezece mii) franci francezi, cu titlu de despăgubiri materiale și morale, și 20.000 (douazeci de mii) franci francezi, cu titlu de cheltuieli de judecată, mai puțin 10.806 FRF și 10 (zece) centime, convertibili în lei românești la rata de schimb de la data efectuării plăților;

b) ca aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă de 2,47% pe an începând cu data expirării termenului menționat mai sus și până la data efectuării plăților;

6. respinge, în unanimitate, celelalte capete de cerere privind acordarea de despăgubiri.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 27 iunie 2000, conform art. 77 alin. 2 și 3 din regulamentul Curții.

Wilhelmina Thomassen
presedinte

Michael O’Boyle
grefier

La prezenta hotărâre se afla anexată, conform art. 45 alin. 2 din convenție și art. 74 alin. 2 din regulamentul Curții, opinia separată a domnului judecător Casadevall.

W.T.
M.O.B.

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului**OPINIA PARTIAL SEPARATA A JUDECATORULUI CASADEVALL**

1. Am votat alaturi de majoritate în favoarea constatarei încălcării art. 6 alin. 1 din conventie; în schimb, nu am aceeași opinie în ceea ce privește art. 10 care, după părerea mea, a fost de asemenea încălcat.

2. Din moment ce Curtea a constatat o încălcare a art. 6 alin. 1 datorită faptului că reclamantul nu a fost audiat de instanță, analiza globală a faptelor duce, prin forța lucrurilor, și la constatarea încălcării art. 10. Partea de hotărâre ce analizează excepția preliminară a Guvernului, în special paragraful 43, vine în sprijinul opiniei mele.

3. Dacă art. 6 alin. 1 nu ar fi fost încălcat, adică, dacă în timpul dezbaterilor din fața Tribunalului București care l-a condamnat pentru calomnie, reclamantul ar fi avut posibilitatea să dea o declarație, să își apere cauza, să invoce buna sa credință și mai ales să stabilească adevărul afirmațiilor sale, așa cum permite oricărui acuzat art. 207 din Codul penal român, rezultatul procedurii penale ar fi putut fi altul. De altfel, evenimentele ulterioare confirmă această teză.

4. Așa cum a constatat Curtea (paragraful 72), afirmațiile litigioase au fost efectuate în cadrul unei discuții libere asupra independenței primelor sindicate create în România după caderea fostului regim și asupra funcționării administrației justiției. Aprecierile calificative „delapidatori” folosite în ceea ce le privește pe A.P., R.V. și M.M. trebuie să aibă în vedere cauza în ansamblu și contextul în care acest cuvânt, reluat și publicat de ziarist, a fost pronunțat de reclamant. Nimeni nu poate pune la îndoială faptul că în discuție este o chestiune de interes public.

5. Nu se poate considera că termenii folosiți de reclamant erau lipsiți de temei, din moment ce prima instanță, achitându-l, a arătat că respectivele cadre didactice nu restituiseră anumite sume de bani aparținând sindicatului. Reauecredința a reclamantului nu poate fi nici ea stabilită, din moment ce aceeași instanță a constatat că la momentul la care s-au făcut afirmațiile în litigiu soluția de scoatere de sub urmărire penală dispusă de parchet nu fusese comunicată nici celor 3 cadre didactice vizate, nici reclamantului (paragrafele 16 și 63).

Aceste două elemente (afirmații nu lipsite de temei și absența releicredințe) nu au fost contestate de Tribunalul București, care l-a condamnat pe reclamant fără a examina macar problema exceptio veritatis, adusă în discuție de acesta din urmă.

Apreciez că o astfel de încălcare nu era necesară; în special existența unei „nevoi sociale importante”, condiție stabilită și reiterată în mod constant de jurisprudența Curtii, nu a fost demonstrată. Într-adevăr, dacă nu se pot face speculații asupra hotărârii pronunțate de Tribunalul București dacă ar fi examinat cererea reclamantului de a dovedi adevărul afirmațiilor sale, apreciez că lipsa examinării de către instanță respectivă a acestui mijloc de probă de o importantă

Constantinescu versus România

incontestabila (conform art. 207 din Codul penal român, afirmațiile al caror adevăr a fost dovedit nu constituie afirmații calomnioase în sensul art. 206 din același cod) echivalează cu o încălcare a dreptului la libertatea de exprimare, încălcare ce nu răspunde exigentei necesității.

6. În sfârșit, este semnificativ faptul că la mai mult de 2 ani Tribunalul București a dispus din oficiu îndreptarea erorilor materiale (sau, mai degrabă, a omisiunilor) strecurate în încheiere și în hotărârea de condamnare din 10 octombrie 1994. Este și mai important faptul că la 5 ani de la condamnare Curtea Supremă de Justiție, admitând un recurs în anulare introdus tot din oficiu de procurorul general, l-a achitat pe reclamant cu motivarea că intenția de a calomnia, element constitutiv al infracțiunii, nu fusese dovedită (paragraful 34). Această tardivă hotărâre din oficiu (pronunțată cu 45 de zile înaintea ședinței publice de la Curte) constituie cu siguranță o recunoaștere implicită a încălcării art. 10 din convenție.

7. Prin urmare, contrar opiniei majorității, nu sunt conștienți de necesitatea încălcării și nici de caracterul “pertinent și suficient” al motivelor invocate de autoritățile naționale în speta.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

TOLSTOY MILOSLAVSKY versus REGATUL UNIT al MARII BRITANII și IRLANDEI DE NORD¹

Hotărârea Curtii din 13 iulie 1995.

SITUATIA DE FAPT:

În martie 1987, Nigel Watts a pus în circulație un articol intitulat *“Crime de Razboi și Custodia Colegiului Winchester”*, scris de istoricul, cetățean britanic, Nikolai Tolstoy Miloslavsky. Publicația aducea acuzații grave lordului Aldington, custodele Colegiului Winchester, căruia îi imputa comiterea unor crime de război prin predarea nelegală, către comunistii ruși și sârbi, a 70.000 prizonieri, în mai-iunie 1945, perioada în care lordul ar fi servit în armata britanică. Articolul a circulat atât în cercurile de studenți, părinți, profesori, cât și în cele parlamentare și de presă.

EVOLUTIA JURIDICA PE PLAN NATIONAL:

Lordul Aldington l-a chemat în judecată pe domnul Watts, printr-o acțiune civilă de calomnie². Conte Tolstoy Miloslavsky s-a alăturat pârâtului, din proprie inițiativă, solicitând să răspundă împreună cu acesta în fața acuzației de calomnie.

Cauza a fost dezbătută în fața juraților, alegerea formei instanței de judecată aparținând domnului Tolstoy Miloslavsky. Procesul a început la 2 octombrie 1989 și s-a terminat la 30 noiembrie 1989. Juriul a decis în favoarea lordului Aldington, apreciind că pârâtii nu au reușit să probeze adevărul afirmațiilor calomnioase. Dii. Watts și Tolstoy Miloslavsky au fost obligați să plătească reclamantului despăgubiri civile în cuantum de 1.500.000 lire sterline.

Precedentele judiciare în materia despăgubirilor civile pentru cazurile de calomnie conțineau principii cu valoare de lege, care au constituit baza legală a obligării pârâtului la despăgubiri civile în această cauză. Astfel, instanțele afirmaseră anterior ca *“în acțiunile de defaimare ori în orice alte acțiuni în care se solicita despăgubiri pentru pierderea reputației, principiul ‘irestitutio in*

¹. Cazul nr. 8/1994

². În legislația engleză, insulta și calomnia nu sunt infracțiuni; pe baza lor se pot introduce numai acțiuni civile, prin care se solicită remedierea legală a consecințelor insultei ori calomniei; dacă pârâtul dovedește adevărul afirmațiilor sale, instanța va constata că reclamantului nu i s-a adus nici o jignire și nici un prejudiciu; în sens contrar, reclamantul va fi îndreptățit la despăgubiri civile plătite de pârât.

Tolstoy Miloslavsky versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

integrum' include în mod necesar un grad sporit de subiectivism. Astfel de actiuni permit acordarea unor despagubiri banesti care îl pot situa pe reclamant într-o pozitie financiara superioara celei dinaintea defaimarii...Persoana defaimata trebuie sa fie compensata pentru ca a fost jignita în public. Din acest motiv, compensarea prin despagubiri are un dublu rol - de reabilitare, în fata publicului, a reputatiei victimei si de consolare pentru raul suferit... Evident, despagubirile trebuie sa includa elemente de tipul ranirea sentimentelor, îngrijorarea si nesiguranta din timpul procesului, absenta scuzelor ori reafirmarea adevarului chestiunii împotriva careia s-a formulat plângerea, sau reaua credinta a autorului afirmatiei calomniatoare..."³.

În plus, la solicitarea lordului Aldington, judecatorul a adoptat o hotărâre prin care a interzis părților sa se refere, în public la lordul Aldington în contextul predării, în 1945, a criminalilor de razboi.

Domnul Tolstoy Miloslavsky si-a declarat intentia atacarii în apel a hotărârii, invocând în principal caracterul inechitabil al procesului si cuantumul excesiv al despagubirilor civile care, în opinia sa, s-au datorat modului defectuos în care judecatorul a instruit juratii înainte de deliberare. Domnul Watts nu a exercitat nici o cale de atac.

La 2 februarie 1990, lordul Aldington s-a oferit sa renunte la 1.200.000 lire sterline din totalul despagubirilor datorate, dar domnul Tolstoy Miloslavsky a declinat oferta.

Având în vedere declaratia de apel si refuzul negocierii despagubirilor, lordul Aldington a solicitat Curtii de Apel emiterea unei hotărâri de asigurare a platii cheltuielilor de judecata, pentru situatia în care apelul va fi respins.

La 19 iulie 1990, examinând atât solicitarea contelui Tolstoy Miloslavsky, cât si cererea lordului Aldington, Curtea de Apel a respins-o pe cea dintâi si a admis-o pe cea de a doua. Instanta de apel a decis ca procesul a fost echitabil, iar cu privire la despagubiri, a admis ca suma acordata de jurati a fost foarte mare (de trei ori mai mare decât maximul acordat în cazurile de calomnie în practica judecatoreasca anterioara), dar a constatat ca aceasta nu a fost consecinta unor anume instructiuni ale judecatorului, ci a reflectat opinia juratilor cu privire la enormitatea calomniei si sustinerea ei cu insistenta.

Domnul Tolstoy Miloslavsky nu a achitat suma reprezentând despagubirile civile si chltuielile de judecata.

³. Cazul *Broome versus Cassell & Co.Ltd.* (1972), lord Hailsham, citat de lordul Donaldson în cazul *Sutcliffe versus Pressdram Ltd.* (1991).

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

În 1993, contele Tolstoy Miloslavsky a solicitat Curtii de Apel permisiunea introducerii unui recurs peste termen și a administrării unor dovezi noi în susținerea adevărului celor publicate. Cererea a fost respinsă, invocându-se autoritatea de lucru judecat, dat fiind că la 19 iulie 1990 Curtea de Apel s-a pronunțat asupra aceleiași cauze.

În februarie 1994, domnul Tolstoy Miloslavsky l-a citat pe lordul Aldington, la Tribunal, într-o acțiune prin care a solicitat anularea hotărârii din 30 noiembrie 1989, invocând împrejurarea că la audierile din fata juraților, lordul Aldington nu a spus adevărul. Prin hotărârea din 14 octombrie 1994, cazul a fost scos de pe rolul instanței, fiind considerat un abuz de justiție.

COMISIA

La 18 decembrie 1990, contele Tolstoy Miloslavsky s-a plâns Comisiei, susținând violarea articolului 6 paragraful 1, printr-o judecată inechitabilă și a articolului 10 paragraful 1, prin obligarea sa la plata unor despăgubiri excesive și pronunțarea interdicției discutării în public a subiectului respectiv.

Comisia a declarat plângerea admisibilă, la data de 20 februarie 1992 și, în raportul din 6 decembrie 1993, a exprimat opinia violării articolului 10, trimitând cauza Curtii, spre judecare.

CURTEA

Constatând că în cauza a avut loc o interferență cu exercitiul dreptului la libera exprimare al domnului Tolstoy Miloslavsky, Curtea a examinat dacă aceasta răspunde cerințelor paragrafului 2 al articolului 10, și anume, temeiul legal național, existența unui scop legitim și necesitatea într-o societate democratică.

A. A fost interferența prevăzută într-o lege națională?

În discutarea acestei chestiuni, reclamantul Tolstoy Miloslavsky a susținut că legea engleză în materie, respectiv precedentele judiciare și actele parlamentului nu sunt formulate cu suficientă precizie, astfel încât el nu a fost în măsură să prevadă posibilitatea de a fi obligat la plata unor despăgubiri atât de mari. Guvernul a exprimat poziția contrară.

Curtea a reafirmat principiile dezvoltate în propria practică judecătorească, potrivit cărora legea națională, care acoperă și precedentele judiciare, trebuie să îndeplinească anumite condiții, respectiv să fie **“accesibilă persoanei careia i se aplică, formulată cu suficientă precizie, astfel încât cel în cauza să înțeleagă și să prevadă, în limite rezonabile, consecințele legii în ceea ce-l privește.”** (paragraful 37)

Tolstoy Miloslavsky versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord

Aplicând în cauza aceste cerinte, Curtea a decis ca principiile exprimate în practica judiciara engleza cu privire la despagubirile care se acorda în cazurile de defaimare sunt formulate cu suficienta precizie. Între alte argumente în sensul îndeplinirii conditiei temeiului legal, Curtea a precizat ca **“nu este în spiritul acestei cerinte anticiparea de catre reclamant, cu nici un grad de precizie,...a cuantumului despagubirilor ce ar fi putut fi acordate în cauza.”** (paragraful 41)

B. A urmarit interferenta realizarea unui scop legitim?

Curtea a constatat ca atât despagubirile cât si interdictia publicarii ori discutarii în public a chestiunii care a reprezentat obiectul defaimarii au fost dispuse pentru protejarea **“reputatiei ori drepturilor altora”**, deci în concordanta cu cerinta formulata în paragraful 2 al articolului 10.

C. A fost interferenta “necesara într-o societate democratica”?

1. Examinând aceasta conditie, Curtea a precizat ca se va limita la chestiunea cuantumului despagubirilor. Întrucât reclamantul nu a inclus în obiectul plângerii si hotarârea prin care autoritatile engleze l-au gasit vinovat de calomnie, Curtea nu va discuta, din perspectiva libertatii de exprimare, fondul deciziei instantei. În aceste conditii, discutarea faptelor a fost mult redusa.

Referindu-se exclusiv la cuantumul despagubirilor, Curtea a afirmat ca **“juriul nu este liber sa stabileasca orice suma crede potrivita, întrucât, din perspectiva Conventiei, trebuie sa existe o relatie de proportionalitate între acordarea despagubirilor pentru calomnie si gradul în care reputatia a fost lezata.**

Juriul nu a fost instruit **sa-l pedepseasca pe reclamant, ci numai sa acorde despagubiri care sa compenseze prejudiciul moral suferit de lordul Aldington. Suma stabilita a fost de trei ori mai mare decât maximul acordat pâna la acea data, de instantele engleze, în cazurile de calomnie, si nici ulterior acestui moment nu s-au mai acordat astfel de despagubiri. Un cuantum atât de ridicat ca cel de fata pune problema capacitatii legii nationale de a stabili o relatie de proportionalitate.”** (paragraful 49)

În acest context, Curtea a notat ca **“la data luarii deciziei, legea nationala oferea juriului o mare larghete”**, dar ulterior judecarii acestei cauze, instantele engleze si-au schimbat atitudinea, hotarând ca **“posibilitatea aproape nelimitata a juratilor, de a stabili despagubiri nu satisface cerinta inecesitatii într-o societate democratica’ prevazuta de articolul 10 al Conventiei...Juriul ar trebui chemat sa ia în considerare valoarea comerciala a oricarei despagubiri pe care o stabileste si sa se asigure ca suma respectiva**

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

este proportionala cu prejudiciul suferit de cel care o solicita iar acordarea ei este necesara pentru a oferi o compensare adecvata si a-i restabili reputatia.”⁴ (paragraful 50)

Subscriind noilor principii formulate de practica judiciara engleza, Curtea a constatat ca ***“la data respectiva, controlul judiciar exercitat în timpul judecarii în fond si în apel nu a oferit garantii adecvate si efective împotriva acordarii unor despagubiri disproportionale.”*** (paragraful 50)

În consecinta, ***“examinând marimea despagubirilor acordate în acest caz si lipsa garantiilor adecvate si efective împotriva unor despagubiri disproportionat de mari”***, Curtea a decis ca, ***“în ceea ce-l priveste pe reclamant, s-a violat dreptul garantat de articolul 10 al Conventiei.”*** (paragraful 51)

2. Curtea a examinat hotărârea de interdicție, despre care reclamantul a afirmat, între altele, ca a fost disproportionata în raport cu scopul protejării reputatiei si drepturilor lordului Aldington si a constituit o interferenta grava si permanenta cu profesia sa, prin împiedicarea publicarii rezultatelor cercetarilor muncii sale de istoric.

În opinia guvernului, agreata de Curte, interdictia aplicata reclamantului nu a fost decât consecinta fireasca a verdictului adoptat de jurati, prin care s-a urmarit împiedicarea repetarii acelei calomnii.

Curtea si-a însusit motivatia autoritatilor britanice, hotărând ca ***“în cauza nu exista nici un indiciu care sa situeze interferenta dincolo de scopul urmarit”***, acela de a proteja, pentru viitor, reputatia lordului Aldington. In final, Curtea a afirmat ca ***“nu exista nici un argument care sa sustina ideea ca interdictia, singura ori împreuna cu despagubirile, a creat o interferenta cu dreptul la libera exprimare al reclamantului, garantat de articolul 10.”*** (paragraful 53)

Fiind gasit în conflict cu prevederile Conventiei (punctul 1), în temeiul articolului 50, guvernul a fost obligat la plata, catre reclamant, în termen de trei luni, a sumei de 70.000 lire sterline si 40.000 franci elvetieni, cu titlu de cheltuieli de judecata.

Varianta originala a acestui caz, în limbile franceza si engleza poate fi gasita pe website-ul Curtii Europene a Drepturilor Omului (www.echr.coe.int)

⁴. Cazul *Rantzen v. Mirror Group Newspapers Ltd.* Citatul a fost preluat de Curte, care l-a citat în favoarea propriei argumentatii.

Dalban versus România

**H nr. 277 publicat în Monitorul Oficial nr. 277 din data: 06/20/2000
H277/1999**

Hotărâre din 28 septembrie 1999 în cauza I. Dalban împotriva României*)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Hotărâre

din 28 septembrie 1999

în cauza I. Dalban împotriva României ¹

Publicat în Monitorul Oficial al României nr. 277 din 20 iunie 2000

În cauza “I. Dalban” împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constituită conform art. 27 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (convenția), astfel cum a fost modificată prin Protocolul nr. 11), și conform dispozițiilor aplicabile din regulamentul interior,, în Marea Camera compusă din următorii judecatori:

domnii L. Wildhaber, președinte;

A. Pastor Ridruejo;

L. Makarczyk;

P. Kuris;

R. Turmen;

J. - P. Costa;

doamna F. Tulkens;

V. Straznicka;

domnii M. Fischbach;

V. Butkevych;

doamna H. S. Greve;

domnii A. B. Baka;

R. Maruste;

E. Levits;

doamnele S. Botoucharova; R. Besteliu, judecător ad-hoc;

precum și

domnul P. J. Mahoney, grefier adjunct,

după ce a deliberat în Camera de Consiliu în zilele de 8 ianuarie, 24 ianuarie și 9 septembrie 1999, pronunță următoarea hotărâre, adoptată la 9 septembrie 1999:

¹ Această hotărâre poate suferi schimbări de formă înaintea apariției în versiune definitivă în culegerea oficială cuprinzând hotărâri și decizii ale Curtii.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

PROCEDURA

1. Curtea a fost sesizată, în conformitate cu fostul art. 19 din convenție, de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului (Comisia), la data de 27 aprilie 1998 și apoi la data de 5 mai 1998, de către doamna Elena Dalban, văduva reclamantului, decedat la data de 13 martie 1998, în termenul de 3 luni prevăzut de fostele art. 32 alin. 1 și art. 47 din convenție. La originea cauzei se afla o cerere (nr. 28.114/95) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Ionel Dalban, a sesizat Comisia la data de 20 aprilie 1995, în temeiul art. 25.

Pentru motive de ordin practic prezenta hotărâre va continua să îl numească pe domnul Dalban “reclamant”, deși aceasta calitate ar trebui să fie atribuită doamnei Dalban (Hotărârea Ahmet Sadik împotriva Greciei din 15 noiembrie 1996, Culegere de hotărâri și decizii, 1996-V, pag. 1.641, alin. 3). Cererea Comisiei face trimitere la dispozițiile fostelor art. 44 și 48, astfel cum au fost modificate de Protocolul nr. 9, pe care România l-a ratificat, precum și la declarația română, prin care se recunoaște jurisdicția obligatorie a Curtii (fostul articol 46). Cererea citată și plângerea reclamantului au ca obiect obținerea unei decizii cu privire la chestiunea de a ști dacă situația de fapt este de natură să ducă la concluzia că statul pârât a încălcat exigentele art. 6 alin. 1 și ale art. 10 din convenție.

2. Doamna Dalban a fost reprezentată [art. 31 alin. 1 din fostul regulament B], de domnul I. Popa, avocat în Baroul Bacău, pe care domnul Thor Vilhjalmsson, vicepresedinte al Curtii la acea dată, l-a autorizat să folosească limba română în procedura scrisă.

3. În calitate de presedinte al Camerei care fusese inițial constituită (fostul art. 43 din convenție și art. 21 din fostul regulament B) pentru a analiza în special chestiunile de procedură care s-ar putea ridica înaintea intrării în vigoare a Protocolului nr. 11, domnul Thor Vilhjalmsson i-a consultat, prin intermediul grefierului, pe domnul Aurel Ciobanu-Dordea, agent al Guvernului român (Guvernul), avocatul reclamantului și pe domnul C. Bârsan, delegatul Comisiei, cu privire la organizarea procedurii scrise. Conform ordonanței emise în urma acestor demersuri, grefierul a primit memoriile Guvernului și ale reclamantului la data de 30 iulie și, respectiv, la data de 31 august 1998.

4. În urma intrării în vigoare a Protocolului nr. 11 la data de 1 noiembrie 1998 examinarea cauzei a fost încredințată, în aplicarea art. 5 alin. 5 din protocolul citat, Marii Camere. Marea Camera a fost compusă din domnul C. Bârsan, judecător ales în numele României [art. 27 alin. 2 din convenție și art. 27 alin. 4 din regulament], domnul L. Wildhaber, presedinte al Curtii, doamna E. Palm, vicepresedinta a Curtii, domnul J.-P. Costa și domnul M. Fischbach, ambii

Dalban versus România

vicepresedinti ai sectiei (art. 27 alin. 3 din conventie si art. 24 alin. 3 si 5 a) din regulament)]. În afara de acestia au mai fost desemnati: domnul A. Pastor Ridruejo, domnul G. Bonello, domnul J. Makarczyk, domnul P. Kuris, domnul R. Turmen, doamna F. Tulkens, doamna V. Straznicka, domnul V. Butkevych, doamna H. S. Greve, domnul A. B. Baka, domnul R. Maruste si doamna S. Botoucharova. Ulterior s-a constatat ca domnul Bârsan, care participase la examinarea cauzei de catre Comisie, nu mai era compatibil cu calitatea de membru al Marii Camere (art. 28 din regulament). Prin urmare Guvernul a desemnat-o pe doamna R. Besteliu pentru a participa în calitate de judecator ad-hoc (art. 27 alin. 2 din conventie si art. 29 alin. 1 din regulament).

5. Presedintele a hotarât ca nu era necesar ca în aceasta cauza Comisia sa desemneze un delegat (art. 99 din regulament).

6. Dupa ce i-a consultat pe Agentul guvernamental si pe avocatul doamnei Dalban Marea Camera a hotarât ca nu era nevoie sa se tina o audiere publica. 7. La data de 16 si, respectiv, 22 decembrie 1998 grefierul a primit observatiile complementare ale reclamantului si ale Guvernului. Acesta din urma ruga Curtea sa amâne pronuntarea, având în vedere recursul în anulare cu care Parchetul a sesizat Curtea Suprema de Justitie si prin care s-a solicitat anularea celor doua hotarâri prin care reclamantul a fost condamnat. 8. Prin urmare domnul E. Levits, membru supleant, l-a înlocuit pe domnul Bonello aflat în imposibilitate de a participa [art. 24 alin. 5 b) din regulament]. 9. La data de 8 ianuarie 1999 Marea Camera a hotarât suspendarea examinarii cauzei.

10. La data de 21 mai 1999 Guvernul, prin intermediul noului sau agent, domnul C.-L. Popescu, a trimis grefei textul deciziei Curtii Supreme de Justitie din 2 martie 1999. La data de 6 mai si, respectiv, 1 iunie 1999 reclamantul si Guvernul au depus, la cererea presedintelui, comentariile lor cu privire la aceasta decizie.

11. Ulterior domnul L. Ferrari Bravo, membru supleant, a înlocuit-o pe doamna Palm, aflata în imposibilitate de a participa [art. 24 alin. 5 b) din regulament].

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANTELE CAUZEI**

12. Ziarist si director al revistei saptamânale locale "Cronica Romascană", domnul Ionel Dalban a locuit la Roman pâna la moartea sa, survenita la data de 13 martie 1998.

13. La data de 23 septembrie 1992 reclamantul a publicat în nr. 90/1992 al respectivei reviste un articol intitulat "Fraude de zeci de milioane la I.A.S.

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Roman”, în care dezvalua fraudele care ar fi fost comise de directorul Întreprinderii Agricole de Stat “Fastrom” Roman (fosta I.A.S.), G.S. Citând rapoartele direcției economice din cadrul Poliției Generale, ziaristul a scris: “(...) o noua fraudă de proporții incredibile se dezvaluie la Societatea Comercială “Fastrom” S.A. Roman, fost I.A.S., avându-l în prim plan pe un alt rasfatat al nomenclaturii comuniste locale, domnul G.S. Valoarea pagubei produse de dumnului [...] se ridică, după estimările poliției economice din Inspectoratul General al Poliției și ale altor experți din capitală, la peste 23 milioane lei! Frauda constă în documente intrate în gestiunea depozitului central al I.A.S. Roman, dar marfurile propriu-zise nu sunt de găsit în inventarele unităților din subordine. S-a stabilit că multe dintre aceste marfuri au fost înlocuite cu ce au avut nevoie domnul Smîntîna și apropiații săi sau pur și simplu au fost transformate în lei, împartite apoi fratește. Jafă ca în codru!

Opinia publică românească se întreaba: cum a fost posibil? Poate ne va spune domnul senator R.T., care până în acest an [...] a fost împuternicit al statului la “Fastrom” Roman. În această calitate, domnia sa a ridicat pe statele de plată, luna de luna, însumat, sute de mii de lei. Pentru ce sau, altfel spus, cum a aparat interesele statului s-a văzut [...]”

14. La data de 6 ianuarie 1993 reclamantul a publicat (în nr. 104/1993 al revistei) un articol în care se putea citi: *“Dacia break cu număr de înmatriculare 2-NT-173, aparținând ‘Fastrom’ a fost ‘achiziționată’ timp de un an și jumătate de către domnul senator R.T., de vineri până luni, pentru a-l duce și a-l aduce la Aeroportul de la Bacău (sofer R.M.), poveste deja terminată, dar care încă nu a fost uitată.”*

15. Apreciind aceste afirmații ca defaimatoare, G.S. și R.T. au formulat plângeri penale prealabile împotriva domnului Dalban, invocând art. 206 din Codul penal.

16. La data de 24 iunie 1994 Judecătoria Roman l-a condamnat pe reclamant la 3 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie, dispunând suspendarea executării pedepsei și obligarea acestuia la plata unei sume de 300.000 lei partilor civile R.T. și G.S. În plus reclamantului i-a fost interzisă exercitarea profesiei pe o durată nedeterminată.

17. Instanța a motivat că, deși G.S. a fost cercetat penal în două cauze, parchetul a dispus la data de 7 septembrie 1990 și la data de 10 decembrie 1992 neînceperea urmăririi penale pentru infracțiunile de delapidare și de abuz în serviciu contra intereselor obștești (art. 248 din Codul penal). În ceea ce îl privește pe R.T. instanța a constatat că, în calitate sa de membru al Consiliului reprezentanților statului, primise o indemnizație de 55.000 lei în perioada iunie 1991 - iulie 1992 și nu “sute de mii” de lei. În plus, conform regulamentului interior al Senatului, “prefecturile, în scopul exercitării

Dalban versus România

activitatilor senatoriale, vor pune la dispozitie senatorilor un mijloc de transport si o secretara”, iar prin adresa nr. 4.849/1991 Prefectura Judetului Neamt a solicitat conducerii Întreprinderii Agricole de Stat “Fastrom” Roman sa puna la dispozitie biroului senatorial Roman o masina. Judecatorii au constatat ca afirmatiile reclamantului nu corespundeau realitatii.

18. Reclamantul a declarat recurs. Din punctul sau de vedere rapoartele Directiei economice a politiei, care au stat la baza acuzarii lui G.S., procesele-verbale întocmite de inspectori financiari la datele de 19 iunie, 26 iunie si, respectiv, 18 decembrie 1992, precum si declaratiile membrilor consiliului de administratie si ai sindicatului Societatii Comerciale “Fastrom” Roman constituiau probe ale operatiunilor contabile ilegale efectuate de G.S., directorul societatii comerciale. Sumele în discutie se ridicau, conform acestor documente, la mai mult de 23 milioane lei.

19. În ceea ce-l priveste pe R.T., reclamantul a subliniat ca Judecatoria Roman a constatat prin hotarârea din 24 iunie 1994 ca folosea o masina a Societatii Comerciale “Fastrom” Roman. Cu privire la afirmatiile referitoare la indemnizatia primita de R.T., domnul Dalban a negat orice caracter defaimator, desi a indicat o suma gresita

20. Prin decizia din 7 decembrie 1994 Tribunalul Neamt a mentinut, cu opinia separata a unui judecator, pedeapsa cu închisoarea si despagubirile acordate partilor civile în prima instanta. Constatând ca fata de G.S. s-a dispus de doua ori neînceperea urmaririi penale, instanta a considerat, fara a examina rapoartele politiei furnizate de reclamant pentru a-si justifica afirmatiile, ca acestea nu corespundeau realitatii. În ceea ce îl priveste pe senator instanta a constatat ca folosirea masinii era legala.

Interdictia exercitarii profesiei de ziarist a fost în schimb înlaturata “datorita comportamentului corespunzator al reclamantului”.

21. Judecatorul M.C. a motivat opinia separata dupa cum urmeaza: *“(...) Dezvaluirea adevarului este o conditie sine qua non pentru îndepartarea lacunelor si pentru apararea intereselor societatii. Aceste interese sunt prioritare apararii cu orice pret a propriilor noastre reputatii. Constiinta ridicata a cetatii, ziaristul are dreptul si obligatia de a pune în discutie institutiile si oamenii acestora, pentru a controla daca munca lor este satisfacatoare, daca ei își justifica mandatul cu care au fost învestiti si daca prestigiul cu care sunt înconjurati este autentic sau fals. Nimeni nu este infailibil si nici nu poate pretinde ca este.*

Mi se pare nedrept sa-l condamnam pe ziaristul Ionel Dalban atâta vreme cât el nu a facut decât sa-si îndeplineasca datoria de ziarist în mod obiectiv, dornic sa contribuie la asanarea climatului moral al orasului în care traieste si munceste (...).”

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

22. În ciuda acestei condamnari, reclamantul a continuat sa publice informatii cu privire la fraudă pretinsa a fi fost comisa de G.S. De altfel, reclamantul nu a achitat despagubirile catre partile civile.

23. În urma acestor dezvaluiri Comisia de ancheta a abuzurilor de pe lângă Parlamentul României a sesizat Parchetul Neamt.

24. Pe de alta parte, organizatia neguvernamentala "Liga democratica pentru dreptate" a reluat aceste dezvaluiri, iar ca urmare, Parchetul de pe lângă Judecatoria Roman a dispus la data de 20 iulie 1994 o noua cercetare penala împotriva lui G.S.

25. Dupa condamnarea reclamantului articole asupra aceluiasi subiect au fost publicate si de alte ziare, dintre care cotidianul national de mare tiraj "Adevarul".

26. Numerosi ziaristi au considerat condamnarea reclamantului o "încercare de intimidare" a presei.

27. La data de 24 aprilie 1998, parchetul a sesizat Curtea Suprema de Justitie cu recurs în anulare împotriva celor doua hotarâri judecatoresti în discutie, cu motivarea ca nu erau întrunite elementele constitutive ale infractiunii de calomnie.

28. Prin decizia din 2 martie 1999, instantă suprema a admis recursul în anulare. În ceea ce priveste fapta de calomnie savârșita în dauna partii vatamate G.S., instantă suprema l-a achitat pe reclamant, apreciind ca acesta actionase cu buna-credinta. În ceea ce priveste fapta de calomnie savârșita în dauna partii vatamate R.T., Curtea a anulat cele doua hotarâri, considerând întemeiata condamnarea domnului Dalban, dar, având în vedere decesul acestuia din urma, a pronuntat încetarea procesului penal.

II. ELEMENTE DE DREPT INTERN

29. Dispozitiile aplicabile din Codul penal sunt urmatoarele:

ARTICOLUL 206

"Afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoana, care, daca ar fi adevarata, ar expune acea persoana la o sanctiune penala, administrativa sau disciplinara, ori dispretului public, se pedepseste cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amenda.

Actiunea penala se pune în miscare la plângerea prealabila a persoanei vatamate.

Împacarea partilor înlatura raspunderea penala."

Dalban versus România

ARTICOLUL 207

“Proba veritatii celor afirmate sau imputate este admisibila, daca afirmarea sau imputarea a fost savârsita pentru apararea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a facut proba veritatii nu constituie infractiunea de insulta sau calomnie.”

30. Dispozitiile aplicabile din Codul de procedura penala sunt urmatoarele:

ARTICOLUL 385

*“Hotarârile sunt supuse casarii în urmatoarele cazuri:
(...)*

10. instanta nu s-a pronuntat asupra unei fapte retinute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare sau cu privire la unele probe administrate ori asupra unor cereri esentiale pentru parti, de natura sa garanteze drepturile lor si sa influenteze solutia procesului;

(...).”

ARTICOLUL 504

“Orice persoana care a fost condamnata definitiv are dreptul la repararea de catre stat a pagubei suferite, daca în urma rejudecarii cauzei s-a stabilit prin hotarâre definitiva ca nu a savârsit fapta imputata ori ca acea fapta nu exista

(...)

Nu are dreptul la repararea pagubei persoana care, în cursul urmaririi penale sau al judecatii, cu intentie sau din culpa grava a stânjenit sau a încercat sa stânjeneasca aflarea adevarului.

Persoanelor aratate în alin. 1 si 2, care înainte de arestare erau încadrate în munca, li se calculeaza la vechimea în munca si timpul cât au fost arestate, iar persoanelor aratate în alin. 1 li se calculeaza la vechimea în munca si timpul cât au executat pedeapsa la locul de munca.”

ARTICOLUL 505

“Actiunea pentru repararea pagubei poate fi pornita de persoana îndreptatita potrivit art. 504, iar dupa moartea acesteia poate fi continuata sau pornita de catre persoanele care se aflau în întreținerea sa.

Actiunea poate fi pornita în termen de un an de la ramânerea definitiva a hotarârii de achitare sau de la data ordonantei de scoatere de sub urmarire.”

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

PROCEDURA ÎN FATA COMISIEI

31. Domnul Dalban a sesizat Comisia la data de 20 aprilie 1995. Invocând art. 6 alin. 1 și art. 10 din convenție, el s-a plâns de caracterul inechitabil al procesului și de o încălcare a dreptului la libertatea de exprimare.

32. Comisia a reținut cererea (nr. 28.114/94) la data de 9 septembrie 1996. În raportul din 22 ianuarie 1998 (art. 31) a constatat în unanimitate că a existat o încălcare a art. 10 și că nu a fost nevoie să examineze dacă a avut loc și o încălcare a art. 6 alin. 1 (31 de voturi, împotriva un vot). Textul integral al opiniei Comisiei figurează în anexa la prezenta hotărâre).

33. Avocatul doamnei Dalban a invitat Curtea să constate încălcarea art. 10 din convenție și să acorde clienței sale o despăgubire echitabilă de 250 milioane lei pentru daune materiale și morale.

34. Guvernul a rugat Curtea, în principal, să radieze cauza de pe rol, din moment ce văduva reclamantului nu poate invoca, în opinia sa, un interes personal pentru continuarea procedurii. În subsidiar acesta nu contestă că a avut loc o încălcare a art. 10 din convenție, dar invită Curtea să radieze cauza, cu motivarea că decizia Curtii Supreme de Justiție din 2 martie 1999 ar fi reparat respectivă încălcare. În ceea ce privește capatul de cerere întemeiat pe art. 6 alin. 1 din convenție Guvernul cere Curtii să constate că aceste dispoziții nu au fost încălcate. În final solicită respingerea pretențiilor formulate de doamna Dalban în virtutea art. 41 din convenție.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA OBIECTUL LITIGIULUI

35. Într-o scrisoare din data de 16 decembrie 1998 adresată Curtii avocatul Popa a reclamat spargerea cabinetului său de avocat și furtul unor documente care priveau cauza de față, precum și interceptarea de către niste necunoscuți a două scrisori adresate Curtii.

36. Guvernul subliniază faptul că, *“având în vedere obiectul cererii (...)”*, plângerea avocatului este neîntemeiată.

37. Deoarece aceste capete de cerere nu au fost făcute cunoscute Comisiei în etapa admisibilității, ele nu pot face obiectul de examinare a Curtii (a se vedea în special, *mutatis mutandis*, Hotărârea Janowski împotriva Poloniei din 21 ianuarie 1999, *Colectie de hotărâri și decizii*, 1999).

Dalban versus România

II. CU PRIVIRE LA CEREREA DE RADIERE DE PE ROL

38. În observațiile sale din data de 1 iunie 1999 adresate Curtii Guvernul solicita radierea cauzei de pe rol, cu motivarea ca vaduva reclamantului, în memoriul sau din data de 31 august 1998, nu ar invoca, așa cum a făcut-o în cererea sa din data de 5 mai 1998, un interes personal pentru continuarea procedurii, ci s-ar referi la interesul defunctului sau sot.

39. Curtea constata mai întâi ca reclamantul a fost condamnat de instanțele române pentru calomnie prin presa. Ea considera ca vaduva domnului Dalban are un interes legitim pentru a se constata ca a avut loc o încălcare a dreptului la libertatea de exprimare datorita condamnării acestuia. Prin urmare cererea Guvernului, prin care se solicita radierea de pe rol a cauzei, trebuie respinsa. Curtea recunoaste calitatea procesuala a doamnei Dalban.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCALCARE A ART. 10 DIN CONVENTIE

40. Conform susținerilor reclamantului condamnarea sa pentru calomnie a adus atingere dreptului sau la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din convenție, care prevede următoarele:

“1. Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la pierderea calității de “victimă”

41. Curtea constata, în primul rând, ca decizia Curtii Supreme de Justiție din 2 martie 1991, care a admis recursul în anulare al parchetului, a anulat cele două hotărâri de condamnare aflate la originea cererii întemeiate pe art. 10 din convenție (a se vedea alin. 28 de mai sus).

Hotarâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

42. În observatiile sale din data de 1 iunie 1999, Guvernul sustine ca, în ceea ce privește condamnarea reclamantului pentru calomnierea lui G.S., instanța supremă a pronunțat achitarea, considerând ca domnul Dalban acționase cu bună-credință. Aceasta concluzie, alături de posibilitatea pe care o avea văduva de a recupera pe cale judiciară civilele daunele pretinse a fi fost suferite, constituie, conform Guvernului, o recunoaștere *“în substanța a unei eventuale încălcări a convenției și permite din plin despăgubirea în conformitate cu dreptul intern”*. Guvernul invită, prin urmare, Curtea să respingă cererea pentru pierderea calității de *“victima”*.

În ceea ce privește condamnarea pentru calomnierea senatorului R.T. Guvernul subliniază ca cele două hotărâri care făceau obiectul recursului parchetului au fost casate de Curtea Supremă de Justiție *“și, după o nouă judecată, [aceasta] a pronunțat încetarea procesului penal ca urmare a decesului inculpatului”*. Considerând că în acest mod a reparat pretinsa încălcare a art. 10 din convenție, Guvernul *“lasă la aprecierea Curtii”* faptele respective.

43. Avocatul doamnei Dalban consideră decizia Curtii Supreme *“un adevărat rechizitoriu la adresa”* defunctului reclamant și *“o apologie explicită a lui R.T.”*.

44. În Hotărârea sa Amuur împotriva Franței din 25 iunie 1996 Curtea a reafirmat că *“o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-și pierde calitatea de victimă, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în substanță, și apoi au reparat încălcarea convenției”* (Culegere, 1996-III, pag. 8-46, alin. 36).

În cazul de față, chiar dacă decizia Curtii Supreme de Justiție, care a anulat hotărârile atacate cu motivarea că reclamantul acționase cu bună-credință, pe baza unor documente oficiale privitoare la G.S. (a se vedea mai sus alin. 28), ar putea trece drept o recunoaștere în substanță a limitării nejustificate a *“dreptului la libertatea de exprimare”*, Curtea apreciază că decizia menționată nu constituie o reparație adecvată în sensul propriei sale jurisprudențe. Într-adevăr, pe de o parte, deși Guvernul citează art. 998 și 999 din Codul civil și art. 505 din Codul de procedură penală (a se vedea alin. 30 de mai sus), nu este clar dacă și prin ce mijloace doamna Dalban va putea obține vreo despăgubire. Pentru că responsabilitatea civilă să fie angajată, calea deschisă de Codul civil prevede existența unei culpe. Doamna Dalban afirmă, fără a fi contrazisă de Guvern, că trebuie plătită o taxă de timbru consistentă. În ceea ce privește calea prevăzută de Codul de procedură penală nu ar fi rezonabil să se solicite doamnei Dalban să declanșeze o nouă procedură cu un final cel puțin incert, după ce cercetarea judecătorească s-a finalizat printr-o condamnare confirmată în recurs. În ceea ce privește concluziile privindul pe senatorul R.T., inserate în decizia din data de 2 martie 1999, Curtea constată că instanța supremă română a considerat

Dalban versus România

întemeiata condamnarea reclamantului, întrucât acesta acționase în scopul creării unui prejudiciu, fara a verifica înainte informațiile publicate în articolele incriminate (a se vedea alin. 28 de mai sus). Decizia prin care s-a încetat procesul penal nu a fost pronunțată decât datorită decesului domnului Dalban. Este evident că nu exista nici o recunoaștere explicită sau implicită din partea autorităților naționale a încălcării art. 10.

45. În concluzie Curtea apreciază că văduva reclamantului poate să se pretindă “*victimă*” în sensul art. 34 din convenție.

B. Cu privire la temeinicia plângerii

46. Nimeni nu contestă în fața Curții că a existat o ingerință a unei autorități publice în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, garantată de primul alineat al art. 10 din convenție, datorată condamnării în litigiu. Nu se poate contesta faptul că ingerința era “*prevăzută de lege*” și urmarea unui scop legitim, “*apărarea reputației (...) altora*”, și că răspundea deci la două dintre condițiile care permit ca ingerința să fie considerată ca justificată din punct de vedere al alin. 2 al art. 10 din convenție. Curtea a făcut aceleași constatări pe care le-a făcut deja Comisia.

47. În ceea ce privește chestiunea de a ști dacă atingerea era necesară “într-o societate democratică”, Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența constantă, trebuie stabilit dacă atingerea în litigiu corespundea unei nevoi sociale imperioase, dacă era proporțională cu scopul legitim urmărit, dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt întemeiate și suficiente (a se vedea, între altele, Hotărârea Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei din 20 mai 1999, Colecție de hotărâri și decizii, 1999). Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor naționale, ci de a verifica, din perspectiva art. 10, având în vedere toate circumstanțele cauzei, deciziile pe care acestea le-au pronunțat în virtutea puterii lor de apreciere (ibidem, alin. 60, și, printre altele, Hotărârea Fressoz și Roire împotriva Franței din 21 ianuarie 1999, Colecție de hotărâri și decizii-I, 1999).

48. Articolele incriminate tratau un subiect de interes public: administrarea patrimoniului statului și modul în care oamenii politici își îndeplinesc mandatul. Primul articol dădea informații extrase din dosarele de cercetare penală ale direcției economice a poliției, punând în discuție gestionarea Întreprinderii Agricole de Stat “Fastrom”, al cărei director a fost G.S., R.T. fiind reprezentantul statului în consiliul de administrație. Al doilea articol menționa indemnizația primită în această calitate de senatorul R.T., precum și faptul că a folosit un autoturism pus la dispoziția sa de către societate (a se vedea pct. 13 și 14 de mai sus).

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

49. Pentru a se pronunța în cauză, Curtea trebuie deci să țină seama de un element deosebit de important: rolul esențial jucat de presa într-o societate democratică. Dacă presa nu trebuie să depășească anumite limite, îndeosebi în ceea ce privește reputația și drepturile celorlalți, precum și necesitatea de a împiedica divulgarea unor informații confidențiale, sarcina sa este totuși comunicarea, cu respectarea datoriei și responsabilităților proprii, a informațiilor și ideilor referitoare la orice problemă de interes general. Mai mult, Curtea este conștientă de faptul că libertatea în domeniul presei scrise include, de asemenea, și recurgerea la o anumită doză de exagerare, chiar de provocare. În cauze asemănătoare celei de față, marja de apreciere a autorităților naționale se circumscrie interesului unei societăți democratice de a permite presei să își joace rolul indispensabil de “câine de pază” și să își exercite aptitudinea de a da informații cu privire la problemele de interes general (Hotărârea în cauza Tromso și Stensaas împotriva Norvegiei, citată mai sus la alin. 59). Într-adevăr, este inadmisibil ca un ziarist să nu poată formula judecăți critice de valoare decât sub condiția demonstrării veridicității (Hotărârea Lingens împotriva Austriei din 8 iulie 1986, seria A nr. 103, pag. 28, alin. 46).

50. În acest caz Curtea constată, la fel ca și Comisia, că nu s-a făcut dovada că faptele descrise în articole erau în totalitate false și că serveau alimentării unei campanii de defaimare a lui G.S. și a senatorului R.T. Articolele domnului Dalban nu se refereau la aspecte ale vieții particulare ale lui R.T., ci la comportamentul și atitudinea sa în calitate de ales al poporului (a se vedea alin. 13 și 14 de mai sus). Formulele folosite de reclamant pentru a-și exprima părerea asupra practicilor sus-numitului senator și asupra modului în care acesta și-a îndeplinit mandatul au fost considerate de instanțele naționale ca necorespunzătoare realității și deci calomnioase. În ceea ce îl privește pe G.S., acestea au apreciat că neînceperea urmăririi penale dispusă de către parchet era suficientă pentru a stabili că informațiile continute în articole erau false, și aceasta fără să se fi examinat anterior probele furnizate de reclamant (a se vedea alin. 17 și 20 de mai sus).

51. Guvernul nu contestă concluzia Comisiei, conform căreia, avându-se în vedere chiar îndatoririle și responsabilitățile unui ziarist atunci când acesta se prevalează de dreptul pe care i-l garantează art. 10 din convenție (...), condamnarea reclamantului nu poate fi considerată ca “*necesară într-o societate democratică*”.

52. Curtea ia act de aceasta și constată și ea că, în raport cu scopul legitim urmărit, condamnarea penală a domnului Dalban la o pedeapsă cu închisoarea a constituit o încălcare disproporționată a dreptului la libertatea de exprimare a unui ziarist.

În consecință a existat o încălcare a art. 10 din convenție.

Dalban versus România**IV. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCALCARE A ART. 6 ALIN. 1 DIN CONVENTIE**

53. Reclamantul afirma ca nu a beneficiat de un proces echitabil din cauza faptului ca instanțele naționale nu au avut în vedere probele administrate în apărare, respectiv documentele oficiale care au servit ca sursa articolelor sale (a se vedea alin. 17 și 20 de mai sus). El invocă art. 6 alin. 1 care prevede următoarele:

“Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, (...) de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa (...)”

54. Guvernul invită Curtea să declare ca nu a existat o încălcare a acestor dispoziții, deoarece “absenta unor trimiteri explicite la argumentele invocate de domnul Dalban” nu poate fi considerată o neexaminare a argumentelor sale. Faptul că documentele în discuție au fost admise ca probă și depuse la dosar conduce la concluzia că judecătorii naționali au examinat și au avut în vedere toate actele depuse de reclamant.

55. Având în vedere concluzia în ceea ce privește capatul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție, Curtea, la fel ca și Comisia, consideră ca nu este necesar ca examineze faptele reținute și din punct de vedere al art. 6 alin. 1.

V. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENTIE

56. Conform art. 41 din convenție:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Parti contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Despagubiri

57. Doamna Dalban solicită acordarea sumei de 250 milioane lei românești (ROL) ca reparație a prejudiciului moral cauzat de condamnarea care a condus la discreditarea defunctului sau sot și a prejudiciului material care ar decurge din pierderile suferite în urma dispariției revistei “Cronica Romască”. Ea precizează că “această sumă reprezintă o recompensă minimă, destinată exclusiv reparației ziarului”, și nu o sporire a averii personale.

58. Guvernul subliniază în primul rând absenta oricărei legături de cauzalitate între pretențiile formulate și prejudiciul material pretins și consideră ca suma indicată ar fi oricum exagerată. În ceea ce privește prejudiciul moral,

Hotărâri ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

simpla constatare a încălcării art. 10 din convenție ar constitui în sine o satisfacție echitabilă suficientă. În privința despăgubirilor la care a fost obligat reclamantul, Guvernul susține că ele nu au fost niciodată achitate, reamintind posibilitatea pe care o are doamna Dalban de a le recupera printr-o acțiune civilă.

59. Curtea împartășește punctul de vedere al Guvernului cu privire la pretinsul prejudiciu material. În ceea ce privește daunele morale, ea consideră, dimpotrivă, că reclamantul și vduva sa au suferit un asemenea prejudiciu care nu poate fi reparat suficient prin simpla constatare a încălcării. În cauza, decesul domnului Dalban, intervenit înaintea introducerii de către parchet a recursului în anulare, este un element care trebuie luat în considerare la evaluarea prejudiciului. Ținând seama de rata ridicată a inflației în România, Curtea va exprima suma acordată în franci francezi (FRF), convertibili în lei românești la cursul zilei. Curtea acordă doamnei Dalban 20.000 FRF. În ceea ce privește al treilea argument al Guvernului Curtea se limitează să constate că doamna Dalban nu solicită rambursarea despăgubirilor la care a fost obligat reclamantul, cu atât mai mult cu cât ele nu au fost plătite (a se vedea alin. 22 de mai sus).

B. Taxe și cheltuieli

60. Reclamantul a beneficiat de asistență judiciară în fața Comisiei și apoi a Curtii, iar vduva sa nu a solicitat rambursarea unor taxe și cheltuieli suplimentare.

C. Dobânzi

61. Curtea consideră necesar să rețină dobânzile legale aplicabile în Franța la data adoptării prezentei hotărâri, adică 3,47% pe an.

Dalban versus România

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE:

1. Hotaraste ca mostenitoarea reclamantului are calitatea de a se substitui în drepturile sale.
2. Hotaraste ca vaduva reclamantului poate sa se pretinda “victima” în sensul art. 34 din conventie.
3. Hotaraste ca a avut loc o încălcare a art. 10 din conventie.
4. Hotaraste ca nu se impune examinarea cauzei din punct de vedere al art. 6 alin. 1.
5. Hotaraste:
 - a) ca statul pârât trebuie sa plateasca vadei reclamantului, în termen de 3 luni, 20.000 (douazeci de mii) franci francezi cu titlu de prejudiciu moral, convertibili în lei românești la cursul din momentul platii;
 - b) ca aceasta suma va fi majorata cu o dobânda simpla de 3,47% pe an, începând cu data expirării termenului mai sus mentionat si pâna la data achitării sumei.
6. Respinge celelalte cereri privind acordarea de despagubiri.

Redactata în limbile franceza si engleza, apoi pronuntata în sedinta publica la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg la data de 28 septembrie 1999.

Luzius Wildhaber,
presedinte

Paul Mahoney,
grefer adjunct

**Decizia penala 284/A a Tribunalului Municipiului Bucuresti, din
data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996**

Dosar nr. 4379/1996

**TRIBUNALUL MUNICIPIULUI BUCURESTI SECTIA A-II-A PENALA
DECIZIA PENALA NR. 284/A**

Sedinta publica de la 24 martie 1997

	Tribunalul compus din:
PRESEDINTE	DUMITRU MIRANCEA
JUDECATOR	FLORICA DUTA
JUDECATOR	RODICA AIDA POPA
GREFIER	CORNELIA BUCUR

MINISTERUL PUBLIC

PARCHETUL DE PE LÂNGA TMB prin procuror RAZVAN UDANGIU

Pe rol fiind pronuntarea asupra apelurilor declarate de apelantii inculpati ROSCA STANESCU SORIN STEFAN si ARDELEANU CRISTINA ce are loc azi 24 martie 1997 în sedinta publica în prezenta completului de judecata si a reprezentantului Ministerului Public în aceeași componenta ca la termenul de la 17.03.1997, fiind citit dispozitivul prezentei decizii de catre presedintele completului de judecata în cond. art. 358 alin. 1 rap. la art. 310 alin. 1 C.p.p., lipsind inculpatii, fiind de fata aparatorul ales al apelantilor inculpati, avocat Doru Cosma.

Dezbaterile în fond au avut loc în sedinta publica la data de 17.03.1997, au fost consemnate în încheierea de sedinta de la acea data care face parte integranta din prezenta si când tribunalul având nevoie de timp pentru a delibera si a se depune concluzii scrise de catre apararea apelantilor inculpati, a amânat pronuntarea pentru azi 24 martie 1997, nefiind depuse concluziile scrise ale apararii, când a dat urmatoarea decizie.

TRIBUNALUL

Asupra apelurilor penale de fata.

Prin sentinta penala nr. 1189/24.10.1996 a Judecatoriei Sector 1 Municipiul Bucuresti, pronuntarea în dosarul nr. 11600/1995, în baza art. 238 alin. 1 C.p. a fost condamnat inculpatul ROSCA STANESCU STEFAN SORIN, fiul lui Petre si Delia, nascut la 8.09.1949 în Brasov, cetatean român, absolvent al Facultatii de drept, de profesie ziarist, casatorit, un copil minor, domiciliat în Bucuresti, str. 10 Mese nr. 8, ap. 1, sector 2, la 1 an închisoare.

Prin aceeași sentinta în baza art. 238 alin. 1 C.p. a fost condamната inculpata

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

CRISTINA ARDELEANU, fiica lui Cristian si Mihaela, nascuta la 17.10.1975 în Bucuresti, cetatenie româna, absolvent liceu, redactor la ziarul “ZIUA”, necasatorita, domiciliata în Bucuresti, B-dul Eroilor Sanitari nr. 47, ap. 2, sector 5, la 1 an si 2 luni închisoare.

S-a facut aplic. art. 71 si 64 C.p.

A fost obligat fiecare inculpat la câte 500.000 lei cheltuieli judiciare catre stat.

Pentru a pronunta aceasta sentinta, instanta de fond, având în vedere ansamblul probator aflat la dosar, a constatat în fapt ca în baza sesizarii din oficiu din 11 mai 1995, Inspectoratul General al Politiei – Directia Cercetari Penale a dispus începerea urmaririi penale împotriva învinutilor Cristina Ardeleanu si Sorin Rosca Stanescu, director si respectiv redactor al cotidianului “ZIUA” pentru savârșirea infractiunii de ofensa adusa autoritatii prev. de disp. art. 238 alin. 1 C.p. constând în aceea ca au publicat sub semnatura proprie o serie de articole prin continutul carora au adus ofensa institutiei prezidentiale respectiv Presedintelui României Ion Iliescu, afirmând ca este “asasin si agent KGB” fiind racolat de Serviciile de spionaj ale fostei URSS.

Astfel, în nr. 270 din 9 mai 1995 al cotidianului “ZIUA” a fost publicat sub semnatura inculpatului Sorin Rosca Stanescu articolul *“un asasin în fruntea României – Ion Iliescu aratat cu degetul ca vinovat de crima în procesul Otopeni, candidat pentru a treia oara la functia prezidentiala, a ordonat la 22 decembrie 1989 distribuirea armelor, declansând astfel în mod deliberat genocidul care a urmat”*.

În continutul articolului inculpatul Sorin Rosca Stanescu precizeaza clar: “În baza probelor existente la Comisia Decembrie 1989 (este vorba de Comisia Parlamentara de investigatii asupra evenimentelor din decembrie 1989), carora li se adauga probele publicate de ziarul “ZIUA” si prin acest ultim document (raportul maiorului Ciocodei Mihai), îl acuz, la rândul meu, pe Ion Iliescu ca autor al genocidului din decembrie 1989”.

Documentul la care se refera semnatarul articolului, este asa cum s-a mentionat raportul maiorului Ciocodei Mihai catre colonelul Grofu Florin nr. 0278841 din 25.01.1990, fila 55 dosar urmarire. Din lecturarea acestui articol cât si din declaratiile date în timpul cercetarii de catre semnatarul raportului cât si de martorii Tataru Ionel, Rusi Alexandru, Rosu Victor si Vâta Florea, rezulta ca în seara de 22 decembrie 1989 la apelul televizat facut de Frontul Salvarii Nationale de a se apara sediul Televiziunii în care se perindau o multime de oameni civili si militari, unii dintre acestia cu functii de raspundere din cadrul Securitatii si MAN, “la putin timp dupa distribuirea armelor pentru cei doi ofiteri MAN, care urmau sa-l escorteze pe Nicu Ceausescu, s-a lansat primul atac asupra Televiziunii”, moment în care s-a cerut distribuirea armelor pentru apararea acestei institutii de catre dl. Iliescu – asa cum se retine în raport.

Decizia penala 284/A a Tribunalului Municipiului Bucuresti, din data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996

Aceasta mentiune este interpretata însa tendentios de catre inculpatul Rosca Stanescu în articolul intitulat “Un asasin în fruntea României” deoarece pe de o parte la acel moment Ion Iliecu nu avea nici o calitate oficiala pentru ca dispozitia sa sa fie executata, acest ordin neputându-se executa decât în baza ierarhiilor militare, iar pe de alta parte asa cum rezulta din declaratiile inculpatului, articolul sau “*reprezinta o opinie personala în interpretarea unui document*”.

De mentionat este însa si împrejurarea ca inculpatul sustine în articolul sus-mentionat ca acuzatia adusa lui Ion Iliescu se fundamenteaza si cu o serie de documente – stenograme ale declaratiilor unor martori – aflate la Comisia Parlamentara de investigatii asupra evenimentelor din Decembrie 1989, care la data aparitiei articolului nu-si finalizase cercetarea.

De altfel, pe parcursul desfasurarii întregului proces, inculpatul a încercat sa transfere probatoriile supuse atentiei acestei comisii catre instanta de judecata, situatie care nu a fost acceptata si care a stat la baza respingerii unor martori propusi de inculpat, neintrând în competenta acesteia analiza evenimentelor din Decembrie 1989.

Se desprinde clar concluzia ca în articolul publicat inculpatul Sorin Rosca Stanescu a urmarit denigrarea persoanei Presedintelui României, interpretarea personala data documentului mai sus mentionat venind în contradictoriu chiar cu explicatia semantica a cuvântului “asasin” – respectiv persoana care omoara miseleste si premeditat pe cineva. (Dictionarul Limbii Române Moderne).

Din analiza materialului probator aflat la dosar, instanta mai retine si faptul ca în paginile ziarului “ZIUA” sub semnatura reporterei Cristina Ardeleanu, a aparut o serie de articole în care s-a sustinut ideea potrivit careia Ion Iliescu a fost recrutat din primul an de studentie de KGB nr. 272 din 11 mai 1995, articole ce au fost sustinute si de inculpatul Sorin Rosca Stanescu.

În pofida faptului ca ulterior acestei date, în repetate rânduri, cu ocazia conferintelor de presa ale purtatorului de cuvânt al Presedintiei României, dl. Traian Chebeleu s-a precizat “*în mod solemn ca Ion Iliescu nu a fost nici macar contactat de vreun serviciu special român sau strain, inclusiv KGB si cu atât mai putin recrutat*”, campania de denigrare a acestuia a continuat.

Sursele de informare în vehicularea acestei stiri conform declaratiei inculpatei aflate la fila 29 d.u.p. au fost declaratiile date sub semnatura de mai multe persoane a caror identitate a fost verificata, iar conform declaratiei date la Parchetul General în ziua de 13 iunie 1995, o serie de documente procurate de aceasta si o declaratie primita “*printr-un intermediar*” de la numitul Igor Botnariciuc. Despre aceasta persoana inculpata a declarat ca l-a cunoscut în luna mai 1995 când a întreprins o calatorie la Moscova si de la care a aflat ca a fost

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

asistent la facultatea absolvita de Ion Iliescu, fiind persoana care a intermediat actiunea de recrutare la KGB a lui Ion Iliescu si care, tot conform declaratiei inculpatei, i-ar fi înmânat în dovedirea si sustinerea afirmatiilor sale o serie de documente pe care la rândul sau le-a predat inculpatului Sorin Rosca Stanescu.

Tot din declaratia inculpatei din data de 10.08.1995 fila 35 d.u.p., rezulta ca a facut înregistrari video ale convorbirii cu Igor Botnariciuc, caseta respectiva fiindu-i prezentata si inc. Rosca Stanescu care în acest mod l-a vazut pe Botnariciuc iar deplasarea la Moscova s-a facut având asupra sa si pasaport de serviciu si turistic. În legatura cu scrisorile adresate de Igor Botnariciuc inculpata Cristina Ardeleanu a declarat ca acestea i-au fost aduse prin intermediul unei persoane fiind dactilografiate si semnate de acesta, documente care au fost publicate în nr. 287/29.05.1995.

În considerentele sentintei se arata ca în fata instantei de judecata cei doi inculpati au fost audiati, inculpatul Rosca Stanescu declarând ca dupa întoarcerea de la Moscova, inculpata Ardeleanu nu i-a prezentat nici o caseta video sau banda audio cu înregistrarea convorbirilor cu Igor Botnariciuc, ci numai un document scris *“apartinând inculpatei scris în limba engleza si sintetiza discutia cu acesta”*. Inculpata Cristina Ardeleanu a precizat în declaratia data ca s-a deplasat de la Chisinau la Moscova, fara sa faca nici un fel de dovada în acest sens, unde a luat legatura cu I. Botnariciuc, discutia cu acesta fiind sintetizata într-un document scris în limba engleza si semnat de acesta iar ulterior scrisorile primite de la Botnariciuc au fost aduse de o persoana al carei nume nu a fost precizat.

Fata de aceste declaratii prin încheierea de la 28.03.1996 instanta din oficiu a pus în vedere inculpatilor sa depuna la dosar documente în legatura cu deplasarea la Moscova a inculpatei Cristina Ardeleanu, toate declaratiile sub semnatura din partea persoanelor cu care a intrat în contact precum si toate documentele primite de la Igor Botnariciuc si care au fost mai apoi înmânate inculpatului Rosca Stanescu.

Reluându-se discutia la termenul de la 25.04.1996 în legatura cu aceste probatorii inculpata Cristina Ardeleanu a revenit asupra tuturor declaratiilor date anterior precizând ca nu are nici un document în afara celor doua înscrisuri dactilografiate si semnate de Igor Botnariciuc, originalele care au fost predate instantei pentru întocmirea raportului de expertiza criminalistica si pe care aceasta le considera copii si nu originale, iar documentele prezentate de Igor Botnariciuc au ramas în posesia acestuia.

Asa cum s-a aratat spre deosebire de aceasta sustinere a inc. Cristina Ardeleanu, expertii criminalisti au precizat ca cele doua înscrisuri au reprezentat copii si nu originale si au fost dactilografiate la masina de scris “Optima” seria 663210 appartenând Institutului de Studii Sud-Est Europene. Aceste probe trebuie coroborate cu declaratia martorei Anton Manuela care a sustinut ca cele doua

Decizia penala 284/A a Tribunalului Municipiului Bucuresti, din data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996

documente au fost scrise de ea dupa dictarea facuta de inc. Cristina Ardeleanu, toate acestea facând dovada nesinceritatii si a relei-credinte a inculpatei.

În combaterea declaratiei data de martora Anton Manuela instanta a încuviințat, la cererea inculpatilor, audierea martorei Iordan Valentina, care datorita refuzului repetat de a se prezenta în fata instantei de judecata a fost adusa la termenul de la 24.10. cu mandat de aducere cu însoțitor. Dupa suspendarea sedintei de judecata acest martor s-a sustras audierii parasind sala de sedinta, refuzând astfel sa dea declaratii în fata completului de judecata. Asa cum rezulta din lista martorilor propusi de inculpata Cristina Ardeleanu fila 29 vol.II instanta, martora Iordan Valentina a fost solicitata pentru audiere în vederea relatarii faptului ca *“Manuela Anton i-a povestit cum a colaborat cu SRI. Detine date privind modul în care martora Anton Manuela a fost convinsa de SRI sa dea declaratia din faza de urmarire penala.”* Este de remarcat ca aceeași declaratie a fost mentinuta de martora si cu ocazia audierii ei de catre instanta de judecata. De altfel, toate sustinerile inculpatei Cristina Ardeleanu au fost contrazise de declaratia acestui martor si de documentele aflate la dosar.

Astfel, s-a facut dovada cu xerocopia pasaportului sau de serviciu nr. 0468189, eliberat la data de 15.12.1992, a carui valabilitate expira la 15.12.1997, ca nu se afla înscrisa nici o viza de deplasare pentru Moscova ci numai pentru Chisinau – perioada aprilie – mai 1995. Din adresa nr. 170345/15.08.1995 eliberata de Ministerul de Interne – Directia Generala de Pasapoarte si a Politiei de Frontiera rezulta ca inculpata Cristina Ardeleanu a avut pasaportul turistic R-0800468 eliberat la data de 4.02.1990, cu termen de valabilitate 14.02.1995, dupa aceasta data nemaexistând nici o alta cerere de prelungire a valabilitatii pasaportului.

De asemenea, asa cum s-a mai precizat, nu s-au depus nici un fel de documente de transport pe ruta Chisinau – Moscova, nu s-au prezentat deconturile de cheltuieli ca efect al deplasarilor, ba mai mult s-a depus la dosar un ordin de deplasare fara numar pe numele inculpatei Cristina Ardeleanu, în vederea “documentarii” la Chisinau pentru perioada 3 mai – 13 mai 1995, si care poarta data întocmirii 24 mai 1995, deci dupa expirarea perioadei de deplasare, document contrafacut pro cauza, stiut fiind ca aceste ordine de deplasare se întocmesc înaintea perioadei de plecare pentru a justifica operatiunile financiar-contabile de punere la dispozitie a diurnelor.

În aceeași ordine de idei s-a facut dovada cu adresa nr. 61000/1-449/21 din 9 iunie 1995, eliberata de Institutul Energetic din Moscova ca în perioada anilor 1950-1954 numitii Igor Botnariciuc si Alexandr Mihailovici Kavisciuc nu au functionat în cadrul Institutului Energetic Moscova, infirmând sustinerile inculpatei Cristina Ardeleanu potrivit carora Igor Botnariciuc a fost asistentul lui Ion Iliescu în timpul studiilor sale universitare.

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

Aceste dovezi se asociază și cu relațiile primite de la Ministerul Afacerilor Interne al Federației Ruse – adresa nr. 1976 din 10 iunie 1996 și nr. 5/9-3150/27.09.1996, care fac dovada clară că la adresele indicate de cei doi inculpați pentru a fi citați în calitate de martori Igor Botnariciuc și Alexandr Mihailovici Kavisciuc se aflau sediile caminelor unor institute de învățământ superior, iar în ceea ce-l privește pe Igor Botnariciuc, *“acesta nu figurează în evidența Direcției Generale MAI a orașului Moscova”*.

Instanta de fond reține că sinteza probatoriilor aflate la dosar duc la concluzia că cei doi inculpați prin articolele *“Un asasin în fruntea României”*, *“Presedintele României agent KGB”* au fost date publicității cu intenția vădită de a denigra institutia prezidențială și au avut ca obiect formularea unor acuzații extrem de grave, insultatoare, în cea mai mare parte plasmuite împotriva Presedintelui României.

În drept, se reține de instanța de fond că faptele săvârșite de cei doi inculpați întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de ofensă adusă autorității prev. de disp. art. 238 alin. 1. C.p. prin aceea că s-a urmărit să se aducă atingere onoarei persoanei care îndeplinește o activitate importantă în stat, respectiv Presedintele României Ion Iliescu și pentru realizarea acestei rezoluții infracționale inculpații au recurs la probe plasmuite. Acuzații potrivit cărora Ion Iliescu a fost racolat de KGB încă din perioada studenției și că acesta este autorul genocidului din decembrie 1998, făcute fără nici un suport probator numai pe supozitii personale au făcut dovada clară a intenției de a duce atingere onoarei persoanei aleasă ca Presedinte al României.

În considerentele sentinței se combat apărările inculpaților, se fac interpretări legate de deontologia ziaristilor care au încălcat normele eticii ziaristice și față de Rezoluțiile nr. 1003 și nr. 1215/1993 ale Adunării Parlamentare a Consiliului European, cu privire la obiectul juridic al incriminării din art. 238 C.p., problema neconstitucionalității art. 238 C.p. nefiind soluționată până la data pronunțării hotărârii instanței de fond, de către Curtea Constituțională.

În susținerea în fapt și în drept al celor reținute instanța de fond motivează individualizarea pedepselor aplicate inculpaților precum și lipsa acestora și a apărătorilor de la termenul de soluționare a cauzei invocând disp. art. 34 din Legea 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat și disp. art. 10 din Statutul Profesiei de Avocat.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel inculpații Sorin Rosca Stanescu și Cristina Ardeleanu (Tana fiind pseudonimul literar al Cristinei Ardeleanu) fără a arăta inițial în scris motivele de apel.

În apel, la termenul de judecată de la 20.01.1997 au fost depuse la dosar de către apărătorii apelanților inculpați cereri ample de probe noi motivate, note scrise, fiindu-le anexate xerocopii ale unor înscrisuri.

Decizia penală 284/A a Tribunalului Municipiului București, din data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996

Amplele sustineri ale apărătorilor apelanților inculpați, cât și poziția reprezentantului Parchetului, au fost consemnate în detaliu în încheierea de ședință de la data menționată, tribunalul amânând pronunțarea pe cererile formulate motivată de studiul actelor noi depuse și tezele probatorii precum și pentru a da posibilitatea reprezentantului Parchetului să studieze actele noi depuse și tezele probatorii.

La termenul de judecată de la 24.01.1997 tribunalul a prorogată pronunțarea asupra cererilor de probe după formularea concluziilor reprezentantului Parchetului pentru termenul din 17.03.1997.

La termenul de la 17.03.1997 sustinerile apărării privind precizarea și dezvoltarea celor 10 motive de apel la detaliu, a probelor solicitate, precizării personale a inculpatului Sorin Rosca Stănescu, poziția reprezentantului față de cele invocate de apărare cât și pe probe, a tribunalului față de probele solicitate cât și concluziile în fond pe apelurile formulate ale părților au fost reținute și consemnate în detaliu în încheierea de ședință de la acea dată ce face parte integrantă din prezenta decizie.

Examinând legalitatea și temeinicia sentinței instanței de fond atât din punct de vedere al motivelor de apel invocate conf. art. 378 C.p.p. cât și din oficiu potrivit art. 371 C.p.p., tribunalul consideră apelurile declarate de apelanții inculpați Rosca Stănescu Ștefan Sorin și Ardeleanu Cristina împotriva sentinței penale nr. 1189/24.10.1996 a Judecătoriei Sectorului 1 București ca fiind întemeiate pentru considerentele ce se vor arăta.

Din analiza coroborată a ansamblului materialului probator administrat atât în faza urmăririi penale cât și în aceea a cercetării judecătorești rezulta că instanța de fond nu a stabilit corect situația de fapt, neevaluând contextul și finalitatea articolelor scrise de cei doi ziaristi, apreciind eronat ca afirmațiile, deducțiile, respectiv judecățile de valoare emise, stările, informațiile făcute în scris prin publicarea în presă a acestora se încadrează în drept în incriminarea prev. de art. 238 alin. 1 C.p., ofensa adusă autorității.

Din examinarea probelor administrate tribunalul reține în fapt că în anul 1995 Direcția de Cercetări Penale din IGP s-a sesizat din oficiu pentru infr. prev. de art. 238 alin. 1 C.p. privind pe ziaristii Rosca Stănescu Ștefan Ștefan și Ardeleanu Cristina pentru publicarea unor articole în ziarul "ZIUA" la adresa Președintelui României. Respectiv la 9 mai 1995 în ziarul "ZIUA" nr. 270 sub semnătura directorului, ziaristul Sorin Rosca Stănescu a fost publicat articolul "Un asasin în fruntea României – Ion Iliescu, arătat cu degetul ca vinovat de crimă în procesul Otopeni, candidat pentru a treia oară la funcția prezidențială, a ordonat în 22 decembrie 1989 distribuirea armelor, declanșând astfel, în mod deliberat, genocidul care a urmat". Ulterior în același cotidian sub semnătura reporterei Cristina (Tana) Ardeleanu a fost publicată o serie de articole începând cu nr. 272/11.05.1995 al ziarului privind recrutarea lui Ion Iliescu în anii de

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

studentie de catre KGB astfel *“Igor Botnariciuc, asistent din facultate al lui Ion Iliescu declara: Ion Iliescu a fost recrutat de KGB din primul an de studentie”, “Poate a facut crima, dar i se iarta, caci scopul a fost Partidul (II)”, “Fostul asistent al lui Iliescu, Igor Botnariciuc, revine cu precizari despre activitatea Presedintelui României în slujba serviciilor secrete sovietice – Dosarul de KGB-ist al lui Ion Iliescu se gaseste în compartimentul “Secret Diplomatic”, “In seria celebrelor scrisori de la Moscova, Seful Statului Român primeste un nou compliment – KGB i-a rezervat lui Iliescu un rol de exceptie – Igor Botnariciuc, fostul instructor al învatacelului Ilici, explica misiunea acestuia aratând ca România nu trebuia sa fie independenta – Din scrisoarea lui Botnariciuc am omis doua pasaje extrem de importante, a caror publicare nu o consideram, deocamdata, oportuna”, “Din nou o întâlnire de gradul zero la care a participat trimisul special al ziarului “ZIUA” în fosta Uniune Sovietica – Codul de Agent al lui Ion Iliescu era D-KGB – 90519”. Ziaristul Sorin Rosca Stanescu a publicat în acelasi ziar articole ca “Ion Iliescu KGB (IV)” la data de 22.05.1995, “Sa fi fost Ion Iliescu doar o conserva?” la 25.05.1995, “Celula KGB”, “O ipoteza la fel de periculoasa”, “Înalta tradare (III)”.*

Din cuprinsul articolelor mentionate se observa ca ziaristii au vizat aspecte legate de implicarea Presedintelui României Ion Iliescu, la acea data, în evenimentele din Decembrie 1989, în ceea ce priveste primul articol publicat de Sorin Rosca Stanescu, pentru ca apoi atât acesta cât si Cristina Ardeleanu sa faca cunoscute informatii cu privire la perioada de studentie a Presedintelui României, acreditând ideea recrutarii ca agent secret KGB în urma relatarilor unui fost asistent din perioada respectiva Igor Botnariciuc.

Din titlurile articolelor cât si continutul acestora se observa ca ziaristii prin redactarea lor, au publicat informatii cu caracter de stiri, afirmatii ale unor persoane, evaluându-le în judecati de valoare, respectiv rationamente, deductii, interpretari privind activitatea lui Ion Iliescu, Presedinte al României.

S-a motivat publicarea acestor informatii de catre ziaristul Sorin Rosca Stanescu în articolul *“Ion Iliescu KGB (IV)”* astfel *“Când exista informatii care pot pune în pericol interesul public, presa nu are dreptul sa ezite. Cetatenii României trebuie avertizati chiar si în situatia în care exista doar simple banuiri, conform carora presedintele este KGB-ist sau în cel referitor “Un asasin în fruntea României”* acelasi ziarist *”... îl acuz la rândul meu pe Ion Iliescu ca autor al genocidului din Decembrie 1989. Fac apel la PDSR sa se gândeasca bine la responsabilitatea pe care si-o asuma propunându-l drept candidat la alegerile prezidentiale din 1996”.*

În consecinta, contextul si finalitatea publicarii articolelor mentionate se înscriu în cadrul dezbatelor politice ce implica informarea opiniei publice cu stiri sau opinii despre personalitatea politica a presedintelui tarii. Acest scop

Decizia penala 284/A a Tribunalului Municipiului Bucuresti, din data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996

circumstantiat de catre ziarist a deschis seria articolelor privind informarea publicului despre alte aspecte ale personalitatii politice a presedintelui. Astfel, sfera politica a demersurilor ziaristilor a permis acestora de a vehicula o serie de stiri, informatii ce apoi evaluate sa duca la emiterea unor judecati de valoare legate de personalitatea politica a presedintelui ca fiind *“autor al genocidului din Decembrie 1989”, “ca agent KGB”,* din continutul articolelor rezultând solicitarea unui raspuns public direct, printr-un drept la replica din partea presedintelui României.

În sprijinul stirilor, informatiilor publicate, a rationamentelor facute, ziaristii au încercat sustinerea cu o serie de documente, declaratii, fotografii care au fost supuse unor constatari tehnico-stiintifice, expertize criminalistice, pe parcursul cercetarilor, rezultând ca nu erau originale, ca au fost dactilografiate în tara, ca o persoana din fotografia respectiva nu este cea care se pretinde a fi, ca deplasările la Moscova ale ziaristei Cristina Ardeleanu nu au avut loc, prin inexistenta vizelor de pe pasaport sau a vreunei alte dovezi legate de deplasarea acesteia de la Chisinau la Moscova, prin imposibilitatea identificarii si audierii martorilor I. Botnariciuc si A. M. Kavisciuc, care ar fi facut afirmatiile legate de apartenenta presedintelui tarii la serviciile secrete sovietice.

În raport cu cele aratate, instanta de fond a evaluat eronat întregul material faptic prin scoaterea acestuia din sfera politicului si încadrarea lui în elementele constitutive ale incriminarii prev. de art. 238 alin. 1 C.p. de ofensa adusa autoritatii, ignorând disp. art. 10 §1 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale si a protocoalelor aditionale, referitoare la libertatea de expresie precum si art. 19 pct. 1 si 2 din Pactul International cu privire la drepturile civile si politice, norme similare Conventiei. Conventia si protocoalele aditionale au fost adoptate în cond.-art. 11 alin. 2 din Constitutia României ca norme interne prin ratificarea lor în Legea 30/1994 (publicata în M. Of. 135/31.05.1994), iar Pactul International al drepturilor civile si politice în conditiile acelorasi norme constitutionale mai sus invocate, fiind ratificat, face parte din dreptul intern.

Scopul explicit al articolelor în speta ce se înscriu publicisticii politice a fost conturarea unei imagini a personalitatii dl. Ion Iliescu ca viitor candidat pentru un nou mandat la functia de Presedinte al României.

Personalitatea care accede la cea mai înalta functie în stat se expune unor critici si opinii în limitele cele mai largi admisibile, fata de omul politic obisnuit, vizat în aceasta calitate fata de orice alt cetatean. Persoana presedintelui statului se supune deliberat si constient unui control atent si uneori sever asupra faptelor si gesturilor sale cu prioritate din partea ziaristilor.

În cazul în care imaginea creata prin presa ar fi nefavorabila personalitatii, aceasta are posibilitatea în cadrul luptei politice la dreptul la replica prin care sa demonstreze inexactitatile pe care le apreciaza cu privire la

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

persoana sa, ceea ce în speta nu a avut loc, desi prin articolele scrise ziaristul Sorin Rosca Stanescu a solicitat acest lucru. Prezentarea prin purtatorul de cuvânt al Presedintiei ca reactie la cele aparute în presa nu a avut caracter de replica, cu atât mai mult cu cât s-au invocat dispozitiile legii.

Replica trebuie sa constituie în mod explicit principalul mijloc de combatere pentru informatiile sau ideile care contrazic, socheaza sau îngrijoreaza opinia publica prin imaginile create în articolele publicate în presa. Numai astfel dezbaterile politice si lupta de idei întaresc principiile pe care se fundamenteaza statul democratic, pluralismul politic si toleranta .

Prin disp. art. 10 §1 din conventia mentionata se stipuleaza ca *“Orice persoana are dreptul la libertatea de expresie. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere.”*

Libertatea de expresie constatata în §1 a art. 10 din Conventie constituie unul din elementele fundamentale ale unei societati democratice, una din conditiile de progres ale acesteia. Libertatea presei ca o componenta esentiala a libertatii de exprimare da posibilitatea opiniei publice de a cunoaste si de a judeca ideile si atitudinile politice ale oamenilor politici. Liberul joc al dezbaterilor politice este compatibil cu notiunea de societate democratica ce se desprinde cu claritate din dispozitia normei invocate cât si a preambulului Conventiei.

Este evident ca aceasta libertate de expresie cu limite largi îsi gaseste ocrotirea numai în sfera politicului, întrucât în afara acesteia sunt aplicabile prevederile § 2 ale art. 10 care restrânge acest drept în conditii determinate de lege.

Libertatea de exprimare cu componentele sale exercitata în sfera politicului poate fi sanctionata de opinia publica iar în cazul presei si prin norme deontologice.

În consecinta, nu sunt aplicabile disp. art. 238 C.p. în speta pentru cei doi ziaristi, întrucât prin interventia autoritatii sesizata din oficiu privind existenta ofensei adusa autoritatii, a imixtiunii acesteia în cenzurarea articolelor publicisticii politice, constituie o încălcare a libertatii de exprimare prin presa, respectiv a disp. art. 10 § 1 din Conventie, norma cu caracter intern în cond. art. 11 alin. 2 din Constitutia României. Conform art. 20 alin. 2 din Constitutia României, dispozitiile conventiei ca norma interna prevaleaza fata de dispozitiile Codului penal.

Prev. art. 238 C.p. sunt abrogate partial conf. art. 150 alin. 1 din Constitutie, ramânând în vigoare numai în masura în care faptele incriminate se refera la o persoana care îndeplineste o activitate importanta de stat asa cum a decis Curtea Constitutionala prin decizia nr. 25/6.03.1996 ramasa definitiva prin decizia 140/19.11.1996 a Curtii Constitutionale prin respingerea recursului declarat de ziaristii Rosca Stanescu Stefan Sorin si Ardeleanu Cristina.

Decizia penala 284/A a Tribunalului Municipiului Bucuresti, din data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996

Argumentele invocate în motivarea deciziei Curtii Constitutionale au vizat exclusiv caracterul partial al constitutionalitatii art. 238 C.p. fiind abordata de principiu si corelatia incriminarii mentionate cu disp. §2 al art. 10 din Conventie.

Nu s-ar putea retine sustinerea generica a reprezentantului parchetului ca prin decizia Curtii Constitutionale aceasta a solutionat contradictia dintre disp. art. 238 C.p. si Conventiile Internationale la care România este parte, întrucât în speta nu se neaga caracterul constitutional al art. 238 C.p. si nici al corelatiilor cu Conventiile Internationale luate generic ci numai între incriminarea din art. 238 C.p. si § 1 al art. 10 din Conventie care se exclud.

Prin înscrisurile invocate ca material probator a celor afirmate, respectiv scrisori dactilografiate a unor pretinsi martori, fotografii, documente, cât si prin modalitatile de obtinere a acestora prin deplasarea în localitati pentru care nu s-a putut face dovada efectuării lor, parte din probatoriul aratat a fost supus verificarilor.

Folosindu-se de declaratiile unor martori ce au servit la cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989 de catre Comisia Parlamentara numita în acest scop s-au formulat judecati de valoare socante cu caracter politic.

Parte din afirmatiile cu caracter politic facute de cei doi ziaristi ca stirile provin de la servicii secrete de informatii evident ca nu au putut fi probate.

Aceste modalitati practicate în sfera publicisticii politice de catre cei doi ziaristi reprezinta evident o abatere de la normele deontologice ale profesiei de ziarist, numai în ceea ce priveste stirile legate de fapte neprobate si nu de judecatile de valoare emise în speta care nici nu trebuiau sa fie dovedite. Sanctionarea pentru practicile folosite de cei doi ziaristi în sfera publicisticii politice revine opiniei publice care poate judeca credibilitatea lor concretizata în scaderea interesului de a se mai informa prin publicatia respectiva precum si prin masuri administrative din partea conducerii societatii respective, excluzându-se în consecinta caracterul infractional al faptei.

Nu s-ar putea retine ca prin stirile si informatiile difuzate de cei doi ziaristi s-ar contraveni rezolutiilor nr. 1003 si respectiv 1215/1993 cu privire la etica ziaristica ale Adunarii Parlamentare ale Consiliului Europei, ratificate prin Hotărârea Camerei Deputatilor a României, în care se fac delimitari clare privind continutul stirilor de cel al opiniilor, deoarece ceea ce au scris Sorin Rosca Stanescu si Cristina Ardeleanu vizau sfera politicului, acestia având intentia evidenta de a informa cu propriile opinii publicul si nu de a se substitui organelor de cercetare abilitate ceea ce în unele editoriale s-a si mentionat în mod expres. Mai mult, au prevalat judecatile de valoare ce evident nu trebuie probate. Chiar daca s-ar da o interpretare ca parte din ele au avut un caracter de stare, dovedirea lor fiind necesara, s-ar fi impus masuri deontologice pentru încalcarea unor norme si nicidecum penale.

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

În raport cu cele amplu aratate mai sus de catre tribunal din oficiu, cât si cu cele invocate de aparare se considera astfel întemeiate motivele VIII si IX de apel.

În ceea ce priveste primul motiv de apel invocat de aparare referitor la nulitatea absoluta a urmaririi penale potrivit art. 250 si urm C.p.p. facându-se probatorii dupa prezentarea materialului de urmarire penala este neîntemeiat deoarece, chiar daca au fost efectuate rapoartele de constatare tehnico-stiintifice ulterior prezentarii materialului de urmarire penala nu era pusa în miscare actiunea penala împotriva inculpatilor, iar procurorul care a instrumentat cauza a considerat ca nu se impune o noua prezentare a materialului în raport de disp. art. 257 C.p.p. care are caracter facultativ.

Al doilea motiv de apel referitor la efectuarea celor doua probe (2 constatari tehnico-stiintifice) de catre SRI, în baza art. 9 si 11 din Legea 14/1992 ce reglementeaza activitatea SRI este neîntemeiat, deoarece cele doua mijloace de proba au fost efectuate în baza disp. art. 160 C.p. din titlul privind incriminarile contra sigurantei statului, la care art. 238 C.p. face referire, astfel ca specialistii din SRI în baza celor doua norme invocate din legea proprie de organizare erau abilitati sa le efectueze.

Motivele de apel aratate de aparare la pct. III, IV, V ce vizeaza în ansamblu limitari ale dreptului apararii la instanta de fond, în sensul neadmiterii probelor apararii fiind admise doar probele acuzarii, neefectuarea confruntarii între Ardeleanu Cristina si martora Anton Manuela, neadministrarii martorilor pe situatia de fapt, creându-se un element de neegalitate între aparare si acuzare sunt neîntemeiate deoarece împrejurările factice ce urmau a fi dovedite nu faceau obiectul incriminarii art. 238 C.p. pentru care au fost trimisi în judecata cei doi ziaristi.

De altfel, prin acelasi material probator solicitat de aparare la apel si respins de tribunal ca neconcludent cauzei, s-a avut în vedere de asemenea aceeasi situatie invocata la instanta de fond.

Al 6 – lea motiv invocat de aparare referitor la neîndeplinirea conditiilor prev. de art. 238 C.p. fata de afirmatiile ziaristilor care nu ar fi avut legatura cu activitatea presedintelui tarii este neîntemeiat, deoarece prin stirile si opiniile facute chiar daca s-au vizat perioade anterioare functiei prezidentiale ale dl. Ion Iliescu (decembrie 1989; studentia persoanei aratate) prin judecatile de valoare facute în sfera publicisticii politice s-a vizat activitatea politica a presedintelui.

Al 7-lea motiv de apel invocat de aparare în sensul ca ofensa adusa autoritatii contine în elementul material al incriminarii insulta si amenintarea nu si calomnia, este întemeiat sub aspect teoretic, nerelevant în speta fata de considerentele anterioare.

**Decizia penală 284/A a Tribunalului Municipiului București, din
data de 24 martie 1997, în dosarul nr. 4379/1996**

Referitor la cel de-al 10-lea motiv de apel formulat de apărare în subsidiar privind individualizarea pedepsei în cazul în care s-ar retine vinovăția inculpatilor în speta este inoperant față de argumentele mai sus arătate.

Din considerentele prezentate rezulta indubitabil că ziaristii Sorin Rosca Stanescu și Cristina Ardeleanu nu au săvârșit infr. prev. de art. 238 C.p. ofensa adusă autorității deoarece o asemenea faptă nu poate exista în sfera publicității politice protejată de disp. §1 al art. 10 din Convenția pentru Drepturile Omului și a libertăților fundamentale care exclude intervenția autorității în libertatea de exprimare, cu atât mai mult cu cât a vizat sfera politicului.

Față de cele arătate, tribunalul, în baza art. 379 pct. 2 lit. a C.p.p. va admite apelurile declarate de apelanții inculpați Rosca Stanescu Ștefan Sorin și Ardeleanu Cristina împotriva sentinței penale nr. 1189/24.10.1996 a Judecătoriei Sector 1 Municipiul București pe care o va desființa și pe fond va înlătura condamnarea inculpatului Rosca Stanescu Ștefan Sorin în baza art. 238 alin. 1 C.p. la pedeapsa de 1 an închisoare, va înlătura aplic. art. 71 și 64 C.p., va înlătura condamnarea inculpatei Ardeleanu Cristina în baza art. 238 alin. 1 C.p. la pedeapsa de 1 an și 2 luni închisoare, va înlătura aplic. 71 și 64 C.p. și va înlătura obligarea fiecărui inculpat la câte 500.000 lei cheltuieli judiciare către stat.

În baza art. 11 pct. 2 lit. a rap. la art. 10 lit. a C.p.p. va achita pe inculpatul Rosca Stanescu Ștefan Sorin pentru infr. prev. de art. 238 alin. 1 C.p. ofensa adusă autorității deoarece faptă nu există.

În baza art. 11 pct. 2 lit. a rap. la art. 10 lit. a C.p.p. va achita pe inculpata Ardeleanu Cristina pentru infr. prev. de art. 238 alin. 1 C.p. ofensa adusă autorității deoarece faptă nu există.

În baza art. 192 alin. 3 C.p.p. cheltuielile judiciare vor rămâne în sarcina statului.

PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DECIDE

Admite apelurile declarate de apelanții inculpați ROSCA STANESCU ȘTEFAN SORIN și ARDELEANU CRISTINA împotriva sentinței penale nr. 1189/24.10.1996 a Judecătoriei Sector 1 Municipiul București.

Desființează sentința penală nr. 1189/24.10.1996 a Judecătoriei Sector 1 Municipiul București și pe fond:

Înlătura condamnarea inculpatului ROSCA STANESCU ȘTEFAN SORIN în baza art. 238 alin. 1 C.p. la pedeapsa de 1 an închisoare.

Înlătura aplic. art. 71 și 64 C.p.

Cazul Sorin-Rosca Stanescu

Înlatura condamnarea inculpatei ARDELEANU CRISTINA în baza art. 238 alin. 1 C.p. la pedeapsa de 1 an si 2 luni închisoare.

Înlatura aplic. art. 71 si 64 C.p.

Înlatura obligarea fiecarui inculpat la câte 500.000 lei cheltuieli judiciare catre stat.

În baza art. 11 pct. 2 lit. a rap. la art. 10 lit. a C.p.p. achita pe inculpatul ROSCA STANESCU STEFAN SORIN, fiul lui Petre si Delia, nascut la 8.09.1949 în Brasov, cetatean român, absolvent al Facultatii de drept, ziarist, casatorit, 1 copil minor, fara antecedente penale, domiciliat în Bucuresti, str. 10 Mese nr. 8, ap. 1, sector 2, pentru infr. prev. de art. 238 alin. 1 C.p. ofensa adusa autoritatii deoarece fapta nu exista.

În baza art. 11 pct. 2 lit. a rap. la art. 10 lit. a C.p.p. achita pe inculpata ARDELEANU CRISTINA, fiica lui Cristian si Mihaela, nascuta la 17.10.1975 în Bucuresti, cetateana româna, redactor la ziarul "ZIUA", necasatorita, fara antecedente penale, domiciliata în Bucuresti, B-dul Eroilor Sanitari nr. 47, ap. 2, sector 5, pentru infr. prev. de art. 238 alin. 1 C.p. ofensa adusa autoritatii deoarece fapta nu exista.

Cheltuielile judiciare ramân în sarcina statului.

Cu recurs.

Pronuntata în sedinta publica azi 24.03.1997.

PRESEDINTE
JUDECATOR
JUDECATOR

Dumitru Mirancea
Florica Duta
Rodica Aida Popa

GREFIER
Cornelia Bucur

Jud. sect. 1 Buc.
dosar nr. 11600/1995

Jud. fond: V. Tatulescu
 T. Zorila

red. RAP

Ramasa def. prin dec. pen. nr. 638/16.09.1997 a Curtii de Apel Bucuresti, Sectia a-II-a Penala prin retragerea recursului Parchetului de pe lângă Tribunalul Bucuresti.